

Die Brožíka maloval Oldřich Farský.

K

J. C. Falck

108

AMERIKÁN

Amerikan
1889

Amerikan
1878

Národní kalendář

na rok

Basement

ROČNÍK XII.

Col
JVP

S mnoha obrázky vážného i žertovného obsahu.

REDAKCI B. BITTNERA.

CHICAGO, ILL.

Tiskem a nákladem Aug. Geringera, 150 W. 12th Street.

Obsah tohoto kalendáře.

	STRÁNKA
Titulní obraz: Odsouzení mistra Jana Husi	3
Kalendář roční.—Letopisná znamení a čísla.—Pohyblivé svátky.—Přehled roku 1889.	3
Postní dny.—Zatmění slunce a měsíce.....	3
Rubriky měsíční se jmeny katolickými i evangelickými jakož i vložky pro poznamenání příjmů a vydání v domácnosti, úkazy na nebi, žid. kalendář, pořekadla	4-27
Seznam jmen.....	28
Tabulky ku vypočítávání úroků.....	30
Tabulka mzdy na základě desítihodinné práce.....	31
Na čekání. Báseň s ilustrací.....	32
Pod nulou. Humoreska z let studentských. S ilustracemi. Napsal B. Bittner.....	33
Čarlu Havlíčkovi. Napsal týž.....	39
Stežkou trnitou. Historie dívčího srdce. S ilustrací. Napsal B. Bittner.....	40
Ztracený vlak. Záhada. Z angličtiny přeložil Gustav B. Reišl.....	55
Zmýlená plátí. Z vypravování přítelova. Prozrazuje H. V. Čechtický.....	59
Zněžna Rajevská. Napsal Sacher-Masoch. Přel. B. Bittner.....	62
Zobolka. Francouzsky napsal Gustav Claudin. Přel. týž.....	67
Z 6. červenci. Báseň. Napsal B. Bittner.....	69
Za živa pohřben. Napsal Thomas Baily Aldrich. Přel. B. Bittner.....	70
Různé myšlenky a nápady. Od B. Bittnera.....	76, 102, 113, 131
Říková dáma. Dle A. Puškina. Pro kalendář „Amerikán“ upravil V. H. ... r.....	77
Řapitola ze života české herečky. Pro kalendář „Amerikán“ napsal M. K.....	90
Řzpomínka na domov. Báseň. Napsal B. Bittner.....	97
Řtědrý večer. Pro kalendář „Amerikán“ napsal J. R. Jičínský.....	98
Řom King, strojvedoucí. Napsal Wm. H. S. Atkinson. Přel. B. Bittner.....	103
Řa rozkaz carevny. Humoreska. Dle německého upravil Fr. Moravec.....	107
Řak osud s lidmi hrá. Povídka. Pro kalendář „Amerikán“ napsal R. R.....	114
Řestou k slávě. Ze svých upomínek vypravuje pro kalendář „Amerikán“ M. K. K.....	120
Řdvě věty. Báseň. Napsal B. Bittner.....	124
Řnekdoty z občanské války. Z knihy Frazera Kirklanda vybral a přeložil B. Bittner.....	125
Řnaší humoristické mapy. Obrázky slovem provází B. Bittner.....	132, 143, 155
Řignor Rosetti a monsieur Gérard. Z paměti českého akrobata. Dle cizí látky upravil pro kalendář „Amerikán“ B. Bittner.....	133
Řovzbuzení. Báseň. Napsal B. Bittner.....	136
Řrahé mazání. Pro kalendář „Amerikán“ napsal Hugo Chotek.....	137
Řrobné vtipy a anekdoty. S 9 vyobrazeními.....	144
Řříklady ženské statečnosti. Napsala Mary A. Dennisová. Upravil B. Bittner.....	156
Řřívčín stesk. Báseň. Napsal B. Bittner.....	161
Řřída ložiskem zlata. Pošmurný obrázek ze života velkoměstského. Upravil týž.....	162
Řřolomouckých kasemat. Upomínka na Karla Sladkovského. Z paměti starého vojína.....	164
Řřivot starých Římanův. Napsal Tomáš Čapek.....	167
Řřarská vůle. Anekdota.....	170
Řřůvod nového plemene. Napsal B. Bittner.....	171
Řřárodnost v Americe. Napsal Tomáš Čapek.....	172
Řřzpomínky válečné. Vypravuje V. Lenoč.....	174
Řřslepnutí. O některých jeho příčinách a ochraně proti němu. Dle dra. J. Deyla.....	180
Řřdkud hrozí nebezpečí? Časová úvaha. Pro kalendář „Amerikán“ napsal B. Bittner.....	181
Řřkušenosti Čechů amerických.....	194
Řřodsouzení mistra Jana Husi. Vysvětlení k titulnímu obrazu.....	198
Řřestý červenec 1415. K titulnímu obrazu.....	199
Řřaše vyobrazení. Upravil Tomáš Čapek.....	200
Řřo domácnost a hospodářství.....	207
Řřůvoz a dovoz Spojených Států roku 1886—1887.....	211
Řřálečná moc jednotlivých států evropských.....	212
Řřznam států a panovníků.....	213
Řřalfabeti.....	213
Řřtabulka ukazující rozdíl denní doby, vzdálenost od měst New Yorku, délku jízdy poštovního vlaku z New Yorku a sazbu cen železničních za dovoz na dráze z New Yorku do rozličných větších míst v Soustátí.....	214
Řřovnávací tabulka teploměrů.....	215

ČERVEN.

Den	DOMÁČÍ ZÁPISKY.	Příjem.		Vydání.	
		\$	ct.	\$	ct.
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					
18					
19					
20					
21					
22					
23					
24					
25					
26					
27					
28					
29					
30					

Ku památce druhé výpravy do Čech roku 1887 pořádané Česko-Amer. Sokolstvem. **Obraz**
v barvách krásně litografovaný ve velikosti 24x30 s poštovní zásýlkou \$1.00. 7]

Dny.	SVÁTKY A JMÉNA.		Znamení měsíce	Východ slunce	Západ slunce	Východ a západ měsíce.
	Katolíků.	Protestantů.				
neděle	Teodoricha	Dépolita		4 18 7 49	10 15	
úterý	Navšt. P. Marie	Kamila		4 19 7 49	10 45	
středa	Heliodora	Helibora		4 20 7 49	11 11	
čtvrtek	Den neodvislosti	Den neodvislosti		4 20 7 48	11 37	
pátek	Cyrila a Metoděje	Filomena		4 21 7 48	ráno	
sobota	Izaiáše pr.	Izaiáše		4 21 7 47	0 2	
čtvrtá neděle po sv. Trojici. Délka dne 15 hodin 25 minut.						
neděle	Vilibalda	Veslava		4 22 7 47	0 28	
úterý	Kiliana	Kiliana		4 23 7 47	0 56	
středa	Brikcia	Brikcia		4 24 7 46	1 29	
čtvrtek	Sedm bratrů	Amalie		4 24 7 46	2 10	
pátek	Piuse p.	Piuse		4 25 7 45	2 58	
sobota	Jana Kv.	Ladimíra		4 26 7 45	vých.	
	Markéta	Markéta		4 27 7 44	8 48	
čtvrtá neděle po sv. Trojici. Délka dne 15 hodin 15 minut.						
neděle	Bonaventura	Karolina		4 28 7 43	9 30	
úterý	Jindřicha	Rozesl. apoštolů		4 28 7 43	10 3	
středa	Maria Karm.	Ruta		4 29 7 42	10 32	
čtvrtek	Alexiusa	Aleše		4 30 7 41	10 57	
pátek	Symforosa	Arnolda		4 31 7 40	11 21	
sobota	Vincence z P.	Stella		4 32 7 39	11 45	
	Eliáše proroka	Eliáše		4 33 7 39	ráno	
čtvrtá neděle po sv. Trojici. Délka dne 15 hodin 4 minuty.						
neděle	Daniele pr.	Daniele		4 34 7 38	0 11	
úterý	Máří Magd.	Máří Magd.		4 35 7 37	0 38	
středa	Apolináře	Apolináře		4 36 7 36	1 9	
čtvrtek	Kristina	Kristina		4 37 7 35	1 44	
pátek	Jakuba	Jakuba		4 39 7 34	2 25	
sobota	Anny	Anny		4 40 7 33	3 13	
	Pantaleona	Pantaleona		4 41 7 32	záp	
čtvrtá neděle po sv. Trojici. Délka dne 14 hodin 49 minut.						
neděle	Inocence	Inocence		4 42 7 31	8 18	
úterý	Marta	Marta		4 43 7 30	8 48	
středa	Abdona a Sen.	Bořivoje		4 44 7 28	9 16	
čtvrtek	Ignáce z Loj.	Hynka		4 45 7 27	9 39	

Čtvrtí měsíce.

První čtvrt dne 6. v 0 hodin 9 minut ráno.

Úplněk dne 12. ve 3 hod. 12 minut večer.

Poslední čtvrt dne 19. v 1 hod. 55 min večer.

Nový měsíc 27. v 6 hodin 10 minut večer.

Domnělá povětrnost.

Do 6. velmi teplo; 7. až 11. dešť; 17. a 18. silná bouřka; do konce měsíce jasno a horko.

Dne ubývá od 15 hodin 31 min. do 14 hod. 42 min.

Žid. kalendář.

(5649) 16. července 17. Tamuz půst, dobytí chrámu; 29. jest 1. Ab. (11 měsíc o 30. dnech.)

Překadla.

Prší-li v den navštívení Panny Marie, trvá pak dešť 40 dní.

Den sedmi bratrů když deštivý, bývá pak dešť trvanlivý.

Dešť o sv. Markéte trvá pak 14 dní a zvěstuje špatné počasí ku sklizni sena.

Pakli na sv. Markétu prší, opadají vlašské ořechy a liliové ořechy stanou se červivé.

22. V ten den rádo poprchává, neb Maria Magdalena svého Pána oplakává.

Pakli na sv. Jakuba slunce svítí, má prý krutá zima býti.

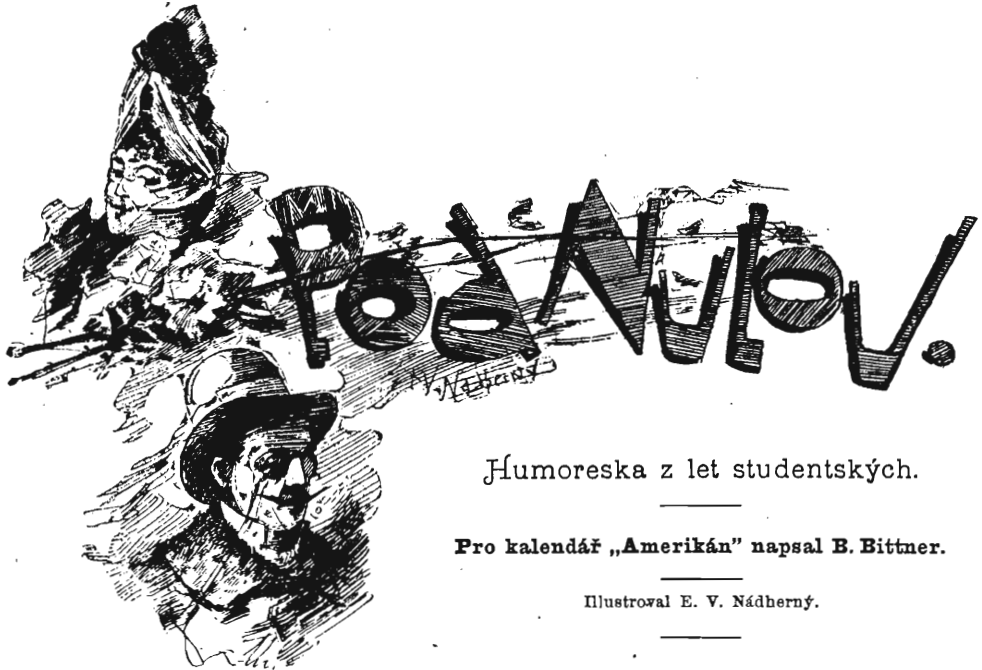
Když na den sv. Anny mravenci pilně bromaďy dělají, následuje prý tuhá zima.

Sv. Markéta (13.) hodí srp do žita, a neb: Sv. Markéta vede žence do žita.

Do Jakuba zeličko - po Jakubě zeli (se udělá.)

Prší-li na sedm bratrů, prší posedm neděl.

Čítanka česká pro školy česko-americké, velmi užitečná pro čtení dětí, s písněmi, deklamacemi, obrázky mravoukou atd. Stojí 65 ctů. poštou. K do- Aug. Geringera, 150 záp. 12tá ulice, Chicago, Ill.

Humoreska z let studentských.

Pro kalendář „Amerikán“ napsal B. Bittner.

Ilustroval E. V. Nádherný.

ZNÁMÉ pořekadlo dí: „V Praze je blaze!“ a zkušení lidé dodávají k tomu: „má-li člověk peníze.“ Ale laskavý čtenář mi snad uvěří, vystoupím-li s tvrzením, že se někdy i mladým lidem v Praze zasteskne, třebaš nebylo jim o „prachy“ zrovna tuze zle. Následující historka vás o tom přesvědčí.

Dne 24. prosince r. 188* díval jsem se kolem páté hodiny odpolední lehce zamženým oknem v prvním patře jistého podskalského domu, kterého už není více, přes Palackého nábřeží k Petřínu a Strahovu, jež se téměř dotýkaly olověného nebe a pohled můj spočinul konečně poněkud dále na hrdém profilu královského hradu a na kopolích, věžích a arkýřích jeho podnoží—aristokratické Malé strany. Byt můj měl tedy vyhlídku znamenitou a neminul ani den, abych se nebyl pokochal svého druhu jediným a pro české srdce tak dojemným obrazem, jehož rám tvořil po pravé straně zlatý krov Národního divadla a po levé křivolaklá cesta, jež vine se z Košíř k letohrádku Hvězdě a na Bílou Horu.

Ale tentokrát mne pohled na tyto svědky staré české slávy a moderní pomník národní uvědomělosti téměř ani nevzrušil. Lhostejně obrátil jsem se od okna a počal jsem velikými kroky měřiti pokoj.

Chvilku zastavil jsem se u domácí knihovničky, přeletěl jsem zrakem nápisy na hřbetech knih — starých známých, pak pokoušel jsem se čísti štědrovečerní feuilleton v ranních listech a když ani to nedovedlo rozptýlené a bůh ví kde těkající myšlenky upoutati, vrhl jsem se na lenošku a přimhouřil jsem oči.

Zmocnil se mně zvláštní jakýsi nepokoj, jehož příčinu nemohl jsem si vysvětliti. Stesk po domově to přece nemohl být — ztrávil už jsem tolik štědrých večerů mimo kruh rodiny a vánoce zažil jsem pod střechou otcovského domu vůbec asi jenom třikrát.

Co vlastně mé nervy rozčiluje? ptal jsem se sám sebe, když nepodařilo se mi vzdor upřímné snaze pozornost na určitý předmět nějaký soustřediti.

— Bah, rozhodl jsem konečně za-

aluje si doutník, — tím je nepochybně ino to škaredé počasí. Všecko vypadá ak nevlídně šedivé — kdo pak by dnes ebyl mrzut!

A přissál jsem se tím vroucněji k onnému doutníku a leže naznak na ohovce, jal jsem se vypouštět z úst eliké kotouče dýmu. Pozoroval jsem 7 modravé obláčky, jak nejprve zavíří hustém klubku, pak se líně roztahují šíř i dál, bělejí a řídnou, až rozplynou e v nívec a nezanechávají po sobě jiné opy než pronikavý zápach, který rehne při prvním otevření dveří nebo kna—zrovna jako . . .

Chtěl jsem připojit k této dýmové vazе nějaké hluboké, starého kuřáka ůstojné porovnání, ale v tom zdálo se ů, že kývá na mne z těch dusivých iraků malý růžový prstíček, za prstíč-em spatřil jsem oblé raménko, plný vŮtek, rozkošným důlkem znamena-ou bradičku, v laškovném úsměvu se-oulené rtíky, koketní nosík a pod změtí ko len světlych kadeří dva v potutelná ůka proměněné rarášky.

—Andula! sjelo mi mimovolně se ů, ale v tom již byl průvabný přízrak tké ten tam. Usmál jsem se zlehka—ndula vyhrála. . . .

— Pojedu! pravil jsem odhodlaně, stávaje z rozmařilého lůžka a odkláda-doutník—pojedu, kdyby šídla padala. spoň se zbavím té sváteční nudy v duprázdné kavárně a . . . a Andula, ta ide mít radost!

— Dobrá, pojedu tedy—ale to si mu-m pospíšit, abych nezmeškal vlak! . . . ohlédl jsem na hodiny. Bezmála šest. bývá mi tedy hodina a dlužno nálež-i: časem hospodařit. Tedy prakticky!

V šest stál jsem již před šťastným cem, jehož syny jsem učil moudrými ůty a zasvětil jsem jej do svého plánu. ůroveň požádal jsem o úsudek milosti-ou paní, která byla náhodou též pří-mna. Po krátké debatě uznán návrh ůj za trochu romantický, ale v celku

možný a — vezme-li se ohled na jednu pohnutku k němu, totiž lásku synov-skou—skoro tklivý.

V šest hodin 10 minut dostalo se předloženému plánu nejvyšší sankce. O pět minut později stál jsem před u-zardělou Baruškou, naší panskou a ští-paje ji jemně do brady i lící, prosil jsem ji sladkým hlasem a dojemnými slovy, aby mi složila do cestovní tašky nejnutnější prádlo.

V 6 hodin 12 minut počal jsem vy-cpávati své kapsy velmi svědomitě doutníky a hodil jsem pro větší jistotu do kamen všecka milostná psaníčka, která jsem v uplynulém právě týdnu obdržel. Při tom přeházel jsem zcela zbytečně haldu knih a škrript různého stáří a vyznání, jako bych si hledal na cestu také nějaký pokrm duševní. Ale nevzal jsem s sebou nic.

V 6 hodin 15 minut pocitil jsem ná-vštěvou Vaška, t. č. kočího, jenž právě vlastnoručně hřebelcoval náručního va-lacha a složiv do jeho dlaně dva až har-ba sešuntělé rakouské šestáky, takto jsem k němu zahovořil:

— Doskočte mi na Karlovo náměstí pro drožku—ale vemte nohy na rame-ne! Jedu ven a před sedmou musím být na Smíchově!

Vašek zastrčil šestáky do kapsy, při-hladil si dlaní fešácky šístky a pošoup-nuv čepici do týla, „vzal nohy na ra-mena.“

V 6 hodin 18 minut usedl tentýž Vašek blíže Novoměstské radnice do jedné z stojících tam drožek a houknul si na drožkáře, starého známého a rov-něž bývalého „Pepíka“:

— No, hned se s tím šifonerem? Dělej Francku! Cito, cito — náš pan doktor jede ven a dal mi dva fiafy!

Vašek mi pochleboval pravidelně ti-tulem doktorským, začož dědil po mně všecky „slavíky“ a viržinky, které do-bře netáhly.

V 6 hodin 23 minut zarachotil „šifonér“ s Vaškem a chudobkou kobylou před Jomem. Dvě minuty před tím přinesla mi Baruška vším potřebným naplněnou tašku, začož dostalo se jí té cti, že jsem se s ní rozloučil nejdříve a to zcela srdečně. Vašek vida, že už stojím ve dveřích, vyskočil s velikou reverencí z drožky, podržel dvířka a zval mne, abych zaujal jeho místo.

— Tak, pane doktore, teď si sednou zas voni. Ale daj' pozor, aby si v tom haraburdí neroztrhli kalhoty. Píchá to všude jako kostlivec!

V 6 hodin 25 minut byl už jsem se všemi a se vším rozloučen a Vašek chtěl právě pokynouti rukou, že už může křížová cesta v drožce začít, když vykřikla náhle Baruška úzkostlivě, jako by jí byl had uštknul:

— Mladý pane, nemaj' rukavičky!

A na mou věru, na ty jsem zapoměl a jeti na svátky bez glacéovaných rukaviček, to přece nejde! Než jsem si zapálil doutník, už tu byla Baruška s touto důležitou částí toalety, začož jsem ji nazval „perlou“.

Nu a konečně jsme přece vyjeli.

Vašek mínil, aby našlohal drožkář své herce napřed, než zvykne loudavému kroku — ale opatření to bylo zbytečným. Dostali jsme se šťastně a bez úrazu k smíchovskému nádraží právě v čas. Zbylo mně sotva tolik času, abych požádal konduktora, starého známého, o zvláštní kupé—kteržž náležitým zpropitným podporované prosbě konduktor Matyáš Trnka ochotně vyhověl.

Konečně byl jsem sám a mohl jsem se oddat zcela vzpomínkám na drahou Andulu. Uvelebil jsem se na sedadlu co nejpohodlněji, tašku dal jsem si pod nohy, hřbet přikrčil do kouta a jal jsem se dýmati o závod s lokomotivou, která se pouštěla právě do supavého běhu.

Teprve nyní mne napadlo, že nejedu přímo k Andule do D. nýbrž vlastně a

dříve k rodičům svým do M., kamž dorazím kolem desáté hodiny. S myšlénkou touto smířil jsem se hnedle. Výborně, to se znamenitě hodí! zvolal jsem v duchu. Zbytek dnešního večera ztrávíš pěkně v kruhu rodiny, zítra budeš celý Andulin a v ponděli budeš poslouchat opět tatínkovy vážné průpovídky: jak jsou peníze teď vzácné, že nemaj' „takoví“ mladí lidé žádného smyslu pro spořivost a kdyby měl člověk dva „takové“ šibaly na krku místo jednoho, že by musel horempádem ze statku utéci... Však známe tě, tatínku, a víme také, že to není tak hrozné, jak chtěl bys nám to malovat. Ostatně máme také své zkušenosti a zásady, od nichž bychom neradi upustili!...

Hm, ti se asi podiví, až se z ničeho nic otevrou dveře a já se jim vrhnu do náručí. Maminka — což má dobrá maminka! Víš co řekne:

— Zrovna jsem myslila, drahý hochu, jak asi trávíš štědrý večer v té Praze. Nu, to jsi hodný, že jsi přijel!...

Ale tatínkovou první myšlénkou bude nepochybně:

— Kde pak ten se tady bere? Jistě že probil peníze před svátky a teď se mu při prázdné kapse zastesklo.

A na hlas řekne:

— Nu vítám tě. Co pak jsi nemohl psát nebo telegrafovat? Měl jsi dost peněz na cestu?

Jakmile vysloví tuto větu, nastane pro mne veliký triumf. S vítězoslavným úsměvem vytáhnou z portmonky desítku — opravdu, tady v náprsní kapse ji mám — a zvolám: Co ti to jenom nepadá, tatínku! Mám už rozum. To bys koukal, jak jsem teď na peníze opatrným!

Tatínek bude v duchu jásat a pomyslí si: Nu, konečně přichází jednou domů, aniž by chtěl hned při otevření dveří peníze — a řekne měkce:

— Nechtěl bys dříve sklenici čaje? Jsi nějak zkřehlý.

Vlastně bude tato desítka vnadidlem, na něž se mají přitáhnout jiné podobné papírky a já si vymyslím pro ubohého, nic zlého netušícího tatínka tak zajímavou báchorku, že půjde s největší ochotou na lep. . . .

Za tak šlechetných úvah ubíhala mi cesta jako sen. Než jsem se nadál, byli jsme v Hořovicích. Poněvadž přicházela na mne jakási těžká dřímota, požádal jsem konduktora Matyáše Trnku, aby mne v Plzni zbudil, že se chci v tamní nádražní restauraci posilnit.

— Toť se rozumí — v Plzni posilnit, zubil se konduktor, — já si tam také musím vzít něco pro zahřátí. Jenom ráčej' být bez starosti. Já jich zbudím pět minut před Plzní, aby se mohli připravit — na puntík!

Pan Matyáš Trnka dostal danému slovu věrně. Jakmile jal se vlak před Plzní jeti se zmenšenou rychlostí, nanula se jeho červená opuchlá tvář až k mému uchu, tak že se dotýkal jeho rojanský, jinovatku a malými ramouchy ozdobený knír mých tváří, a zahrňel na mne jako Michalova truba o soudném dnu:

— Vstávaj', mladý pane, už jsme tu!

Posilnil jsem se v Plzni jak náleží. Všecky drobné, jež chovala mimo zmíněnou již desítku moje portmonka, zanechal jsem v rukou sklepníkových. To bylo také příčinou, že ubíral jsem se zpět do svého kupé v náladě dosti ůžové a dobrý můj rozmar vystoupil koro až k bodu varu, když seznal jsem, že mně poslalo milostivé nebe na cestu

Plzně čípernou zábavu v podobě mladé spanilé dcerušky hříšné pramaty Evy.

Že je mladá a švarná, to poznal jsem dor zimního obalu, v němž vězela až o roztomilá ouška a že je švitořivá a uchaplná, to uhodl jsem na první poleh. Prosím vás, studenti mají, pokud je ženské krásy týká, bystrý zrak a jaýsi rozený instinkt, jemuž se nelze

naučit a který nás obyčejně s mládím opouští.

Pozdravil jsem, usadil jsem se v slušné vzdálenosti naproti mladé krasavici, hodil jsem ještě jednou okem po jejím všetečném nosíku a — spustil jsem. Co jsem z počátku mluvil, na tom nezáleží a nepamatuji se již také na to. Možná že jsem to nevěděl dobře ani tehdy. Tolik je však jisto, že mi jela vyřídilka „jako mlejn". Chtěl jsem panenku přívalem slov omráčiti a donutiti ji tak z předu k živějšímu hovoru, kdyby snad byla náhodou a proti mému nadání zamlklou a ostýchavou. Ale děvůška byla „mazaná". Nedala se ani dost málo zmásti a odpovídala klidně a určitě, ačkoliv nemohla potlačiti nádech čtveračivosti, který se jí za každým slovem objevoval na líci. Tím ovšem podráždila ještě více moji zvědavost a touhu, abych ji opravdu rozveselil.

Mohu se pochlubit, že se mi to za nedlouho podařilo. Dívčina ukázala nejprve perlové zoubky, pak přitiskla na chvilčičku k ústům voňavkou napuštěný šáteček a konečně zaznělo kupém, které mi připadalo najednou jako útulná klíčka, zcela upřímné „hihihí!" — jako by se rozezvučela celá řada melodicky naladěných stříbrných zvonků. Zároveň odložila neznámá děva veliký teplý šál, který zahaloval celé její poprsí a šíji jako neproniknutelná záhada a . . . byla opravdu sličná, kyprá, vnadná, rozkošná. . . .

Přisedl jsem o poznáníčko blíže.

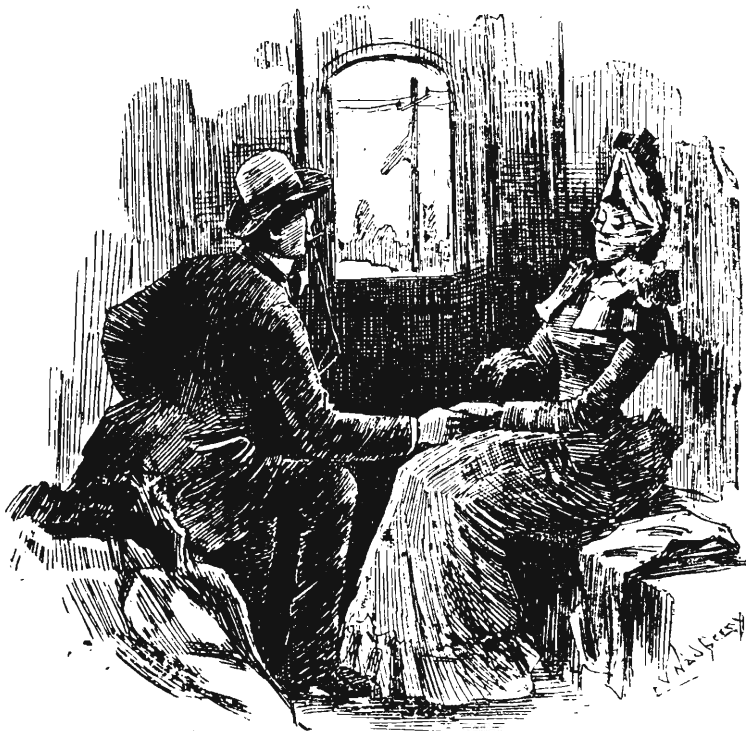
Hovor zatím plynul jako jarní bystřina horská — čile, chvilkou vytryskl v bujný smích, pak zaleskl se svižným vtipem a rozmarným žertem a já — přicházel mladé krasavici stále blíž a blíž. Již shlížel jsem se v jejích šelmovstvím zářících očích jako v příručním zrcátku a noha má hledala potají její drobnou nožku. . . . Musela být drobná, sice by se byla příroda na tomto božském stvoření sama proti sobě prohřešila!

Neustáváje v hovoru, zavadil jsem jako náhodou o nožku dívčinu—vlastně o botku, v níž byla upjata—a nedostalo se mi pokárání ani slovem ani pohledem. Přitlačil jsem svou nohu více a děvůška snášela to mlčky, ani hrvou nepohnuvši. Tím stal jsem se ovšem ještě podnikavějším. Když dovolí tisknout nožku, proč nedovolila by tisknout ručku — myslel jsem a jal jsem se, ovšem z povzdálení sledovati vytčený cíl.

„Jak negalantním jste, pane! Či máte mne za tak pošetilou, že bych věřila v kejkle, které cikánky po vesnicích provádějí?“

„Nejsem sám pověřivým, ale jsem přece přesvědčen, že dají se aspoň základní rysy něčí povahy z dlaně stejně jako z tváře vyčísti. Mně se to aspoň již několikráte podařilo. Dovolíte-li—“

A vztahoval jsem ruku po měkké ručce čtveračivé děvůšky.

„Věříte v osud, slečno?“ tázal jsem se s bezvýznamným úsměvem, který měl zakrýti vlastní můj úmysl.

„V jaký osud—ve smyslu mohamedánském?“ odušila spanilá neznámá tónem stále čtveračivým.

„Nejenom mohamedáné jsou fatalisty, slečno. Myslím, věříte-li, že se dá osud nebo povaha člověka, která jej vede nezbytně k jistým skutkům a činům, uhodnouti z dlaně nebo jakýmkoliv jiným způsobem?“

Podala mi ji ochotně a s tím nejnevinnějším úsměvem v buclaté tváři.

Krásná, růžová, jako čerstvě pečená kobližka měkká a teplá ručinka! Vyčetl jsem z ní mnoho: Že miluje slečinka malá dobrodružství, je přístupna hlubokým dojmům, má mnoho přirozeného vtipu, snadno vzkypí, při tom všem jest však tak nevýslovně dobrá, upřímná a milovaná hodná... Nemohl jsem si pomoci, přitiskl jsem tu kyprou ručku na svou vždy láskyplnou hrud, kde bušilo

lé trpce zkušéné srdce generální marš,
o něhož pouštívá se pravidelně vždy-
ry, jakmile se octne na blízku švarné-
o děvčete.

Vzdychl jsem při tom tak dojemně
hlbokostí své těžkosti, že propukla
á společnice v upřímný smích a
volala:

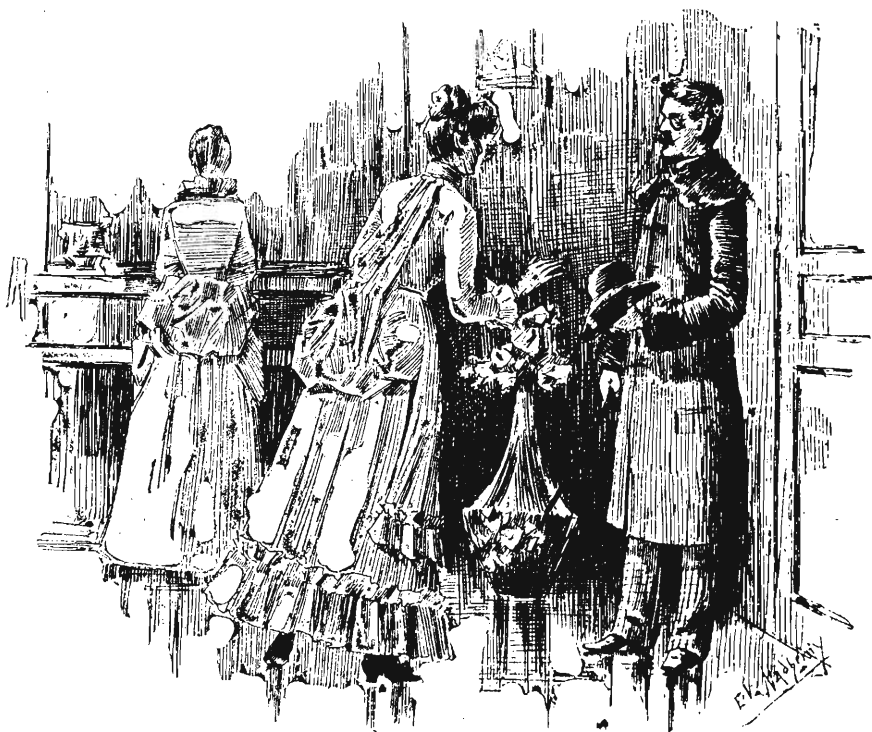
„Jděte, vy licoměrníku! Čí to je
stýnek, který se vám leskne na malí-
cu pravé ruky? Nějaká útloboká, sen-
tentální blondýnka s nyjícíma očima

voří-li dva mladí lidé různého pohlaví
o literatuře, je to vždycky známkou buď
obapolné nesmělosti, nebo jakéhosi na-
pnutí.

Byl jsem skoro povděčen kondukto-
rovi, když vyvolal stanicí B., kde jsem
vlak opustil.

„Budu mít to potěšení, spatřiti vás
někdy opět?“ zvolal jsem na rozloučenou.

„Možná — svede-li nás osud,“ odvě-
tila sličná neznámá s potutelným úsmě-
vem.

dychá po vás snad právě v tomto
amžiku, kdy rušíte věrolomně daný
slib a dvoříte se jinému děvčeti. Za-
ružil byste....”

Ztrnul jsem na chvíli. To děvče
uvilo, jako by znalo zcela z blízka
ou Andulu. Opanoval jsem se arci
chle a zapíral statečně, ale zábava od
chvíle nějak vážla. Čtveráctví zmizelo
našeho hovoru úplně. Mluvili jsme
mihách, o verších a románech, o ča-
oisech a listech illustrovaných. A ho-

Ale zapomenout jsem na ni nemohl.
Ani po cestě domů, ani doma o ště-
drém večeru; zaujímala tak cele mou
mysl, že jsem se zapomněl i svrchu
zmíněnou desítkou tatínkovi pochlubit.
Oh, obětoval jsem jí mnoho!....

Teprv ráno o „boží hod“, když jsem
pospíchal svižným krokem do D. k
Andule, vynořil se obraz této první
(opravdu!) mé lásky před mým dušev-
ním zrakem v celé své tklivé kráse.
Prosil jsem jí v duchu za odpuštění....

Byl jsem nemálo překvapen, když vstoupiv do bytu Anduliných rodičů, spatřil jsem tam čipernou neznámou od včerejška. Přivítala mne s velkou veselostí a pravila s patrnou uštěpačností:

„Vy jste nějak zkřehlý a včera jste byl tak rozehřát a pln prorockého ohně!“

„Je tam skutečně chladno,“ odpověděl jsem rozpačité a podávaje Andule ruku, zeptal jsem se potichu:

„A ve vašem srdéčku.... je také chladno....?“

„Pod nulou!“

— — — — —
No, domluvily se. Neznámá byla Andulina sestřenice a studovala v Praze učitelství. A takové jsou pálené — známe je.

Nu což! Pro jedno kvítí — — —
Potěšil jsem se brzo, a tento první koš nebyl věru poslední!

❖ KARLU HAVLÍČKOVĚ. ❖

(Psáno v březnu 1888, když rozbujela se po Čechách agitace ve prospěch školy kněžourské)

SVITĚ měsíčku, polehoučku
skrze dým a mrak*)
nu jak se ti Čechy líbí?
Neškareď se tak!

Pravda, nejsou jako byly
za těch trudných dob,
Karlovi když smutně svítíl's
na brixenský hrob.

Tehdáž metla krutovlády
prala v český kraj —
on přec doufal, že se splní
o volnosti báj.

Tehdáž reakce proud drzý
z Vídně mrazem vál —
český novinář přec hrdě
v okovech svých stál!

Ale dnes -- tvé heslo, Karle,
vyšlo z obliby,
blouda Honzu každý hračkou
chytí na sliby.

A ty tvrdé české lebky
— divný to teď marv! —
poddajně jdou za beranem
jako ovcí dav.

Zpátečnictví černokněžník
směle vypjal hruď,
sejček tmářství české děti
vábí sladkým „půjč!“ —

Spi, Havlíčku, v svém hrobečku!
Kdybys zřel tu smet',
honem pospíšil bys zase
v chladnou hlínu zpět!

B. BITTNER.

*) Těmito slovy začínají Havlíčkovy „Tyrolské elegie.“

STEZKOU TRNITOU.

Historie dívčího srdce.

Pro kalendář „Amerikán“ napsal E. Bittner.

I.

SAMÉM sousedství zastrčené pošunavské věsnice, nedaleko rozsáhlého parku leskne se v půvabném i zelených lučin, hustých křovin a byných skupin zcela dle zvuče a rozprávy přírody rostoucích stromů tichá jezírka podobného rybníku. Hradba zakrsalých vrb, ve vysoké větvě ženoucích jív a tmavolistých olší vá zvědavému oku téměř zúplna ztracenými vlhkými vlhkými vráskami jaké zrcadlo vodní. Jenom se strarotí parku, jehož červený, z prolámaných cihel stavěný plot jest na místech zahalen v hluboký stín stínitých lip a platánů, jest jezírko ztraceno. Dvěma řadami mohutných štíhlých topolů vine se tu zpola u zarostlá cesta, jež ztrácí se na jednom konci v nízkém podrostu batic a dále v šumném moři zlatých kvajících klasů.

Juplné ticho obestírá hladinu vodní bližší její okolí. Kdyby nezašeleb čas lehýnký větřík nesměle enech olší nebo v husté sítině u a kdyby nezavadila o křehkou st vrbí perut ptáka, který se vrací ravou k mláďatům v důmyslně ém hnízdu, zdálo by se, že je tu

všechn život začarován. A přece jest zde mimo ty bzučící mušky, těkavě z místa na místo poletující vážky a od jednoho lučního květu k druhému spějící motýly ještě někdo, jenž jako ten pták své štěstí, přišel sem ukrýt svou strast a ulevit zdrcujícím bolem přeplněnému srdci.

V ústraní blízko cesty, kde tísní se k sobě tři nebo čtyři sotva z dětství svého povyroslé stromy, jako by druh u druhu pro případ zlé bouře ochrany a soucitu hledal, odpočívá na měkkém koberec smaragdové trávy rusovlasá dívka výrazné, zádumčivé tváře. Pravou rukou podpírá patrně trudnými myšlénkami přetíženou hlavu, kdežto levice jest odhodlaně ku předu vztažena, jako by se chystala k rychlému a odvážnému činu. Jemné ty dlaně, štíhlé, růžovými nehty zakončené prsty a úpravný čistý šat svědčí, že náleží v temné dумы ponořená dívka šťastnější společenské třídě, která nemusí den co den tvrdým mozolem a železnou vůlí bídu od svých práhů odháňti. Směle sklenuté, změní hedbávných kadeří z pola zakryté čelo a výmluvné rysy oduševnělého obličje dokazují pak neklamně, že neobmezila tato mladá bytost životní svůj úkol na ukájení každodenních potřeb a oby-

„Celé moře citů obráží se v tom smutném pohledu.“

(Ilustrace k povídce „Cestou trnitou“, str. 42.)

čejných pudů, jimž výhradně hoví pouze lidé všední. Celý zevnějšek této dívky jest bezpečnou zárukou, že v těch rychlým tempem dmoucích se nadrech sídlí cituplné srdce a v mladé té hlavě že hárá bujarý duch, který by se rád povznesl nad své okolí.

Hlubokou dumou jako temným závojem zastřené oči dívčiny upírají se neodvratně přes lesklé vlnky na protější břeh, jako by si tam byly vykouzlily obraz čarokrásné podoby, od něhož nelze se odvrátiti. Celé moře citů obráží se v tom smutném pohledu: trpké zklamání, násilně potlačovaný výbuch hořkých slzí, nepoddajná chrabrost v boji s trpkým osudem i trpělivé odevzdání se v nezbytnost — vše to lze z něho vyčísti. Jak šťastným musel by býti asi ten, kdo dovedl by ty bez slz plačící oči vyjasnit, na kom spočinuly by vděčným, láskyplným úsměvem!....

Nuže vizme, jaký to obraz vystupoval před duševním zrakem osamělé dívky.

II.

Jmenovala se Jindřiška a otec její býval úředníkem šlechtice, jemuž náležel tento zámek s rozsáhlými lány úrodné půdy orné, štavnatých lučin a bohatých lesů. Matka její bývala kdysi v krajském městě a později po svém provdání i v kruzích venkovské honore obdivovanou kráskou, která byla k sobě i k jiným snad až příliš přísnou. Jindřiška byla jedináčkem a jiná matka byla by z ní snad učinila nenapravitelného mazlíčka, ale paní Sylvie, o níž tvrdila nezaručená pověst, že pochází ze staré schudlé rodiny šlechtické, byla tato okolnost pouze pobídkou, aby sledovala každý krok, ba každý pohyb svého dítěte se žárlivou téměř pozorností. Malá Jindřiška byla v pravdě chována jako drahocenná loutka, která by se mohla jediným neopatrným po-

hnutím ruky rozbiti a když děvčátko zvolna vyrůstalo a s přibývajícimi lety počalo také vždy patrněji jeviti neobyčejně živou letoru a vrozenou veselost, stávala se paní Sylvie při pohledu na tu stále se usmívající tvářičku a šelmovstvím se lesknoucí očka nezřídka těžkomyslnou. Počínalať se obávat o budoucnost svého dítěte, „neboť“ — říkávala často v rozmluvě s tou nebo onou přítelkyní — „takoví od přírody k veselému pojmání všech věcí náchylní lidé upadají snadno v lehkomyšlnost, od níž jest k neštěstí krok pouze jediný.“

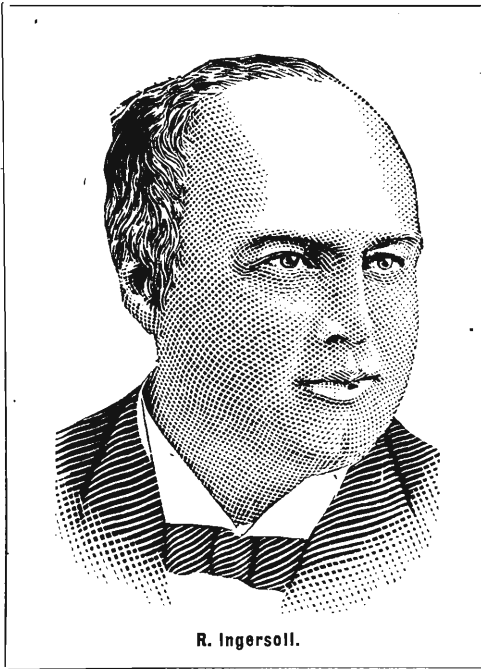
A chválíval-li někdo chápavost a čipernost malé Jindřišky, odpovídala paní Sylvie pravidelně:

„Ano, to jsou u dítěte, pokud se učí, velmi pěkné vlastnosti; za našich časů má však žena zapotřebí více pevnosti než čehokoliv jiného. Kdyby se mi nemělo snad podařit naučit Jindřišku úplnému ovládnutí citů, žila bych v stálém strachu o ni a jediný hrubší její poklesek byl by mou smrtí!“

Tato slova paní Sylvie byla zajisté dobře míněna a vycházela nepochybně z nehlubšího přesvědčení — avšak splnění svého úkolu se přísná matka zcela nedočkala. Zemřelať v okamžiku, kdy počala Jindřiška vyrůstati z dětských střevíčků a kdy bylo jí tedy pečlivé ruky matčiny nejvíce zapotřebí. Možná také, že by nebyla paní Sylvie dostála vytčenému úkolu, ani kdyby byla na živu zůstala, neboť srdce dítěte, které nebylo od matky nikdy chváleno, za to však tím častěji napomínáno a plísněno, nerozeznalo mateřskou přísnost od nelásky a zatvrdilo se.

Jindřiščin rozum nebyl při úmrtí matčíně dosud tak vyvinut, aby mohl pochopiti celý dosah nenahraditelné ztráty a dětská její duše pocítila spíše úlevu a jakousi neočekávanou radost než bolestnou prázdnotu, když nespočíval na ní stále zkonmavý pohled matčín.

Poněkud více přilnula nyní Jindřiška k svému otci, který se s ní v nepřítomnosti matky vždycky mazlival, ale byla to spíše vděčnost za to, že jí na rukou houpával a po tvářích hladíval, co k němu cítila, než skutečná dětinná přítulnost a vřelá oddanost. Mimo to byl otec Jindřiščin náhlým úmrtím své choti tak zdrcen, že právě v této rozhodné chvíli dceruše své nejméně pozornosti věnoval. Bylo zcela přirozeno, že stávala se tudíž Jindřiška k okolí svému vždy lhostejnější a uzavřenější, že její mladé srdce se počínalo pokrývatí korou chladné sobeckosti. Jiná dívka byla by zajisté hledala náhradu ve společnosti a hrách svých družek, ale Jindřiška jich neměla. K vesnickým děvčatům se přiblížiti bránila jí od matky vštípená hrdost a dcerky z rodin společensky jímavých nepřišly zase jí vstříc. Krásné, v pannu dospívající dítě zůstalo odkázáno samo na sebe.

R. Ingersoll.

III.

Tím více přilnula však Jindřiška k čarokrásné přírodě, která jí tolikerym půvabem v objetí své zvala. Každou prázdnou hodinu — a těch zbylo po vyučování velmi mnoho — strávila Jindřiška buď v parku, na květnatém luhu nebo v nedalekém háji. Ba nezřídka odvážila se i hluboko do lesa, aniž by pocítila v tom tajuplném tichém zášcích nejmenší úzkosti nebo bázně. Pohlížela na ptáky jako na milé své společníky a květy laskala jako oddané své družky.

Čím hlubší rozkládalo se kolem ní ticho v čím odlehlejší zabloudila ústraní, tím větší klid zavládal v jejím nitru. Často zamyslí se nad kvetoucí snítkou některého lesního keře, jako by byly drobné ty kalíšky a polorozvité poupata hádankou, kterou bylo jí uloženo za každou cenu rozluštití a nejednou zdálo se jí, že přijde doba, kdy porozumí, proč vypíná konvalinka nad zelený list vonný hrozen sněhobilých květů, proč hledí violka z hedbávné trávy nezabudkovým okem a proč vystavuje jiva tak ochotně své zlaté jehnědy vlahým pa prskům slunečným. A vítr, jenž šuměl ve vrcholcích stromů, suchá větev, jež lámala se pod pružným skokem lehké veveřice, motýl, který tékal váhavě po mýtině, perly rosných krápek, jež ovíjely stéblo uschlé třtiny, vše to plnilo hrud' její vlídným teplem a ukolébávalo osiřelé srdce blaživou myšlenkou: Nikoliv, ty nejsi sama, nepocítíš mráz opuštenosti, dokud ne-

odvrátíš od nás čistou svou mysl!...

Tak uplynul první a míjel druhý rok od té doby, co zarostl rov hrobu paní Sylvie na tichém vesnickém hřbitůvku travou. Tu byla Jindřiška jednoho dne na počátku podzimu probuzena náhle ze svých snů lákavým, zároveň však určitým sdělením otcovým, že bude třeba, aby se k vůli dokončení svého vzdělání odebrala do Prahy.

V rozkošné pukající poupě zatím porozvité dívka nevěděla, má-li se z tohoto sdělení spíše zaradovati či v slzy pro-

puknouti. V prvním okamžiku zůstala zaražena. Měla se tak náhle rozloučiti se vším tím, co plnilo dosud celou její bytost, k čemu přirostla její k plnému vědomí života se probouzející duše — a odebrati se v hlučné město, jež znala pouze z nelákavého vypravování, co obrovskou skupinu pošmurných domů a spletitou síť nevlídných klikatých ulic, kam slunce během dne jen na několik okamžiků plachým paprskem zabloudí!... Pak vzbudil v ní úmysl otcův do jisté míry nadšení. Vybaví se z toho těsného venkovského okolí, kde na ni lidé tak nevlídně pohlížejí, oddá se zcela knihám, které jí otevrou nový svět a mráz cizoty se jí zajisté nedotkne. Vždyť v domu otcovském i v té malé více připadalo jí všecko rovněž nevlídné a nehostinné.

Tak vyšla Jindřiška jednoho zářijového odpoledne v průvodu otcově k nedalekému okresnímu městu, odkudž nastoupila společně s ním cestu do hlavního města. Odcházela se srdcem lehkým z rodné vsíky a s pochopitelnou zvědavostí, která se trochu podobala nedočkavé touze.

Pomineme mlčením první dojmy, jež vyvolal v Jindřišce velkoměstský hluk a shon, velkolepé budovy a nádherné kopule prastarých chrámů. Upustíme také od líčení Jindřiščina duševního života, který byl ostatně během tohoto prvního roku vůbec jednotvárným. Chladná ta dívka propracovala se nad pomyslení brzo ze vzrušení, do něhož uvedl ji příchod do hlavního města a za ten celý rok nerozechvělo snad ani dvakrát silnější pohnutí klidné její nitro. Zůstala v prostřed nevidaného před tím šumu a ruchu hostejnou a uzavřenou, jsouc na ulici spíše podobna oživené soše, než v plnou růži se rozvíjející dívce. Nepozorovala ani, jak okrouhlými a vábnými se stávají její formy, jaké čarovné hloubky nabývá její oko, jak počínají se po ní na ulici

mladí hejskové i staří mlsouni ohlížeti, a jak často plane zrak její družek zástíví.

Jedna věc upoutala přece pozornost Jindřiščinu a té věnovala celý svůj zájem. Byly to knihy. Jako dříve byla jí příroda náhradou za všecko, čeho nepřízní osudu a částečně vinou svého vychování musela postrádati, tak oddala se nyní cele učení a přemýšlení. Jindřiška byla výbornou žačkou, pro níž byly učitelky nadšeny, aniž by jim byla láska jejich oplácela a již spolužačky úspěchy i přízeň učitelek záviděly, aniž by si toho byla dost málo všímala. Jindřiščina píle a její nadání bylo také jednou z příčin, že ani v ústavě si přítelkyň nezískala, že zůstala i uprostřed veselých, sdílných a švitořivých družek osamělou. Zasmušilá tvář její zahořela růměncem a oko zaplanulo živěji pouze tehdáž, když vykládala učitelka nějakou novou vědeckou zásadu, nebo když zkoušela paměť svých žaček. Tehdáž jako by se byla rázem probudila všecka v Jindřišce násilně poutaná čilost a vrozená jí bystrozrakost.

Když se otec Jindřiščin na konci roku vypytał řiditelky ústavu na chování a prospěch své dcery v jednotlivých předmětech učební osnovy, dostalo se mu tak uspokojivé odpovědi, že poprvé pohlédl s pýchou na své jediné dítě, které bylo jeho rozmluvy skromným a skutečně lhostejným svědkem. Byl přesvědčen, že odváží si domů poklad, jež může mu právem i nejoddanější přítel jeho záviděti.

„Hle, odkaz Sylvii!“ šeptal se slzou v oku.

IV.

A opravdu bylo všecko na nohou, když objevila se Jindřiška po tak dlouhé době opět v rodné vsíce.

Největší nadšení a podiv vzbudila její štíhlá postava, pružné pohyby a

červánkovým nádechem planoucí líce ovšem u starších i mladších kmoter, jejichž úsudek vrcholil v následující stručné, ale v ústech vesnických posuzovatelek nade vše výmluvnější větě:

„Nu, za tou se budou ženiši honit! Byl by to také div, kdyby nešla zrovna na dračku!”

Poněkud jinak zněl úsudek úřednických paniček a dcerek.

„Teď bude teprv myslit, že jí není žádná z našeho středu rovnou!” prohlásila s opovrhlivým pokrčením útlých

ramen Leokadie nadlesních, které přezdívali uštěpační mládenci, praktikanti a adjunktové „housle”, a správce Agatha která si vůbec zakládala na tom, že dostalo se jí zcela domácího vychování a že nebyla dosud dále než v okresním městě, ačkoliv minula již hezky dávno rozhraní mezi „jarem mládí” a plnoletostí, dodala s jedovatým úsměškem:

„Však má být také nač pyšnou!

Je prý to učiněný filosof a vzdor svým sedmnácti letům je emancipovaná skrz na skrz. Kdybych směla doufat, že se ke mně sníží, požádala bych jí, aby mně dávala hodiny — jak drze se dovedou slečinky z ústavu koukat mužským do očí. Jestli pak jste viděli, jaký klobouk nosí? Zrovna jako starostův student. To by byl párek!”

A slečna Agatha vypukla v smích, který zněl zcela nenuceně.

„Nejspravedlivější byla k Jindřišce paní řiditelová. Když došla na ni řada, aby

také ona pronesla dobrozdání o nejnovějším předmětu klepů, pravila chladně a vážně:

„Slyšela jsem Jindřišku chválit z úst povolaných a pokud rozumím mluvě očí a rysů, bylo by nespravedливо rázem ji odsuzovati. To, co jí za nectnosti vykládáme, vštípila jí přísná její matka a kdyby se jí bylo dostalo laskavějšího vychování byla by dnes se svým nadáním snad roztomilou a neodolatelnou. Bohužel...”

Paní řiditelová nedopověděla, neboť

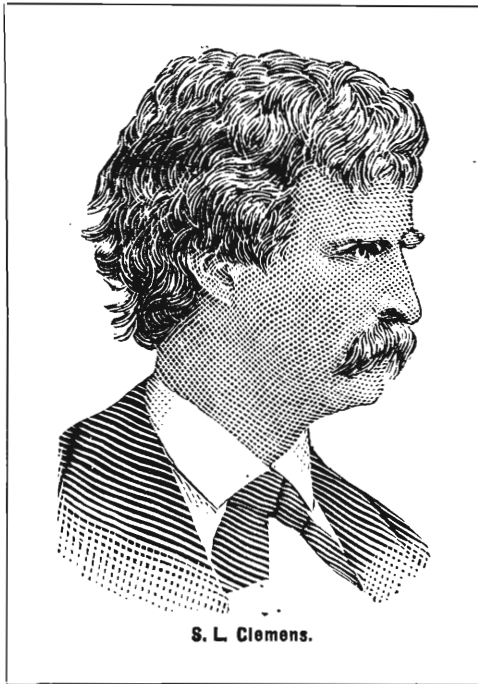
její úsudek o emancipované „štiftačce” potkal se s tak hlasitým odporem, že uznala za dobré, rychle hovor v jinou stranu obrátiti.

Také mužská mládež úřednická nevzdávala však Jindřišce jednohlasně pochvalu, jak bylo by se dalo očekávat. Jedněm zdála se býti na pohled krásnou sochou a ničím více; druzí hleděli na ni téměř brýlemi jako ženské závistnice — pouze sta-

rostův student řekl sám k sobě: „Uvidíme!” —

V.

„Starostův student” byl hoch zvláštní a zvolala-li správce Agatha: „To by byl párek!” — nestalo se to do jisté míry bez důvodů. Také plavovlasý a bledolící Jan vymykal se z rámce obyčejných zjevů. Od rodičů, hlavně ovšem od matky, byl určen pro stav kněžský, ale povaha jeho, která byla i nejbližšímu okolí hádankou, pohnula jej

S. L. Clemens.

záhy k odhození vnučené kutny a od té doby stal se „starostův student“ v očích vesničanů tím větším podivínem. Úžasná jeho píle a neobyčejné nadání umožňovalo mu studie i bez přispění rodičů, kteří se „pátera-vyklouza“ na polo zřekli, aniž by ho tím byli patrně příliš zarmoutili.

„Jaká starost!“ odpovídal Jan, když jej některý ze soucitných kolegů litoval, že musí tolik drahocenného času věnovati soukromému vyučování neschopných studentů. „Mám zabíjeti čas po kavárnách a hostincích nebo nad latinskými a řeckými slabikáři. Dostanu se přece k cíli tak rychle, jako jiní, jimž přeje štěstí!“

A nyní byl již cíle svého velmi blízek. Ještě rok a bude prohlášen na staroslavné universitě Karlově za doktora veškerého lékařství.

Jiný mladík v jeho poměrech a se stejným nadáním byl by se stal nepochybně hrdým a domýšlivým — „starostův student“ těchto necností neznal. Vlídlným a hovorným nebyl nikdy, to je sice pravda a mnozí z prostých vesničanů, byli přesvědčeni, že jej ďábel, který jej pohnul k „odpadlictví“, nyní nezřízenou pýchou naplňuje. Ale rozumnější a prozíravější sousedé rádi se s ním stýkali a nezřídka se ho na úsudek o veřejných záležitostech, pokud pronikl zájem o ně i do odlehlé víscky, vptávali. Jan pověděl jim vždycky své mínění ochotně a slovy prostými a neměl-li tazatel na spěch, zapředl s ním hnedle hovor o tom, co jej nejvíce zajímalo a vesničanům bylo z největší části nevysvětlitelnou hádankou: o věčném ruchu v tvůrčí dílně přírody. Požíval-li „starostův student“ u někoho na vsi vážnosti, těšil se jí pro výmluvnost, s jakou dovedl vykládati některým hloubavým venkovanům tajuplné záhady světa, který je bezprostředně obklopoval a nikoli následkem osobních předností nebo příjemného s ním obcování.

Ještě divnější pověsti než mezi vesničany požíval Jan u děvčat, s nimiž se v zábavách nebo u jiné příležitosti stýkal. Měltě zvláštní oči ten „starostův student“, plné přitažlivosti a tajemné síly, zářící kouzelným jakýmsi ohněm a vybízejícím dívčí srdce neodolatelnou mocí, aby se mu do kořán otevírala. Dovedl tak tklivě hleděti, jakoby prosil o slitování se svým podivínstvím a o jediný paprsek naděje v štěstí lásky — ubohou však byla dívka, která čarovné té moci podlehla a dovolila, aby student nahlédl v její z pola bázní, z pola rozkoší zmítané nitro! Náhle objevil se na bledé tváři Janově škodolibý výsměch a oči jeho svítily ukojenou zlobou! A těch dívek, které se daly zdánlivou zasmušilostí jeho povahy omámiti, byla prý celá řada. Tak vypravovaly si aspoň tytéž úřednické paničky a jejich dcery, které pádrobily z Prahy se vracející Jindřišku tak nemilosrdné kritice.

Jindřiška pokračovala již zatím zase ve způsobu života, jaký vedla dříve, než stala se „emancipovanou“. Procházela se opět sama kvetoucím luhem a šumným lesem a ptáci i rosa, zelená ratolest i zurčící pramen hovořily k ní dosud toutéž řečí jako před rokem. V ústavu vyvinul se a pokročil toliko rozum Jindřiščin — srdce tohoto polo-rozvitého poupěte netušilo dosud ani, že i jemu je souzeno vzplanouti ohnivým květem, který je, byť jen na krátký okamžik, naplní omamující vůní.

Avšak proti l. nsku byl nyní v potulkách Jindřiščiných přece jen rozdíl. Před rokem podobaly se její vycházky bezúčelnému bloudění, jež nebylo řízeno vůlí ani určitým cílem, letos z nich kořistila. V ústavě naučili ji rozeznávati u bylin a trav také ještě něco jiného než jejich velikost, vůni a barvu — dali jí návod, jak roztřídovati jednotlivé součástky lučního koberce v třídy a rody, jak dělití je dle určitých známek

v přísně se odlišující druhy a ukládati je v sbírky. Tím stala se celá říše rostlinstva a zvláště vlnadné její zjevy Jindřišce ještě dražší a významnější. Nevěděla sice, co znamená pomněnka nebo kaprad', koukol nebo chrpa v květomluvě, ba nemohla s určitostí ani povědět, která barva jest symbolem lásky, věrnosti, nebo žárlivosti, ale dovedla velmi dobře vysvětliti útvar jejich listů, a dobu květu i uvadání.

Tak stalo se, že zahlédla na své vycházce jednou houštím křovin na břehu lesní kaluže bledou tvář Janovu. Byla mu tak zcela blízko že pozorova'a pod rozepjatým kabátem oddychování jeho prsou. Ale Jan byl tak zabrán do své práce, že neslyšel šelest její kroků ve vysoké trávě, ani když přicházela, ani když se kvapně vzdalovala.

Teprve když do stala se na otevřenou lesní cestu, která poskytovala vyhlídku na nedaleká pole, ustala Jindřiška ve svém

prcháni a počala vzpomínati, při jaké práci právě „starostova studenta“ zastihla. Nevěděla určitě, ale zdálo se jí, že měl vyhrnuté rukávy a rukama ve vodě lovil. Vycházel tedy za tím, též účelem jako ona.

Jindřiška byla by sama sobě nerada přiznala, že dotekl se jí jakkoliv zjev „starostova studenta“, ale ať konala cokoliv, vždy vracel se před její duševní zrak obraz té bledé, plavým vlasem ostíněné tváře. Viděla již Jana několikrát, ba odvážíla se i pohlédnout v ty

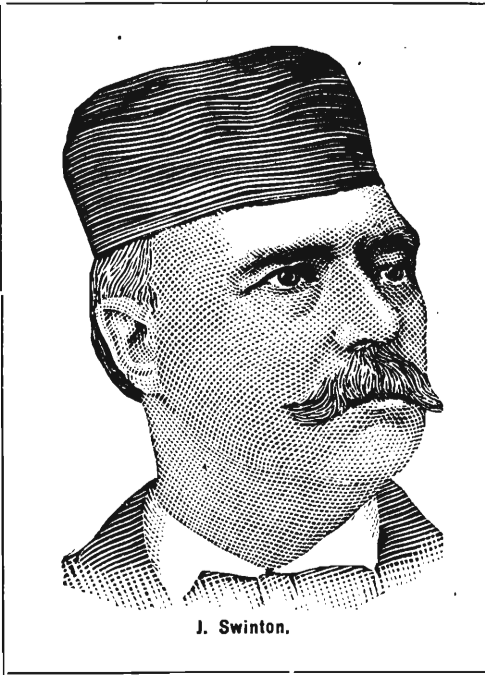
jeho hluboké oči, které měly pověst uhrančivosti — proč právě dnes stávil se jí ten zádušný obličej všude do cesty? Ale druhý den nebylo lépe a Jindřiška nevyšla ani z domu z obavy, že mohla by se s Janem opět setkatí. Třetí den konečně vyšla opět, ale neodvážila se dále, než k rozkošnému rybníčku v sousedství zámeckého parku. Místo to zamilovala si náhle tak, že trávila tam většinu dne, nikým nevyrušována. Chodila již v toto ústraní celý týden a nutila během toho času

vší silou své myšlénky, aby je upjala ke knize, v níž by se byla celou duší svou ponořila, však marně. Místo písmen a obrazů viděla stále tutéž jednu podobu: bledou tvář Janovu s tajemným, nani upřeným pohledem.

A jednoho odpoledne, když počaly se paprsky sluneční stávat méně dotěrnými a palčivými, kdy stlala skupina stromů kolem sebe rozsáhlejší stín a hladké zrcadlo

vodní počalo se čepiti droboučnými vlnami, stál před ní ten, jehož se tak bála a na něhož nemohla zapomenouti.

Jindřiška zarazila se tak, že jí srdce přestalo tlouci a jen stěží potlačila z hrdla se jí deroucí výkřik. Student pozoroval patrně její postrach a jakoby s rozkoší upřel své divným ohněm plnící zrak na její do krvava zardělou tvář a plaché oči. Jindřiška byla ve zmatku svém povstala a nyní stáli oba proti sobě nehnuté.

J. Swinton.

Ale Jan vzpamatoval se brzo z rozpaků, byli všude v jaké uvedení. Zdvořile sejmul klobouk a pozdravil ohebnou poklonou. Hlasem vši stísněnosti prázdným pochleboval Jindřišku, že jest velice potěšen shledávaje u ní vnímavost pro krásy a věčně lákavé taje přírody, a vyslovil politování, jestli snad slečnu vyrušil z příjemných snů a milého jí poklidu.

A ku podivn — s Jindřiškou setřásla tato přívětivá slova rázem všechny její rozpaky a svěží její rty otevřely se k nenucené, ba veselé odpovědi. Když se s ní Jan po půlhodině loučil, zdálo se jí, že odchází od ní starý její známý a milý druh.

VI.

Nemohlo býti ani jinak, než že stalo se toto bezděčné setkání počátkem milostného děje. Jindřiška pocítila, že ukáží v tajných, nikým nepozorovaných schůzkách s Janem dávnou neurčitou touhu svého srdce, na jehož panenskou nikdy podobným citem nevzrušenou půdu kantuly první krůpěje ohnivě rosy, která pluvá někdy nitro rajskou rozkoší a jindy mění je ve výheň úmorně vášně.

Jindřiščinu oko stávalo se hlubším a výraznějším — vždyť hledělo k určitému cíli; tlukot jejího srdce zněl vždy ohnivějším nadšením — vždyť mísil se jeho tepot tak často s ozvěnou jiného, jí nade vše pomýšlení drahého věstitele lásky; líce její planula den ode dne nacheť žárnějším — jak nebyl by jich Jan s horoucí vášní líbal!...

Ale byly to polibky zrádce, jež ssála Jindřiška s plných rtů studentových. Když sděloval jí Jan jednoho dne počátkem podzimu, že za týden odeběře se opět do Prahy, netušila ubohá dívka, že tímtož dnem rozplyne se v níveč její krásný sen, který nezanechá po sobě než bolestný osten sklamaní a palčivou trpkost neblahého poblouzení.

A osudný den přiblížil se nad očekávání rychle. S bouřlivě pohnutým srdcem, v němž bolest s láskou o nadvládu zápasila, spěchala Jindřiška na místo posledního dostaveníčka. V hlavě vířilo jí množství s rychlostí blesku se střídajících myšlének, z nichž jedna vracela se s nepřekonatelnou honževnatostí: „Odejde — zítra již zmizí v nedozírné dálce — zdaž a kdy spatříme se opět?...”

Ale bylo souzeno Jindřišku, že nemá spatřiti Jana nikdy víc, ani ně dnes, v den rozloučení. Chvilu ubíhala za chvílí a Jindřiška upírala nadarmo zraky po známé stezce ku vsi, brzo-li objeví se na ní spěchající postava Janova. Uplynula celá hodina a on dosud nepřicházel — uplynula věčně dlouhá a k zoufání trapná hodina druhá a on nedostal ještě danému slovu. Jan se vůbec rozloučit nepřišel...

Jako smyslů zbavená potácela se Jindřiška domů. A hle, zde očekával jí lístek, na jehož obálce poznala písmo Janovo. Srdce jí opět radostně nadějí zabušilo. Kvapně strhla obálku. Však sotva pohlédla v otevřený dopis, skácela se s výkřikem na sedadlo. Lístek byl stručný a zněl následovně:

„Zlaté kotě!

Kolega L. přiměl mne k tomu, že jsem odejel hned večera, následkem čehož jsem se musel zřici sladké rozkoše posledního s Vámi dostaveníčka. Buďte ujištěna že budu po celou cestu do Prahy škody takové želeti. V zármutku mém těší a sílí mne pouze naděje, že se snad přes rok setkáme opět, abychom v za počaté idylle pokračovali.

Váš smutně vrkající holoubek...”

VII.

Trvalo plné tři dny, než probírala se Jindřiška ze svého ustrnutí tak dalece, že mohla zaplakati a snad bylo to jejím

štěstím, že v prvním proudu slzí minula i její zoufalost a vzmužila se zároveň její panenská hrdost, jíž dostalo se tak ponižujícího pokoření. Poprvé otevřela své srdce před světem, který se jí zdál býti vždy pln záště a zloby, poprvé dala někomu nahlédnouti v nitro posvátným citem rozvlněné a dostalo se jí pohrdavého výsměchu, neodčinitelné potupy! Jiná dívka na jejím místě byla by noci žalem probděla a dny v ústraní a štkání trávila — Jindřiška zaplakala jen jednou a zase již byla mramorovou sochou, která shlížela na své okolí ještě ledověji. A v tu nynější její hrdost a chladnost přimísil se teď cit nový: veliké, bezohledné pohrdání.

První myšlénkou ubohé dívky, jakmile opustila ji bolestná otupělost, bylo:

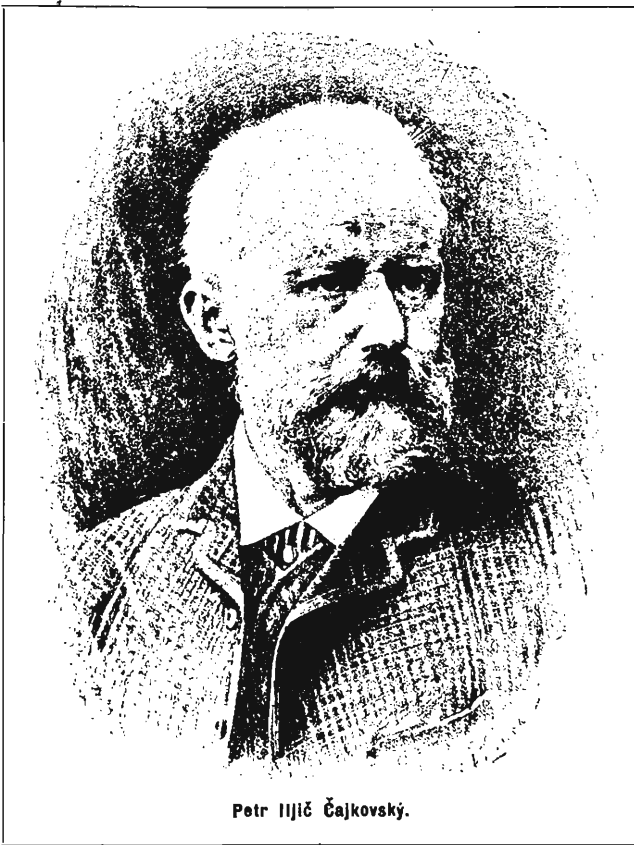
„Tedy jsem

se přece nemýlila, domnívám se v duchu, že jest hříchem býti k lidem upřímnou a přilnout k nim s netajenou láskou!.....” A druhá její myšlénka platila přísné zesnulé matce: „Dobře jsi činila, že jsi mne naučila nositi hlavu vzhůru a pohrdati úsudkem lidí. Zajisté jsi v mládí svém stejně se mnou trpěla....” A Jindřiška vzpomínala poprvé na nízkém rovu vesnického hřbitova s vroucí láskou a ucti-

vým obdivem přísné strážkyně svého dětství a „nestanu se tvým zásadám nevěrnou!” slibovala s tichým nadšením. — — —

Snad byla by se Jindřiška vrátila opět zcela k dřívějšímu způsobu života. Rozum její byl již tak vyvinut, že stála sama sobě a byla by s radostí obstarávala otcovu nevelkou domácnost. Byla přesvědčena, že by mohla trávit

po boku dobrého otce se svými knihami, piánem a ptáky docela šťastný život a že by nikdy po jiné společnosti nezatoužila. A kdyby se jí přece zdálo někdy její každodenní zaměstnání poněkud nudným a jednotvárným, pak se chtěla postarati sama o zdroj blahodárné činnosti a užitečné práce. V pohorské víscce

Petr Iliič Čajkovský.

bylo tolik drobných i dospívajících dívek, které by se byly zajisté rády přiučily některým ručním pracím, kterými by mohly později přispívati k zpříjemnění své domácnosti a Jindřiška byla ochotna sdíleti s nimi všechny své vědomosti a dokončiti a doplniti nedostatečné vzdělání, jehož se jim dostalo v zanedbané škole.

Avšak uprostřed těchto dalekosáhlých plánů a šlechetných úmyslů stihla

ubohou dívku ztráta nová. Sotva silnou vůlí v předešlý klid navracené a dosud nedávno zažitou krutou strastí bolestně rozvlněné struny jejího srdce byly rozbourány nenadále novým, za těchto okolností ještě větším neštěstím.

Jako každoročně odbývány i tohoto podzimu na panství, jehož byl její otec úředníkem, velkolepé hony, k nimž sezval majitel velkostatku mnoho šlechtických hostů z blízka i z dále. Hraběcí zámek v pošumavském zákoutí i malá, kolem něho se prostírající víska stały se jevištěm hlučných slavností, které začínaly ráno pravidelně peřestým průvodem lovecké družiny a pochodem v hájemství pro ten den určené a končily ohňostrojem, ochotnickým divadlem a taneční zábavou. Pohoda byla dosud venkovským zábavám tak příznivou, že oddávalo se panstvo a ostatní účastníci lovů s pravou rozkoší požitkům okamžiku.

Ale pátého dne byla slavnost náhle přerušena tragickou událostí, která si vyžádala za obět život — Jindřiščina otce.

Stalo se něco, co na lovu tak často se přiházívá. Neopatrný jeden střelec z příbuzenstva hraběte poranil jej špatně mířiv. Z počátku soudilo se, že není poranění tak nebezpečné a také přítomný právě lékař nejevil žádných obav. Hned druhý den zjistila se však rána tak zlověstně, že netajil se muž vědy déle svými obavami. Povolán na rychlo z okresního města ještě jeden lékař a v loveckých zábavách, jak samo sebou se rozumí, ihned se ustalo. Lékaři rozhodli, že bude nutno přikročiti k amputaci poraněné nohy.

Jindřišky zmocnila se zoufalá bolest, když spatřila, jak přinášejí nedávno ještě tak zdravého a čilého otce s tak bledou tváří a přimknutýma očima, myslela z počátku, že jest mrtev a nechtěla se dát utišiti, volajíc stále: „Oni jej zabili!“

Zkušenému lékaři a dvěma dámám ze zámku, které se za ošetřovatelky nemocného nabízely, podařilo se konečně přesvědčiti bolem přemoženou dívku, že jest otec její pouze poraněn. Na chvíli zdála se Jindřiška doufati, že podaří se za krátko otce jejího opět pozdraviti a povinností jeho jej navrátiti; ale když se druhý a třetí den stav rančného nelepšil, nýbrž nastal obrat k horšímu, vzdala se vši naděje a potlačujíc násilím v oči se jí deroucí slzy a dusivé štkání, otázala se v ústraní lékaře se vši vážností, jaké jí dodávala její hluboká bolest, je-li otec její nevyhnutelně ztracen.

„Vidíte, pane,“ dokládala, „že se dovedu opanovati a nemusíte se obávat, že při vyslechnutí kruté pravdy, kterou tuším, se zachovám nestatečně. Se stá noviska rozumového uznáte sám, že by bylo pošetilým těšiti mne pro jediný okamžik, kdežto druhý mi snad celou skutečnost odhalí. Nuže rcete: Več mohu doufati?“

„V pranic!“ odvětil lékař pohnutým hlasem a sotva slyšitelně dodal: „Ubohé dítě!“

„Díky, pane!“ hlesla Jindřiška a odkvapila do nejzazší komůrky, aby ulevila hroznou ranou zhrocenému srdci.

Kdo spatřil Jindřišku po půl hodině, když vracela se k lůžku nemocného, nebyl by nikdy tušil, že se tato dívka s bledou tváří, avšak s klidným očima ještě před malou chvilkou syjela na zemi krutou bolestí duševní.

Jindřiška si umínila, že napne všecky zbývající jí síly, aby se stala otcí svému něžnou ošetřovatelkou a pečlivou strážkyní posledních jeho okamžiků. Tento úkol její byl u konce dříve, než se ona nebo lékaři nadáli. Pátého dne po utrpeném poranění otec Jindřiščin skonal.

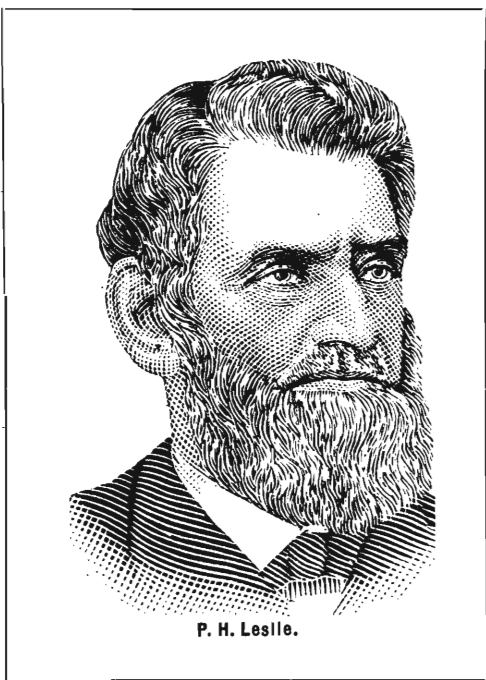
VIII.

Nebyl to tupý žal ani ztrnulé pohnutí co Jindřišku po návratu z pohřbu otce jejího ovládalo. Osirelá a nyní zcela opuštěná dívka přemýšlela během nemnoha hodin, jež uplynuly mezi úmrtím a pohřbem jediné drahé jí bytosti tak vážně a uvažovala o ztrátách, jež utrpěla od útlého mládí až do této doby tak opravdově, že stala se hrdinkou. Zdálo li se někomu, že za poslední týden o kolik let sestarala, mohl se snad mýlití okamžitým výrazem smutku v její tváři, ale kdyby byl tentýž člověk mohl nahlédnouti v její duši, v to mladé, dvakrát tak prudkým pohnutím zmítané nitro, byl by přísahal, že jest nyní mysl i srdce Jindřiščinu obrněno proti všem nenadálým nárazům osudu a sebe prudším útokům neštěstí.

Jindřiška byla klidnou. Věděla, že musí nyní úlevu i výživu hledati v klopotné snad práci, ale po té právě toužila a nepřála si nic upřímněji, než aby se jí dostalo co nejdříve takového zaměstnání, aby se mohla státi užitečnou svým mladším a nevědomějším sestram. Ze zámku došla jí sice velmi výhodná, ba skvělá nabídka, která jí zajišťovala na dlouhý čas, snad dokud by se jí nečinná rozmařilost nezhnusila, bezstarostné a nejvyšší pohodlné živobytí. Mohla se státi družkou mladé komtesy a požívati pod dozorem její matky stejného s ní vychování, avšak statečná dívka nechtěla jísti chléb milosti, třeba byla k němu

svrchovaně oprávněna a umínala si, že uskuteční dříve pojatý úmysl a stane se učitelkou. Prostředky po otci jí k dokončení studií dostačovaly.

Co se takto v pustém domově svém v tomto předsevzetí utvrzovala, padl pohled její na nedávno přinešenou poštu, která byla dosud na stolku nedotknuta. A Jindřiška sáhla jako jindy bezděky po balíčku novin, mezi nimiž našla dva nebo tři zesnulému otci adresované dopisy. Jeden z nich vzbudil její zvědavost: poznalať hned na obálce, že

P. H. Leslie.

pochází od otceva bratra z dalekých končin zámořských — vědělať o tomto strýci svém, který otci jejímu pravidelně dvakrát do roka dopisoval, ale poněvadž jej nebyla nikdy spatřila, necítila k němu také žádné vroucnější náklonnosti. Chvatně strhla obálku a jala se čísti dlouhý strýčkův list: Nelíbil se téměř ničím od předešlých dopisů, leda pouze tím, že sděloval strýčkův úmysl podívati se

za rok nebo dvě léta do staré vlasti. „Byl bych rád přijel letos,” psal strýček, „ale nenadálé záležitosti obchodní mne od chystané cesty zdržely.” — Tyto záležitosti byly nyní v dopisu obšírně vyličovány a na konec dodával strýček: „Škoda, že nemáš syna, tomu bych výlet do Ameriky neodpustil. Viděl bych rád někoho z našeho příbuzenstva! Nevěříš ani, jak se probouzí po tak dlouhém odloučení v člověku láska ke všemu, co činilo mu kdysi pobyt pod rodnou střechou tak milým.

Zde se naučí teprv člověk vše cítit a s láskou vzpomínat....”

Před Jindřišku stavěl se náhle nový svět a rychlostí blesku vznikla v ní myšlenka: „Opustíš tato místa, která ti jen nevděk, pokoření a záští lidí připomínají a odeběřeš se v rezuámý kraj, v cizí svět, jehož chlad bude ti připadat jako kýžená změna proti tomu, co zde v rodné víscce duši tvou svírá a pálí!....”

A nerozmýšlejíc se dlouho, Jindřiška chopila se péra a slovy tklivými vyličila americkému strýčkovi okolnosti, které jí nutí, aby se dovolávala jeho rady a utekla se do jeho náruče. Náhodou se stalo, že chystala se právě na dalekou cestu přes ocean chudá jedna vesnická rodina, které doukala, že se jí podaří v Novém světě získati si mozolnou práci zdravých paží bezpečnější bydlo a méně trpký chléb, než jaký pojídati musela v chudém rodném kraji. K těmto vystěhovalcům hodlala se připojiti Jindřiška a nastoupiti s nimi dálnou pouť do nové vlasti a k novému životu.

IX

Vracíme se k počátku našeho vypravování, kdež opustili jsme Jindřišku na břehu povědomého rybníku den před odchodem jejím v dálnou cizinu..... S tímto koutkem tichého ústraní, s tímto místem samoty, kde prožila nejblaženější sen svého mladého života, s těmito němými svědky svých tajných tužeb loučila se Jindřiška nejbolestněji. Půvabný obraz tohoto zákoutí, kde jevila se příroda oku pouze ve formách lahodných, utkvěl ve vnímavé duši mladé dívky nehlouběji. Smutně pohlížela na hravé, sotva viditelné vlnky, jež obestýlalo podzimní slunce měnivou září, upjatě naslouchala jemnému šelestu slabého větrku v houšti křovin a sem tam se kolébajícího síti, jako by se snažila vyčísti z toho

tajemného šumu svůj příští osud. Vede daleká její cesta k poklidu a blahu? Kvetou pro ni v zámořské cizině růže nebo budou snad i tam vroubiti stezku, po níž bude jí kráčet, jenom bodavé trny a ošemetné bodláčí!....

Tisíce hned smělych a hned zase úzkostlivých myšlenek prokmitlo tou kadeřavou hlavinkou a měnilo co chvíli výraz bledých lící — ale ševel listí i šustot sítin zůstával stále tak tajemným, stále tak tlumeným, jako by se bál vytrhnouti dívku z víru rychlostí blesku se křížujících myšlenek, jako by si přál, aby setrvala jen hodně dlouho v tom teskném zadumání....

Náhle vypjala Jindřiška hlavu, bystře povstala a upřevši na půvabné ty břehy ještě jeden dlouhý pohled, rychle odcházela. — — — — —

X.

Nad malým městečkem na dalekém západě, za řekou Mississippi, klenula se jasná, šedomodrá obloha. Městečko bylo zamklé jako v polosnění a příroda kolem byla vážná, jako by se chystala k důležitému jakémusi činu. Na stromech žloutlo listí a utlé snítky préríjní trávy schnuly a opadávaly; slunce zářilo dosud vesele, ale paprsek jeho nevyuzoval více bujarý život, ruch a šum, kamkoli padl — byl jako úsměv stárnoucí krasavice. Májová vlhlost a červencový žár sálal z něho pouze upomínkou. Nad vzdálenými háji vznášel se mrak modravé páry a yzduchem, který byl prost jarní kořenité vůně i žárné příchutě letní, poletovalo „babí léto”. Příroda odstrojovala se k zimnímu spánku....

V přední jizbě úhledného, zeleně natřeného domu, který stál téměř prostřed městečka a honosil se před ostatními maloměstskými „residencemi” nejen svou novostí, nýbrž také drobnou vízkou a hustým, dosud zeleným pletivem divokého vína, které celou jednu

jeho stěnu zakrývalo, sešla se k odpoldním táčkám veselá společnost tří mladých dívek. Dvě z nich byly skoro stejného stáří, vytáhlé blondýnky příliš neurčitých ještě tvarů, které patrně nedávno odložily dětské své šatečky. Třetí, brunetka zavalité postavy, byla z nich nejstarší. Na první pohled se zdálo, že už má za sebou věk prvního panenství a šedé její oči měly nápadně zlomyslný výraz, kterého neztrácely ani tehdaž, když se celá tvář dívčina usmívala.

Tato nejstarší dívka byla domácí dcerka a obě blondýnky byly jejími hosty. Dívky prohlížely vzorky pletení a vyšívání, provázejíce každý svůj pohyb živým švitořením a každý svůj krok záplavou slov, z níž vynikaly a nejčastěji se opakovaly věty: „on povídal“, „ona povídala“, „já řekla“, „to jsme se nasmály“ atd.; kteréž fráze tvoří, jak známo, vždycky podstatu hovoru mladých děvčat.—

Mladé švitorčky propukly právě nad jakýmsi komickým nápadem jedné z nich v zvonivý smích, když ozvalo se na dveřích lehké zaklepání. Trojlístek ustál jakoby zaražen v smích a než se některá z nich odvážila zvolati „dále!“ otevřely se dveře a v nich objevila se dívka v cestovním obleku a s malým tlumokem v ruce. Zavřevši za sebou dveře a postoupivši o krok v před, zůstala opět nerozhodně státi, pátrajíc v stejné rozpačitých obličejích tří přítelkyň po jakémsi vysvětlení či uvítání.

Z mlčení dívek soudila, že zde nebyla očekávána a proto odhodlala se konečně k nemilé otázce:

„Snad jsem se zmýlila. Bydlí zde pan N.?“

Dívky pohlédly jako v rozpacích jedna na druhou a cizinka musela opakovati svou otázku, než dostalo se jí z úst nejstarší váhavé odpovědi:

„Oh yes, ale „pá“ stůně.“

Slova tato byla promluvena jako by násilím a bylo viděti, že činí té, od níž byla pronešena, český hovor značné obtíže.

A opět nastalo delší pomlčení. — Na cizinku učinila tato slova patrně velmi nemilý dojem. Sklopila rozpačité oči a také dříve tak švitorný a veselý trojlístek nenabyl do sud smělosti k nějaké otázce. Teprve za několik okamžiků ozvala se přichozí opět:

„Jsem příbuznou pana N. a přicházím z Čech.“

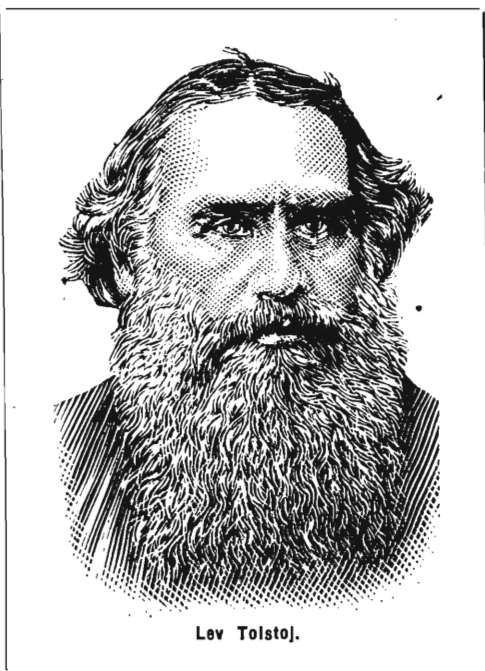
Brunetka, již jsme poznali co domácí dcerku,

pohlédla na cizinku, jako by nechápala dobře význam jejích slov a pak pravila obrácena spíše k oběma svým družkám než k cizince, která se k ní co příbuzná hlásila:

„Zavolám maminku.“ A s těmi slovy odkvapila ze světnice.

To bylo přivítání, jakého se dostalo Jindřišce v domě jejího strýce, z jehož psaní dýchala taková vřelost a touha spatřiti někoho z příbuzenstva.

Dlouhou cestou a na moři přestálými útrapami velice unavená a rozechvělá

Lev Tolstoj.

dívka byla tak trapně dojata odpornou cizotou, která ji hned při prvním vstoupení do domu strýcova mrazivě ovanula, že byla v tom okamžiku na rozpácích, nemá-li se hned na práhu obrátiti a hledati raději útulek u lidí zcela jí neznámých. V tom vstoupila však strýčkova žena a přijala Jindřišku dosti přívětivě. Litovala, že je strýc nemocen, ten prý by měl radost! — A ptala se Jindřišky, proč dříve nepsála, aby ji byli mohli přijít naproti a jiných takových otázek více. Konečně pobídla svoji dceru, aby přece Jindřišku objala, což stalo se dosti chladně a pravila pak, co se obvykle hned po uvítání neočekávaného hosta říkává:

„Jenom jestli se ti nebude u nás stýskat?“

Jindřiška se ještě v týž den přičinila, aby neměla na stýskání času. Jala se ošetřovati těžce nemocného strýce. Přijala tento úkol na se dobrovolně a plnila jej vzorně. Domáci, jak samo sebou se rozumí, nenamítali nic proti tomu. Jindřiška dopřávala si pro svou osobu jen tolik času, kolik bylo nezbytně zapotřebí k posilnění se spánkem a pokrmem k dalšímu bdění u lůžka nemocného. Sama pobledla, zhubeněla a oči její zapadly hluboko do důlků, ale za to byla první, na niž se po pěti nedělích upřel oživující zrak z mrákot horečky zvolna se probírajícího strýce.

XI.

Od tohoto okamžiku, kdy mohla s pozdravujícím se strýcem denně několik slov vyměnit, stala se Jindřiška veselejší a hovornější, čímž naklonila si také ostatní členy jeho rodiny. Dokud měla čelo zármutkem a zklamáním zachmuřené, ani si jí v domě hrubě nevšíkali. Někteří lidé nemohou vytrpět vedle sebe člověka, který se „mračí“. Nyní, když se mysl Jindřiščina vyjasnila a ona ke každému vesele promlouvala, uznávali všichni najednou její

obětavost, jakou vůči nemocnému strýci projevila a teta pověděla mu, kdo byl v nejkritičtějších chvílích jeho choroby nejsrdnatějším a nazvala Jindřišku „andělem lásky“. Strýc měl ovšem již dříve sirotka po svém bratru upřímně rád a uvítal Jindřišku s celou vřelostí dobrého svého srdce, ale teď slíbil jí se slzami vděčnosti v očích, že bude o její blaho pečovati tak upřímně, jako by byla vlastní jeho dcerou.

Ale tichou, sebezapření plnou dívku, na jejímž líčku opět růměnc rozkvétati počal, chtěl učiniti šťastnou ještě někdo jiný a jednalo se tedy o to, komu dá Jindřiška přednost.

Mladý lékař, který sdílel s ní zásluhu o zachování strýce, pojal k ní hlubokou náklonnost a světil se nyní téměř úplně již pozdravenému pacientovi svému s úmyslem, požádati ji o srdce i ruku. Strýc byl z počátku nemálo překvapen, ale promysliv všecko, shlédal konečně věc zcela přirozenou a slíbil mladému lékaři, že bude jeho přimluvicím. —

Ve vhodnou dobu také Jindřišku bez okolků se záměry doktorovými obeznámil a podivil se nemálo, když nejevila dívka žádného překvapení.

„Nechápu tě, drahé dítě,“ pravil strýc. „Jiná na tvém místě by jásala a celý dům radostí zobjíkala. A ty se tváříš, jako by se ani o tebe nejednalo a jako bys měla ve věcech lásky bůh ví jakou zkušenost!“

„A kdo ví, nemám-li, strýčku,“ žertovala Jindřiška. „Nejsem překvapena proto, poněvadž jsem změnu v doktorově nitru dávno pozorovala. Věřím ti na slovo, že oplývá můj nápadník všemi těmi ušlechtilými vlastnostmi, kterými jsi jej co ochotný starosvat vyšperkoval, ale víš zajisté sám, že jest láska vzácné kvítko, které roste jenom divoce a nedá se uměle vypěstovat. Snad... odpověz doktorovi na upřímnou nabídku rovněž

upřímně. Neříkám nyní ani „ano“, ani „ne“. Libo-li, nechť počká...”

„Pravdu máš, dráhé dítě,” odpověděl strýc. —

Jsme u konce. Laskavé čtenářky budou snad zvědavý, jestli se doktor s Jindřiškou „dostanou“. Nemohu jim odpovědět určitě. Vím jen tolik, že mladý lékař změnil nyní svou válečnou taktiku. Nežádá již strýce o radu nebo

příspění, nýbrž navštěvuje přímo Jindřišku, s níž prý je radost si pohovořit. Předmět jejich rozprav neznám a hlavní věci při tom asi bude, baví-li se při těch častých návštěvách doktorových i Jindřiška. A smíme-li souditi z jejího veselého zvonivého smíchu — — —

Než buď, jak buď — dokonalého blaha a nezkaleného štěstí přáli bychom jí zajisté všichni, jako každému, kdo hned z mládí prošel stezkou trnitou...

❧ ZTRACENÝ VLAK. ❧

• (ZÁHADA.)

SEDMÉ hodině u večer dne 29. srpna na roku 1881 stálo na platformě malé železniční stanice Silver Bow sedm osob. Silver Bow bylo novou osadou při jedné z četných odboček dráhy Atchison, Topeka & Santa Fé. Dvacet mil. na jihozápad od Silver Bow při téže trati leží Lone Tomb. V stejné vzdálenosti za tímto místem leží Blue Cañon a ještě dále Golconda City, kdež se také trať končí. Pět z těchto osob koupily si jízdní lístky na vlak známý jako Atlantic Express. Čekali tu, chtějíce odjetí vlakem, jenž každým již okamžikem měl přijeti, do Topeka, kdež chtěli přesedati a přes Chicago odjetí do New Yorku. Druhé dvě osobnosti byli prodavač železničních jízdních lístků a telegrafista.

Na platformě v Lone Tomb nalezalo se deset, dvanáct osob, mezi nimiž nevěsta a ženich, kteří právě byli oddáni a tajuplný cizinec, oblečený v dlouhý černý plášť a měkký plstěný klobouk — muž to, jenž občasné pátravě pohlížel na šťastný páreček. Vlak z Blue Cañon vjížděl zvolna do Lone Tomb a cestující brzo zaujali svá místa: nevěsta a ženich ve voze parlorovém a tajuplný cizinec ve voze vykázaném kuřákům. Došlo ku výměně ledabylých zdvořilostí mezi lidmi na stanici se posulujícími a konduktérem, brzdářem i strojvedoucím, pak zavzněl zvon parostroje

a vlak hnul se po jednokolejné trati ku Silver Bow.

Nebylo mnoho dopravy na této odbočce dráhy Atchison, Topeka & Santa Fé. Pouze dva vlaky denně—neděle vyjímaje — jely sedmdesáti mílemi divoké, ale dosti rovné této krajiny, kterouž příležitostně prolétli hoši loupežnické roty Jamesovy a jiní desperadové, neboť v pokladně společnosti United States Express často se nalezaly velké obnosy na hotových penězích. Vlak, jenž právě opustil Lone Tomb, byl znám jako „číslo 67.“ Pozůstával z Pullmanova palácového, parlorového spacího vozu, z vozu pro kuřáky, z obyčejného vozu osobního, z vozu pro zavazadla, z vozu expresního a z tak zvaného „khe-bůzu“.

Konduktér, Jim Harris, byl muž, jenž se hrdinně vyznamenal v bitvě u Antietam a byl chvalně znám po celém Kansasu, Coloradu, New Mexiku a Texasu. Strojvedoucí Tim Tiernan těšil se stejně značné oblibě nejen pro svou všeobecně dobráckou povahu, ale i pro nevšední svou dovednost ve hře „pokeru“.

V krajinách od vzdělaného světa odlehých jest příjezd a odjezd vlaku, vedle nějakého toho občasného lynčování, jedinou událostí, kteráž způsobí nějaký rozruch a na železniční zřízenec pohlíží se jako na nějaké zvláštní tvory.

„Zpozdili jsme se o dvacet minut,” řekl konduktér Harris strojvedoucímu Tiernanovi. „Jen ho drobet roztřes, Time; dostaneme se o sedmé do Silver Bow!”

Sedm osob na platformě v Silver Bow vyhlíželo okolo sedmé hodiny nedočkavě na trať, přijíždí-li vlak „číslo 67”, však po něm nebylo nikde ani známky. Bylo čtvrt po sedmé a dosud neozvala se silně zalesněnými pahorky píšťala parostroje, již často bylo slyšeti ze vzdálenosti tří mil. To však nebylo nic neobyčejného, neboť „číslo 67.” byl mnohdy až o půl hodiny zpozděný.

Když cestující ze Silver Bow se stávali netrpělivými, telegrafista telegrafoval do Lone Tomb a tázal se, v který čas vlak odjel. Brzo došla odpověď:

„Číslo 67. svěřený Harrisovi, odjel od sud do Silver Bow v 6:20. Slušný náklad.”

„Nu,” prohodil prodavač lístků, jenž měl zároveň správu stanice na starosti, „musí tu nyní býti již za několik minut.”

Cestující byli uspokojeni a volní čekati. Přejížděli semo tamo po platformě a ob čas usedali na své kufry a zavazadla, jež tu byly nahromaděny, vyčkávajíce svého naložení do vozu pro zavazadla vlaku číslo 67.

Bylo nyní osm hodin a skoro tma, aniž by bylo bývalo viděti sebe menší známky blízkého se vlaku. Kdo dříve byli netrpěliví, byli nyní pobouřeni, jmenovitě nevlastní matka ženichova, kteráž s jeho otcem zamýšlela provázeti novomanžele až do Topeka, neboť nemohli býti přítomni svatebnímu obřadu. Telegrafista na žádost prodavače lístků telegrafoval opět do Lone Tomb následovně:

„Číslo 67. dosud nepřišel. Co se přihodilo?”

A Lone Tomb odpověděl:

„Musí býti v pořádku. Snad rozpálená náprava. Dobrou noc. Jdu domů!”

„Jest devět hodin,” pravil prodavač lístků znaveným a ustaraným osobám na platformě, podíivav se na své hodinky. „Něco se muselo přihoditi, nemyslím však, že to může býti něco povážlivého. Nějaká část strojová třeba se porouchala a Tim Tiernan poškozený spravuje. Myslím, že 67. za nějakou dobu v pořádku se přizene.”

Prodavač lístků mluvil tímto způsobem, aby povzbudil mysl ostatních, však nucená jeho veselost zjevně vydávala svědectví o tom, že se mu okolnosti nelíbí.

„Co se to jen mohlo přihoditi?” zamručel pro sebe; „nemohl přece vyskočiti z tratě, aneb sjeli do malého potoka — či snad se naň dostali hoši Jamesovi, zastavili vlak a zastřelili Tima Tiernana? Stalo-li se jedno neb druhé, minula by nejméně ještě hodina, prve než bychom o tom zde aneb z Lone Tomb uslyšeli.”

Ve čtvrt po desáté hodině dospěl prodavač lístků závěrky, že vážná nějaká nehoda stihla vlak i rozhodnul se, že sestaví družinu, kteráž by šla po trati vzhůru směrem ke Lone Tomb, aby se zvěděla příčina tohoto opoždění.

První věc, již učinil, bylo, že poslal do sousedního tábora dolovnického, asi dvě míle vzdáleného, aby získal služeb šerifa a několika horníků ku hledání vlaku a ku poskytnutí potřebné snad pomoci.

Prve než uplynula hodina, vydalo se dvacet odhodlaných mužů s šerifem a prodavačem lístků v čele, na cestu ku Lone Tomb. Byli dobře ozbrojeni a většina jich měla svítilny. Telegrafista a nevlastní matka s otcem očekávaného ženicha zůstali na stanici a učinili si všechno pohodlí, jež za stávajících poměrů bylo možné. Věděli, že musí uplynouti několik hodin prve než se jim dostane nějakých zpráv o vlaku. Noc byla tmavá a zamračená a jen chvílemi bylo viděti slabé zakmitnutí hvězdy skrze rozkládající se větve borovic, jež rostly bohatě na míli neb dvě podél trati, tvoříce jakoby pořadí chocholatých duchů hlavy své sklánějících.

Když byla družina urazila půl hodiny cesty, aniž by byla spatřila sebe menší památky po vlaku, mužové se zastavili, aby odpočinuli si a porokovali o stavu věci. Muži chvíli pohlíželi na vzájem na sebe, jak v temnotě noční nejlépe mohli a po několik minut žádný z nich nepromluvil.

„Well,” ozval se nyní šerif, opíraje ručnici svou o jednu kolejnici jednoduché tratě, „myslím, že jest to dílo hochů Jamesových. Možná, že přece jen budeme muset bojovati! Kdož ví, zdali nepovraždili všech na vlaku a neunikli-li se všem, co se v pokladně nalezalo? Jest to divoká krajina a skoro jest jisto, že přijdou v tuto stranu. Dobře se dívejte před sebe, hoši — možná, že jich lapíme. Lépe by bylo, kdybychom šli po vojansku. Přední stráž, hlavní družina a zadní stráž!”

„Možná, že to ani nejsou hoši Jamesovi,” pravil osmáhlý horník se zrzavým

vousem. „Vlak mohl sjetí s mostu, aneb do nějaké rokle. Dávejme cestou pozor na obě strany podél tratě a . . .”

„To se nezdá býti pravděpodobné,” vyrušil jej prodavač lístků. „Tato odbočka jest stejně dobře stavěna jako kterákoliv jiná dráha na západě. Koleje jsou ocelové a trať má kamenný podklad. Oba mosty na ní jsou úplně pevné a potoky, jež přetínají, nejsou dosti velké, ani dosti hluboké, aby mohly pojmouti obyčejný vůz, tím méně pak celý vlak. Mimo to není žádné rokle, kteráž by stála za řeč, blíže položené trati než na dvě stě yardů.”

„Pojďmež dále, hoši, a mějmež oči otevřené,” ozval se zase šerif, „zbytečno tu strkatí brady dohromady!”

Jak byl prodavač tvrdil, trať mezi Lone Tomb a Silver Bow byla dobrá a chovala málo nebezpečí. Jest pravda, že tu bylo několik ostrých zatáček, však vlaky vždycky v místech těch jely velmi zvolna. Bylo tu jednoho mostu, jenž přepínal mělký potok a jiný most klenul se nad úzkou horskou bystřinou a nad průřezem skalním ve vzdálenosti asi sedmi mil od Lone Tomb byl přírodním oblouk, utvořený výmoly. To byly jediné části trati, kde by se bylo mohlo neštěstí udáti — však neštěstí takové zdálo se býti pravdě nepodobným.

Noc se valem snášela nad krajinou a družina dorazila ku prvnímu mostu. Slabé bublání potůčku doznívalo k jejich sluchu, když přidržovali těsně ku trati. Koleje, jejich podlahy a spony byly nedotknuté. Pažení mostová nalezala se v dokonalém stavu. Žádný vlak nemohl sjetí s trati v těchto místech. Někteří z mužů vnikli do hustého podrostu mezi vrbami, poblíž vody a osvětili místo rudou zář svých svítilen, kteréž se v lese kmitaly jako obrovské ohnivé mušky. Potok plynul tiše

dále. Žádné železniční neštěstí nevyrušilo ho z jeho obvyklého klidu.

„Musíme dále, hoši,” pravil šerif s výrazem trapné bodromyslnosti. „Však ona se nám přece jen ukáží průčelná světla sedmašedesátky. Nemůže již býti příliš daleko od nás. Máme již jen devět mil do Lone Tomb. Brzo zvíme, co se přihodilo!”

Nikdo neměl co dodatí ku šerifovu výroku a tak nastoupen zase unavující a dosud bezvýsledný pochod.

„Nechť mne pověst,” zvolal rudovousý horník, náhle se zastaviv, „nemyslím-li, že ti Jamesovi hoši zastavili vlak zatarasivše

trať kládami a nenalezeme-li jeho trosky dříve než se dostaneme k mostu „u jednoho stromu.”

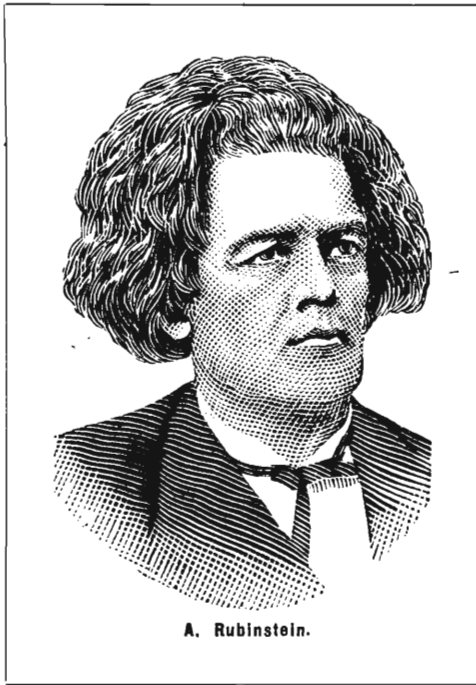
Most ten byl tak nazýván, poněvadž obrovský smrk stál jako stráž při samém malém, ale divokém horském potoku, přes nějž most vedl. Opět držány svítilny nad vodou. Opět rozešli se členové družiny mezi stromy a pečlivě pátrali po nějaké stopě pohřešovaného vlaku a jeho cestujících, nedodělali se ale ani se sebe menšího výsledku.

„Myslím, že toho mám zrovna tak asi

dost,” pravil prodavač lístků. „Vratmež se; společnost mi neplatí za to, abych chodil dvanáct neb čtrnáct mil daleko dřívati se po jejich vlačech.”

„Myslím,” pravil jeden z družiny, jenž dosud málo byl mluvil, „myslím, že když jsme již přišli tak daleko, také můžeme doraziti na konec. Záležitost ta měla by se vyšetřiti. Něco velice neobyčejného muselo se přihoditi a naší povinností jest přesvědčiti se o tom, co by to bylo. Kdož ví, zdali nenarazíme na mrtvolý všech těch, kdo se na vlaku nalezali?”

„Ó však ono to nebude tak zlé,” ozval se šerif; „zvdor tomu bylo by zbytečno vrátiti se nyní. Sedmašedesátka musí se

A. Rubinsteln.

nalezati na blízku a až se dozvíme, co jest příčinou jejího zpoždění, všichni si v Lone Tomb zdrímneme a odjedeme pak ranním vlakem do Silver Bow. Však se tam dostaneme v čas ku snídání."

"Co mně jest podivné," prohodil rudovousý horník, "jest ta okolnost, že žádný z lone-tombských hochů dosud sem cesty nenalezl."

"Neměli k tomu žádné příčiny," odvětil jiný horník, jenž měl při sobě dvě šestiranky, "neboť neštěstí událo se nad jejich osadon a oni třeba nemají o tom ani potuchy! Ví však někdo, jak jest pozdě?"

Ihned nastalo vytáhování a prohlížení hodinek a pak zvolalo několik hlasů současně:

"Půl čtvrté."

"Nemyslel jsem, že jest tak pozdě; nyní rychle dále, hoši."

Trudnost, kteráž ovládala družinu na počátku výpravy ustoupila nyní lehkovázností a žertu. Hrozného osudu, jenž snad postihl sedmdesát neb osmdesát lidí, patrně v tu chvíli zapomenuto. Láhvím whisky obsahujícím dostávalo se pozornosti. Doutníky a dýmky napalovány, zatím co vymyšleny různé názory ohledně příčin neobjevování se očekávaného vlaku. Jeden muž vyslovil náhled, že vlak podniknul vyjžděku do vzduchu, zavěšen jsa na zvláštní balony. Jiný zase, že byl od nihilistů dynamitem vyhozen. Třetí, že se trať propadla a že sedmašedesátka jede vlastním svým soukromným tunelem. Rudovousý horník pak mnil, že vlak viděl, jak šerif přichází a proto že zajel stranou do lesa, aby se mu vyhnul.

"Můžete si, pánové, žertovati jak vám jen libo, podle mého náhledu však to není nic k smíchu," pravil prodavač lístků zasmušile. "Máme tu jednoduchou trať; vlak onen opustil Lone Tomb v 6:20 a dosud nedostal se ani v tato místa a máme skoro čtvrtou hodinu ranní. Kde jen může vlak býti? Není tu žádných propastí, do nichž by se byl mohl sřítiti. Nevíme, jaké hrůzy nás ještě očekávají. Skoro toho lituji, že jsem se nevrátil—ta dlouhá, nepřítjemná cesta nadobro mne vystřílila."

Byla to tmavá hodina, kteráž předchází rozbřesknutí dne a byla činěna dvojnásob zasmušilou a hroznou vysokými skalami, jež se zvedaly po obou stranách trati. Trať zde tvořila ostrou zatáčku, vnikajíc do úzké skalní rozsedliny, kteráž byla překlenuta výše vzpomenutým přírodním mo-

stem. V těchto místech nepříhodilo se žádné železniční neštěstí. Trať, práhy, zkrátka vše nalezalo se nejlepšímu pořádku. Zdržení vlaku, nechtě se stalo následkem jakékoliv příčiny, muselo se přihoditi blízko k Lone Tomb. Zmatení a znavení pátratelé byli nyní zklamáním opravdu celí zoufalí. Vzduch stával se studeným a lehký deštěk počal se sypati na zemi. Chůze také byla obtížnou následkem houštiny táhnoucí se po obou stranách trati a podrostu i zkácených stromů.

"Brzo se dozvíme toho nejhoršího," pravil šerif, jenž býval vojínem, "můžeme ale výpravu svou dokonati způsobem příčinným. Postupujme v roztažené čáře, tak abychom zaujali část půdy tohoto lesa, ačkoliv věru nenahlížím, jak by se tam mohl vlak dostat."

Účastníci výpravy utvořili navrhovaný řetěz právě když první pablesk jitřního svítání se objevil. Půda byla pečlivě prohlížena, při čemž větvičky podrostu rozdraly několika účastníkům výpravy šat.

Nyní trať opět tvořila náhlou záhybku a pak objevila se otevřená a velmi rovná krajina se zalesněnými pahorky v dálce, kteréž se zdály býti pouhým stínem v mdlém, šedém svítání. Opět uchýleno se ku pravidelnému pořádku pochodu. Nebylo více mluveno, neboť každý se cítil vyslýchým.

Pojednou zavzněl hlasitý výkřik.

Byl to zjevně výkřik radosti.

"Hurrah! Já ji vidím! Vidím světlo—čelné světlo Tim Tiernanova parostroje!"

"Kde?" volali všichni jedním hlasem.

"Tamto zrovna před námi na trati, — tak rovně před námi jak jen můžete rovně před sebe pohlížeti," odvětil rudovousý horník, jenž učinil toto tak radostně odkrytí. "Co jen tam u všech všudy dělá?" dodal.

"Dám se zastřeliti, mohu-li viděti nějaké proklaté světlo železničního parostroje!"

"Jdětež mi, šerife, vždyť je přece musťte viděti," pravil prodavač lístků. "Jen se dívejte přímo jak prstem ukazují."

"Ó... již vidím!"

Každý viděl světlo a každý byl následkem toho rozjařen. Na dlouhou cestu úplně zapomenuto. Každou minutou vynořovalo se světlo silněji a silněji ze silné ranní mlhy.

Výprava více nespěchala. Dosáhl svého účele. Tamto naleznou vlak dosud na trati, aniž by byl býval vyloupen od

roty Jamesovy. Možná, že se stroj porouchal a že Tim Tiernan vyčkával denního světla, aby mohl škodu opravit.

Celá družina mohla zajeti nyní s konduktérem Jimem Harrisem nazpět do Silver Bow k snídani. A jakou znamenitou švandou jest tento hon uspořádaný na sedmašedesátku. Všechny časopisy o tom budou psáti a humoristé z řemesla se o tom rozepíší a švandy nebude konce. Rozveselení chodej brali se nyní s lehkým srdcem dále. Pospíšili si nyní drobet, neboť museli urazit ještě slušnou vzdálenost prve než by dorazili ku zářnému průčelnému světlu parostroje. Obrysy vlaku nemohly býti jasně rozeznány v ranní temnotě, neboť mlhovitě ovzduší nechávalo jevití se světlo na otevřené i rovné krajině mnohem bližším než v skutku bylo.

„Poslechněte, hoši,“ pravil šerif, „mám snad naposledy příležitost oslaviti vás jako jednotný sbor. Myslím, že všichni můžeme býti hrdi na svůj výkon. Vzdorovali jsme dešti, zimě a vykonali dlouhou cestu bez reptání a já se přičiním o to, aby se společnost dráhy Atchison, Topeka & Santa Fé o nás postarala.“

„Odbuďme si to co nejrychleji možno! Co říkáte tomu, abychom se dali do běhu?“ navrhol prodáváč lístků. „Celou cestu jsme šli jen krokem.“

„Dobře!“ zavznělo to v odpověď z tuctu vyschlých hrdel.

„Do běhu tedy!“ zvolal šerif. „Ku předu! Poklusem poklus!“

Celá družina pustila se v divém běhu směrem ku světlu.

Půda duněla nyní pod rychlými, odměřenými kroky zmužilé malé tlupy.

Světlo bylo na blízku.

Nějakých dvě stě yardů a museli k němu doraziti.

Běhouni z těžka oddychovali — však za dvě minuty si budou moci odpočinouti.

Hurrah! Rudovousý horník jest prvním, jenž zmizel v mlžině před všemi ostatními.

V tu chvíli musí se již nalezati na vlaku.

Šerif jest mu v patách.

V tom zavzní zařvání plné zklamání.

Světlo svítilny kerosinové opatřené lesklým reflektorem, vrhá své paprsky na rozčilené muže a prázdnou trať železniční a všichni vzhledli do výše a čtli při slabém osvětlení nápis LONE TOMB nad staniční platformou.

B. B. Valentine.

Douška: Otázkou jest: Kam se poděl ztracený vlak? Spisovatel musí na ni odpověděti, že neví.

Z angličtiny přeložil Gustav B. Reisl.

❖ ZMÝLENÁ PLATÍ. ❖

Z vypravování přítelova. Čtenářům „Amerikána“ prozrazuje H. V. Čechtický.

POKLÁDÁM za svou povinnost, hned z prvu zabezpečiti laskavého čtenáře, že nechci jej vypravováním idylly ze života přítelova nijak klamat a v žádném ohledu šálit. Víím sice, že užívají některé spisovatelé naivních novel a kulhavých humoresek až příliš často fráze „z vypravování přítelova“ atd., aby namluvili nezkušenému a románopiscům na slovo věřícímu čtenáři, že se děj, na němž líčení své sosnovali, kdysi skutečně odehrával. Ale já nejsem z těch, kteří svou lež pod firmou přátel a známých, nebo konečně

zcela cizích „dobrodruhů“ ukryti hledí. Řeknu-li, že líčím dle vypravování přítelova, může býti čtenář přesvědčen, že jsem kdysi opravdu měl nebo snad dosud mám přítele, jemuž se mohlo něco podobného přihoditi. Ano, já jsem dokonce ochoten, pověděti laskavému čtenáři, jak se můj přítel jmenuje, kde žije a kdy mi vypravoval to malé rozkošné dobrodružství, s nímž tu čtoucí nebo čtení naslouchající krajany seznámiti hodlám. — Doufaje, že nebude nikdo po tomto upřímném vysvětlení nad touto povídkou kroutit

nedůvěřivě hlavou nebo usmívati se dvoj-
smyslně, přistupuju již k věci.

* * *

Koncem srpna roku 1885 podařilo se mi vytrhnouti se na několik neděl z obvyklého zaměstnání, k němuž mne poutá jednak starost o můj žaludek, jednak dlouholetý zvyk, který se stává člověku, jak známo, druhou přirozeností a poněvadž jsem si náhodou vzpomněl na svého dobrého známého na západě, který mi několikrát své pohostinství nabízel, rozhodl jsem se bez velkých rozpaků, že krátké prázdniny u něho strávím.

Tento můj přítel jmenoval se Jenfk Třemšnský a byl mimo jiné také majitelem rozsáhlé farmy v západní části státu Iowy. Přiznám se bez obalu, že vzpomněl jsem na Jenka i jeho farmu zároveň. Není zajisté na tom nic divného, zatouží-li člověk po celou řadu let v dusném městě k pisárně upoutaný jednou také po volném, zdravém venkovském vzduchu.

Jako bylo jméno mého přítele od kořene české, tak v pravdě českou byla také jeho povaha. Byl veselý, pohostinný, vždycky, i v okamžicích vážných, pln útechy, jakou skýtá přirozený humor, ho vnorný — zkrátka, byl to hoch, který nikdy rozmarnému člověku náladu nepokazil a zachmuřenou tvář podivínů a lidí nevládných vždycky vyjasnití dovedl.

Týden před počátkem svých prázdnin zpravil jsem stručným listem Jenka o svém úmyslu státi se mu na několik dní obtíž, načež dostal jsem obratem pošty rovněž stručnou, avšak vřelou odpověď, která končila těmito řádky: „Pospěš si tedy, starý brachu, já i můj manželský kříž srdečně se na tebe těšíme.”

Přítel Jenk byl totiž ženat, kdežto já se držel dosud rady svatého Pavla, kterýž pravil v jednom ze svých listů: „Kdo pojme ženu, dobře učiní; ale kdo zůstane sám, učiní lépe.” Podle bible učinil jsem tedy lépe než přítel Jenk, ačkoli on to nikdy nahlédnouti nechtěl. Nu, všem lidem se člověk nikdy nezachová.

Abych se nestal rozvlácným, povím zkrátka, že jsem učinil zcela dle rady přítelovy: Pospěšil jsem co nejrychleji jsem mohl ze zaprášeného a ucaďeného města na zaslíbenou farmu — přišel jsem, viděl jsem a zvtěžil jsem na celé čáře. Srdce starého Jenka bylo stále tak zlatým

jako za oněch časů našich nejdůvěrnějších styků a také jeho roztomilá žínka byla ke mně hned prvním dnem beze vší strojenosti laskavou. Ráda se mnou hovořila a divila se zcela opravdově, jak zmužile snáším „trpký” osud staromládenectví. Být prý ona na mém místě! . . . Mně se na farmě líbilo také jak náleží. Odpočal jsem si, zotavoval jsem se vůči hledě, vrásek ubývalo každým dnem s mého čela a nejednou chtěl jsem již příteli Jenkovi záviděti.

Jednoho večera, když seděli jsme jako obyčejně s Jenkem sami dva na lávce pod mohutnými topoly, které tvořily jakousi stráž před vjezdem do farmy, a hovořili o zaslých starých časech, v nichž skrývalo se dost hořkých strastí, ale více ještě upomínek na blahé, bezstarostné mládí, vyhrkl jsem náhle: „Ale prosím tě, Jene, jak ty jsi se jenom mohl také oženiti?”

Otázka tato mohla by se zdáti poněkud impertinentní, kdyby nebyl náš vzájemný poměr téměř bratrský a prázdný všech lichých zdvořilůstek a zbytečných ohledů. Jenka také má otázka nijak nepřekvapila. Naopak, jevil jakési potěšení nad tím, že jsem mu zavdal příležitost k vypravování úryvku jeho života, který měl pro něho asi nejvíce vábného kouzla.

„Toté hotová humoreska — jak jsem se oženil,” odpověděl přítel a jal se vypravovati živě a s předechem mladické bujarity, co následuje.

* * *

„Před pěti roky byl jsem v podobném postavení, v jakém ty se dnes nalezáš. Meškal jsem rovněž návštěvou u přítele v severní části tohoto státu. Rozdíl byl pouze ten, že my bydleli jsme v malém městečku, kdežto ty žiješ v poustevnickém odloučení na osamělé farmě. Asi tři neděle potom, kdy jsem k příteli přijel, byl dobrý můj hostitel náhle obchodními záležitostmi odvolán na čtyři dni do Chicaga. Byli jsme si dříve zvykli konati delší procházky v nedalekém rozsáhlém lese a jedno rozkošné mštecčko zalíbilo se nám tak, že jsme si tam den co den pravidelně asi hodinku odpočinuli, bavíce se důvěrným hovorem nebo jenom také nečinným pohlížením v stinné koruny mohutných dubů, buků a stromů ořechových.

Odchod přítelův mne z oblíbených procházek nevyrušil. Brával jsem nyní s sebou obyčejně nějakou knihu, aniž bych se někdy opravdově do čtení zahloubal. Oči mé zabloudily pravidelně brzo přes okraj

listů k bujnému pažitě, který se u nohou mých rozkládal a na němž paprsek žhavého slunce kouzelnou hru s mihavými stíny vtví, stonků a stébel provozoval.

Druhý den po odchodu přítelově zahloubal jsem se na témž místě více než obyčejně v různé myšlenky a oddal jsem se konečně vábnému jích letu tak, že jsem jak se říká, snil s otevřenými očima. — Obraznost unášela mne v dobře známá místa rodného kraje, vykouzliila přede mnou štíhlý obrys kostelní věžky a otcovského domu, přenesla mne v tiché staré město, kde jsem se co různolící mladíček řečtinou a matematikou trdil a bůh ví, kam byla by mne čarovná ta moc na konec ještě zavedla, kdyby se nebyl za mnou ozval šustot lehýnkých kročejů. Než jsem se z překvapení, že někdo také v toto odlehlé zákoutí mimo mne zabloudil, vzpamatoval, přitisklo se na mé oči dvě drobných ruček a měkký dívčí hlas zašveholil stříbrným tónem:

„Hádejte, kdo jsem. Nevhodneteli, propadnete hubičkou.“

Přiznám se, že jsem byl tak zmaten, že jsem se nemohl zmocit na sebe hloupější odpověď. Mlčení mé trvalo

sotva čtvrt minuty, když se také skutečně dostavil slíbený trest: neznámá dívčina políbila mne zcela upřímně na pravou tvář. V tom však také již zděšeně vykřikla a dala se na útěk. Já byl dosud tak zmámen, že neosmělil jsem se otevřítí očí, dokud mohl jsem v tvář neznámého díblíka popatřiti. Když pak jsem počal býti zase pánem svých smyslů, nepodařilo se mi zahlédnouti než kousek sněhobílých šatů, které se ztrácely ve stínu stromů. Chtěl jsem rozmarného pokušítele pronásledovati, ale sotva jsem uběhl sto kroků, spatřil jsem v bezprostřední blízkosti malou výletní společnost, která se právě patrně nějakému po-

dařenému vtipu hlasitě smála. Dívka v sněhobílých šatech bylo tam několik a má výzkumná výprava skončila tudíž bez výsledku. Věc byla mi pojednou jasnou. „Piknikáři“ bavili se nepochybně hrou na schovávanou, při níž připadl dámám úkol hledání. Polapený muž musel uhodnouti jméno překvapivší jej dámy, která zastírala při tom obličej jeho svými ručkama. Tak přišla má tvář mimo nadání a bez mého přičinění do styku s kyprými rtíky neznámé rusálky. V podivné náladě, mrzut sám na sebe, odebral jsem se kvapně domů.—

Po návratu přítelově byl jsem od něho

veden v přátelskou jednu rodinu, jejíž hlava vynikala mimo mnohé jiné vzácné přednosti také tím, že byla otcem něžného, plavolasého, modrookého, asi sedmnáctiletého andílka. — Mé styky s novými známými byly brzo velmi důvěrné, jak se u venkovanů obyčejně stává a byli domácí pán náhodou zaměstnán nebo hověl-li spánku, bavil jsem se s roztočilou dceruškou často v nenuceném téte-a-téte.

Tak bylo i jednou v podvečer. — Plavolasá Irma seděla v hospací židli před domem a já

ležel nedaleko v měkké trávě oddávaje se zcela rozkošnému požitku, jakého se nám dostává v letním pološeru v blízkosti kouzlem nevinného mládí dýšeři bytosti.

U nohou Irminých ležel líně mladší její bratr, pohřížen jsa, jak se zdálo celou duší v hlubokou nějakou dumu, jaké obyčejně trápívají desetileté kluky před provedením nějakého čtveráctví. Náhle vzebral se junák ten ze země, a učiniv kolem Irmy několik skoků o jedné noze, obrátil se k ní s otázkou: „Ty, Irmo, jestli pak už jsi někdy viděla toho slona, kterého jsi onehdy v lese políbila?“

M. N. Katkov.

Po těchto prostořekých slovech nastala, jak zajisté očekáváš, katastrofa. Irma byla mžikem v blízké zahradě a já, poznav v sobě toho slona, zastihl jsem jí hnedle v besídce nedaleko vchodu. Podařilo se mi pohnouti ji, aby odstranila ruce s tváře a za chvíli dokázal jsem jí, že zmýlená — platí. Ostatek si domyslíš: za čtyři neděle byla svatba.”

„Něco zapomněl jsi dodat,” ozval se po boku Jeníkově v tom okamžiku hlas jeho švarné žfnky, která se byla k nám nepozorovaně přiblížila — „protože to nevíš sám. Já byla totiž příčinou, žes byl k nám uveden — ty nedovtípo!”

„Ženo, tvoje jméno jest lest!” zvolal Jeník, strhnuv šťastnou Irmu ve vášnivě objetí.

KNĚŽNA RAJEVSKÁ.

Napsal Sacher-Masoch. Překlad pro kalendář „Amerikán“.

I.

ALDONÁ, krásná vdova po knížeti Rašinském, opustila právě své nádherné lůžko, které bylo vyzdobeno s přepychem opravdu královským. — Zatím co jí Vanda Kaminská pomáhala do županu z turecké, zlatem prošíváné látky, poklekla před ní Lodoiska Vilvizka a obula jí malé pantoflíčky.

Obě mladé dámy, které pocházely z rovněž tak bohatých a vzácných rodin, byly hrdy na to, že mohly sloužiti pyšné, rozmarné ženě, neboť kněžna učinila každého, kdo se jí přiblížil, svým otrokem. Podmaňovala si ženy právě tak jako muže a sice aniž by se o to nějak snažila, aneb to v úmyslu měla.

Bývala tyrankou svého muže a stejně bezohledně nakládala nyní se svým snoubencem, hrabětem Skarbkem.

Již dvakrát oznámila jí malá zchýtralá komorná, že stojí hrabě za dveřmi své velitelky a prosí, aby směl vejíti a pokaždé odpověděla Aldona pohrdlivým pokrčením ramen: „Může počkat!”

Teprve, když seděla kněžna v toaletním pokoji před zrcadlem a Vanda jala

se pořádati temný proud jejího bohatého vlasu, směl konečně hrabě Skarbek vstoupiti a vrhnouti se ukrutně krasavici k nohous.

„Ah, jak jste krásnou, Aldono!” zvolal hrabě.

„Vždyt mne nudíte,” odvětila kněžna, „vstaňte přec!”

Ale proto že hrabě nevstával, narazila špičkou své nožky do jeho nosu a Skarbek zachytil tu malou nohu, která se ho právě tak nehezky dotkla a políbil ji.

Sotva byla kněžna s účesem hotova a vzdálila se, aby se dostrojila, již tu byl celý roj jejích ctitelů.

Hrabě Feodor přinášel kytici, ostatní kavalíři spokojili se zatím poklonami.

„Vstala již naše bohyně?” tázal se Badem.

„Obletovaly ji příjemné sny této noci?” dodal Monasterský.

Rašinský políbil pantofel, který byla kněžna odhodila a Turkul vdechoval s rozkoší zápach vlčiny, na níž byly její nohy odpočívaly.

Přítomní kavalíři tvořili pouze malou část jejího nadšeného komonstva. Toliko málo věrných uposlechlo podivný nápad a následovali ji do Ukrajiny, kde přebývala prostřed zimy ve svém starém zámku vojvodském, který stál osamocen na pusté stepi.

Když se všechny tři dámy vrátily a pánové vyčerpali všechny své poklony a pochlebné zdvořilůstky, pravila kněžna posměšně:

„Krásná slova — mlha — dým — nic více. Kdybych vás požádala nyní o vážný důkaz vaší úcty, zůstanete mi ho všichni dlužni.“

„Já nikoliv!“ zvolal Skarbek.

„Vy nikoliv? — Právě vy nejdříve.“

„Podrobte mne tedy zkoušce.“

„Dobrá.“

Kněžna posadila se na divan a stáhla Vanda k sobě na měkkou tygří kožešinu, již byla pohovka pokryta, kdežto Lodoiska usadila se na nízkém sedátku u jejích nohou.

„Dobrá,“ opakovala Aldona, „co máme tedy s těmito šesti nudnými lidmi počítí, aby nám čas poněkud ušel?“

„Ať předou,“ řekla slečna Kaminská, „jako kdysi Omfale.“

„Ano, kdyby byl mezi nimi Herkules!“ posmívala se Aldona.

„Nuže, tedy je mučme!“ navrhovala Lodoiska. „Vždyť jsou potřebné k tomu nástroje dosud ve sklepení zámeckém.“

„Já vím o něčem lepším,“ zvolala Vanda Kaminská, „zašijeme je do medvědíků a podnikneme na ně hon.“

„Nikoliv,“ rozhodla kněžna, „zapráhneme je do saní — projedeme se pak polem i lesem.“

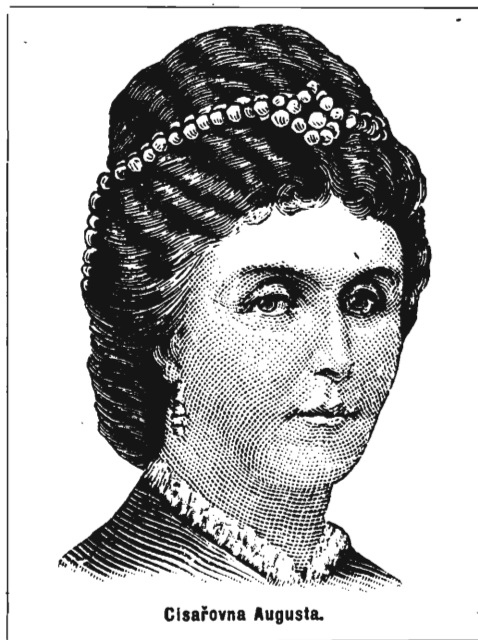
„Ano, ano,“ volaly obě mladé dámy. Pánové tvářili se kysele, ale jako vždycky podrobili se i tentokráte všemohoucímu rozmaru Aldony.

Rychle bylo jich všech šest pomocí jehly a nití proměněno v hnědé medvědy, pak se dámy spěšně oblekly a hnaly své oběti dolů do dvora.

Bohatě zlacené, draku podobné sáně byly vytaženy z kůlny a kdežto Vanda

a Lodoiska přinesly ústroje, zapráhla kněžna vlastnoručně v medvědy proměněné kavalíry.

Když jelo podivné to spřežení blízko vesnicí Górkowem, křižovali se sedláci a hleděli na smející se trojici dam jako vyjevení. Byl to také zjev, jako by přímo vyňatý z ruské báčorky: šest klusajících medvěďů, Vanda v kabátci ze zeleného, sobolínou vroubeného same-

Císařovna Augusta.

tu s opratěmi v ruce, Lodoiska v kontuši z modrého sametu s šedou obrubou práskala na zadním sedadlu dlouhým kozáckým bičikem a v saních samých mezi třpytnýma křídloma draka kněžna sama v nachovém hermelínovém kožichu, přikryta kožešinami ledních medvěďů a s hermelínovým kalpakem na hrdé hlavě.

II.

Dámy se dobře bavily. Den uběhl nyní veseleji, neboť všichni byli dobrého rozmaru. Když hrabě Skarbek při

obědě směle uloupil střevíc kněžnin, nezlobila se tato na něho, nýbrž usmívala se dokonce a přikývla mu milostně, když naplnil střevíc šampaňským a pokleknuv před ní, na její zdraví jej vypil.

Avšak když konečně Aldona ve své ložnici osamotněla, zmocnil se jí onen pocit neukojení, který ztrpčoval této bohaté, krásné a zbožňované ženě téměř každý okamžik jejího žití. Vyšla na malý balkon, který se vznášel ve výši jako vlaštovčí hnízdo a zahleděla se v krajinu, po níž rozléval se stříbrný jas měsíce.

Tam černal se temný ostrov!

To byl háj blíže Oskolna. Prostřed něho prostíralo se malé jezírko, o němž vypravovaly se podivné pověsti. Přicházely pryč tam z daleké Indie a z Arabie v labutě proměněné víly, aby vykoupaly svá liliová těla v jeho čarovných vlnách.

Aldonu pojala démonická choutka vyšvihnouti se na koně a dojeti tam. Bylo jí, jako by se tajil za tím stříbrným mřížovím, jímž obetkával měsíc staré duby, ztracený ráj, želané štěstí.

Jsouc zvykla provést ihned každý svůj nápad, oblekla kněžna rychle hermelínový kožich, sestoupila po skrytých schodech na dvůr, dala osedlati svého miláčka, černého běhouna a tryskem vyjela do černé noci.

Kůň brodil se sněhem, jenž pokrýval širokou stepi, jako by plovat rozvlněným mořem. Kněžna hleděla, šťastna jako dítě, na dálnou oblohu a na měsíc, který se promykal právě co stříbrný člunek lehkými mráčky.

Vůči velebným mohutným dubům oklosenským pojala Aldonu hrůza. — Ona cítila a věděla, že očekává ji tam cosi velikého, rozhodného.

Skočila s koně, uvázala jej k nejbližšímu stromu a vstoupila do tmavého háje. Na břehu malého jezera vypínal se páhrbek a na tomto ležel zvětralý kámen.

Zde obětovali kdysi pohané svému nejvyššímu bohu Perunovi.

Aldona usedla na kámen a hleděla něma a v podivném pohnutí mysli na zasněženou, v světle měsíčním se lesknoucí rovínu.

Náhle cítila se obemknuta dvěma silnými pažemi — jakýs muž s rozčuchaným vousem a bujným vlasem vydvihl ji s jásotem do výše.

Kněžna byla tak polekána, že neměla ani tolik síly, aby vykřikla. V prvním okamžiku domnívala se, že ocítila se v moci nějakého démona. Ale nikoliv — to byl člověk s krví vřelou jako ona sama!

Nyní volala, jak ji neznámý divoch unášel, o pomoc; bránila se, ale marně. Cizinec donesl ji až na kraj lesa, kde byl jeho kůň uvázán, svázal jí ruce i nohy, vyšvihl se do sedla a položiv svou kořist na přič před sebe, uháněl v před.

Po dlouho trvavší jízdě stepí, lesem i bažinami přestal jezdec pobádati koně k trysku a tento klusal nyní volným krokem.

Aldona, jejíž krásná hlava visela dolů jako hlava poraněné zvěře, popatřila zdola na tvář jezdcovu. Byl to veliký, silný, krásný muž plavých vlasů a takových též vousů a ohnivých očí, které zářily jako břitká ocel. Aldona cítila jakýs temný vztek, velikou zášť proti němu a přece líbil se jí lépe, než všichni ti muži, které viděla před tím. Dosud nepromluvili ani slova.

„Lupiči!“ zvolala nyní Aldona s pohledem plným plamenné záště a chtěla se vztýčiti.

„Nejsem lupičem,“ odušil neznámý.

„Kdo jsi tedy?“

„Jsem volným kozákem, který nemá nad sebou pána.“

„A co chceš se mnou počítí?“

„Potřebuju ženu.“

„Ztřeštěnče! Jsemť kněžna Rajevská!“

„Jsi krásná žena,” zvolal kozák s veselým smíchem; „co je mi po tom, jsi-li selkou nebo dcerou cara?”

V tu chvíli dohonila je četa kozáků, kteří se vraceli z noční výpravy.

„Co to máš za krásnou holubičku?” tázal se jeden z nich.

„Jistě hraběnku — chtěl bych se vsadit,” zvolal druhý.

„Jaké zboží pro trh cařihradský!” pravil jeden starý kozák, prohlížeje si lhostejně spoutanou ženu; „ta ti bude zlatem vyvázena!”

„Ty mne prodáš?” zeptala se Aldona, když se ostatní jezdcí vzdálili.

„Ani mne ne- napadne,” odpovéděl kozák hrdě. „Co může sultán, mohu také já; mohu míti tak krásnou ženu jako sultán. Kdo mi v tom chce brániti? A tebe — tebe nedám ani za veliký démant Mogulův!”

III.

Tři dny a tři noci byli na cestě.

Počátkem čtvrtého večera dorazili na dvorec, jež obýval Dmitrij Bogdan, náš kozák.

Dmitrij Bogdan složil Aldonu před dveřmi své chýše, uvedl ji do selské, obrazy svatých vyzdobené jizby, rozvázal její pouta a otevřel velkou, pestře pomalovanou truhlu.

„Zde najdeš, čeho budeš potřebovat,” pravil klidně a určitě, „a pamatuj si hned z počátku dvě věci. Budeš-li chtít utéci” — tu vytáhl bambitku z opasku a zachřestil kohoutkem — „a budeš-li

neposlušnou” — tu ukázal na hřeb, kde visela knuta.

Aldona patřila za ním bleďa a celá se chvějíc, až vykročil ze dveří, pak jala se vybírat z šatstva, jímž byla truhla naplněna a začala se převlíkat.

Když se Dmitrij vrátil, stála uprostřed světnice v žlutých safiánových botkách, v krátkém pestrém kabátci a v kožešinou vroubené kozácké kazajce bez rukávů, kterou oblékla přes pestře vyšívanou košili. Dvě šňůry korálů zdobily její hrdlo a perlami okrášlený

kokošník její hrdou hlavu.

„Tak se mi líbíš,” pravil Dmitrij, „podej mi ruku!”

Aldona vyhověla jeho přání a on uvítal ji nyní chlebem a solí ve svém domě.

Netrvalo dlouho, přišli dva přátelé Dmitrijovi a všichni čtyři vsedli na koně.

„Kam to jedeme?” tázala se Aldona úzkostlivě.

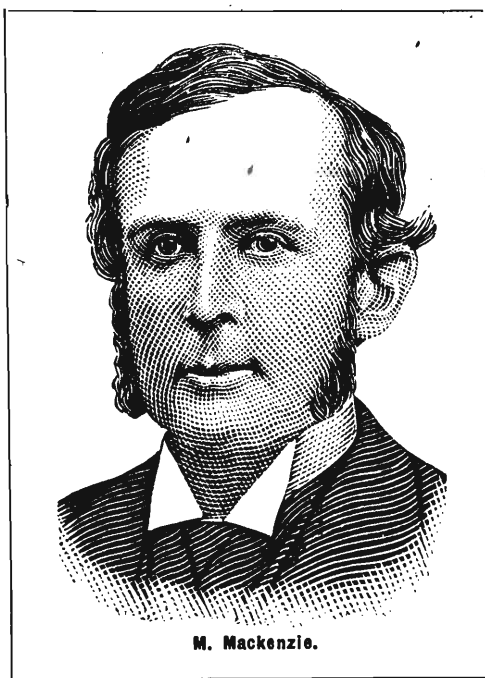
„Do kostela.”
„Co tam?”

Dmitrij dal se do smíchu. „Tam očekává nás pop, aby požehnal našemu svazku.”

Kněžna podívala se naň udiveně, neřekla však ani slova.

Když byla již několik dní sdílela prostý život a těžkou práci svého manžela, tázala se Aldona opět a opět, zdáli jej nenávidí či miluje?

Nechtěla jej milovati, — avšak jestli jej nenávidí, proč neupřehla? Proč jej nezabila, tohoto netvora, jenž s ní, s kněžnou, vzdělanou dámou, krásnou ženou nakládal jako se svou děvkou,

M. Mackenzie.

ba spíše jako s otrokyní? Ona, jež byla dosud obsluhována jako královna, musela nyní spravovati jeho domácnost, vařiti mu, dříví, jež on nařezal, sekerou na drobnu štípati a když oral, koně mu voditi.

Jen jednou vzbouřila se její hrdost, a sice když jí poručil Dmitrij, aby mu zula boty.

Tu strhl však kozák knutu se stěny.

„Ne, ne,“ zvolala a vypukla v pláč, „již poslouchám, — měj trochu trpělivosti se mnou — nejsem tomu zvyklá. Až dosud byla jsem obsluhována, dosud byli muži, kteří mne milovali, mými otroky.“

Dmitrij na ni pohlédl. „Máš pravdu,“ pravil. „Nejsi stvořena k tomu, abys sloužila. Nuže pojď!“

„Kam?“

„Netaž se dlouho,“ vzkřiknul kozák, spoutal jí ruce na zádech, přivázal ji k ocasu svého koně, vyšvihnul se do sedla a chtěl vyjeti ze vrat dvorce.

„Pro bůh, Dmitriji!“ zaúpěla Aldona, „co chceš se mnou počítí?“

„Prodám tě Arménovi,“ odpověděl kozák, „který vede v Cařihradě obchod s lidským masem.“

„Mně... za otrokyní?“....

„Nezůstaneš dlouho otrokyní. Sultán oděje tě v hedbáv a sobolinu odalisky, budeš zase obsluhována otroky a otrokyněmi...“

„Buď milosrdným, Dmitriji,“ zvolala kněžna, vrhajíce se před kozákem v prach. „Chybila jsem.... Potrestej mne, neboť jsem tě urazila..... sbij mne, ale neodháněj mne od sebe!“

Dmitrij sestoupil s koně a odpoutal ji. Když vstupoval do jizby, pospíšila Aldona za ním, sňala knutu se stěny a podala mu ji. Avšak on strhl ji k sobě a zlíbal ji.

IV.

Dva měsíce minuly od té doby, co unesl Dmitrij Bogdan kněžnu Rajevskou — tu objevil se na jeho dvorci jednoho dne jezovita páter Širak co vyslanec kněžniny rodiny a jejího snoubence a nabízel za ni Dmitrijovi pět tisíc dukátů co výkupné.

„Nevezmu za ni peněz,“ odpověděl kozák hrdě, „chce-li, může jíti — já propouštím ji na svobodu.“

„Nikoliv, nechci!“ zvolala Aldona, „nepůjdu!“

„Kněžno,“ zahovořil Širak pozdvihnuv prosebně ruce, „bylo bylo možná...“

„Jsem ženou svobodného muže,“ pokračovala Aldona, „a chci jí zůstatí.“

„Ale vysvětlete mi, kněžno...“

„Vysvětlit?“ odpověděla, upírajíc na svého manžela zářivý pohled, „to se nedá vysvětlit.“

Začala se tiše smáti, pak objala Dmitrijovu hlavu a políbila jej.

V.

Hrabě Skarbek byl blízek zoufalství, když oznámil mu jezovita výsledek svého poslání.

„Pomozte mi, abych porozuměl úplně této změně, jež udála se s kněžnou,“ zvolal konečně, „není-li to opět nový její rozmar a sice ten nejkrutější ze všech.“

Jezovita se chytrácky usmál. „Tento kozák,“ pravil, „rozluštil hádanku lásky a ženy. Obětuj se za ženu a ona bude tě nenáviděti; dopusť, aby šlápla ti na šiji — ona bude tě trýzniti. Ale žádej od ní oběť a bude tě milovati; — učíš ji svou otrokyní a budeš jejím bohem!“

TOBOLKA.

Francouzsky napsal Gustave Claudin. Příklad pro kalendář „Amerikán.“

I.
PAN Balzar, hrdina či spíše oběť této historky, byl majitelem rukavičkářské továrny v Grenoblu, Rue Saint-Martin. Pan Balzar nebyl více mlád a měl zvyk chodit po obědě do klubu, kdež hrával karty, buď „piquet“ nebo „baccarat“.

Jednoho večera, když se lilo s oblak jako s konve, pomýšlel rovněž na to, aby si vyšel.

Kolem dvou hodin ráno vrátil se domů a jal se s takto sám sebou rozmlouvati:

„Byl bych tentokráte lépe učinil, kdybych byl zůstal doma. Ztratit jsem tobolku.“

„Byly v ní bankovky?“

„Ne že bych o nich věděl.“

II.

Ztratí-li někdo tobolku, vyskytne se vždycky někdo jiný, jenž ji najde. Tobolka páně Balzarova upadla do rukou jistého Sandaraca, pařížského to dlažbošlapa, který se měl tak krásně jako — jako kterýkoliv pařížský dlažbošlap. Pospíšil nalezenou vzácnost honem otevřítí a prozkoumati obsah jejích útrob.

Našel v ní tři věci:

Zbrojní lístek,

los,

milostné psaníčko.

„Ah!“ zvolal, „to všecko mám radši než peníze; dovedu již z těchto věcí těžiti!“

Následující neděli bylo překrásně. Náš pan Sandarac byl dost drzým, aby se vybral na honbu do saint-germanských revírů, které byly vyhrazeny pouze hlavě státu a pozvaným vzácným osobnostem.

Hnedle spatřil také hejno bažantů, střelil do nich, jak nejlépe uměl a sklátil jich celý houf k zemi. Zastřelil jich tolik, že nevešly se ani do jeho lovecké brašny. Začal se již radovati, že se mu lov tak vydařil, když objevil se před ním z čista jasna, jako by ze země vyrostl, hlídač, jenž jej bez zbytečných caviků zatknul, proto že honil na zakázaném území.

Tázal se ho pak po jeho jménu, bydlišti, zaměstnání atd. a dobrák Sandarac, aby si uspořil práci s odpovědáním, odevzdal mu zbrojní lístek nešťastného Balzara. Na to jej hlídač propustil — vždyť bylo přec na zbrojním lístku udáno jméno, příjmení, zaměstnání i bydliště. Policie jej tudíž snadno najde.

Sandarac tvářil se před hlídačem jako opařený. Ale sotva se dostal z jeho dosahu, vypukl v hlučný smích nad kouskem, jež provedl ubohému

Balzarovi, který musel co nejdokonalší nevinátka propadnouti trestající spravedlnosti.

III.

Na to četl milostný lístek, který byl podepsán jménem „Aglae“. Soudil z něho o pisatelce velmi příznivě. Psaníčko znělo:

Pane Balzare!

Nemám tu čest býtí Vám známa, avšak z toho, co mi přátelé Vaši o Vás vypravovali, soudím s bezpečností, že se snadno dohodneme. Zdá se, že mne pokládáte za hezkou, neboť jste tak řekl, když jste spatřil mou fotografii. Avšak Vy nejste pánem svého času. Jsem celý den doma, můžete u mne kdykoliv zaklepat, vždycky mne najdete. Jestli se Vám to hodí, tak přijďte tedy, jak jste mi vzkázal, mezi 5. a 6. hodinou večerní. Vaši lidé mohou myslet, že jste v ten čas na bursě. To jste velmi chytře vymyslel. Nuže přijďte — přijďte, kdykoli Vám libo. Buďte ujistěn o mém nejněžnějším přátelství. Vaše

Aglae.

Adresa této Aglay byla ovšem také udána. Sandarac uhodl ihned, že musí jítí k této krasotince před pátou hodinou, chce-li ji zastati samotnu. Učinil tak a když vstoupil do do jejího příbytku, pravil:

„Jsem Balzar, o němž vám již vypravovali. Obyčejně jsem pánem svého času pouze od 5 do 6 hodin, avšak dnes mám šťastnou náhodou prázdno dříve a pospíchám sem, abych vám dokázal, jak toužím po vaší známosti.“

„Ach, pojdte jen dále, drahý pane,“ odpověděla Aglae a usmívala se tak svůdně, jak jenom mohla. „Zde jste doma! Račte se posadit do oné lenošky, která vás uvítá s otevřenou náručí, zrovna jako já.“

„Díky za tuto laskavost,“ odvětil sladce Sandarac. „Moji přátelé měli pravdu, když vás nazvali nejšarmantnější ze všech žen.“

Sandarac byl hezký, asi třicet let starý muž, měl bílou pleť a havranní vlas. Na jeho čele poletovala stále malá kadeř, kterou pokládají ženy za svůdnou.

„Jest dosud příliš brzy, než abych vám podala absinth,“ začala zase Aglae, „počkejme ještě chvilku a povímejme!“

„Co děláte pořád, když jste samotná?“ tázal se Sandarac.

„Čtu, ale jenom knihy. Nemám ráda feuilletony, které přinášejí žurnály po jednom sou.“

„Co tedy čtete?“

„Tyto svazky, které zde vedle mne leží. Čtu je již po páté.“

„Co je to za knihy?“

„Milostné romány, jako: „Amor a Venuše v Paříži“.“

„Šaprot — to je ale pikantní čtení!“

„Ovšem; zvláště čtou-li dva dohromady!“ odpověděla Aglae s výmluvným úsměvem.

„Nu tak čtème dohromady!“

IV.

Zatím uběhla hezká chvíle a Sandarac uznal za dobré vzdáliti se, aby nebyl překvapen pravým Balzarem, který by snadno mohl přijít.

Rozloučil se svou krasavicí a slíbil jí, že jí pošle zítra krásný dar.

„Ach nemluvte o tom,“ pravila Aglae s chtivou nezištností. „Vím dobře, s kým mám co činit. Vaši přátelé už mi sdělili, že jste vůči dámám velice zdvořilý a štědrý!“

„Jíte li ráda bažanty,“ pravil Sandarac na odchodu, „pošlu vám jich několik, které jsem večera na honu zastřelil.“

Sotva se vzdálil, přišel Balzar, totiž ten pravý. Když se Aglae představil, nevěřila mu a pravila, že od ní pan Balzar právě odešel.

Došlo k prudké debatě, která skončila tím, že vyprovodila Aglae, již se starý šeredný pán nijak nelíbil, skutečného pana Balzara způsobem málo zdvořilým ke dveřím.

Zlostí se třesa, odešel tedy ubohý pan Balzar a ne neprávem začal se domnívati, že mu tu vyvedl nějaký dareba čtverácký kousek.

Den na to čekala Aglae marně na slíbený dar a bažanty. Nepřišel ani hezký pan Balzar, s nímž se včera tak dobře bavila.

V.

Co se právěho Balzara týká, tož počala se na něj valiti jedna nehoda za druhou. Ještě se nezotavil z pohromy, která jej stihla u Aglay, když přinesl mu soudní sluha plátební rozkaz na 100 franků. Tento obnos měl pán Balzar zapraviti co trest za přečin proti zákonnému honitbě.

Nyní uhodil se milý pan Balzar do čela a zvolal:

„Ach nyní chápu všecko! V tobolce již jsem ztratil, nalezal se můj zbrojní lístek, s nímž vydal se neznámý šíbal na honbu. Mimo to našel psaníčko, v němž dávala mi Aglae dostaveníčko. Ten lump šel k ní za mne! Ano, nyní chápu zcela její jednání!”

Po chvíli přemýšlení pokračoval:

„Zdá se mi, že jsem měl v té prožluklé tobolce také los, na nějž odbýval se včera tah. Štěstí, že jsem si napsal číslo tohoto losu. Musím okamžitě do loterní kanceláře!”

Došel tam bez úrazu a ukázal číslo svého losu.

„Ano, pane, na toto číslo připadla výhra!”

„Tak?”

„A již včera přišel sem kdosi, jenž vykázal se tímto losem a odnesl si výhru!”

„Aj! Avšak ten los náleží mně!”

„Dobře,” odpověděl úředník, „hleděte si člověka, který tu s ním včera byl. My ho neznáme!”

Den na to, když Balzar přemýšlel o všech těchto příhodách a nehodách, dostal lístek tohoto znění:

Pane!

Našel jsem Vaši tobolku. S Vaším zbrojním lístkem jsem si zapytláčil. To Vás může stát nejvýše 300 franků. Vy je můžete zaplatit. Mílostné psaníčko dopomohlo mi k návštěvě u roztomilé dámy. Co se týká losu, ten byl tažen a vynesl mi 5000 franků. Ztratíte-li zase někdy tobolku, pak hleděte, aby byla nalezena od lidí rovněž tak slušných, jako jsem já. Váš nejoddanější sluha

X. Y.

❧ K 6. ČERVENCI. ❧

KU bludu nenávisť a k pravdě lásku,
jež před okovy nezná couvati;
tu ryzost nadšení, jež vše dá v sázku,
již muka žaláře, ni plamen neschvátí;

tu přísnost k sobě, k českému však lidu,
jenž ve tmách tápal, cit tak obrovský
měl jenom Hus a Karel Borovský.

— Kdy v českou hruď se zase navrátí? —

B. BITTNER.

❧ ZA ŽIVA POHŘBEN. ❧

Napsal Thomas Bailey Aldrich. Přeloženo volně pro kalendář „Amerikán.“

OBYČEJNĚ bývám na ulici ponořen v myšlenky a kráčívám vírem lidí, aniž bych si koho všiml. Ale včera potkal jsem na cestě do pisárny člověka, který vzbudil ihned mou pozornost. Tvář jeho byla opravdu zvláštní. Zrak jeho byl téměř zcela vyhaslý a dlouhý, málem ramen se dotýkající vlas byl silně prokvetalý. Oči a vlas poukazovaly k stáří šedesáti let, jinak nezdál se být neznámý starším než třicet let. Mladistvost jeho postavy, pružnost kroku, ctihodné šediny v týlu — jedno bylo s druhým v tak nápadném sporu, že se k němu obracelo více zvědavých očí. Ve mač vzniklo trapné podezření, že má buď cizí trup nebo cizí hlavu. Byl to patrně Amerikán, aspoň pokud se týká hoření části těla -- novoanglický tvar obličeje nedá se vůbec zapřítí -- a byl to podle všeho muž, který už ve světě ledacos viděl, ačkoliv byl tak nápadně mladým a starým zároveň.

Obraz tohoto mladíka se stříbrnými šedinami vznášel se po celý den před mým duševním zrakem. Druhý den potkal jsem jej opět. „Tento muž má za sebou zajímavou minulost,“ pravil jsem si polohlasitě.

„Jak?“ zvolal někdo za mnou.

Obrátil jsem se a spatřil jsem pana Howellsa, jednoho z mých sousedů,

kteřý se tomu srdečně smál, že mne přistihl při hlasité samomluvě.

„Dobrá,“ dodal zamyšleně, „odhalím vám minulost tohoto muže a znáte-li někoho, jehož minulost se dá porovnat s tím, co vám sděliti hodlám, bude mne to velice těšit.“

„Znáte jej tedy?“

„Znám i neznám. Totiž neznám ho osobně, znám však pamětihodnou událost z jeho života. Byl jsem náhodou v Paříži, když byl pohřben.“

„Pohřben?“

„Nu, ne zrovna pohřben v obyčejném toho slova smyslu, ale něco takového. Máte-li půl hodiny času,“ pokračoval pan Howells, „posadíme se tamhle na lavičku a já budu vám vypravovati všecko, co vím o věci, která vzbudila před několika roky v Paříži nemalou senzaci.“

Následující řádky obsahují, co mi pan Howells vypravoval.

* * *

Tři osoby seděly v pokoji, jehož velké okno vedlo na náměstí Vendomeské. Pan Dorine seděl k dvěma ostatním osobám obrácen zády a četl v alkovně v „Journalu des Débats“, ustávaje v tomto zaměstnání jenom tu a tam na okamžik, aby utřel si brejle. Střežil se velice pohlédnutí směrem

k pohovce po pravé straně. Tam seděla totiž slečna Dorineova s mladým americkým gentlemanem, z jehož hezké upřímné tváře dalo se snadno uhadnouti, jaké postavení zaujímá v této rodině. Nebylo snad toho odpoledne v celé Paříži šťastnějšího člověka než Filipa Wendwortha. Život jeho byl tak plný půvabu, že nechtěl ani pohlédnouti do budoucna. Neboť co mohla budoucnost poskytnouti ještě jeho blažeností přeplněnému srdci? Co mohla mu však naproti tomu vzít? Největší blaženost má do sebe vždycky něco teskného — jakési tušení — jakýsi v dálece na obzor vystupující mrak — zkrátka zvláštní pocit, jež nelze pojmenovati. Tento temný mrak visel toho večera nad Wendworthem když povstal z pohovky a před odchodem Juliinu ruku chvíli v myšlénkách ke svým r t ů m tisknul. Bedlivý pozorovatel nebyl by jej pokládal za to, čím byl — za nejšťastnějšího člově-

ka v Paříži. Pan Dorině odložil no- viny a přistoupil k Wendworthovi.

„Je-li ten dům skutečně takovým, jak jej pan Cherbornau popisuje,” pravil, „pak vám radím, abyste s ním ihned koupil uzavřel. Káď bych vás doprovodil, Filipe, avšak mám-li doznat pravdu, jsem příliš zarmoucen nad tím, že přijdu o tohoto ptáčka, než abych vám byl ještě nápomocen v stavění klece pro něho. Nezapomeňte, že odjíždí poslední vlak v 5 hodin. Nezameškejte jej, neboť najali jsme k zítřejšímu před-

stavení nového Sardouova kusu lóži. Do zítřka večer,” dodal s úsměvem, „stane se z malé Julie stará panna — vždyť to je celé století!”

Ráno následujícího dne dopravil vlak Filipa do jedné z nejpůvabnějších krajín v okolí Paříže. Když byl kráčel asi hodinku po zeleném svahu, přišel ke statku pana Cherbonaua. Jako ve snu procházel mladý muž jeden pokoj po druhém, prohlédl zahradu, skleník, stáje a malý lesíku podobný park, kterým protékal vesele bublající potok. Pak

obědval u pana Cherbonaua, uzavřel koupil a nastoupil cestu k nádraží, kde zastihl šťastně ještě rychlovak.

Když se rozložila před zrakoma Filipovým Paříž se svými soumrakem zářícími světly a ve večerním vzduchu se traticími hroty věží, připadalo mu, jako by uplynula léta od té doby, co město opustil. Doraziv do Paříže, jel okamžitě do svého hotelu, kdež

našel na stole několik listů. Nepohlédl ani na ně, zatím co zaměnil cestovní oblek vhodnějším.

Zdalo-li se mu dříve následkem jeho veliké touhy viděti opět slečnu Dorineovu, že jde železnice pomalým krokem připadalo mu nyní, jako by se drožka loudala jako hlemýžď. Konečně zastavila před domem pana Dorinea. V tom- též okamžiku otevřely se dvře a Filip vstoupil. Sluha vzal od něho mlčky plášť a klobouk. Filipovi se zdálo, že počíná si sluha neobyčejně vážně.

Ale což nebyl nyní i on členem rodiny?

„Pan Dorine,“ pravil sluha zvolna, „nemůže vás okamžitě přijmout. Prosí však, abyste vstoupil do salonu.“

„Jest slečna...“

„Ano.“

„Sama?“

„Ano,“ opakoval sluha s podivným pohledem na Filipa, který se sotva mohl zdržeti, aby nepronесl výraz uspokojení.

Bylo to poprvé, kdy popřáno mu takového práva. Dosud bavil se vždycky s Julií pouze v přítomnosti jejího otce neb jiného jejího příbuzného. Mladé pařížské děvče z dobré rodiny jest v obcování se svým snoubencem vázáno nejpřísnější etiketou.

Se srdcem tlukoucím spěchal Filip slabě osvětlenou předsíní, z níž vycházela vůně Juliiných oblíbených květin a otevřel kradmo dvěře salonu.

Pokoj byl v přítmí. Pod velikým se stropu visícím svícem stála na podstavci úzká černá truhla. Hořící svíce a kříž stálo vedle na stolku, na němž leželo několik bílých květin... Julie Dorineova byla mrtva.

Když uslyšel pan Dorine pronikavý výkřik, který náhle přerušil po celém domě vládoucí hluboké ticho, pospíšil z knihovny do salonu, kdež našel Filipa jako strašidlo uprostřed stojícího.

Teprve později dověděl se Wendworth bližších pobrobností o neštěstí, jež jej postihlo.

Předešlého večera odebrala se slečna Dorineova do svého pokoje a vypadala zcela zdráva. Když propouštěla svou komořnou, pravila, aby ji ráno časně zbudila. Když vstoupilo děvče druhého dne v určitý čas do pokoje, našlo slečnu Dorineovou sedící v lenošce a jak se zdálo, spící. Otevřená kniha ležela u její nohou. Dále pozorovalo děvče, že byla postel odestlána a že měla mladá dáma na sobě tentýž šat, jako

když ji předešlého večera opouštělo. Komorná pospíšila k slečně Dorineově. To nebyl spánek, to byla smrt... .

Dva listy byly odeslány na Filipovu adresu. Jeden do jeho hotelu, druhý na nádraží. Tento jej nezastihl v čas a první opomenul Filip otevřítí.

Při jeho příchodu do domu pana Dorinea poslal jej sluha s krutým nerozmyslem přímo do salonu, domnívaje se, že jest pan Wendworth o úmrtí slečny Julie již zpraven.

Bohatství mladé dámy, její krása, náhlé úmrtí a jakási romantičnost, která byla spojena s její láskou k mladému Amerikánovi, — to všecko spůsobilo, že se účastnily jejího pohřbu celé zástupy lidu. Mrtvola měla býti pochována v rodinné hrobce pana Dorinea na hřbitově Montmartre.

Tuto hrobku třeba poněkud blíže popsatí. Nejprve přišlo se k prolamované železné mříži. Touto pohlíželo se v malou předsín, na jejímž nejzazším konci se nalezaly těžké dubové dvěře, jež vedly k malým kamenným schodům po kterých sestupovalo se do vlastní hrobky. Hrobka byla patnáct až dvacet čtverečních stop veliká a zvláštním důmyslným přístrojem, jenž byl umístěn ve střeše, opatřována stále čerstvým vzduchem. Tam stály dva náhrobky čili sarkofagy. Jeden obsahoval tělesné pozůstatky paní Dorineové, která zemřela již před mnoha lety, druhý byl nový a byl po straně ozdoben bohatě okrášlenými písmenami J. D.

Pohřební průvod stanul u branky k zahradě, jež obklopovala hrobku a pouze nejbližší příbuzní následovali nosiče do kobky. U nohou sarkofagu hořela jedna z těch tenkých voskových svící, jakých se užívá v katolických chrámech a kmitavá, mdlá její záře, kterou šířila prostřed hrobky, činila stín v pozadu a ve všech koutech ještě hlubším a temnějším. Při této kmitavé záři byla postavena rakev do svého

žulového obalu, těžká mramorová deska byla slavnostně přiklopena a těžké dubové dveře otočily se pomalu ve svých vefejích a zapadly, berouce s sebou zpět trošek denního světla, jež byly na okamžik do temné hrobky vpustily.

Pan Dörine zahalil se v plášť a vrhl se na zadní sedadlo kočáru, nepozoruje ani ve velké své bolesti, že jest ve voze sám a sám. Kola doskřipěla v písku stromořadí a pak nastalo opět úplné ticho na hřbitově Montmartre. U hlavní brány rozejely se povozy různým směrem a zabočily do různých ulic s rychlostí, která jako by znamenala ulehčení.

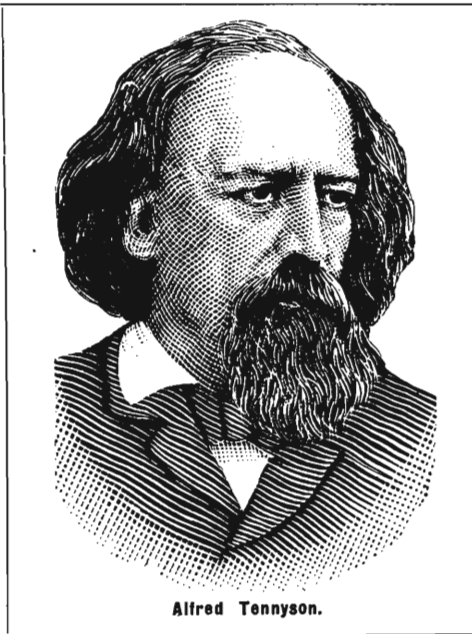
Hrčení povozů dá v no doznělo, když pozdvihl Filip oči, jako někdo, jenž probudil se z tvrdého spánku. Opíraje se o jednu ruku, vztyčil se a pohlížel do temnoty, která jej obklopovala. Kde se to nalezal? — — Jedním rázem přišel k vědomí a chápal zcela své postavení. Zůstal samojediný v uzavřené hrobce! Mezitím co klečel u nejzazšího konce sarkofagu, upadl nepochybně v mdloby a během posledních slavnostních obřadů nepozoroval nikdo, že mladý muž zmizel.

První dojem, jež pocítil, byla zcela přirozená hrůza. Ale ta zmizela zase tak rychle, jako se náhle dostavila. Život ztratil proň všechnu cenu a bylo-li mu souzeno, aby zemřel na blízku Julie, nebylo-liž to vyplněním jeho přání, jež tohoto rána stokrát vyslovil? Což na tom, zemře-li o několik roků dříve či

později? Konečně musí to břímě přece odhoditi. Proč ne teď!... Prudké výčitky následovaly tuto myšlénku v zá-pětí. Může-li tak lhostejně odmítnouti lásku, která bděla nad jeho kolébkou? Posvátné jméno „matka“ dralo se mu na rty. Nebylo-liž to zbabělostí vzdání se bez boje života, ježž k vůli ní uchovat mu povinnost ukládala? Neměl-liž vůči živým i mrtvým povinnost zkoumati svou nesnáz a, je-li to v moci lidské, pokusiti se o její odstranění?

Filip Wendworth byl tělesně útlý

jako žena a byl z těch povah, které jsou nad míru pohodlny v poměrech obyčejných, s jásotem spěchají, aby mohly síly své měřiti s neštěstím. Temná bázeň před nadpřirozenou mocí, která se obyčejně v takových okamžicích zmocňuje většiny lidí, nenacházela místa v jeho srdci. Soudil takto: Jsem prostě uzavřen v prostoru a musím se nevyhnutelně ze všech sil pokusiti, abych se během

Alfred Tennyson.

určité doby z tohoto místa dostal zase na světlo denní. Že nalezala se v tomto prostoru zároveň mrtvola ženy, kterou byl miloval, to byla okolnost, která neměla pro něho nic příšerného, naopak dodávala mu spíše klidu a odvahy.

Ježto byl Filip kuřákem, měl náhodou u sebe několik zápalek. Po několika marných pokusech podařilo se mu jednu z nich rozžehnouti a za těch několik hodin co hořela, zpozoroval, že zbylo ještě kus svíčky, která plápolala dříve u sarkofagu. Té mohl dobře

upotřebiti k prozkoumání způsobu, jakým byla kobka uzavřena. Podaří-li se mu nějak vnitřní dveře vypáčiti a dostat se až k mřížoví, na něž se nejasně pamatoval, pak může doufat, že někdo jeho volání uslyší. Ale dubový, mi dveřmi nebylo lze hnout, byly zrovna tak pevné jako zeď, k níž těsně přilehaly. Kdyby byl i měl po ruce potřebné nástroje, nebyl by ničeho pořídit. Dveře neměly žádných závor jež bylo by lze odstraniti.

Když se Filip o tom přesvědčil, postavil svíčku opět na zem, podepřel se o stěnu a pozoroval mihavý plamen, který sem a tam kmital, jako by chtěl od knotu přechnouti.

Patrně neschází zde ventilace, myslil si Filip. Náhle trhl sebou a shasil světlo. Celý jeho život závisel na této svíčce. Kdysi četl o cestujících, kteří se zachránili ze stroskotavší se lodě, a žili po několik dní od několika svíček, jež jeden z nich v zmatku do člunu hodil. A on zde spaloval své žití!

Při přehavé záři zápalky podíval se na hodinky. Zastavily se na jedenácti → ale bylo to jedenáct hodin dnes nebo předešlého večera? Pohřební průvod opustil chrám — jak se pamatoval — kolem desáté hodiny. Kolik hodin od té doby uplynulo? Jak dlouho ležel ve mdlobách? Ach, nebylo mu více možno počítati hodiny, které míjejí ubožákovi zvolna jako hlemýždím krokem a šťastnému prchají rychlým letem vlaštovky. Schoval svíčku a posadil se na kamenné schody. Byl povahy snadno vznětlivý, ale uvažovali, má-li jakou naději na záchránění, zdálase mu býti velice temnou. Ovšem, nepochybně že jej brzo pohřešili. Jeho zmizení za takových okolností muselo jeho přátele velice polekati a zajisté začali po něm pátrati. Ale koho mohlo by napadnout, hledati živého člověka na hřbitově Montmartre? Policejní prefekt nařídí několika stům služebných

duchů, aby po něm pátrali. Budou hledati jeho mrtvolu v Seině, každý policista bude nosit v kapse důkladný popis jeho osoby a on zatím se nalezá — v hrobce pana Dorinea!

Ale na druhé straně —, vždyť byl přece zde naposledy viděn. Na tom základě počal by ovšem bystrozraký policista pátrati. A mimo to, zdaž nemohl se sem vrátiti majitel pohřebního ústavu, aby odnesl si svíčku, kterou zde zajisté zúmyslně nezanechal? A nemohlo liž se také státi, že by sem poslal pan Dorine čerstvé věnce, místo těchto, které šířily tak pronikavou, omamující vůni ve hrobce? Ach jaké pravdě nepodobné domněnky! Ale nemělo-li dojiti k splnění těchto nadějí brzo, pak bylo by lépe, kdyby nedošly vůbec splnění. Jak dlouho může zde uchovati v sobě jiskru života?

Wendworth rozřezal svíčku peroříkem na čtyry rovné díly.

Dnes večer, myslil, sním první kus, zítra druhý, pozítří třetí, den na to čtvrtý a pak — pak vyčkám konce.

Dnes ráno nepojedl k snídani ničeho mimo šálek čaje. Dříve nepocítoval zvláštního hladu. Nyní byl však hladov jako vlk. Ale odkládal svůj oběd pokud mohl. Podle jeho výpočtu mohlo býti kolem půlnoci, když odhodlal se konečně začít s prvním svým podivným obědem. Kousek vosku, který pojedl, byl zcela bez chuti, ale dostal svému účelu.

Na okamžik byl hlad utišen. Ale nyní nálehala naň nová nepříjemnost. Vlhkost stěn a průvan, který byl působen neviditelným přístrojem ventilačním, účinkovaly tak mrazivě, že mu krev v žilách chladem téměř stydla. Jediný prostředek proti tomu byl neustále se procházeti. Časem zmocňovala se ho také jakási ospalost a musel napínati všechny své síly, aby se jí zhostil. Usnout znamenalo by — to nahlížel —

zrovna tolik co zemřít, a on si přece umínil, že bude žít.

Nejpodivnější fantazie honily se jeho hlavou, zatím co chodil nejistým krokem po kamenné podlaze vězení, drže se stále na blízku stěny, aby nenarazil na sarkofagy.

Slyšel hlasy, které již dávno umlkly a slova, která již dávno dozněla, tváře, které dobře znal v letech svého dětství, zjevily se mu v temnostech hrobky živě před očima.

Celý jeho život objevil se před ním

jako panorama v nejmenších podrobnostech. Potřebu spánku více necítil, avšak hlad ozýval se vždy důrazněji.

Nyní musí být blízko k ránu, myslil si. Paprsky sluneční zlatí snad nyní vrcholy pařížských věží, či snad prší, na lesknoucí se dlažbu a dešťové krůpěje haraší po rovech nade mnou.

Paříž! Připadá mi jako sen. Procházet jsem se někdy v zlaté sluneč-

ní záři po jejich veselých boulevardech?

Filip pozoroval, že jej začíná temno, mlčení a vlhkost, jaké v hrobce panovaly, zvolně přemáhati. Zimničná činnost jeho mozku vyvolala reakci.

Zmocnilo se ho jakési omráčení, klesl na schody a nemyslel už na nic. Ruka jeho zavadila náhodou o jeden z kusů svíčky. Chopil se ho a snědl jej mechanicky. Tím jaksi opět obživil. Jest pozoruhodno, myslil, že nepocítuji žádné žízně. Snad je to následkem vlhkosti stěn, kterou stále vdechují?

Po dva dni nepozřel jsem ani kapky vody a přece nejsem žízniv. Ospalost mne, bohudík, přešla. Myslím, že jsem až do tohoto okamžiku nikdy úplně nebděl — nyní by mohl pouze narkotický jed moje víčka přivířiti. To snad způsobil strach, aby mne nepřemohl spánek.

Minuty připadaly mu dlouhé jako hodiny. Brzo procházel se po kobce, brzo naslouchal u dveří. Několikrát cítil jakousi touhu vrhnout se na náhrobek, který kryl mrtvolu Juliinu a vzdáti se

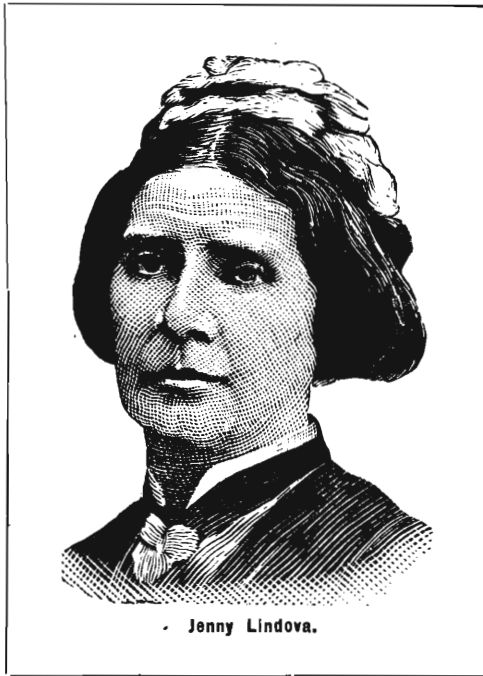
všech pokusů o zachránění života.

Zbýval mu pouze jediný kousek svíčky. Třetí snědl nikoliv proto, aby ukonejšil hlad, nýbrž protože to pokládal za nutné bezpečnostní opatření. Ztrávil ji, jako by to byl protivný lék, od jehož požití závisí život nemocného. Obrovskými kroky blížila se doba, kdy mělo se mu i tohoto bídného pokrmu nedostávat. Čekal s posledním kouskem, dokud mohl.

Kousek svíčky, který držel v ruce, byl mu posvátný. Byl to poslední jeho obranný prostředek proti smrti.

Konečně pozdvihl jej přece ke rtům se zvláštní úzkostí a stísněností, jaké dosud nepoznal. Pak stál tiše a poslouchal. Náhle odholil kousek svíčky daleko od sebe — dvěře se hned na to otevřely a Filip spatřil pana Dorinea, jehož postava se od modrojasné oblohy jasně odrážela.

Když jej odváděli poloslepého na světlo denní, pozoroval pan Dorine, že

Jenny Lindova.

Filipův vlas, který byl dříve jako havran černý, na několika místech zcela prošedivěl. I lesk jeho očí stal se mdlým; tma odňala jim přirozený třpyt.” — — —

„A jak dlouho byl vlastně Filip Wendworth zavřen v hrobce?” tázal jsem se, když pan Howells své vypravování skončil.

„Právě hodinu a dvacet minut,” odpověděl pan Howells s veselým úsměvem.

Když to pravil, kráčel Filip Wendworth kolem nás v jasné záři dubnového slunce.

Vypravování páně Howellosovo mi tanulo stále na mysli a Wendworth stal se mi pochopitelně osobou velice zajímavou. Osmdesát minut připadalo mu jako dva celé dni! Ovšem, kdyby byl ztrávil v hrobce dva dni, byla by ta událost přišla o všecku svou tragičnost. Jest tedy přirozeno, že jsem od tohoto okamžiku pozoroval pana Wendwortha se zvědavostí ještě větší. Vida jej tak den co den kráčet i tajemným výrazem v tváři toutéž ulicí, cítil jsem v srdci

svém jakési pohnutí a umínil jsem si konečně, že jej oslovím, ačkoliv jsem nevěděl dobře, co bych mu pověděl.

Jednoho dne potkali jsme se tváří v tvář na křižovatce. On zastavil se způsobně, aby mne nechal jít napřed.

„Pane Wendworthe,” počal jsem, „já...”

Přerušil mne.

„Mé jméno,” pravil zcela obyčejným hlasem, „mé jméno jest Jones.”

„Jo—Jo—Jones!” koktal jsem.

„Nikoliv Josef Jones,” odvětil ledovým tónem, „Bedřich.”

Vzešlo mi maloulinké světélko, v němž spatřil jsem páně Howellosovu úskočnost....

Pan Bedřich Jones diví se asi podnes jak mohl jej jednoho jitra neznámý cizinec osloviti co pana Wendwortha a pak se dal jako šílený na útěk a zmizel ve víru lidstva.

To je tak: Byl jsem od pana Howellsa — napálen. Pan Howells zabýval se totiž spisováním románů a zkoušel na mně jímavost jedné čerstvě napsané kapitoly.

— Různé myšlenky a nápady —

I.

„Kdo se za svůj jazyk stydí, hoden potupy všech lidí,” praví známé přísloví. A co zaslouží ten, kdo brání se pouze babským brekotem, když mu cizí násilí chce rodný jazyk vyrvatí?

Dávni naši předkové měli podle všeho mnohem vznešenější ponětí o svobodě a neodvislosti národní než zmalátnělí jejich potomci a věděli také lépe, jak hájiti svou volnost proti vetřelcům. Záboj praví v Rukopisu Královodvorském: Chceš-li hada potřítí, měj na hlavu jeho! — Nynější Čechové spokojí se tím, že šlehají jej zlehka přes ocas.

Není ničemnějšího hesla, než dle jakého se řídí dnes české kněžstvo: „Bůh, církve a vlast.” — Česká vlast udělala by lépe, kdyby ponechala černé pány, kteří jí vykazují v srdcích svých místo poslední, zcela tomu pánubohu a té církvi, která si vzpomněla na Čechy jenom tehdáž, když chtěla si zahrát na katana.

Dvě kasty krmil a hýčkal český národ od jakživa s příkladnou něžností a péčí — kněze a šlechtu. A potom se divme, když rovnají nás Němci a vídeňští šmokové k jistému domácímu zvířeti, které se k pánu svému tím více líbí, čím častěji dostane od něho výprask.

B. BITNER.

PIKOVÁ DÁMA.

Dle A. Puškina. Pro kalendář „Amerikán“ upravil V. H...r.

Z GARDOVÉHO I. důstojníka Narumova hrálo se v karty. Dlouhá zimní noc pomalu úbíhala; asi k páté hodině ráno sedli jsme si k večeři. Ti, kteří vyhráli, jedli s velikou chutí; ostatní seděli zadumáni nad svými prázdnyými přibory. Když roznášelo se šampanské, stala se zábava živější a všichni brali na ní podíl.

„Jak si pochočil, Surine?“ tázal se hostitel.

„Prohrál jsem, jako obyčejně. Přiznávám se, mám neštěstí: nerozohrám se, nic mne nemate a přece stále prohrávám!“

„Tys se nedal ani jednou strhnouti? Ani jsi si nepřisadil? Vyrvalost a stálost tvá naplňuje mne obdivem!“

„Měli byste však jednou viděti Hermana!“ pravil jeden z hostů, ukazuje na mladého inženýra; „ještě nikdy nevzal ani karty do ruky, ještě nikdy nezahnul si růžek* u karty; sedí ale s námi až do pěti hodin a přihlíží k naší hře.“

„Hra mne velice zajímá,“ vece Hermann, „nemohu však nezbytného obětovati, abych vyhrál nadbytečné.“

„Hermann jest Němec. Jest sporičivým člověkem — tot vše!“ podotkl Tomski. „Nikterak však nedovedu pochopiti svou babičku, hraběnku Annu Fedotovnu.“

„Proč pak?“ tázali se hosté.

„Nemohu pochopiti,“ pokračoval Tomski, „proč moje babička nehraje.“

„Což pak na tom divného,“ pravil Narumov, „že osmdesátiletá stařena nehraje?“

„Vždyť jí ani neznáte!“

„Neznám, opravdu!“

* Vsadí-li hráč dvojnásobnou první sázku nebo výhru při hře farao, zahne na znamení sázky růžek karty, čemuž se říká „paroli“.

„Dobrá. Poslechněte jen! Asi před šedesáti roky odejela má babička do Paříže, kdež přišla neobyčejně do módy. Vše za ní běhalo, aby spatřilo „la Vénus moscovite“.* Richelieu zbožňoval ji a babička ujišťovala, že její ukrutnost byla příčinou, že si vzal život. V těch letech hrály dámy farao. Jednoho dne u dvora prohrála značnou sumu, kterou na čestné slovo své dluhovala vévodovi Orleánskému. Vrátil se domu, sdělila babička dědečkovi mnoho-li prohrála, odlepující si koustičky černé náplasti z obličeje a svlékající broučkovou sukni, a nařídila mu, by dluh ten zaplatil. Zvěčnělý děd můj byl, pokud se vím pamatovati, jaksi domácím hofmistrem babiččiným. Báł se jí jako ohně; než když slyšel o ohromné sumě, kterou prohrála, byl všecek bez sebe, uvedl účty do pořádku, oznámil jí, že za půl roku promarnila půl milionu, že nemají blíže Paříže ani moskevských ani saratovských statků svých a vzpíral se se vši rozhodností zaplatiti dluh. Babička dala mu políček a na znamení nemilosti své ulehla si sama na lože.

„Druhého dne dala zavolati svého chotě v té naději, že domácí trest tento neminul se svým účinkem, než choť její byl neoblomný. Poprvé ve svém životě pustila se do výkladů a vysvětlování; myslila, že jej přemluví, dokazující mu, že mezi dluhem a dluhem jest rozdíl a že princ jest něčím zcela jiným než sedlák.“

„Nadarmo! Dědeček můj se rozněval. Nezůstalo to však pouze při tom. Babička nevěděla, co si má počísti. Byla důvěrně známa s jakýmsi velice podivuhodným člověkem. Slyšeli jste jistě již něco o hraběti

* Moskevskou Venuši.

Saint-Germainovi, o němž vypravuje se tolik podivuhodného. Víte, že se vydával za věčného žida, za vynálezce životního elixiru, kamene moudrosti atd. Lidé posmívali se mu jako charlatanovi, Casanova však praví ve svých memoirech, že byl špehoune. Saint-Germain přes své tajnůstkářské kramaření vypadal velmi úctyhodně a ve společnosti byl velmi roztomilým. Babička do dneška jej velmi miluje a hněvá se, když někdo o něm nectně mluví. Věděla, že Saint-Germain má značné obnosy peněz. Odhodlala se, v tísni své k němu se obrátiti; napsala mu listěček, v němž jej žádala, aby ihned k ní přišel.

„Starý podivnůstkář dostavil se okamžitě a nalezl ji ve velikých starostech. Lfčila mu nejčernějšími barvami barbarství svého chotě a konečně řekla mu, že veškerou naději skládá v jeho přátelství a jeho laskavost.

„Saint-Germain se zamyslíl.

„Mohl bych vám obnos ten zapůjčiti,“ pravil; „vím však, že byste pak neměla ani chvíli klidu, dokud byste mi neoplatila a nerad bych vás přivedl do nových rozpaků. Stává však jiného prostředku: prohrané peníze můžete zase zpět vyhráti!“

„I rávím vám však, milý hrabě,“ odvětila babička, „že nemáme žádných peněz!“

„I eněž k tomu netřeba,“ odvětil Saint-Germain, „pravím, popřejte mi sluchu!“

„Na to odhalil jí tajemství, za něž by každý z nás rád dal velmi mnoho . . .“

Mladí muži zdvojnásobili svou pozornost. Tomski zapálil si dýmku, několikráte vypustil z úst kouř a pokračoval:

„Téhož večera dostavila se babička do Vermillesu ku jén de la reine. Vévoda orleánský dal banku; babička má se lehce omluvila, že nepřinesla s sebou dluh svůj ze hry, vymyslíla si na omluvu nějakou historku a počala pak proti němu hráti. Zvolila si tři karty a obsadila jednu po druhé: vyhrála na všechny tři, tak že celý prohraný obnos zase vyhrála.“

„Náhoda,“ pravil jeden z hostů.

„Báchorka,“ dodal Hermann.

„Karty snad byly znamenány!“ pravil třetí.

„Oho, tomu nevěřím,“ odvětil Tomski vážně.

„Jakže,“ pravil Narumov, „ty máš babičku, která po řadě na tři karty vyhraje a ty jsi se ještě od ní nepřiučil tomuto tajnému umění?“

„Čerta jsem se přiučil!“ odvětil Tomski; „měla čtyry syny — jedním z nich byl můj otec — všichni byli náruživými hráči a přece ani jedinému nesvěřila své tajemství, ačkoliv by to jim právě tak jako mně nebylo bývalo nepřijemným. Ujec můj, hrabě Ivan Iljič, vypravoval mi ještě následující: On potvrdil to dokonce čestným slovem svým. Zvěčnělý Čapinski, týž, jenž v nouzi zemřel, promarniv dřívě miliony, prohrál kdysi v mládí svém tři sta tisíc. Byl zoufalým. Babička, která oproti lehkomyšlným kouskům mladých lidí velmi přísnou byla, měla s ním útrpnost. Označila mu tři karty, na které měl po sobě vsaditi, čestným slovem se však musel zavázati, že nebude pak nikdy více hráti. Čapinski došel si k věřiteli, jemuž prohraný obnos dlužen byl; počali znovu hráti. Čapinski vsadil na první kartu padesát tisíc a vyhrál na soniku*, hrál paroli — vyhrál a měl ještě přebytek.

„Jest na čase, abychom šli spat, jest již čtvrt na šestou.“

Svítlalo již; mladí lidé dopili své poháry a rozešli se.

II.

Stará hraběnka X. seděla ve svém boudoiru před zrcadlem. Tři komorné ji obskakovaly. Jedna držela tyglíček líčidla, druhá polštářek s vlásnicemi a třetí vysoký, pentlemi červenými jako oheň ozdobený čepec. Hraběnka nemohla již činiti ni nejmenšího nároku na krásu; dávno již byla odkvetla; než přes to zachovala zvyky z mládí svého, odívala se přesně podle módy z let sedmdesátých a stejně pečlivě a stejně dlouho dělávala svou toaletu, jako před šedesáti roky. U okna seděla mladá slečna, její schovanka, u rámu s vyšíváním. —

„Dobrého dne, grand maman,“ pravil do pokoje vstupující mladý důstojník; „bonjour, mademoiselle Lise! Grand maman, přicházím k tobě s prosbou.“

„Čeho si přeješ, Pavle?“

„Dovolte, abych vám mohl představití jednoho ze svých přátel a abych jej směl s sebou přivésti v pátek na ples.“

„Přiveď jej přímo do plesu a tam mi jej představíš. Byl's včera u N.?“

„Ovšem. Bylo to veselé; tančilo se až do pěti hodin. Jak krásnou byla Jelečkova!“

* Sonika (hrací karta), která přijde v pravý čas, aby rozhodla výhru či prohru.

„Co jen, můj milý, na ní vidíš krásného? Není podobna své babičce, kněžně Darje Petrovně? Apropos — velmi asi sestára kněžna Darja Petrovna?“

„Sestára?“ odvětil Tomski roztržit. „Vždyť již před sedmi roky zemřela.“

Mladá dívka pozvedla schýlenou hlavu a dala mladému důstojníku znamení. Teď teprve si vzpomenu, že před starou hraběnkou se zamlčují úmrtí její družek z mládí a zahryzl se ve rty. Hraběnka však vyslechla tuto jí novou zprávu s velkou chladností.

„Zemřela!“ pravila; „ani jsem o tom nevěděla! Staly jsme se společně dvorními dámami a když jsme se císařovně představovaly —“

Hraběnka vypravovala po sté vnučkově svou anekdotu.

„Nu, Pavle,“ řekla po té, „pomoz mi povstati. Lisanko, kde mám tabatěrku?“

Hraběnka odebrala se se svými komornými za španělskou stěnu, aby dokončila svou toaletu. Tomski zůstal s mladou dívkou o samotě.

„Koho chcete představití?“ tázala se Lisanka Ivanovna tiše.

„Narumova. Znáte jej?“

„Neznám. Jest vojákem?“

„Vojákem.“

„Zákopnickým důstojníkem?“

„Nikoliv, slouží u jízdeckva. Proč ale myslíte, že jest inženýrem?“

Mladá dáma se usmála, zůstala však odpověď dlužna.

„Pavle!“ volala hraběnka za španělskou stěnou, „pošli mi nějaký nový román, ale jen žádný z přítomnosti!“

„Jak to, grand mamán?“

„Chci román, v němž ani otec, ani matka neprijdou o život a v němž není řeč o žádných opilých. Bojím se nesmírně opilých.“

„Takových románů nyní nemáme. Přejete si snad nějaký ruský?“

„Což pak jsou také ruské romány? . . . Pošli mi je, můj milý, prosím, pošli mi je!“

„S bohem, grand mamán! Spěchám . . . Žijte blaze Lisaveto Ivanovno! Proč jste myslila, že Narumov jest vojenským inženýrem?“

Se slovy těmi vzdálil se Tomski z boudoiru.

Lisaveta Ivanovna osaměla; odložila práci stranou a pohlédla z okna. Záhy spatřila na druhé straně ulice, za rohovým domem mladého důstojníka. Zarděla se: vzala opět odloženou práci a sklonila hlavu

hluboce k vyšívání na straminu.

V témž okamžiku vešla hraběnka úplně již oblečena.

„Dej zapřáhnout, Lisanko!“ pravila, „vyjedeme si na procházku.“

Lisa vstala od své práce a jala se ji uklízetí.

„Co pak to jest, mé dítě? . . . Jseš snad bluchou?“ křičela hraběnka. „Dej rychle zapřáhnout!“

„Hned!“ odvětila tiše mladá děva a odkvapila do předstíne.

Vstoupil sloužící a odevzdal hraběnce knihy od knížete Pavla Alexandroviče. —

„Dobrá, vyříd' mé díky!“ pravila hraběnka.

„Liso, Liso! kam pak letíš?“

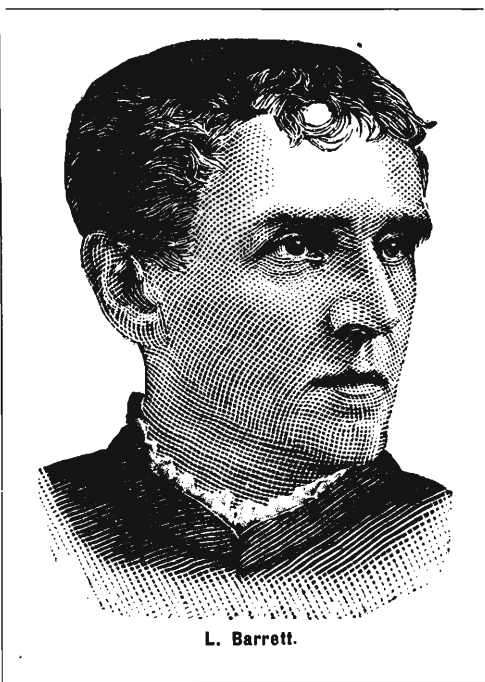
„Chci se obléci!“

„Na to dosti jest času, mé dítě. Usedni sem. Rozevři první díl a předčítej . . .“

Mladá dívka vzala knihu a čtla několik řádků.

„Hlasitěji,“ pravila hraběnka. „Co pak se to s tebou děje, mé dítě? Snad jsi neztratila svého hlasu? . . . Počkej! . . . Přistře mi blíže podnožku . . . ještě blíže — tak!“

Lisaveta Ivanovna přečetla ještě několik stránek. Hraběnka zívla.

L. Barrett.

„Zahod' tu knihu,” pravila; „jaký to žvást! Vrať to knížeti Pavlovi a vzkaz' mu mé díky Kde pak ale jest vůz?”

„Vůz stojí pohotově,” pravila Lisaveta Ivanovna vyhlédnouc na ulici.

„Proč pak ale ještě nejseš oblečena?” pravila hraběnka; „abych vždy na tebe čekala. To jest již nesnesitelné!”

Lisa odkvapila do svého pokoje. Ještě neuplynuly ani dvě minuty, když hraběnka počala vši silou zvoniti. Tři komorné vehnaly se jedněmi a komorník druhými dveřmi.

„Co pak neslyšíte, když vás volám?” pravila hraběnka. „Řekněte Lisavetě Ivanovně, že na ni čekám.”

Lisaveta Ivanovna vstoupila s kloboukem a pláštěm.

„Konečně!” zvolala hraběnka. „Nač pak ale taková paráda? K čemu jen? Koho pak chceš okouzlit? Jaké pak je venku počasí? Zdá se, že jest větrno.”

„Nikoliv, Vaše Jasnosti. Jest úplně bezvětří,” odpověděl komorník.

„Mluvíte vždy do větru! Otevřte okno! Hle, jaký jest vítr! A tak chladno! Ať zase vypřáhnou! Liso, nepojedeme nikam: nadarmo jses vyšňořila.”

„Jaký to život musím vésti,” myslala si Lisa.

Lisaveta Ivanovna byla skutečně bytostí politování hodnou. Cizí chleb je trpký, praví Dante, a po stupních cizího schodiště špatně se stoupá. Kdož ale by mohl lépe znáti trpkost odvislosti než nebohá schovanka staré této dámy. Hraběnka X. nebyla nikterak ženou zlého srdce; byla svéhlavou, jako každá žena světem vyhýkaná, byla lakotnou a sobeckou jako všichni staří lidé, kteří prožili již svou dobu a jimž přítomnost cizí jest. Brala podřlu na všech ješitnostech velkého světa, navštěvovala plesy, kde nalícená a dle staré módy oblečená v koutku sedala jako nepřilíš pěkná ale nezbytná ozdoba plesové dvorany; přicházející hosté složili jí svou hlubokou poklonu, jakoby po pořádku jednou již ustanoveném a pak si jí nikdo více nepovšimnul. V domě svém přijímala celé město, zachovávala přísnou etiketu, nepoznala však již nikoho. Cetné služebnictvo, které v předsíních jejích a v bytech pro čeled' sestálo a stloustlo, dostalo vše, čeho si přálo a okrádalo stařenu zcela nepokrytým způsobem nejnestydatějším.

Lisaveta Ivanovna byla pravou mučednicí v jejím domě. Připravila čaj a snášela vý-

čitky, že se mnoho cukru spotřebuje; musela na hlas předčítati romány — veškeré vady spisovatelovy svezly se na její hlavu; doprovázela hraběnku na procházkách a zodpovědnou byla činěna za počasí a dlažbu. Měla určené služné: nikdy však jí nebylo vyplaceno; přes to však požadovalo se od ní, aby se nosila jako všechny ostatní či lépe jako málokterá z dam. Ve společnosti hrála nejsmutnější úlohu. Všichni ji znali, nikdo si však jí nevšmal. Na plesích tančila jen tehdy, když chyběl protějšek; a dámy vodily se s ní jen tehdy, když bylo jim odejít do šatny, aby něco na svých toaletách v pořádek uvedly. Byla to děva sebevědomá a proto také cítila dobře postavení své a ohlížela se s netrpělivostí a plna očekávání po nějakém osvoboditeli; než mladí muži ve své vypočítavosti a při lehkomyšlné pýše nevěnovali jí prazádné pozornosti, ačkoliv Lisaveta Ivanovna tisíckrát roztomilejší byla, než ony frivolní, strojené, chladné mladé dívky, jež obletovali. Jak často opouštěla tiše nudnou, zářící dvoranu a uchýlila se do své chudobné světničky, v níž nalezala se tapetami polepená španělská stěna, šatník, malé zrcátko a prostě natřená postel, u níž v měděném svícnu temně hořela svíčka lojová — aby se zde vyplakala.

Jednou—asi dva dni po večerní schůzce přátel, kterou jsme na počátku vypravování svého líčili, a osm dní před výstupem, při němž jsme se byli posledně pozdrželi—pohlédla Lisaveta Ivanovna, sedíc u okna nad svým rámem s vyšíváním, náhodou na ulici a spozorovala mladého vojenského inženýra, jenž tam stál bez pohnutí a oči neodvratně k jejímu oknu upíral. Sklonila hlavu a zabývala se dále prací svou. Po pěti minutách podřvala se opět oknem — mladý důstojník stál dosud na témž místě. Ježto nebylo jejím zvykem s kolemdoucími důstojníky koketovati, přestala se dívat na ulici a vyšívala pilně asi dvě celé hodiny, aniž by byla hlavu pozvedla. Přiblížil se čas k obědu. Vstala tedy a jala se uklízetí své vyšívání a podřvajíc se bezděky oknem na ulici, spatřila opětně téhož důstojníka. Zdálo se jí to býti prapodivným. Po obědě přistoupila s jakýmsi pocitem neklidu k oknu, než důstojníka již tu nebylo. — Zapomenula naň

Když po dvou dnech z domu vyšla, aby usadila se vedle hraběnky v kočáře, zase ho zahlédla. Stál těsně u vrat, obličej maje zahalaný bobřím límcem; z pod

jeho opeřeného klobouku blýskaly se tmavočerné oči.

Lisaveta Ivanovna se polekala, aniž znala příčinu a padla s nepochopitelným chvěním do vozu.

Vrátíc se do domu, spěchala k oknu — důstojník stál na starém místě a díval se neodvratně na ni: ustoupila, zvědavostí trápena a znepokojena zvláštním dosud jí úplně cizím pocitem.

Od té doby neuplynulo ni jediného dne, aby se mladý onen muž v stejnou hodinu neobjevil před okny. Vyvinul se mezi ním a ní poměr a to bez jediného slovíčka. Sedíc na obvyklém místě při práci

své, cítila takměř již vždy, když se blížil — pozvedla hlavu a každého dne vždy déle a déle k němu dolů pohlížela. Zdálo se, že mladý muž jest jí za to povděčným: pozorovala mladistvým svým zrakem, jak vždy bledé jeho líce náhle se zruměnily, když se pohledy jejich setkaly; po týdnu se již naň usmívala

Když Tomski hraběnkou za dovolení žádal, aby jí směl přítel svého představití, z a b u š i l o prudce nebohé dívce srdéčko. Když ale zvěděla, že Narumov není inženýrem,

nýbrž gardovým důstojníkem u jízdy, litovala, že neopatrnou otázkou svou lehkovážnému Tomskimu tajemství své prozradila.

Hermann byl synem poruštěného Němce, který mu zanechal skrovný kapitál. Jsa pevně přesvědčen o nutnosti, aby zjistil si svou neodvislost, nesáhl Hermann na své úroky, nýbrž žil pouze ze svého služného a nedopřál si nejmenšího vyražení. Byl vůbec zdrženlivým a při tom ctižádostivým, přátelé jeho měli dosti přfležitosti smíct si tropiti z jeho přehnané spořivosti. Měť pouhé náruživosti a ohnivou obrazotvornost, než jeho pevná povaha ochraňovala jej přede všemi výstřednostmi a poklesky mládí. Byť ku

příkladu tělem i duší hráčem, nevzal však nikdy karet do ruky, protože měl vypočteno, že postavení jeho nedovoluje; aby jak říkával „mohl obětovati potřebné v té naději, že získá si nadbytného“ — a přece vyseděl celé noci u hracích stolků a se zimničím chvěním sledoval různé obraty hry.

Vypravování o oněch třech kartách spůsobilo mocný dojem na jeho obrazotvornost, celou noc věřilo mu to hlavou. Kdyby, — uvažoval příštího dne večer, toulaje se ulicemi petrohradskými, — kdyby mně stará hraběnka tajemství své sdělila! Aneb kdyby ony tři šťastné karty označila!

Proč bych neměl zkusiti své štěstí? Mám se jí představití a hleděti si získati její přízeň, po případě se státi dokonce její milovníkem? Než k tomu všemu třeba jest času a ona již jest přes sedmdesát roků stará, v osmi, ba ve dvou dnech může zemřít! Co se ale vypravování samého tkne zdali jest skutečně pravdivým? Nikoliv, zdrženlivost, pracovitost a výpočty: to jsou moje karty štěstěny, těmi kapitál svůj ztrojnásobím, zesedminásobím a zachovám si klid a neodvislost!

Fursch Madl.

Takto přemftaje a uvažuje v duchu ocitl se náhle v jedné z hlavních ulic petrohradských před domem starožitně vypadajícím. Ulice byla povozy celá zastavena. Jeden povoz za druhým pohyboval se k podjezdu. Z povozů vykukovaly brzy rozkošné nožky nějaké mladé krasavice, brzy vrzající jíздеcké boty, brzy hedvábné punčochy a střevice diplomatů. Postavy v kožíškách a pláštích spěchaly rychle kol hrdého vrátného.

Hermann se zastavil.

„Komu náleží tento dům?“

„Hraběnce X.“ odvětil strážník.

Hermann počal se chvěti. Podivné a záhadné vypravování zase prolétlo mu

myslí. Obešel dům a myslil na jeho majitelku a na její čarovné umění. Teprve pozdě vrátil se do svého tichého, skrovného příbytku. Dlouho nemohl usnout a když konečně přece spánek jej přemohl, snil o kartách, o zeleném stole, o balíčkách bankovek a kupách dukátů. Sázel na jednu kartu za druhou, ohýbal odhodlaně růžky, stále jen vyhrával, shraboval peníze a bankovky strkal do kapes.

Když se byl pozdě probudil, vzdechl nad ztrátou svého vysněného bohatství, loudal se opět městem a stanul opět náhle před domem hraběnky X. Zdálo se, že jakási neznámá moc jej tam přitáhla. Zastavil se a jal se rozhlížeti se po oknech. V jednom okně shlédl tmavou hlavu, která se nepochybně skláněla nad nějakou knihou nebo prací. Hlava se pozvedla. Hermann spatřil svěží obličej a černé oči. Okamžik tento rozhodl nad jeho osudem.

III.

Sotva že Lisaveta Ivanovna odložila klobouk a plášť, když hraběnka již zase pro ni poslala a znovu nařídila, aby se zapřáhlo. Sešly dolů, aby vstoupily do vozu. V tomže okamžiku, když dva lokajové starou dámu pozvedli a ji dvířkami do povozu dopravovali, spatřila Lisaveta Ivanovna u samých kol povozu svého inženýra. Chopil ji za ruku. Leknutím byla celá bez sebe, v tom však již mladý muž zmizel — v ruce své uctila pak psaníčko. Zastrčila je do rukavice, po celou cestu však nic neviděla a nic neslyšela. Hraběnka měla ten zvyk, na procházkách neustále se tázati: „Kdo to byl, koho jsme potkali? Jak se jmenuje tenhle most? Co jest to za nápis na tomto štítě?“

Tentokrát odpovídala Lisaveta Ivanovna zmateně a popudila hněv hraběnky.

„Co pak se to s tebou děje, má milá? Což pak jsi zdřevěněla? Neslyšíš, nebo mi nerozumíš? . . . Bohu díky předce neoktám a také jsem nepozbyla smyslu!“

Lisaveta Ivanovna jí ani neposlouchala. Sotva že se vrátily domu, spěchala do svého pokoje a vyňala list z rukavičky: nebyl zapečetěn. Jala se čísti. Bylo to vyznání lásky, něžné, uctivé a opsané slovo za slovem z jakéhosi německého románu. Než Lisaveta Ivanovna neznala němčiny a byla proto s vypsáním uspokojena.

Dopis, který přijala, znepokojoval ji velice. Poprvé v životě svém rozpřel se

mezi ní a mladým mužem tajný důvěrný poměr. Lekala se jeho smělosti. Činila si výčitky, že se neopatrně chovala a nevěděla co má činiti: neměla by snad na dále sedati u okna a měla by tak nevšmádním si mladého důstojníka odnítí mu chuti k dalšímu pronásledování? Mám mu snad vrátiti jeho list? Aneb mám zodpověděti jej chladně a rozhodně? Neměla nikoho, s nímž by se mohla poraditi, ani přítelkyně, ani rádkyně . . . Lisaveta Ivanovna předsevzala si, že odpoví.

Zasedla k svému psacímu stolku, vzala pero, přichystala papír a zamyslíla se. Několikráte začala psaní — opět je však roztrhala: brzy zdály se jí výrazy příliš lákavými, brzy zase příliš krutými. Konečně poštěstilo se jí napsati několik řádek, s nimiž byla spokojena:

„Jsem přesvědčena“, tak napsala, „že úmysl Váš jest poctivý a že nechcete mne nerozvázným krokem urážeti: než známosti naše nesmí počíti takovýmto způsobem. Vracím Vám list Váš a doufám, že pro budoucnost nebudu mítí příčiny, stěžovati si na nezasloužené podceňování mne.“

Když Lisaveta příštího dne shledla Hermannu přicházeti, ustala od svého vyšívání, odebrala se do salonu, otevřela okno a hodila list na ulici — důvěrujíc v obratnost mladého důstojníka.

Hermann přichvátal, zvedl jej a odešel do blízkého cukrářského krámu. Rozpečetil list a nalezl svůj dopis, jakož i odpověď Lisavety Ivanovny. Očekával cosi podobného a vrátil se, úplně zabrán jsa milostnou touto pletkou, do svého příbytku.

Tři dni na to přinesla mladá, černoooká prodavačka z jakéhosi modního závodu Lisavetě Ivanovně lísteček. Lisaveta otevřela jej velmi jsouc znepokojena, neboť obávala se, že v něm budou účty; než náhle seznala Hermannův rukopis.

„Zmýlila jste, se milé dítě,“ pravila; „lísteček nenáleží mně.“

„Náleží zcela jistě vám!“ odvětilo neodbytné děvče s potutelným úsměvem. „Jen si jej laskavě přečtete.“

Lisaveta Ivanovna přelétla lístek. Hermann žádal za dosaveníčko.

„Toť nemožným“, pravila Lisaveta, polekána smělou jeho žádostí. „List ten mi opravdu nenáleží.“

Při slovech těch roztrhala jej na malé kousky.

„Když nenáleželo vám, proč pak jste je roztrhala?“ odvětila dívka; „musím je předce vrátiti tomu, kdo mně s ním poslal!“

„Buďte tak laskavou, milé dítě,“ pravila Lisaveta, při slovech těch se červenalice, „buďte tak laskavou a nenoste mi pro příště žádných listů; onomu pánovi pak, jenž vás sem poslal, vyřídíte, aby se styděl...“

Než Hermann byl neodbytným. Denně dostávala Lisaveta Ivanovna od něho listy přerůzným způsobem. Listy ty nebyly více jen překlady z němčiny. Hermann psal pln nadšením, mluvil nyní vlastní svou řečí: listy jeho byly výmluvným svědectvím jeho touhy a zmatečné jeho obrazotvornosti. Lisaveta Ivanovna ustala již vraceti je: byla jimi známena a počala na ně odpovídati — listy její byly ode dne ku dni delšími a věrnějšími.

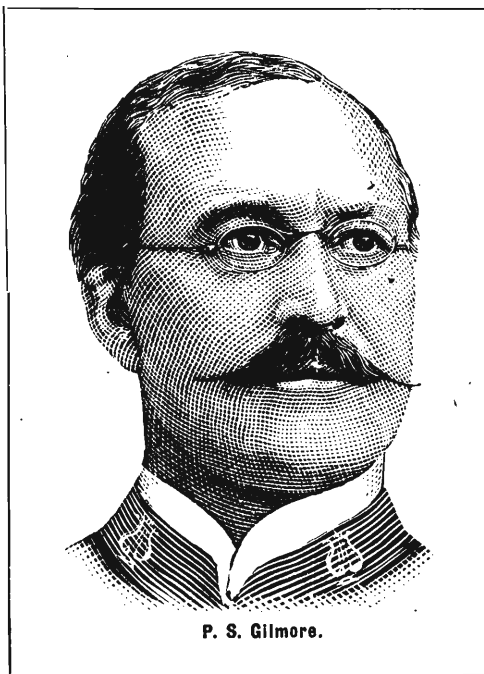
Konečně hodila mu oknem tento list:

„Dnes jest ples u X...ského vyslance. Hraběnka tam půjde. Zůstaneme tam asi do dvou hodin. Dnes naskytuje se příležitost, abyste se mnou mohl mluvit. Jakmile hraběnka odjede, odejde také její služebnictvo; vrátný sice zůstane doma, než i on odebere se obyčejně do své lóže. Přijďte kolem půl dvanácté a jděte přímo po schodech nahoru. Naleznete-li někoho v předpokoji, otažte se ho, zda jest hraběnka doma. Odpoví vám, že není — pak nezbývá nic jiného, než, abyste se opět vzdálil, nepochybně však nesetkáte se s nikým. Komorné vydí společně v odlehlém pokoji. Z předpokojů jděte na levo, stále však přímo až k ložnici hraběnky. V ložnici za španělskou stěnou užíte dvě malé dvéře: dvéře na pravo vedou do kabinetu, do něhož hraběnka nikdy nevstupuje; dvéře na levo vedou do chodby, v níž nalezáte se úzké točité schody, které vedou k mému pokoji.“

Hermann chvil se jako tigr, jenž čeká na vhodnou dobu. Již před devátou hodinou stál před domem hraběnky. Bylo děsné počasí. Vítr skučel, zvlhlý sníh padal ve velkých vločkách; svítilny matně svítily; ulice byla pusta; čas od času jel nějaký vozka z venkova se svým vyhublým koníkem a s podivem díval se na opozděného chodce. Hermann oděn byl pouze vojenským kabátcem, necítil však ani větru ani sněhu.

Konečně vyjel povoz hraběčin. Hermann viděl, jak lokajové vynesli starou, shrbenou dámu v sobolinu zachoulenou a jak za ní v plášti, s hlavičkou čerstvými květinami vyzdobenou jako šipka její schovanka se mihla. Dvířka se zavřela. Vůz těžkopádně odjížděl směrem s něhem. Vrátný zavřel dveře lóže své; okna její byla temná.

Hermann počal obcházet dům; konečně pristoupil ku svítilně a podíval se na hodinky: bylo dvacet minut přes jedenácté. Zůstal státi u svítilny, upíraje oči na ciferník a vyčkáváje až uplyne ještě zbývajících deset minut. Právě o půl dvanácté vkročil Hermann na schody k domu vedoucí a

P. S. Gilmore.

vešel do jasně ozářeného průjezdu.

Vrátného nespáčil. Hermann spěchal vzhůru po schodech, otevřel dvéře do předpokojů a spatřil sluhu, jenž pod lampou na staré špinavé židli spal. Lehkým, jistým krokem šel kolem něho. Sál jídelna nebyla osvětlena. Lampa jen slabé světlo vysílala do obou těchto místností. Hermann vešel do ložnice hraběnky. Před domácím oltářem, na němž bylo plno obrazů svatých, byla rozžata zlatá lampička. Židle potažené vyrudlou látkou, pohovky s koženými poduškami a s poloodřeným zlacením stály u stěn, jež kryly čínské čalouny. Na stěně visely dvě podobizny malované paní Lebrunovou v Pa-

říží. Jedna představovala kvetoucího ještě statného muže asi čtyřicetiletého ve světlezelené uniformě a s hvězdou na prsou; druhá mladou krasavici s orličím nosíkem, kučerami a s růží v napudrovaných vlasech. V koutech stály porcelánové sošky pastýřů, stojací hodiny z dílny slavného Leroye, jakož i různé skřinky, stojánky, roullety a různé jiné hříčky dámské, užž koncem předešlého století současně s mongolierským a mesmerským magnetismem vynalezeny byly. Hermann vstoupil za španělskou stěnu. Stála tam malá, železná postel; na pravo byly dvěře do kabinetu vedoucí, v levo druhé, jež vedly do chodby. Hermann otevřel je a spatřil úzké točité schody, jež vedly k pokojíku nebohé schovanky.... Vrátil se však a vstoupil do tmavého kabinetu.

Pomalou ubíhal čas. Ticho bylo jako v hrobě. V jídelně odbyly hodiny dvánáct a zase kol do kola zavíadlo hluboké ticho. Hermann čekal o přen o vystydlá kamna. Byl klidným; srdce tlouklo mu stejnoměrně, jako člověku, jenž jest odhodlán vykonati něco nebezpečného, ale nezbytného. Hodiny odbyly nejprve jednu, pak dvě hodiny; pak zaslechl vzdálené hrčení jedoucího povozu. Zmocnilo se ho bezděčné rozčilení; vůz přijel před dům a zastavil se. Zaslechl lomoz, který způsobilo spuštění stupínku u dvířek kočárových. Dům se oživil. Lidé pobíhali sem a tam, slyšeti bylo hlasy a za nimi vešla hraběnka všecka zemdlena, a klesla do lenošky. Hermann díval se skulinou. Lisaveta Ivanovna odešla kolem něho. Slyšel chvatné její kroky na stupních schodů, v srdci jeho ozvalo se cosi, jako výčitky svědomí, hned však zase utichly; byl jako z kamene.

Hraběnka počala se před zrcadlem svlékati. Sňaly jí čepce ržemi vyzdobené a sňaly s lysé, oholené její hlavy napudrovanou paruku. Vlásnice kol do kola padaly k zemi jako dešť. Žluté, stříbrem prošívané šaty svezly se k jejím zateklým nohám. Hermann byl svědkem odporných tajností její toalety, konečně usadila se hraběnka v nočním kabátku a nočním čepci; v oděvu tomto, jenž byl stářím jejímu přiměřenějším, vypadala méně odpornou a zohyzděnou.

Stará hraběnka trpěla, jako všichni staří lidé, bezsenností. Když se byla vysvlékla, usedla do lenošky k oknu a nařídila komorným, aby se vzdálily. Komorné ode-

šly a odnesly s sebou světla; pokoj byl opět osvětlen pouze svítem lampičky. Hraběnka seděla u okna všecka žlutá, pohybovala svislými rtoma a kývala se semo tamo. Zakalené oči její nasvědčovaly tomu, že duchem není přítomna; kdyby ji byl tak někdo pozoroval, byl by za to měl, že pohyby příšerné této stařeny nedějí se z její vůle, nýbrž účinkem jakéhosi skrytého galvanismu.

Náhle zmizel tento zmrtvělý obličej nevysvětlitelným způsobem. Rty ustaly ve svých pohybech; oči se oživily; před hraběnkou stanul neznámý člověk.

„Nelekejte se, pro bůh! jen se nelekejte!“ pravil tichým, sotva slyšitelným hlasem. „Nemám v úmyslu vám ublížiti; přicházím, abych vás prosil za jakousi milost.“

Hraběnka mlčky naň vytřeštěně se podívala, zdálo se, že ho neslyší. Hermann domníval se, že jest hluchou, nahnul se tedy až těsně k jejímu uchu a opětoval jí dříve pronesená slova. Stařena mlčela.

„Můžete býti původkyní mého štěstí,“ pokračoval Hermann, „a nic vás to nebude státi: vím, že umíte za sebou na tři karty vyhráti...“

Hermann zamlčel se. Zdálo se, že hraběnka pochopuje, čeho od ní žádá; zdálo se, že hledá slova k odpovědi.

„To bylo žertem,“ pravila konečně, „přísahám, že to byl jen žert.“

„S něčím podobným se nežertuje,“ odvětil Hermann hněvivě. „Vzpomeňte jenom na Čekalinskiho, jemuž jste dopomohla k výhře.“

Hraběnky zmocnil se očividný nepokoj. Tahy v obličejí jejím jevily hluboké vnitřní pohnutí; než záhy opět klesla ve svou dřívější nehybnost.

„Můžete mi označiti ony tři neklamné karty?“ tázal se Hermann.

Hraběnka mlčela; Hermann pokračoval:

„Pro koho zachováváte své tajemství? Pro své vnuky? Ti jsou již bohatými; ba oni neznají ani cenu peněz. Marnotratníkovi neprospějí vaše karty. Kdo nedovede otcovský podíl svůj zachovati, zemře přes daemonicickou pomoc v nouzi. Já však nejsem mrháčem; znám cenu peněz. Vaše tři karty nebudou u mne na zmar. Nuže — —?“

Odmlčel se a chvěje se očekával odpověď.

Hraběnka setrvávala v mlčení; Hermann klesl na kolena.

„Poznalo-li srdce vaše někdy pocitu lásky“, pravil, „uměti se rozpomenouti na rozkoš lásky, jestli jste jen jedinkrát usnula při broukání svého novorozeného děcka, jestli se kdy něco laskavého ozvalo v prsou vašich, to prosím při pocitech manželky, milenky, matky, při všem, co vám v životě svatým jest, neoslyšte prosbu mou, zjevte mi své tajemství! Vám není již nic platno Snad jest spojeno s nějakým smrtelným hříchem, s pozbytím věčného spasení, se svazkem ďábelským Rozvažte jen: jste stará, nebudete již dlouho na živu — jsem ochoten hříchem obtížiti duši svou. Jen mně sdělte své tajemství.

Rozvažte, štěstí člověka spočívá v rukou vašich; že nejen já, ale i mé děti, vnukové a právnickové památce vaší budou žehnati a vás ctíti jako světici”

Hraběnka neodpověděla ani jediným slovem.

Hermann vyskočil se země.

„Stará čarodějnice!“ vzkřikl skřípaje zuby; „donutím tě tedy, abys mi odpověděla.“

Při slovech těch vyňal z kapsy bambitku.

Hraběnka shlédnouc ji, po druhé mocně sebou pohnula, potřásla hlavou a pozvedla ruku, jakoby před výstřelem se chtěla chrániti, pak klesla zpět . . . a zůstala bez pohnutí.

„Ustaňte nyní předce s takovým dětinstvím“, pravil Hermann, ujav ji za ruku. „Tážu se vás, chcete mně říci ony tři karty? Ano nebo ne?“

Hraběnka neodpověděla — bylať mrtvolou.

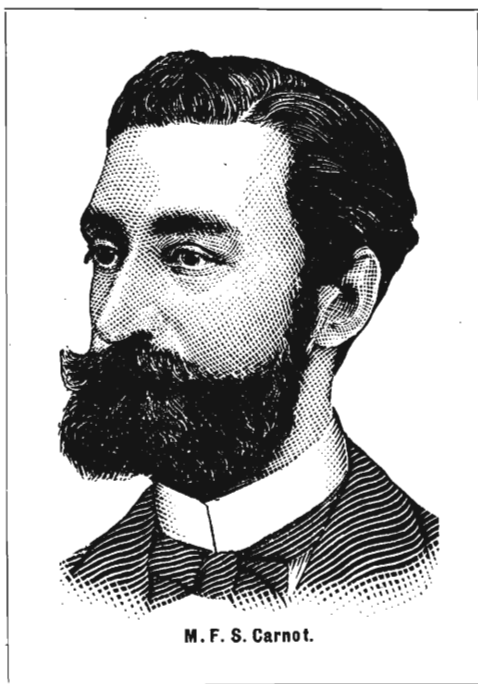
IV.

Lisaveta Ivanovna seděla ve svém pokoji. Neodložila ještě svého plesového obleku a hluboce se zamyslíla. Když vrátila se domů, rychle odstranila ospalou služku, která mrzutá čekala, aby jí byla k službám; řekla, že sama se svlékne a chvějíc se, odešla do svého pokoje, doufajíc, že

tam nalezne Hermanna a přejíc si zase, aby ho tam nebylo.

Jediným pohledem přesvědčila se, že není v jejím pokoji a byla vděčna osudu, že překazil jejich dostaveníčko. Usedla, aniž by se byla svlékla a počala rozvažovati o všech okolnostech, které se v posledních době byly sběhly. Neuplynuly ještě ani tři neděle od oné doby, kdy mladého důstojníka poprvé spatřila s okna — a nyní již si s ním dopisuje, ba poštěstilo se mu, že svolila i k dostaveníčku! Jméno jeho znala jenom, protože se na několika listech byl podepsal; dosud s ním však nemluvila, neslyšela ještě jeho hlasu, nikdy o něm neslyšela mluvití

... až dnešního večera. Jest to zvláštním! Dnešního večera pohněval se na plesu Tomski s mladou kněžnou Pavlinou N., která proti svému zvyku s ním neketovala a on, chtěje se jí vymstít, stavěl se k ní lhostejným. Zadal se s Lisavetou a tančil s ní nekončnou mazurku. I o celou dobu tance dobíral ji pro její zálibu k vojenským inženýrům, ujišťoval ji, že ví mnohem více, nežli ona jeh tušiti dovede a některé jeho žerty byly tak obratné namříeny, že Lisaveta Ivanovna ně-

M. F. S. Carnot.

kolikrát se již domnívala, že zná její tajemství.

„Od koho vše to víte?“ tázala se usmívajíc se.

„Od přítele, jenž jest důvěrným s osobou vám známou“, odvětil Tomski, „od člověka velmi závažného.“

„A kdo jest tím závažným člověkem?“

„Zove se Hermann!“

Lisaveta Ivanovna neodvětila, ruce její však a nohy zůstaly téměř bez vlády.

„Tento Hermann“, pokračoval Tomski, „jest úplně osobou z románu. Má napoleonský profil a duši jako Mefistofeles. Myslím, že má nejméně tři zločiny na svědomí, — jak jste náhle zbledla!“

„Bolí mne trochu hlava.... Co vám řekl tedy ten Hermann?... aneb jak se honem jen jmenuje?“....

„Hermann jest velmi nespokojeným se svým přítelem. Říká, že by na jeho místě jednal zcela jinak.... Zdá se mi, že Hermann sám má na vás záslusk; aspoň nenaslouchá příliš lhostejně zamilovaným výlevům svého přítele.“

„Kde však mne mohl jen viděti? Snad v kostele nebo na procházce!“

„Bůh ví kde! snad ve vašem pokoji, když jste spala — neboť on nezná žádné —“

Tři dámy, jež se přiblížily s otázkou „oublicon regret,“ přerušily tento rozhovor, který byl pro Lisavetu Ivanovnu tak trapně zajímavým.

Dáma, která Tomského k tanci vyzvala, byla mladá kněžna Pavlina. Poštěstilo se jí, že se smřfili; tančila s ním jednu turu více nežli očekávati mohl. Když se Tomský vrátil na své místo, nemyslil již na Hermannu a. Lisavetu Ivanovnu. Ona však na všecken způsob chtěla opět zapřísti přerušeny hovor; než mazurka v tom se skončila a záhy na to hraběnka odjela.

Hovor Tomského nebyl ničím více, než obyčejným hovorem při tanci; mladé snivé dívce však utkvěl hluboce v duši. Obraz, který jí Tomský odhalil, souhlasil s představou, kterou si sama byla o něm utvořila, čítajíc pak nejnovější romány, děsila a poutala tato každodenní osobnost její obrazovností. Seděla nyní ve svém pokojíku, obnažené ruce majíc skřtěné, květinami ozdobená hlava schýlila se k nezakrytým ňadrům.... Pojednou otevřely se dvěře a jimi vstoupil Hermann. Zachvěla se....

„Kde jste byl?“ tázala se úzkostlivě šeptajíc.

„V ložnici staré hraběnky. Přicházím právě od ní. Hraběnka jest mrtva.“

„Můj bože!.... Co že pravíte?“

„Zdá se tak,“ pokračoval Hermann, „že já jsem příčinou její smrti.“

Lisaveta Ivanovna pohlížela naň a slova Tomského zněla jakoby ozvěnou v duši její: „Člověk ten má aspoň tři zločiny na svědomí!“ Hermann usedl podle ní na okno a vypravoval jí vše.

Lisaveta Ivanovna s hrázou mu naslouchala. Vášnivě jeho rty, jeho ohnivá touha, smělé, neunavné pronásledování, to vše nevycházelo z lásky! Peníze — po

těch žtznila jeho duše! Ona tedy nemohla přání jeho ukojiti, nemohla ho učiniti šťastným! Nebohá schovanka nebyla ničím jiným než slepou pomocnicí lupiče a vraha staré její dobroditelky!.... Prolévala hojné slzy nad svou pozdní lftostí. Hermann pohlžel na ni mlčky: srdce jeho bylo také rozerváno; než duši jeho nezne-pokojovaly ani slze nebohé dívky aniž čarovné kouzlo jejího zármutku. Necítil žádných výčitek svědomí při vzpomínce na mrtvou stařenu, jej lekalou pouze to jediné: nenahraditelná ztráta tajemství, od něhož očekával dosažení bohatství.

„Jste netvorem!“ pravila konečně Lisaveta Ivanovna.

„Nechtěl jsem ji usmrtiti,“ odvětil Hermann, „vždyt bambitka nebyla nabitá.“

Oba se zamlčeli.

Noc se chýlila k ránu. Lisaveta Ivanovna zhasila ohořelou svíci. Bledé světlo měsíce osvětlovalo její pokoj. Osušila si uplakané oči a obrátila je k Hermannovi, který se založenýma rukama a svraštělým obličejem stále seděl na okně. V tomto postavení skutečně připomínal velmi nápadně obraz Napoleonův. Podobnost tato zarazila Lisavetu Ivanovnou.

„Jak se dostanete z domu?“ tázala se konečně. „Zamýšlela jsem vás dovésti dolů po tajných schodech; museli bychom však jíti vedle ložnice hraběnky a já se bojím.“

„Řekněte mi jen, jak bych našel tajné schody a půjdu sám.“

Lisaveta povstala, vyňala ze skřtně klíč, podala jej Hermannovi a poučila jej, kde schody se nalezají. Hermann stiskl její bezvládnou, studenou ruku, políbil skloněnou hlavu její a odešel.

Sešel točitými schody a vstoupil zase do ložnice hraběnky. Stará paní seděla tam jako zkamenělá; obličej její značil nejhlubší klid. Hermann stanul před ní a dlouho ji pozoroval, jakoby se chtěl přesvědčiti o děsné pravdě; konečně odešel do kabinetu, domakal se čalounových dveří a sestupoval zvláštěnými dojmy pobouřen po schodech. Po těchž schodech, myslel si, loudil se snad před šedesáti roky onen mladý šťastňouček v zlatotkaném kabátě a účesu a la l'oiseau royal, tiskna svůj třírohý klobouk na prsou v téže hodině do téže ložnice; dávno již v hrobě strouchnivěl; srdce jeho milienky teprve dnes přestalo tlouci....

Sešel dolů po schodech, našel dvěře, které otevřel klíčem; pak vyšel do chodby, která vedla na ulici.

V.

Tři dny po osudné noci odebral se Hermann kolem deváté hodiny ráno do kláštera X., kde smuteční bohoslužby za zvěčnělou hraběnkou se konati měly. Necítil sice žádné lítosti, než nemohl předce jen utišiti své svědomí, které stále na něho volalo: „Ty iseš vrahem staré hraběnký!“ Nebyl nábožným; za to však tím více pověřivým. Domníval se, že by zvěčnělá hraběnka mohla míti zhoubný vliv na další jeho životní dráhu a proto předsevzal si, že súčastní se jejího pohřbu a že jí požádá za odpuštění.

Kostel byl přeplněn. Jen s obtíží se prodral Hermann davem lidí. Rakev byla na skvostném katafalku pod sametovým baldachýnem. Zvěčnělá ležela v rakvi s rukama skříženými, na hlavě krajovaný čepce a oděna byla v bělostné atlasové roucho. Kol rakeve stálo její služebnictvo; sluhové v černých kaftanech, na ramennou majíce smuteční pásky a v rukách svíce; příbuzní, děti, vnukové a pravnuci v smutku.

Nikdo neproléval slzí; slze by byly bývaly „une affectation.“ Hraběnka byla již tak staříčkou, že smrt její nemohla již nikoho překvapiti, příbuzní považovali ji dlouho již za osobu, která se přežila.

Výtečný kazatel měl pohřební řeč. Prostými, dojemnými slovy líčil klidné rozloučení se zesnulé se světem, byl dlouhý život její tichou, pohnutlivou přípravou ku křesťanské smrti. Anděl smrti překvapil ji, jak pravil kněz, zabranou v bohabojné myšlenky . . .

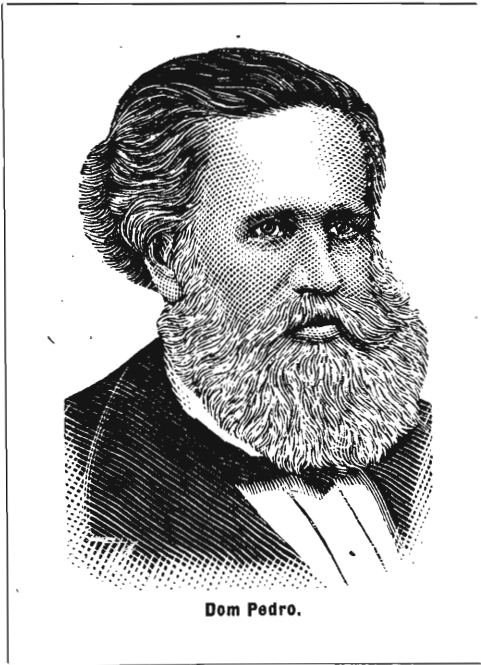
Zádušní obřady byly skončeny. Nejprve loučili se s mrtvolou příbuzní. Po té přiblížili se také četní hosté, kteří se dostavili, aby prokázali poslední čest té, která byla dlouholetou účastnicí jejich zájav. Po nich přišli na řadu všichni

z domácí čeledě. Na konec blížila se stará hospodyně, která byla se zvěčnělou stejného stáří. Dvě mladé dívky podpíraly ji pod pažemi. Neměla již síly, aby se až k zemi mohla skloniti — zaplakala pouze a zulfála zvěčnělé velitelce své studenou ruku.

Po ní odhodlal se Hermann přistoupiti k rakvi. Sehnul se až k zemi a klečel po několik minut na studené dlažbě, která smutečním chvojím byla pokryta; konečně povstal, všecek bled jako nebožka, vystoupil na stupně katafalku a sklonil se k mrtvole . . . V témž okamžiku zdálo se mu, jakoby zvěčnělá naň posměšně pohlédla a jedno oko naň vyboulila.

Hermann rychle odstoupil, učinil chybný krok a kácel se pozpátku k zemi.

Pozvedli jej. Současně vynesli také Lisavetu Ivanovnu v mdlobách do před síně kostelní. Nehoda tato přerušila na okamžik slavnostní smuteční obřady. Přítomní šeptali mezi sebou, vysloužilý jeden komoří, blízký příbuzný zvěčnělé, šeptal vedle něho stojícímu Angličanu do ucha, že je mladý důstojník nemanželským synem hraběnciným, na kteréžto

Dom Pedro.

sdělení Angličan chladným „Aj!“ odpověděl.

Po celý den byl Hermannu na nejvýše rozmrzelým. Obědval v odlehlem restaurantu; proti svému zvyku pil mnoho — domníval se, že vnitřní své rozčilení omámí. Než víno rozohnilo jen ještě více jeho obrazotvornost. Přišed domu vrhl sebou na lože, aniž by se byl svlékl a pevně usnul.

Když se probudil, byla již noc. Měsíc osvěcoval jeho pokoj. Pohlédl na hodiny: bylo čtvrt na třetí. Spaní jej přešlo; posadil se na lože a přemítal o pohřbu staré hraběnký.

V témž okamžiku nahlédl někdo oknem z ulice do pokoje a rychle se pak vzdálil,

Hermann nevěnoval tomu žádné pozornosti. Po několika minutách slyšel, že se otevřely dveře vedoucí do předpokojí. Hermann domníval se, že sluha jeho vrací se jako obyčejně opilý, zaslechl však nezvyklé kroky: někdo přicházel šouraje se v trepkách. Dveře se otevřely a jimi vstoupila nějaká ženská postava v bílém rouše. Hermann považoval ji za svou starou kojnou a tázal se jí udiveně, co jí v této hodině k němu přivádí. Než bílá postava bleskorychle se pohnula pokojem a rázem ocitla se před ním — Hermann poznal hraběnku.

„Proti své vůli přišla jsem k tobě,“ pravila pevným hlasem; „dostalo se mi však rozkazu, abych prosbě tvé vyhověla. Na tři, sedmu a eso po řadě vyhraješ, ale jen pod tou podmíankou, že v čtyřiaadvaceti hodinách nevsadíš než na jednu kartu a že po celý svůj život hrát nebudeš. Odpouštím ti, žeš mne usmrtil — pod tou podmínkou, že pojmeš schovanku Lisavetu Ivanovnu za manželku.“

Po slovech těch se tiše obrátila, blížila se ke dveřím a zmizela, šoupajíc trepkami. Hermann slyšel, jak se domovní dveře zavírají a viděl, jak opět někdo do okna nahlédl.

Dlouho nemohl se Hermann vzpamatovati. Odešel do vedlejšího pokoje. Sluha jeho spal na podlaze; Hermannovi podal, že se jen s tíží jej vzbuditi. Sluha byl, věren svému zvyku, opilý; nemohl tedy podati mu žádného vysvětlení. Domovní vrata byla zavřena. Hermann vrátil se do svého pokoje, rozžal světlo a jal se zaznamenávati svou vidinu.

VI.

Dvě myšlenky nemohou současně neobmezeně ve světě představ vedle sebe potrvati, právě tak jako v tělesném světě nemohou dvě tělesa jeden a týž prostor zaujímati. Trojka, sedma a eso vytýsnily velmi záhy v Hermannově obrazotvornosti obraz zvěčnělé staré dámy. Trojka, sedma a eso nešly mu z hlavy, ústa jeho stále je opakovaly. Viděl-li mladou dívku, pravil: „Jak jest štíhlá! Jest to opravdová srdcová trojka.“ Byl-li tážán: „Kolik jest hodin?“ odvětil: „Za pět minut sedm.“ Každý tlustý člověk připomínal mu eso. Trojka, sedma a eso pronásledovaly jej ve spánku a braly na se všemožné postavy. Trojka vykvétala v podobě květu, sedma jevila se mu jako gotický portál a eso jako

obrovský pavouk. Veškeré jeho myšlenky soustřeďovaly se v tom, aby použil tajemství, jež tak draze bylo zapláceno. Zamýšlel vystoupiti z vojště a vydati se na cesty. Chtěl v Paříži ve veřejných hernách vyrvati okouzlené štěstěně její poklady. Náhoda však zbavila jej všelikých obtíží cestovních.

V Moskvě utvořila se společnost bohatých hráčů, jíž předsedal známý Čekalinski, který prožil celý život svůj za hracím stolkem a miliony vyhrál, dávaje si výhry své platiti směnkami a jenž prohru vždy hotově platil. Jeho dlouholetá zkušenost zjednala mu důvěru jeho soudruhů a každému přístupný jeho dům, jeho znamenitý kuchař, jeho roztomilost a veselost pojistily mu úctu u obecnstva. Přijel do Petrohradu. Veškerá mládež petrohradská ho obklopila, pro karty zapomenulo se na plesy, rozkoše hry faro výše se cenily než vnady ženské krásy. Narumov uvedl k němu Hermanna.

Prošli řadu skvělých pokojů, v nichž se úslužnými sluhy jen hemžilo. Všechny místnosti byly plny hostů. Několik generálů a tajných radů hrálo whist; mladí lidé seděli pohodlně na aksamitových pohovkách, jedli zmrzlinu a kouřili čibuk. V saloně za dlouhým stolem, kolem něhož se as dvacet hráčů nahnulo, seděl hostitel a držel ban u. Byl to asi šedesátiletý muž úctyhodného vzezření; stříbrbílé vlasy splývaly mu s hlavy; plný, svěží ještě oblíbenější prozrazoval dobrosrdčnost; oči se mu jen jiskřily, kol úst zahrával mu osvěžující, stálý úsměv.

Narumov představil mu Hermanna. Čekalinski stiskl mu zdvořile ruku, žádal jej, aby si jen udělal všemožné pohodlí a dával dále bank.

Taille trvala velmi dlouho. Na stole leželo více jak třicet karet. Čekalinski po každém vynešení pozdržel se chvílku, aby hráči měli čas srovnati si karty a prohru si zaznamenati; pln zdvořilosti naslouchal jejich přáním, ještě zdvořileji urovnal nepotřebný již založený rážek karty. Konečně byla taille skončena. Čekalinski míchal karty, aby znovu dával bank.

„Dovolte mi, abych si na jednu kartu vsadil?“ tázal se Hermann, vystrkuje ruku přes jakéhosi tlustého pána, jenž také hry se účastnil.

Bankér usmál se a uklonil se mlčky dávaje zdvořile znamení, že souhlasí. Narumov blahopřál se smíchem Hermannovi,

že sřekl se dlouhého postu a přál mu šťastný počátek.

„Le jeu va!” pravil Hermann, napsav křídou na svou kartu svou sázku.

„Mnoho-li?” tázal se bankéř, vybouliv oči; „odpusťte, nevidím zcela dobře.”

„Sedmačtyřicet tisíc,” odpověděl Hermann.

Při slovech těch obrátili se všichni a oči všech upjaty byly na něho.

„Zbláznil jste se!” myslil si Narumov.

„Račte dovoliti, abych podotkl,” pravil Čekalinski s vděčným úsměvem, „že sázka je velmi vysoká; zde dosud nikdo více nevsadil než dvě stě sedmdesát pět simple.

„Nuže tedy,” odpověděl Hermann, „přijímáte mou sázku u nebo ne?”

Bankéř o pět se uklonil s vlídným úsměvem na znamení souhlasu.

„Chtěl jsem pouze vám říci,” pravil, „že ježto vaši přátelé mne důvěrou svou počtí, nemohu jinak držeti bank, než hrá-li se o hotové. Co se mne týče, jsem arci přesvědčen, že slovo vaše stačí, aby pořádek při hře byl zachován a k vůli výpočtům, pravím, abyste ráčil peníze položit na svou kartu.”

Hermann vyňal bankovní poukázku a podal ji Čekalinskimu, jenž zběžně ji prohlédl a pak na Hermannovu kartu položil.

Hra počala. V pravo padla desítka, v levo trojka.

„Vyhrál jsem!” pravil Hermann, ukázav svou kartu.

Mezi hráči zavládlo pohnutí. Bankéř svrátil čelo; úsměv jeho však hned zase rozhostil se kolem jeho úst.

„Račte si přáteli hned výhru vyplacenou?” tázal se Hermann.

„Buďte tak laskav.”

Čekalinski vyňal z kapsy několik bankovních poukázek a počítal, Hermann shrábl peníze a odešel od stolu. Narumov

nemohl se ani vzpamatovati. Hermann vypil sklenici limonády a odebral se domů.

Příštího večera opět se dostavil k Čekalinskimu. Hostitel dával zase bank. Hermann přistoupil ku stolu; hráči ihned mu udělali místo. Bankéř pozdravil jej, přívětivě se ukloniv.

Hermann čekal, až začala nová taille a položil pak na jednu kartu sedmačtyřicet tisíc a včerejší výhru.

Čekalinski počal hráti. V pravo vyšel kluk, v levo sedma.

Hermann ukázal sedmu.

Všech zmocnil se úžas. Také na bankéři zjevno bylo mocné rozčilení. Odpo-

četl čtyřnadesát tisíc a odevzdal je Hermannovi. Hermann přijal je chladnokrevně a okamžitě se vzdalil.

Příštího večera dostavil se Hermann opět. Všichni jej očekávali; generálové a tajní radové opustili svůj whist, aby se podívali na nevidanou hru. Mladí důstojníci vyskočili z pohovky: všichni sluhové se vedrali také do salonu. Vše obklopovalo Hermann. Ostatní hráči z nedočkavosti neobsazovali ani svých karet, nemohli se dočkat, jak to skončí. Hermann stál u stolu

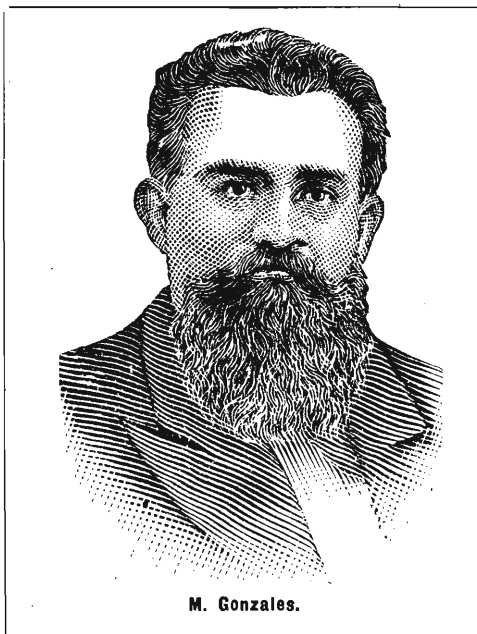
a chystal se, že bude hráti sám s bledým, ale stále ještě se usmívajícím Čekalinským. Každý sejmul jednu hru karet. Bankéř mňchal. Hermann sejmul, obsadil svou kartu a pokryl ji balčkem bankovek. Hra měla tvárnost souboje. Kol do kola panovalo hluboké mlčení.

Čekalinski počal hráti, trásly se mu ruce. V pravo padla dáma, v levo eso.

„Eso vyhrálo!” pravil Hermann a ukázal svou kartu.

„Vaše dáma prohrála,” odpověděl zdvořile bankéř.

Hermann se zachvěl: skutečně, místo esa měl pikovou dámu! Nevěřil svým očím, nechápal, jak se mohl zmýlit.

M. Gonzales.

V témž okamžiku zdálo se mu, že dáma na kartě vypoučila oči a že se mu posmívá. Nápadnou byla mu neobyčejná podobnost...

„Tot' ona stařena!“ vzkřikl s hrůzou.

Čekalinski sebral prohrané bankovky. Hermann stál zde bez pohnutí. Když od stolu odstoupil, slyšeti byl mezi kolemstojícími šepot. „Hrál výborně,“ šeptali si hráči. Bankéř mňchal poznovu karty a ve hře se pokračovalo.

* * *

Hermann se zbláznil. Nalézá se v Obuchovském blázinci v pokoji č. 17. Neodpovídá k žádné otázce a mumlá jen s neobyčejnou rychlostí stále: „Tři, sedm, eso! Tři, sedm, dáma!“

Lisaveta Ivanovna provdala se za velmi roztomilého mladého muže, jenž jest státním úředníkem a má značný plat: jest to syn bývalého domovního hofmistra staré hraběnky. Lisaveta Ivanovna vychovává také jakousi svou chudou příbuznou.

Tomski povýšil na rytmistra a pojal slečnu Pavlinu za choť.

❧ Kapitola ze života české herečky. ❧

Pro kalendář „Amerikán“ napsal M. K.

JSOU jisté ženy, jež v povaze své mají jakés nevýslovné kouzlo, které k sobě vábí, omamuje, ničí. K takovým ženám náležela hrdinka této črty, herečka Julie. Nebyla krásná; obličej její neměl té ušlechtilosti rysů, té pravidelnosti, jakouž obyčejně pod krásou vyrozumíváme a přece každý, kdož se pohřížil do jejího velkého nazelenalého oka, dojat byl mocněji nežli onou vznešenou, ale přece chladnou krásou řeckého typu; nebyla více mladou, když počala tato kapitola v jejím na dobrodružství bohatém životě, neboť přeletělo přes její hlavu již třicet jar; nebyla čistou a přece v tváři její spočívalo ono zvláštní kouzlo panenství, jež klamalo a omamovalo.

Julie nebyla sice jednou z oněch žen bídných, nízkých, jakéž líčí Zola ve své pověstné „Naně“, ač jinak mnohý rys v povaze její velikou jevil příbuznost s pařížskými koketami.

Osud na této ženě, jinak mnohými přednostmi vynikající, zavínil všecko. Již jako děcko vyvrhnul ji do světa.

Nebyla sirotkem a přece byla opuštěna. Bohatí kdysi rodiče stali se žebráky, když se narodila. Byla jim tudíž břemenem, obtíží, necítili k ní nejmenší lásky a zůstavili ji v letech, kdy jiné dítě nedovedlo ani pochopiti, co jest život, její osudu.

Musila od toho okamžiku bojovati těžký životní zápas sama. Vzdělání její v těchto trudných okolnostech bylo ovšem nepatrné, tento nedostatek nahražoval však přirozený důvtip její a tyž dovedl značné mezery ve vzdělání jejím zakrýti tak dobře, že se povrchnímu pozorovateli zdála i ženou duchaplnou.

Jsouc ještě polovičním děckem — sotva patnácte let stará, provdala se za jednoho kolegu angažovaného zároveň s ní u cestující společnosti.

Byl dobrým hercem, ale špatným člověkem, povahy všední, nízké, surové. Co poutalo jej k Julii, byla divoká vášně, ne čistý cit lásky. Dle toho bylo také jejich manželství.

Jiný muž byl by snad z této ženy, jejíž základní povaha byla dobrá a na níž jedině vychování všecko zavini- lo, učinil oddanou a věrnou sobě duši, on však učinil z ní koketu, nevěrnou ženu, nadného ďábla.

Nebyla nevěstkou, která by si byla snad dala za lásku svoji platiti penězi a přece každého zničila, kdo k ní se přiblížil, koho zapředla ve svá osidla.

Zdalo se, že na ní spocívala kletba, kteráž přecházela i na ty, jež v divokém rozmaru svém blažila svojí láskou, ačli cit její, nestálý jako dubnové počasí, tímto slovem označen býti může.

V roce 187.... přijela na pohostinské hry do městečka M...., kde tehdyž dlela jedna z oněch malých ubohých kočujících společností, jejíž členové na své umělecké pouti vozili s sebou stále neodbytné kolegium—bídu. Také v M.... je tato věrná soudružka neopustila a říditel chtěje sebe a své členy poněkud vytrhnouti, požádal ji, aby přijela k němu, že obecnstvo M....ské, až běda k divadlu netečné, dá se snad pohnouti k návštěvě několika p hostinských představení.

Julie, kteráž tehdy byla jednou z nej- přednějších sil nejlepší české divadelní společnosti, vyhověla ochotně tomuto pozvání a vzavši si dovolenou od svého řiditele, okamžitě vypravila se na cestu.

Byl krásný jarní den a krátce po polednách, když Julie přijela v kočáře do

M...., neboť městečko to nemá dosud žádného železničního spojení. Kočí zastavil před jediným „hotelem“ v městečku, v jehož přízemních místnostech scházel se vždy po obědě na černou kávu a partii kulečnicku mladší svět mužský. Také v týž den bavil se zde nenuceně obvyklý kroužek přátelský, když v tom hrkot kočáru zastavivšího před hotelem vyrušil všechny přítomné ze zábavy.

Všichni jako by na povel vstali a spěchali k oknům, aby podívali se, kdo

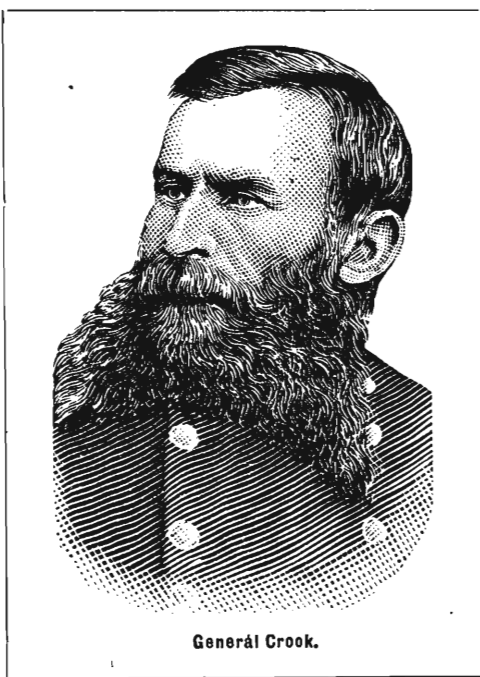
zavítal do M...., neboť objevení se zde nějakého cizince bylo dosti řídkou událostí.

S kočáru sestupovala právě graci- ézně Julie. Měla na hezké hlavice s vé široký, bílý slaměný klobouk s modrými vlajícími stuhami; oblečena byla jednoduše, avšak velice elegantně. Ústroj, kterýž volila na cestu, slušel jí znamenitě; vyhlížela jako děvčátko sotva se rozvinuvší v dámu. Mladí pá-

nové z okna vyhlížející byli její zjevem okouzleni.

„Ta je rozkošná!“ „Tak jí to sluší!“ „Kdo je to?“ ozývalo se od úst k ústům a jeden na druhého tázavě upíral zraky. Na poslední otázku však nikdo nemohl podati odpovědi.

V tomtéž okamžiku kvapila ku roz- tomilé neznámé kulatá malá postavička řiditele herecké společnosti. Již ze vzdálí klonila se a smekala hluboce klobouk.

Generál Crook.

Nyní bylo již mladým pánům jasno, kdo neznámá dáma jest.

„Ah, to jest herečka Julie Šeřinská,“ vyhrklo nyní z každého a od té chvíle stal se jim přijedší host ještě zajímavějším. Sledovali každé hnutí Juliino s napjetím a všichni záviděli řiditeli, když děkovala mu za ponížené pozdravy lehkým kývnutím hlavy a koketním úsměvem, ukazujíc při tom řadu bílých zoubků a při tom podávala mu malou svoji ruku ve žluté rukavičce, již řiditel poněkud s nemotornou galanterií políbil.

„Jak dovedete být ještě dvorným,“ smála se herečka.

„To jsou ještě zbytky galanterie z mého mládí,“ odpověděl řiditel. „Kde jsou ty časy,“ pokračoval pak s povzdechem, „tehdyž byl jsem šťastnějším nežli dnes.“

„Věřím vám, řiditeli,“ přerušila jej Julie. „Nyní ale mám hlad a prosím, abyste mi něco zaopatřil. O těch krásných časech z vašeho mládí můžete mi povědět něco při obědě.“

„O s radostí, prosím; račte jíti, milostpaní, za mnou do vnitř; oběd jest pro vás zde objednan,“ odpověděl řiditel a při těchto slovech vedl Julii do místnosti, kde mladí páni byli shromážděni.

„Má úcta, služebník, pánové,“ pozdravil je vstoupivší řiditel a při tom hluboce se uklonil, neboť tento kroužek byl jediným a nejstálejším kmenem jeho skrovničkého obecenstva M...ského. Mladí pánové, kteří řiditele jindy hlučně vítávali, tentokráte odpovídali na jeho pozdrav pouze němou úklonou, jež však platila více herečce nežli jemu.

„Mám tu čest představití vám v těchto pánech nejhornlivější navštěvovatele divadla,“ pravil řiditel k herečce. „Milostpaní znáte, pánové, není tudíž třeba, abych ji představoval,“ doložil a obrátiv se k hostinskému zvolal: „Honem, pane Sehnale, oběd, milostpaní má hlad.“

Mladí pánové shrnuli se kolem herečky a nyní nastaly právě dostihy v dělání podařených i nepodařených poklon a lichotnůstek.

Julie zářila rozmarem a elektrizovala svým vtípem. Nežli uplynula hodina uvízli všichni mladí pánové ji obletující v čarovných osidlech její koketerie.

Nejvíce svou přízní vyznamenávala mladého, rusovlasého právníka Alfreda Miřického.

Týž ovšem vynikal nade své přátele nejen svým vzděláním, ale i svojí skutečně ušlechtilou uhlazeností a svůdná herečka použila veškerých pomůcek své koketerie, aby ho pevněji k sobě připoutala a to také v plné míře se jí podařilo.

Alfred cítil sice jakousi nevysvětlitelnou úzkost před touto démonickou ženou, leč vášeň v srdci jeho v několika okamžicích v mohutný plamen vyšlehnuvší, utlumila varovný hlas rozumu a když herečka vstávala od stolu a projevila přání, že by si ráda prohlédla městečko, tu Alfred okamžitě nabídnul se jí za průvodce.

Děkovala mu se sladkým úsměvem a přijmuví jeho rámě vyšla z hostince volajíc rozmarně k přátelům Al redovým: „Na shledanou, pánové!“

Když objevili se ova na náměstí, tu stali se okamžitě předmětem pozornosti celé elity M...ské. Potkali-li někoho na ulici, tu zůstal každý za nimi státi a v očích jeho mohla se čísti otázka: „Co pak je to zač?“ U oken hemžili se zvědavci, zvláště k ženskému pohlaví náležející.

Alfredovi bylo při tom sice nevolno, leč přece mu to lichotilo. Nejdříve měl hlavu sklopenou k zemi, pak ale rozjařen poznámkami herečky, kteráž si z této maloměstské zvědavosti tropila úsměšky, zvednuv ji pozdravoval vesele své známé do oken. Tu pojednou však zahlédl v jednom okně hlavinku mladé dívky. Tvář její byla bleďa a oko

její hledělo na něj tak smutně, že mu to vnikalo až do srdce.

Zasmušiv se sklopil hlavu a šel tiše vedle herečky kolem domu. Julie na něm zpozorovala tuto změnu a uhodla ihned toho příčinu.

„Ah, to byla vaše láska a viděla nás,” zvolala rozmarně. „Do jaké nemilé situace jsem vás přivedla. Nu, počkejte, pane rytíři, dostane se vám za vaše prohřešení od ní notného kázání dnes,” smála se Alfredovi.

„Činím-li milému nám hostu cicerona, to přece není hříchem,” odpověděl tento.

„Nu ovšem, ve vašich očích ne, v očích milující ženy však ano. Na mne by ale nemusela slečna...”

„Slečna Jarých,” odvěděl Alfred.

„Tedy slečna Jarých býti žárliva,” pokračovala herečka, neboť jsem vázána přece poutem manželství.”

Poslední slova tato pronesla s takovou ironií, že

Alfred tázavě na ni pohleděl, jako by vyčísti chtěl z očí její, co tím míní.

„A tíží vás toto pouto?” pravil.

„O ne, ani v nejmenším. Miluji volnost a nesnesu žádných okovů, leda okovů lásky,” dodala a při tom pohlédla na Alfreda tak vyzývavě, že tento jako by v opojení uchoopil malou její ruku a prudce ji stisknul. Při tom pocítil také lehounký s'isk ruky své.

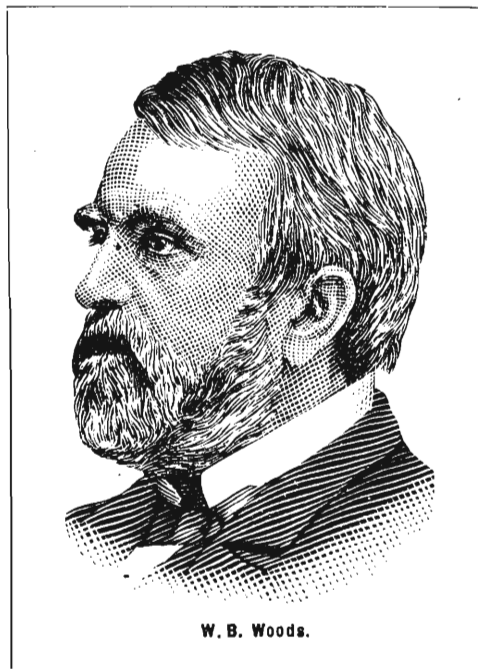
Za rozmluvy vyšli z brány města na blízké tak zvané „valy”, zbytky to někdejších hradeb. Zde bylo pusto, nikdo

ještě tak záhy neprocházel se zde, neboť honorace M...ská sem na tuto oblíbenou procházku chodila teprve vždy k večeru. Odtud byla rozkošná vyhlídka po vřkolí.

Alfred považoval za svoji povinnost Julii na to upozorniti.

„Pohleďte, milostpaní,” pravil, „na tento rozkošný obrázek přírody před námi ležící.”

Herečka zastavivši se podepřela lehounce hlavu svoji na prsa Alfredova a mlčky hleděla před sebe. Ruka jeho maně otočila se ke kol pasu svůdné ženy, on přitisknul ji k sobě blíž a sehnul se k její rtům, vtiskl jí na ně dlouhý polibek.

W. B. Woods.

Tento okamžik rozhodnul nad osudem Alfredovým. Stal se otrokem své vášně k ženě, kteráž dovedla sice také milovati s nemenším ohněm, avšak jak záhy rozmar její vznikal, tak záhy zase utuchal. Alfred přivěsil se jako stín na její patu. Tato

čistá, vroucí láska mladého muže svůdnou koketu bavila, byla jí něčím novým, dosud nezažitým. Hrála si s ním jako kočka s myší.

Řiditel vyjednal s ní pouze dvě pohostinské hry; ona však sama prodloužila pobyt svůj ještě o další dva dny. Nová hříčka jejího rozmaru — Alfred — bavila ji tak výtečně, že s nevolí pomýšlela na svůj odjezd. Přemýšlela jak by se mohla v M... ještě zdržeti. Tak nalezl ji Alfred ráno před poslední pohostinskou její hrou.

„O čem přemýšlíte?“ tázal se jí used-
nuv vedle ní na měkkou pohovku.

„O našem brzkém rozloučení,” od-
pověděla ona s povzdechem.

Tvář Alfredova se zasmušila.

„Rozloučení — jak to slovo hrozně
zní,” pravil pak tiše. „Zdá se mi, že
toho nesnesu, Julie, abych byl od vás
vzdálen a nesměl se k vám více přiblí-
žití,” pronesl pak vroucně a chopiv její
malé ruce líbal je ohnivě.

„I mně nyní manželská klec má zdáti
se bude hroznější než dosud,” pravila
ona.

„Nuž nevracejte se do ní,” vykřikl
pojednou Alfred prudce a jako by byl
pronesl něco hrozného sklonil hlavu na
rameno Juliino a zíral zasmušile před
sebe.

Julie dlouho o slovech Alfredových
nerozvažovala. Vylétla již z té manžel-
ské klece několikrát a opět se tam
vrátila, neboť měla dvířka u ní vždy
otevřena. Bude to nové zajímavé do-
brodružství; proč by se mu měla vy-
hnouti, proč by neměla se baviti a zpří-
jemniti si ten jednotvárný, fádni život
svůj? Tak krátce uvažovala a ihned se
rozhodla.

„Uprchneme spolu,” zašeptala obej-
movší bílými rameny svými Alfreda.

Týž jako by hadem uštknut prudce
sebou trhnul. Divoké myšlenky vířily
mu hlavou. Co by tomu řekla matka
má, přátelé, svět, uvažoval, na dlouho
však tento hlas rozumu neovládal jeho
duši. Ozvala se v ní vášeň: budeš žít
s ní, ona bude tvojí, tato svůdná, neo-
dolatelná žena, tak vášeň mluvila k němu
a rozechvěn touto nadějí přivinul he-
rečku ku svým prsoum a zašeptal k ní:

„A kdy odjedem?”

„Dnes večer po představení.”

„Kam?”

„Na Moravu k nějaké malé cestující
společnosti. Víím, že's dobrý ochotník
a přijmou tě rádi jako herce.”

„Má sladká, zlatá ženo!” vykřikl
Alfred a líbal Juliiny rty i tváře ho-
roucně. — — — — —

Když Alfred vrátil se od herečky,
tu bystré oko matčino spozorovalo na
něm velikou, neobyčejnou změnu. Tvář
jeho byla bledá, oko jeho se úzkostlivě
vyhýbalo pohledu matčině. To ji zne-
pokojovalo. Milovala syna svého s ce-
lou něhou mateřského svého srdce; byl
on její pýchou, její nadějí. Trpěla
nesmírně, když zvěděla, že Alfred uvízl
v osídlech svůdné herečky, kteráž mimo
to byla ještě vdanou. Byla to těžká
rána pro ni a činila svému synu již jed-
nou proto výčitky. Leč Alfred ji odbyl
prosbou, aby nečinila ho nešťastnějším
nežli je a ona umkla, potlačila výčitky
z nitra srdce se deroucí a ulevila si
pláčem.

Nechtěla proto nyní tázati se ho po
příčině zasmušilosti, umínila si však,
že bude nad ním bdíti.

Alfred uzavřel se do své komůrky a
připravoval se na cestu. Skládal věci
nejpotřebnější do maličkého ručního
kufříku. Ruce se mu při tom chvěly,
a slze horké vytryskly z očí, když po-
myslil na svoji matičku. Pak ale zase
vstoupil před jeho oči obraz svůdné,
neodolatelné, démonické ženy a on za-
šeptav: „Nemohu bez ní žítí” skládal
věci své do kufříku. Když byl hotov,
ukryl jej pečlivě a odešel zase k Julii.

Matka po odchodu jeho vstoupila do
komůrky a bystré oko její tajným tuše-
ním jsouc vedeno kufřík brzo vypátralo.

„On chce odjet,” prolétlo jí šedivou
hlavou, „odjet snad s ní!” Ta myšlén-
ka ji shrotila.

„Ubohé, nešťastné dítě!” vykřikla
pronikavě a klesla na židli. Proud slzí
dral se jí z očí. „Toho jsem se na něm
musila dočkatí,” bědovala pak tiše.
Uplynula dlouhá doba, nežli se poněkud
upokojila a nabyla aspoň částečně du-
ševního klidu.

Uvažovala, co činit. „On nesmí s ní odjet, to musím překazit,” rozhodla se a podepřevši šedivou, ustaranou hlavu svoji o ruku pohřížila se v přemýšlení.

Bylo po představení — po poslední pohostinské hře. Julie zasypávána byla pochvalou maloměstského obecnstva. Alfred, který byl za kulisami neslyšel ty bouře potlesku, neviděl kolem sebe nic nežli ji. Když spadla opona naposled, přiběhla k němu vesele, čtveračivě.

„Nu, přichystáno všechno k odjezdu?” zašeptala.

„Ano.”

„Tedy honem zaopatř večeri, ať se nezdržujeme,” pobízela Alfreda a ten jako otrok poslušný rozkazu své velitelky odešel do kuchyně. Za chvíli se vrátil a čekal na Julii, až vyjde ze své šatny. Netrvalo to dlouho, přihopkovala a zavěsivši se na jeho rámě, šla k večeri. Odbyla ji rychle a rozloučivši se s členy společnosti odešla s Alfredem.

Řiditel chtěl ji doprovodit k hotelu, v němž bydlela, ona však odmítla.

„Mě dostačí můj rytíř,” pravila rozmarně.

Alfred na cestě do hotelu zastavil se doma pro kuffík. Okno již odpoledne zúmyslně nechal otevřeno, vyšvihnul se tedy zpolehounka na ně a skočiv do komůrky vzal kuffík pozorně, aby matičku nezbudil a seskočil zase s okna na ulici.

Srdce mu při tom prudce bušilo. — Utíkal jako zloděj ze svého domova,

ani nerozloučil se se svojí matkou, ani nezlíbal naposledy její ruce až dosud pro něj pracující. Okamžik byl na váhách; rozum a cit synovské lásky počaly v něm vítěziti. V tom spatřil v záři svítily jak Julie mu kynula, aby si pospíšil. Bylo rozhodnuto — vášeň zvítězila. Potlačiv násilně cit povinnosti, spěchal rychle k ní.

Před hotelem čekal na ně kočár. Zavazadla Juliina byla již naložena, herečka s Alfredem právě chtěli vstupovati do kočáru, když v tom vstoupila jim naproti — Alfredova matka. Záře svítily upevněné nad hotelem vrhala na ni své matné světlo; tvář její byla bleďa, oči vpadlé.

Když ji Alfred spatřil, musel se zachytit, aby neklesl.

„K a m chceš jet?” tázala se ho dutým hlasem.

On neodpovídal.

„Ty chceš jeti se ženou vdanou, Altrede; víš, čeho se tím dopouštíš na své matce?” pokračovala nešťastná stařena po chvíli.

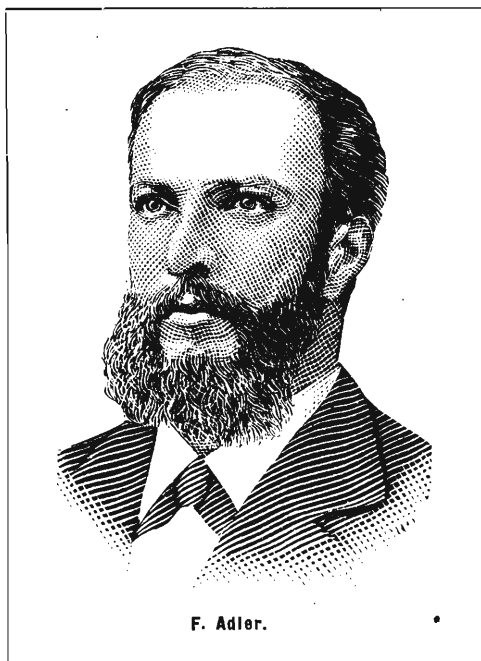
„Matičko!” zaúpěl Alfred vztahuje k ní prosebně ruce.

„Pro sprostou frejříku opouštíš svoji matku, nebojíš se kletby, ubohé svedené dítě?” pravila dále.

„Mějte milosrdenství, nemohu jinak, odpusťte mi!” vzkřikl Alfred.

Julie, která až dosud byla němým svědkem této scény, přiblížila se k oběti svého rozmaru a šeptala:

„Pojď, čas kvapí.”

Matka Alfredova to zpozorovala; až dosud byla klidná, byl to však jen líčený klid. Nyní propukla v ní zoufalost nešťastné matky. Jako lvice s pružností, již by byl nikdo v její nahrbeném těle nehledal, skočila k herečce, chtějí uchopiti ji za hrdlo.

„Tys ukradla mi mého syna, zlodějko,” volala hlasem pronikavým, „vrať mi mého syna, mého Alfreda.”

Herečka vskočila do kočáru strachem se třesouc před bolestí polo šílenou matkou. A vidouc se poněkud v bezpečí před ní, volala k Alfredovi: „Pojď, jinak odjedu sama.”

Alfred uposlechl tohoto sladkého hlasu svůdné sirény jako malé děcko. Jedním skokem octnul se v kočáře po boku Juliině.

„Alfrede, zůstaň, neodjížděj!” volala zoufale matka vztahující ruce k němu.

„Jeďte!” vykřikla Julie na kočáho — týž šlehnul do koní. Kočár rychle vzdaloval se od hotelu.

„Frejíčko, vrať mi mého syna, mé dítě!” volala nešťastná matka za odjíždějícím kočářem.

Pak vztyčivši ruku, vzkřikla pronikavým, chroptivým hlasem: „Proklínám ji i tebe!” a klesla bez ducha na dlažbu. — — — — —

Uplynulo od této strašlivé scény asi osm neděl. Matka Alfredova dlouho nepřezila útěk syna svého s herečkou. Po krátké nemoci, v níž duch její obeštěn byl duševními mráкотami, klesla v předčasný hrob. Za rakví její kráčelo množství lidí — jedině kdo prvním měl za rakví býti — její syn — scházel.

Ten vášní omámen v tomto okamžiku ani nevzpomínal, koho nesou do hrobu.

Byl s Julií v malém moravském městečku u jedné z cestujících společností hereckých a oba žili spolu jako manželský párek, sdílejíce společný byt. Až do nedávna byl šťastným, zapomenul na

všechno kolem sebe a žil jen pro ni. Také Julii bavila tato nová hříčka jejího rozmaru; před několika dny zatoužila však opět po změně. Tygřice nyjící posud láskou počala vystrkovati své drápy.

Něžnost, horoucí vášeň Alfredova se jí stala obtížnou, protivnou. Cítila, že se ho musí zbýt. Zasazovala mu proto nemilosrdně rány svými jedovatými slovy. Alfred nechápal tuto změnu, domníval se, že snad sám jest toho příčinou, že provinil se něčím proti Julii.

V myšlénky tyto pohřížen, seděl u okna, podpíraje dlaní těžkou hlavu. Byl v pokoji sám, Julie kamsi odešla. Když se jí tázal, kam odchází, odpověděla mu úsečně, že mu po tom nic není.

Odpověď tato zranila citlivou jeho duši až do krve.

Tu pojednou z dumání jeho vytrhl ho veselý, rozmarný smích. Zvednuv rychle hlavu pohlédl na ulici.

Julie šla kolem zavěšena důvěrně na rámě husarského důstojníka, kterýž dlel v městečku návštěvou. Vinula se k němu tak důvěrně a důstojník jako by zúmýslně hleděl vyzývavě do okna bytu, kdež Alfred na smrt bledý stál a pěstě zatíнал.

Před jeho zrakem objevila se mu v duchu matka a duši projelo mu slovo: „Frejíčka.”

Hleděl za touto bídnou ženou, až zmizela v sadech za městečkem se rozkládajících.

Sklánělo se již k večeru, když přišla zpět opět v průvodu důstojníkově. — Loučila se s ním důvěrně přede dveřmi. Alfred slyšel slabou ozvěnu polibků. Chtěl otevřiti dveře a vrhnouti se na ně, v tom však Julie vstoupila sama do pokoje. Alfred téměř šílený skočil k ní a prudce uchovil ji za ruku.

„Bídnic!” vykřikl.

„Chcete-li hrát komedii, pane, počkejte až večer na divadle,” pronesla k němu s ďábelskou chladností.

„Ničemná frejířko!“ sípal Alfred, „zabila jsi moji matku, zničila mne i život můj a nyní chceš odhoditi mne jako hračku, kteráž tě více nebaví. O ne, spíše tě zabiju!“

„Zabte!“

Řekla to takovým tonem, že Alfred byl jím odzbrojen. Pustil její ruku a potáčeje se k židli klesnul na ni. Plakal jako malé děcko.

Julie pakovala svá zavazadla. On to neviděl. Neslyšel také, když přijel vůz a zavazadla na něj naloženy a odvezeny byly. Tu k němu přistoupila Julie a podávajíc mu ruku pravila:

„S bohem, buďte šťasten.“

Slova tato vytrhla ho z dumání. — Pohlednul na herečku před ním stojící a v zraku jeho leželo tolik opovržení, že tato mimovolně o krok ustoupila.

Pak nepromluviv slova odstrčil podávanou ruku prudce od sebe a ukázal herečce na dveře; dával jí tím na srozuměnou, aby odešla.

Ta mlčky opustila pokoj, cítíc velikou vinu svoji spáchanou na této nešťastné oběti svého rozmaru.

Alfred seděl u okna. Hlavu měl pustou tak jako srdce své. Život jeho byl zničen, to cítil dobře. Zde nemohl zůstat — musí pryč odtud, kde jej nikdo nezná — musí nalézt si nový domov a zde nový život.

Kde jej naleznou? tázal se sám sebe. Pojednou mihla se mu myšlenka v hlavě.

„V Americe!“

„Ano, odjedu tam,“ rozhodl se a šel hledati ztracený klid a štěstí svého života.

✻ VZPOMÍNKA NA DOMOV. ✻

ZMLADLÝM krajem povívá
jarní větřík vlahý —
kčž by se chtěl rozletět
v rodný koutek drahý!

Kdybich věděl, zbloudí-li
v známý bor v své pouti,
svěřil bych mu, ze dne v den
co mou duši rmoutí!

Kdybich věděl, křídlo své
že v háj starý stočí,
pověděl bych, proč mně kdys
v spaní vlnou očí.

Řekl bych mu, bleskem spěj
přes moře a luhy,
nad kraj rodný krásnější
nelze najít druhý!

Děl bych: Pozdrav ode mně
údolí i stráně,
v hnízda ptačí květy stěs.
Jemně dýchej na ně.

Pozdrav každou českou tvář,
nach vlij v české líce,
ať již chabým zármutkem
nepoblednou více.

Osuš zraky zamžené,
sehnuté vzpřim šije,
nadějí nech srdce znít,
úzkostí kde bije.

Zavěj v tichou dědinu
v klínu šumných lešů,
jejíž obraz kouzelný
v života bouř nesu.

Vlašovice pod římsou
hnízdo si tam staví,
v okno z jitra šveholí —
jsou-li všici zdraví?

Zmladlým krajem povívá
jarní větřík vlahý —
kčž lze ptákem zaletět
v rodný koutek drahý!

ŠTĚDRÝ VEČER.

Pro kalendář „Amerikán“ napsal J. R. Jičínský.

Mha se táhne náhle dolinou —
nyní vím, proč srdce mé se chvěje,
když nad běle krásí sněhu hladinou
se povznáším tuto píseň píše:
chtěl bych být tím, jenž okovy lidstva by sňal
na „štědrý večer.“.....

NA cestě za svým povoláním přišel jsem náhodou na štědrý den do městečka H...., v Indianě. Jest to městečko malé, v zimě nudné, bezvýznamné, jako mnoho jiných. Domek jako domek, farma jako farma; nevyniká ničím. Chtěl jsem se tu však přece trochu rozhlédnout. Byl štědrý den, a ku podivu vábilo mně to hle tam na hřbitov. „Memento mori“ psáno bylo nad vraty. Chladný vítr od severu zmítal tu stromovím — posvátný klid na hřbitově byl rušen jen tímto šumem. Tam opodál nějaká žena shrabovala vrstvu sněhu z bělostného krovu — chvílemi zadýchala si na ruce.

Vítr se stíšil. Příroda mlčela zahalena v bílý rubáš — nic než hroby a zas' hroby. V takých okamžicích jest člověk soucitný, plakal by s každým, koho žal tísní, jest náchylný vyslechnouti smutné zprávy jenom proto, aby ten zvláštní pocit, jež mimovolně v hruď se dere, na týž účet připsal. V duši rozruší se vám elegická struna a vy třeba v kraji docela neznámém na takém místě, a v taký den rádi se zadumáte. Katolík má k tomu své dělané příčiny, svobodář různé vzpomínky — rozruch duše, bez umělosti a fanfár.

Tak naladěný vešel jsem na hřbitov. Byl štědrý den. K čemu dále popisovat dojem, každý ho známe, zvláště každý z nás v nové této vlasti. Známe ten cit, jenž vzbudí již samo truchlé místo — úcta to a zase jako předtucha, připomenutí, že člověk přírodou stvořen, v lůno její se navrácí. Známe vzpomínku na štědrý večer, kdy ti a ti — všichni kol jednoho stolu u večer jsme sedávali. Myslím, že účinek na každého musí v případě takém být dojemný. Kráčel jsem po sněhu a zas' po kluzké, promrzlé hrudě, po zamrzlé kalužce, po cestě středem hřbitova. Na všech stranách hroby, bohatých pomníky ozdobené, chudých chudé — ale všechny stejně zaváté. Smuteční, holé a přece melancholické vrby zde onde se vyskytují. Boháč, chudáček stejně pod bělostným rouchem přírody odpočívá — *re-quiesscant in pace.*

Z hlavní cesty odbočil jsem v pravo — všude prohlížel jsem si ty známky pečlivosti a lásky. Zbytky stužek a věnců zde i onde větrem zmítaných jasně na to poukazovaly, že i příroda odpočívá. Zastavil jsem se před písčivým jehlancem, po němž vinula se větev břečtanu z pod sněhu vyhlížeje a

jako by pod tlakem jeho úpící. „Post cineres gloria venit” — sláva teprv po smrti — jaká to protiva zde v tom sněhu a mrazu! Či je tento rubáš onou slávou — možná. Či ta větev břechtanu a neboli onen jehlanec?

Na kameně stojí psáno:

Růžena Kaminska.

Antonín Smutný.

18....

Sotva jsem nápis přečetl. Odpočívali tu v jednom hrobě? Kryl společný je rov? Také namnul se mně myšlénky.

Co bylo toho příčinou? Chladný ten kámen nedovedl odpovědět — zlato z vysekaných písmen větry a deštěm vymetené povědělo by tím méně. Zde v daleké vzdálenosti od vlasti odpočíval v jednom hrobě český páreček, a celý román kouzlil se před zrakovou myšlénkou. Skoro jsem se ani nehněval, když vyrušil mne ze zadumání třesoucí se hlas ženštiny, stařeny.

„Dobry den, vy jste zajisté Čech, jinak neprodléval by jste tak dlouho u tohoto hrobu!

České zvuky mluvy naší mateřské dotkly se mně v tom okamžení jako proutek čarovný. Na místě posvátném v kraji kde daleko široko neuslyšíte lahodného zvuku českého — takto ze zadumání býti vyrušenu, jest dojmem nejkrasším. Byl jsem mile překvapen, a divil jsem se zároveň.

„Ano, milá stařenko jsem Čech a —”

„Vím — vím — obdivujete můj hrob. Američané jdou kolem zahledí se na je-

hlanec, zakrouží vážně hlavou a zbožně dál se békou. Čech však, ten — ten se tu pozdrží déle —”

Stařenka v tom kladla věnec na rov, věnec z růží papírových:

„Ubozí, leží tu pospolu, jest štědrý den — toť jediné co jim mohu dát!”

„Je vám zima babičko?”

„Nikoliv — zde u hrobu toho vzpomínám dávných let a okřeju —”

„A nehněvala by jste se na mne, kdybych ptal se vás jak souvisí nápisy —”

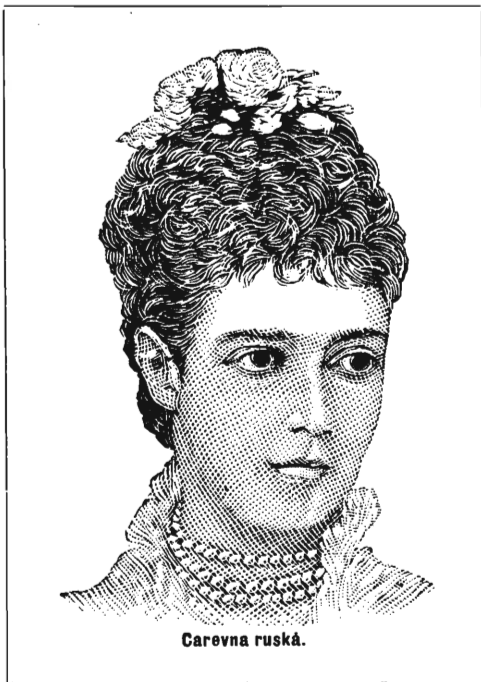
„Kozumím vám, rozumím — vidíte ti dva zde byli mladí, když jsme jich sem kladli k věčnému odpočinku. Za živa nemohli býti svoji — někteří lidé se smrti bojí a těm zde ulevila, smrt je spojila.”

„Je to dávno, dávno — ani nevím — hle tam na kameni stojí psáno!” ukazovala babička. „Tehdy jsem i já byla ještě mladší — bývaly to krásné časy. Ze staré vlasti přibyla

jsem sem dosti mladá do Ameriky — tehdy byly výdělky lepší — nyní, nyní jsem stará sotva mohu na nohy a jen tak jednou za rok na „štědrý den” se sem vyberu, abych položila věnec...”

Třesoucí se rukou pohnula — byla zima a proto jsem namítl, že jí doprovodím a na cestě, že mně další dopoví. Souhlasila a po urovnání věnce a několikrát ohlédnutí stařeny vybrali jsme se ze hřbitova.

„Minuly ty časy, byla jsem tehdy dívkou as osmadvacetiletou — nyní

Carevna ruská.

jsem stará, a kdož ví jest-li ještě jednoho štědrého večera se dožiju!" Setřela slzu ve vetché oko se deroucí.

„Nu, neplačte, babičko, neplačte —”

„Musím můj milý, vzpomenu-li jak to vše bylo. Sloužila jsem u českého farmáře Kaminskýho — jednoho z těch prvních osadníků. Byl to hodný člověk, ale měl svou hlavu. Co chtěl muselo se stát. Mnoho akrů polí a pěkné farmy nazýval svým vlastnictvím — mnohý dolar byl měl v sáčku a dařilo se mu znamenitě. Inu, měl stěstí v té nové vlasti, lacino koupil, a až tu dlouho nebyl, tož brzy si pomohl. Byl příčinnivým a řádným — učil se od Američanů, naučil se mnohému. Všude ho měli rádi. Kaminský byl spokojen — říkali mu sice, že je neznaboh, ale na to on nedbal, věděl že nějaká ta „víra“ málo nosí do kapsy! Jen to ho mrzelo, že neměl syna — měl dceru Růženu. Rád ji měl jako oko v hlavě své, pečuje o ni, ale co vše platno i ta mu zemřela — a jak. Ach Růženo, proč byla's tak krásnou — tak slícnou — když vše to bylo marné!”

Stařena se rozplakala. Po chvíli pokračovala:

„Antonín Smutný byl hodný mladík přijel tak zrovna na několik měsíců ze staré vlasti. Říkali mu „zelený“, ale uměl více, než všichni dohromady. Kdo mohl za to, že neznal slova anglicky? Ale vyprávět dovedl a což teprv zpívat! Při tom byl by s každým srdce rozdělil. Ano ten tam leží vedle Růženky — kdo by se toho byl nadál, tak mlád.”

„Růženka a Antonín měli se rádi. Víím to, kolikrát mně vyprávěla, když jahody jsme sbírali, neb v zimě čítávaly, že by za něho i život dala. Nemohli být jeden bez druhého a to mělo se jim státi osudným. Ihned jakmile se poznali, milovali se. Bylo to na čtvrtého července — bavili se spolu — slovo dalo slovo a dorozuměli se. Scházivali se

spolu a každý v H.... dobře věděl, že z těchto mladých lidí bude jednou párek.

• „Jen starý Kaminský toho nedbal, či snad ani o tom nevěděl. Možné, že kdyby byli se mu v čas svěřili, že nemuselo to tak dopadnout. Tajnůstkářství u těch milujících lidí již je nezbytné. Otec staral se o farmu a neptal se — viděl-li je někdy pospolu, ani v duchu jej nenapadlo, že Antonín a Růžena mohly by se milovat.”

„Jednoho krásného jitra, řekli si, že budou svoji. Čas plynul jako voda. V tom na štědrý den — víím to jako by to bylo dnes, přijel k nám z okolí farmáře Patricka O'Hary syn rovněž Patrick. Není to od H.... daleko, vizte tam dole podél řeky v pravo. Patrick O'Hary byl tehdy člověkem zámožným, farmářem dokonalým — ale jak to již u synů zeleného ostrova bývá rád se napil! Znali se s Kaminským — synek nebyl lepší táty — pil také a oči — oči měl nějaké podivné, neupřímné. A vidíte Kaminský jindy tak opatrný, tentokrát to přehledl a měl milého Patricka rád!”

„Dovolte babičko, je zima, což kde pak bydlíte, snad mohl bych —”

„Jen pojdte s sebou pane, vejděte ve skrovný příbytek chudé ženy — hle jsme tu a dopovím vám co a jak.”

Vešli jsme do malého dřevěného domku, ruka pečivé hospodyně byla všude patrna. V malých kamnech se topilo a stepilá postava dívky ob čas tu a zas' onde se mihla. Divil jsem se!

„Má schovanka, pane, jmenuje se Marie, přijala jsem ji za svou, toť má jediná útěcha na stará kolena. To co zde, dostala jsem od Kaminskýho, odstěhoval se odtad a nevím ani, kde nyní mešká. Pomalu hospodařím — na několika akrech polí sklízela jsem letos dosti; avšak dovolte, pane, kdo jste, a jaké vaše zaměstnání?”

Pověděl jsem stařence, jejíž upřímnost mne zajímala.

„Tedy od novin! Marie! Marie! přines něco na posilněnou, jdi miloušku, jdi!“

Za okamžik ocitoval jsem se jako doma a babička konečně u vypravování pokračovala.

„Nu, tak ten mladý Patrick chtěl si pomoct k nevěstě, která by měla nějaký ten dolar. Přišel a rozprávěl. Mezi řečí stále povídal o Růžence, že jeho otec s Kaminským jsou přátelé, a že by bylo hezké, kdyby mu tak dceru dal. Víte, tehdy tu ještě tohle městečko ne-

bylo, jen tak farma tu a zas onde a na sousedství a pohostinství jsme si všichni potrpěli. Patrick zůstal u nás u večeře. Růženka oň však málo dbala. Starý Kaminský se na to díval, mhouřil oči a bylo patrné, že se hněvá. Když Patrick šel nahoru si lehnout, vzal si starý Růženu na slovo a láteřil jako nikdy před tím, pravě, že Patricka si musí vzít a basta. Růženka se usmívala, myslíc, že

otec žertuje, když ale seznala pravý toho opak, plakala, naříkala, prosila, ale nic platno. Otec postavil si hlavu a pravil, že jen dle jeho vůle smí se stát. Víte tehdy ještě naše holky nedělaly truce rodičům a poslouchaly jak ve staré vlasti zvyklé jsou. U Růženy bylo ovšem jinaké. Měl jste vidět a slyšet, jak starý klel a nadával. Namítla jsem, že miluje Antonína Smutného—nu, tu však tím větší strhla se bouře.

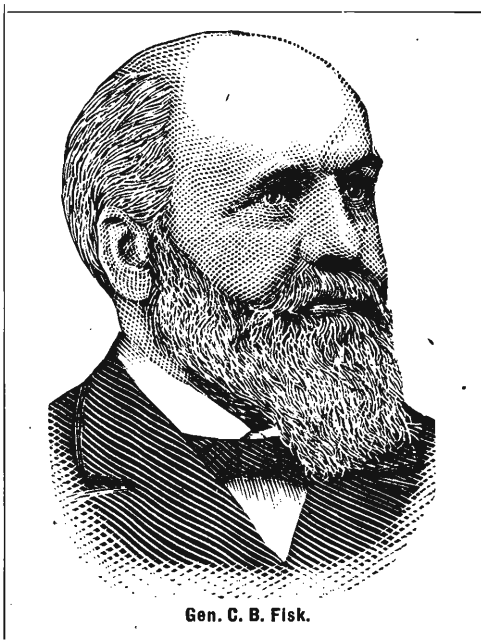
„Taký „zeleňák“, co má, že snad v S... trochu na kruchtě zazpívat do-

vede. To je ale také vše, s tím dcerou neuživí!“ křičel, sem tam po světnici přecházeje. „Toho žebráka již ani přes prah nepustím. To mám za to, že jsem mu cestu vyplatil a on mne jedinou dceru chce odloudit? Vezmeš si, koho já ti ustanovil a konec!“

„Dcera padla do mdlob. Zapřísahala jsem Kaminského, že nerovné by to bylo manželství Irčan a Češka, ale vše marné.

„Zašla jsem k Smutnému a pověděla jsem mu, co se u Kaminských stalo.

Ten ubohý div si nezoufal, s otva jsem ho upokojila. Špatný měli jsme tehdy štědrý den. Kaminský druhý den s Patrickem se dohodli a odjeli do nejbližšího městečka, kde byl irčanský kostelíček. Usjednotili se a neptavše se dále Růženy učinili potřebné kroky k slavné svatbě. Tu také nějakou vypili a usnesli se, že Smutný, Patrickův soupeř bude muset při oddavkách zpívat na kruchtě. . .

Gen. C. B. Fisk.

Patrick se těšil, že zazpívá mu českou písničku, že sok bude pokořen! Divila jsem se Kaminskému, ale odmluvy a rady nic nespomahaly, i na poslední výstřední žádosti setrval. Ani si nemůžete pomyslet, jak za nedlouho Růženka vypadala — ubohá. Byla jak zlomená lilie. Den sňatku se blížil. Chystaly jsme všemožné, Irčan neměl říci, že mu Češka nepřinesla vše co nejlepší do domu. Matka Růženy byla ovšem také na naší straně. Ale co mohla ta ubohá, stále churavá, málo

mluvná. Prošby její nestačily, muž chtěl mít po svém, dal prý slovo a toho zpět nevezme!

„Když již mělo se jít do kostela, šla Růžena a poklekla před otcem a ačkoliv Patrick to viděl, přece neustoupil.

„Smutný nechtěl zpívat při oddavkách. Když ale jsem na žádost Růženy k němu zašla a prosila, slíbil, že tak učiní. Poslední ji poslal lístek. Přečtla ho, zbledla. Hned zdálo se mně, že z něho co's vypadlo. Růžena si pospíšila a zvedla nějaký ten papírek k listu přiložený, aniž bych mohla vědět, co obsahoval.

„Byli jsme v kostele. Varhany se rozzvučely a Smutný počal pěti. Pěl tak smutně a zas krásně, že zvuky ty ještě dnes slyším.

„Z upomínek dávných časů
hebkou já si látku spřádám;
do ní jako do bavlnky

tu svou zlatou lásku vkládám.

A jestli ta láska zhyne —
rubáš aspoň přichystaný!

Až tu lásku pochovají,
budou zvonit srdci hrany!”

„Dozpíval; na kruchtě povstal zmatek Antonína Smutného za chvílenku nebylo více — otrávil se v kostele. Venku byla bouře a v chrámě ptal se jeden

druhého co se stalo. Růžena přistoupila k oltáři a nežli mohla odpovědět, nežli vyřkla osudné ano, pošeptala jí jedna z družiček, co na kruchtě se stalo. Nedbajíc svatebního šatu prehalala tam a klesla vedle mrtvolky Antonína — byli svoji. Zemřela ubohá tímž způsobem jako její milenec. Na lístku, který jsme u ní našli, stálo toto, pohleďte, zde mám to na památku:

Drahá Růženko!

„Nechtí, abychom byli svoji — budiž! V témž chrámu, kde jinému tě dávají, buď mojí. Vezmi toto a na vždy budem svoji!

Tvůj Antonín.”

„A tu hle osudný ten papírek, který byl obsahoval nějaký prášek,” pokračuje stařena slzy stírajíc. „Vypadl z onoho psaníčka.”

Bílý papírek s černým okrajem. V levém rohu umrlčí hlava, v pravém nadpis prudkého jedu. Zachvěl jsem se.

„Tak skončili ubozí -- a nyní leží v jednom hrobě -- nikdo na ně snad více nevzpomíná jen já vždy na štědrý večer!”

Domluvila, a já odcházel s různými pocity, abych na stanici se dostal a dál se ubíral....

— Různé myšlenky a nápady —

II.

Kdosi posmíval se chicagským Čechům že nejsou s to postavit si jednu velkou národní síň, nebo aspoň řádnou tělocvičnu, ale na společný národní hřbitov prý se zmohli snadno a svorně. Dle mého náhledu učinili chicagští Češi zcela dobře, že postarali se o hřbitov nejdříve. Za živa už se nějak protlučou a co „národně” udělají nebo neudělají, sami sobě udělají; ale kdo ví, jak „nenárodně” postarali by se o ně po smrti jejich dětí?

Česko-americké noviny mají dvojí čtenářstvo: venkovské, s nímž dlužno mluvit vážně o politice a jiných veřejných zájmech, a městské, které lační po klepech a skandálech. Proto vypadají naše ve velkých městech vydávané časopisy jako umělec, který umí dát každé polovině své tváře jiný výraz: jedné až hrůza vážný a druhé k popukání fraškovitý. Škoda je ta druhá půlka u česko-amerických novin obyčejně mnohem nápadnější než ta první!

B. BITNER.

TOM KING, STROJVEDOUČÍ.

Napsal Wm. H. S. Atkinson. Překlad pro kalendář „Amerikán.“

TRACKVILLE není ničím, není-li pravým železničním městem. Byl založen společností velké západní dráhy, na kterémž mohutném podniku také závisí každou nitkou svého života.

Cestující, jemuž se udá projeti Trackvillem, nespátí nic jiného, než celé akry kolejí a tratí, dílen, kde spravují se parostroje a vagony a několik mil dlouhé řady různých železničních vozů a lokomotiv. Docela stranou leží městečko, v němž žije několik tisíc obyvatelů — mužů, žen a dětí — kteří jsou vesměs v bezprostředním nebo nepřímém spojení s Velkou západní dráhou.

Před deseti lety znal v Trackville každý Roberta Lesliea, jenž byl správcem dráhy, ačkoliv bylo mu teprve sotva více než třicet let. A kdo znal Boba Lesliea, musel také zcela přirozeně znát Toma Kinga.

King byl sice pouze strojvedoucím, ale při tom vynikal velmi značnou porcí přirozeného vtípu a nadání a ačkoliv byl mezi oběma muži, pokud se jejich postavení u „Velké Západní“ týká, veliký rozdíl, přece byli King a správce Leslie vřelými přáteli a v prázdných svých hodinách nerozlučnými druhy. Byly stejného stáří, oba byli svobodní a také jejich choutky a náklonnosti byly téměř stejné.

Oba přišli časně z téže vesnice v No-voanglicku, aby nastoupili na západě službu u dráhy, oba bydleli v téže hotelu a přátelé jednoho z nich byli přáteli obou.

Ale nastal čas, kdy jejich obapolné přátelství poněkud schladlo, ačkoliv toho bylo oběma žel. Příčinou roztržky byla žena. Zamilovali se oba téměř šilerě do jedné a téže dívky. Až do té chvíle, kdy počíná tato naše povídečka, neprojevil ani Leslie ani Tom King slovy lásku slečně Grayové a kolik věděla nebo tušila o náklonnosti obou mužů tato dívka, není mi známo a nepatří to také do našeho vypravování. Robert Leslie těšil se, jak se zdá, přece jenom větší přízni slečny Grayovy, nepochybně následkem vynikajícího postavení, jež zaujímal u dráhy i ve společnosti trackvillské. Tom King myslil proto, že učiní dobře, když ustoupí z bojiště, což také bez dlouhého rozmýšlení učinil. Avšak od té doby, kdy se k tomu odhodlal, stal se mrzutým a nevrlym. Všichni jeho přátelé divili se, proč udála se s veselým strojvedoucím tak náhlá změna.

* * *

Východním směrem jedoucí rychlovlak číslo 19. supal jednoho vlhkého podzimního večera ze Sandy Runu.

Právě byl přivěšen ke vlaku parostroj č. 404, aby jej dotáhl přes poslední trať, na jejímž konci ležel Trackville. Byl jeden z tmavých, deštivých, bouřlivých večerů, kdy sbírají železniční zřízenci všečen vtip a kdy začínají pasažeri chápat, že není cestování po dráze za noci zcela bezpečné.

Správce Leslie seděl v parlorovém vozu a pokoušel se usnouti aspoň na chvíli po celodenním lopotení.

Avšak kýžená dřímota se nedostavovala — hlomoz parostroje a hrčení a drkotání rychle v před se pohybujících vozů, plískání deštových krůpějí na okna a obraz krásné dívčí tváře nedaly mu usnouti.

Ku předu hnal se bleskorychlý vlak, jako by zrovna letěl přes nekonečnou řadu ocelových kolejí na nepřehledné prérii. Leslieovi zdálo se pojednou, že jest rychlost, s jakou se vlak ku předu žene, přece jenom poněkud neobyčejná. Když procházel konduktor jeho vozem, zastavil ho správce a otázal se:

„Řídí King parostroj?“

„Ano, pane.“

„Měl by znát poněkud lépe svou práci. Dnes je oškvivá noc a na trati mohly se snadno utvořiti výmoly. Jede příliš rychle a tu musí být nedaleko big-hornská křižovatka. Nebesa!“

Toto zvolání vyvolaly dva rychle po sobě následující nárazy, které mohlo způsobiti patrně pouze přejetí křižovatky.

„Minuli jsme big-hornskou trať bez zastávky! Vždyť musíme jeti padesát mil za hodinu! Víte jistě, že řídí King parostroj?“

„Ano, pane.“

„Nuže neříkejte nikomu ani slova, ale pojdte ku předu vlaku a pomozte mi na lokomotivu.“

Oba muži prošli rychle vlakem a zastavili se na platformě vozu pro zavazadla, právě těsně u parostroje. S pomocí konduktora a s velkým nebezpečím

vlastního života vyšplhal se Leslie na tender, odkudž plazil se více než kráček k lokomotivě. Tato skýtala hrozný pohled. Rozžhavená pec zářila mocným zářem a neméně příšerně blýskaly krví podlité oči Toma Kinga, Správce Leslieovi postačil jediný pohled, aby poznal, že jest jeho starý přítel opilý. Tu bylo na čase, jednati vážně. Leslie byl člověk, který dovedl poroučet pohledem. Jediným pohybem silné páže vrhl Toma Kinga na lavici a přikázal mu, aby se z místa ani nehnul. Strojvedoucí poslechl jako děcko na slovo. Po té ujal se Leslie sám řízení parostroje a dojel časné ráno s rychlíkem č. 19 šťastně do Trackville.

Zatím Tom King vystřízlivěl. Sestupuje s lokomotivy, pravil mu Leslie:

„Přijď zítra v deset hodin ráno do mé pisárny.“

Robert Leslie seděl u stolku, když vstoupil druhého dne ráno do kanceláře Tom Kinga bledý a rozčilený.

„Myslím, že jest po všem, Roberte,“ pravil. „Chceš mne nepochybně propustit a já si toho zasluhuji. Nu na tom mnoho nezáleží. Mimo mne nikdo té hanby nepocítí.“

„Tome,“ odpověděl Leslie, „jde tu o věc vážnou a pro hrozný porušení kázně, jež mohlo míti děsné následky, měl bych tě propustit. Avšak jsem více zarmoucen nežli rozzloben. Víím, jak se to mohlo státi, Tome, ale ty bys měl být mužnějším a nepočínat si tak málomyslně. Nepropustím tě, Tome, proto že by cítil mimo tebe ještě někdo tvou hanbu. Mně dotklo by se ponížení starého přítele bolestně; slečna Grayova byla by však ještě více zarmoucena. Na prvního ustanovím tě dílovedoucím ve velké železniční dílně zde v Trackville. To bude pro tebe povýšením, aspoň pokud se týká platu. Já se přesídlím pro několik příštích měsíců do Sandy Runu. Tolik chtěl jsem ti říci, Tome. Buď mužem!“

Oči Toma Kinga naplnily se slzami, když chopil správce za ruku a pravil měkkým, pohnutím se chvějícím hlasem:

„Budu mužem, Roberte, až do posledního vzdechnutí!“

Ano, stálo to Roberta Lesliea mnoho sebezapření, aby vykonal tento šlachetný čin, neboť těžko odhodlá se muž dobrovolně oželetí dívku, jejíž obraz utkvěl v jeho srdci.

Leslie věděl, že vzdá-li se tak velké výhody a opustí Trackville, stane se vítězství jeho přítele tím pravdě podobnějším. Avšak přátelství Leslieho k Tomu Kingovi nebylo žádnou bájkou, nýbrž skutečným hlubokým utkvělým citem.

Za dva měsíce potom pojal strojevedoucí Tom King slečnu Jeannu Grayovu za ženu a žil s ní v nezkaleném štěstí, až odvolala smrt mladou ženu od jeho boku.

* * *

O rok později zavládlo v Trackville zlověstné ticho. Tratě byly plny zahájejících

vozů, nádražní dílny plny parostrojů a ulice hemžily se dělníky. Na „Velké západní dráze“ vypukla stávková a mezi úředníky společnosti s dělnictvem nastalo velké napnutí a roztrpčení. Ovšem přeháhlení bylo na obou stranách a čím déle stávková trvala, tím zdálo se smírné dohodnutí nesnadnějším. Většina stávkujících dělníků byla odhodlána vystříhat se všech prostředků násilných a nepřekročit zákon; ale byli také mezi stávkáři lidé, kteří byli každým okamžikem hotovi mstiti se na společnosti

všemožným způsobem, třebaš proti vůli většiny svých spoludělníků.

Správce Leslie seděl ve své pisárně na nádraží trackvillském a s ním byl v kanceláři dílovedoucí trackvillských železničních dílen Tom King. Oba naše přátele poznáváme opět snadno, ačkoliv objevily se již v jejich vlasech tu a tam šediny.

„To jest hrozně nejnepříjemná a mrzutá práce, Tome,” pravil správce Leslie. „Přál bych si, aby učinili naši řidičové stávkářům nějaký ústupek. Dráha již

po tři neděle zahálí docela a nejhorší jest, že mohou každé chvíle, jak se obávám, vypuknout vážné nepokoje. Proto jsem stál na tom, aby odejela Berta s „osmičkou“.”

Berta byla manželka Roberta Lesliea. „Osmička” byl poštovní vlak, který se neodvážili stávkáři obtěžovat, nýbrž propouštěli jej svobodně. „Osmička” opustila Trackville teprve asi před deseti minutami.

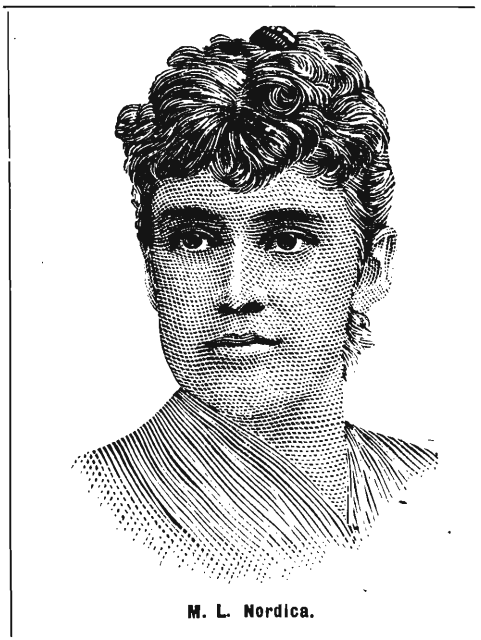
„Klik—klik—klik,” ozval se v tom telegrafický aparát. V minutě podal telegrafista správci následující depeši:

„Tlupa mužů pustila se do mostu přes potok yellow-dogský. Myslím, že visí něco ve vzduchu.

Telegrafista v Yellow Dog.”

Leslie byl obsahem této depeše nemálo polekán a podal ji detektivovi, který právě přicházel v tom okamžiku do pisárny.

„Ano,” pravil detektiv, „něco opravdu visí ve vzduchu. Dozvěděl jsem

M. L. Nordica.

se právě v tomto okamžiku, že jsou stávkáři rozptýlení po celé trati odtud až do Yellow Dog. Slyšel jsem, že hodlají též zpřetrhat telegrafní dráty. „Osmička“ již odjela?”

„Ano, před více než deseti minutami,” odvětil Leslie. „Tou dobou minula první telegrafní stanice. Ale můžeme ji zadržet u nejbližší. Johnsone, zavolejte jednatele ve Waterbury a požádejte ho, aby zastavil „osmičku”.”

Telegrafista Johnson učinil, jak mu bylo přikázáno, nedostalo se mu však z Waterbury žádné odpovědi.

„Zavolejte Rome,” pravil Leslie.

Rome byla nejbližší stanice na západ od Waterbury. Ale ani z Rome nedošla odpověď a telegrafický aparát náhle přestal tikat. Spojení bylo přerušeno, dráty zpřetrhány. Veliké krůpěje potu objevily se na čele správce Lesliea, když si vzpomněl na vlak plný lidských bytostí, který se blížil k zničenému mostu. „Osmička” vezla mimo jeho manželku více než sto pasažerů a bylo téměř jisto, že chtěli stávkáři tento vlak zničit — proč by byli jinak přerušili telegrafické spojení a obsadili most yellow-dogský?

Avšak nyní šlo o to, jak dohoniti „osmičku”!

Leslie poslal pro vrchního výpravčího vlaků a tázal se ho:

„Kde se „osmička” ponejprv zastaví?”

„V Shebõy Junction.”

„To jest osm mil za Yellow Dog?”

„Ano, pane.”

„Jak daleko jest odtud do Yellow Dog?”

„Šestačtyřicet mil.”

„Jak brzy tam přijede „osmička”?”

„Za hodinu a dvaadvacet minut.”

Správce Leslie podíval se na hodinky. Uplynulo zrovna čtrnáct minut od té doby, co vyjela „osmička” z Trackville.

„Pak přijede o něco dříve než za hodinu a osm minut k mostu yellow-dogskému?”

„Ano, pane.”

Leslie obrátil se k svému starému příteli Kingovi.

„Tome, jest zde nějaká vytopená lokomotiva?”

„Ano, jest zde jeden zařadovací parostroj, který jsem přichystal pro případ nahodilé potřeby.”

„Pojď, pomoz mně ji vypraviti na koleje. Pustím se za „osmičkou”.”

Ale do toho měl také Tom King co mluvit.

„Roberte,” pravil, „tvůj život má příliš velkou cenu, než abys jej nyní ztratil. Velký zástup rozlícených stávkářů obsadil západní část nádraží. Nebudeš moci tímto místem projeti rychle pro četné výhybky. Stávkáři se budou chtít nepochybně zmocnit parostroje a budou zajisté střílet. Já pojedu, Roberte. Pamatuješ se na onu noc u křižovatky big-hornské? Tak učiním. S bohem, Roberte!”

Tom King naložil dříví i uhlí a pomalu vyjžděl ze spletených tratí nádražních. Když se dostal k západnímu kraji nádražního dvora, spatřil zástup, před nímž byl správce Leslieho varoval. Pokřiku jejich ani dost málo si nevěšmal. Do jedné ruky chopil kus dříví a v druhé svíral revolver. Stávkáři se pokoušeli vyšplhati na lokomotivu, avšak King srazil jednoho z nich kusem dřeva a ostatní zastrašil revolverem. Parostroj jel již rychlostí dvaceti mil za hodinu a Tom King dostal se již ze zástupu rozčilených a rozlícených stávkářů. Avšak nebyl dosud z dosahu jejich revolverů a dvacet kul zasvištělo za parostrojem. Tom cítil, že byl postřelen na několika místech, ale on žil, a to bylo prozatím všecko, o čem dbal.

A Tom King jel v před rychlostí blesku.

Krev srčela mu z hlavy proudem přes tvář, rány jej pálily, ale Tom jel s rychlostí vždy větší. Konečně spatřil „osmičku“ asi dvě míle před sebou. Tom zrychlil jízdu své lokomotivy a otevřel parní píšťalu, která počala vydávati krátké pronikavé skřeky.

„Osmička“ zpozorevala stíhající ji parostroj i Toma Kinga, jenž mával rudým praporečkem. Přes sto lidí bylo

zachráněno před hroznou smrtí. Ale byla to poslední jízda Toma Kinga.

Když se shromáždili kolem něho hoši z „osmičky“, pronesl s velkým namáháním:

„Most — yellow — dog — ský!“ a dokonil následkem velké ztráty krve.

Jeho tělo bylo kulemi v pravém toho slova smyslu provrtáno. Zůstal mužem do posledního vzdechnutí.

❖ NA ROZKAZ CAREVNY. ❖

Humoreska. Dle německého upravil pro kalendář „Amerikán“ Fr. Moravec.

I.

KU KONCI minulého století bydlel v Petrohradě na Něvském prospektu nedaleko admirálního náměstí starší již Francouz jmenem Etienne Girardel, který se vycpáváním rozličných zvířat zabýval a mimo to obchod s kožešinami provozoval. Ve svém umění byl velmi dovedný. Mnozí vzácní ruští nimrodové dávali si zvířata vlastnoručně zastřelená od něho vycpávati a vystavovali je v síních svých na důkaz svého „hrdinství.“ V prostranném krámě jeho stáli vždy v rozmanitých postaveních vycpaní medvědi, rysi, orlové a mnohá jiná čtvernohá neb dvounohá zvířata, tak uměle provedená, že byla jako živá. Několik vycpaných velikých opic bylo mezi nimi, cizinci uprostřed severních zvířat. Jednoho podzimního jitra roku 1791 přihrčel dvorní povoz s přemovaným sluhou a vousatým kočím před krám umělcův, který ihned vyběhl, by vzácnou návštěvu s hlubokými, uctivými poklonami přivítal.

Vskutku byl vystupující kavalír velmi vzácným, ale také velmi hrdým. Byl ještě mlád, as třicet let, ale krásný jako obraz v zlatem třípytčím se stejnokroji, na prsou nejvyšší ruské řady maje zavěšené.

Girardel znal tohoto šlechtice, kterému dříve byl již několikráte pracoval.

Byl to Platon Zubov, poslední milec stárnoucí císařovny Kateřiny. Ještě před několika lety byl prostým poručkem u gardy a měl více dluhů než vlasů na hlavě. Nyní byl jenerálním pobočnickem carevny, první komoří paláce, velmistrem dělostřelctva a majitelem dvaceti jiných vysokých titulů, úřadů a hodností, mimo to majitelem desíti panství, padesáti tisíců duší (nevolníků) a několika milionů rublů.

Francouz provodil tohoto miláčka Štěstěny do svého salonu. Platon Zubov usedl pohodlně na pohovku a umělec zůstal před ním státi čekaje rozkazy Jeho Excellence.

„Etienne Girardele,“ pravil Zubov pohrávaje si svléknutou rukavičkou, „mám pro Vás velmi lichotivý vzkaz.“

„Děkuji Vaší Excellenci napřed!“ zvolal zdvořile Francouz.

„Vím, že již dlouho si přejete nějaký titul.“

„Ach, ano! To jest cílem mé etížádsti!“

„Chcete se opravdu státi dvorním vycpavačem Jeho Veličenstva carevny?“

„Vskutku jest to mé přání! Takový titul odporučil by mé umění a mohl bych nad krám vyvěsiti velikou tabuli, která by mně hojně zákazníků přivábila. Ale jak smím doufati, že takového vyznamenání

dosáhnou? Její Veličenstvo nehoní a nemá asi zálibu ve vycpaných zvířatech.”

„A přece jest to carevna, k jejímuž rozkazu jsem přišel, bych vašeho umění popsal.”

„Cítím se velmi poctěným a šťastným.”

„Jedná se o práci druhu zvláštního.”

„Kdyby to byla nejtěžší v umění tom, doufám, že úkolu svému k uspokojení vznešené panovnice dostojím.”

„Nuže, pak jest Vám titul žádaný jist, mimo to obdržíte ještě peněžní odměnu.”

„Které zvíře žádá si carevna míti vycpané?”

„Není to zvíře.”

„Ale, Excellence . . .”

„Milý Girardele, jedná se o to vycpat člověka.”

„Člověka?”

„Ano. Divíte tomu? Aneb nedostojí vaše umění takovému úkolu?”

„O ne, naopak.”

„Nu, proč se tedy divíte?”

„Protože je to prazvláštní požadavek. Člověka vycpati není těžší než vycpati opiči, které jste zajisté v mém krámě shlédnul. Udělám to zajisté dobře.”

„Právě proto přicházím k vám.”

„Obyčejnější však u člověka jest balzamování. Umím to též. Snad se ráčila Vaše Excellence v pravém výrazu zmyšliti.”

Zubov zakroužil, podivně se usmívaje, hlavou, vytáhl z náprsní kapsy toboleku a vyňal z ní složený lístek — rozevřel a přečetl jej.

„Nestojí zde ničeho o balzamování,” pravil, „zde stojí zřejmě a výslovně: vycpati. Tak zní rozkaz Jeho Veličenstva carevny.”

Francouz se hluboce uklonil.

„Nenamítám více ničeho,” řekl. „A jsem hotov rozkazu carevny co nejlépe poslechnouti. Kde jest mrtvola?”

„Aj, o mrtvole zde není řeči.”

„Jak?”

„Člověk, který má býti vycpán, jest ještě živ a vesel jako vy a já.”

„To nepochopuji, Excellence.”

„Vždyť se to samo sebou rozumí, že ho musíme dříve zabít, abyste ho vycpati mohli.”

„Jest tedy k smrti odsouzen?”

„Tak se zdá.”

„Vskutku, Excellence, nevím, co si mám pomyslet! Jest to žert nebo pravda?”

„Myslíte, že jsem přišel s vámi žertovatí? Ne, jest to hrozná pravda! Př-

svědčíte se vlastnímá očima! Čtete tento rozkaz carevny s náležitou úctou, pakli mu neporozumíte! Sluší to vycpávací zvířat, aby pochyboval o moudrosti vznešené panovnice všech Rusů?”

Po těchto důrazně pronesených slovech podal Zubov ustrašenému umělci lístek, na němž v levo nahoře koruna a číslo vtisknuto bylo. Girardel mnul si oči a četl polohlasitě:

„Milý Zubove! Jest to naší vůlí, aby ubohý Sutherland byl vycpán. Dbejte, by se to ihned a co nejlépe stalo. Kateřina.”

Podivný dopis byl skutečně od carevny, o tom nebylo pochyby. A jak by také generální pobočník přišel na podivný nápad osudný rozkaz padělati?

Francouz pomyslel již, že vznešená paní se zbláznila, avšak chránil se to vysloviti. Znal dobře poměry ve vysoké společnosti. Avšak takový nesmysl, jako tato historie o vycpání, mu nikdy ještě nenapadl.

„Vidíte, že jest vše v nejlepším pořádku,” pravil nedbale Zubov a zastrčil lístek.

„Nemohu o tom pochybovati.”

„Vycpete tedy toho muže?”

„Ovšem! Jakmile mi jeho mrtvolu donesou.”

„To se stane ještě dnes.”

„Ale, pro Boha, Excellence, proč pak má býti tento nešťastný Angličan vycpán?”

„To vám nemohu a nesmím říci. Staňte se jen o to, co vám bylo poručeno. Ostatní jest pro vás státním tajemstvím.”

„Nemýlí-li se, jest v rozkazu tom označena osoba, bohatý obchodník a bankéř, který v nádherném dvoře na anglickém nábřeží bydlí?”

„Nemýlíte se, jest tím zajisté bankéř Samuel Sutherland míněn.”

„Který má tolik milionů, jak se praví?”

„Ovšem.”

„Myslil jsem, že jest v přízni u carevny.”

„Dosud byla mu velmi nakloněna, o tom nejsou pochybnosti. Nyní ale, kdy má býti vycpán, shledáte, že jest u konce přízně a milosti.”

Girardel svěsil hlavu „Nemůže to býti jináče,” myslil po tichu, „ten nešťastný Angličan musel veležrádu spáchat; buď jak buď, vykonám rozkaz carevny.”

„Jest velmi tělnatý,” pravil Zubov přemýšleje. „Cím ho chcete vycpat? Tabákem a bavlnou?”

„Jest to trvanlivé.”

„Pakli já ho vycpu, ručím za trvanlivost sta let.“

„Více nemůžeme žádati. Netraťme času; carevna by se mohla státi netrpělivou. Pojedete hned se mnou do Sutherlandova domu na anglickém nábreží.“

„Ale, vždyť ještě žije, jak Vaše Excellence pravila!“

„Ovšem! Jest však nutno, abyste ho viděl živého a zevnějšek jeho prostudoval, aby práce k uspokojení carevny dopadla.“

„To jest pravda. Jest to ale hrozné! Mám pozorovati člověka, ano třeba i mluvit s ním s myšlenkou, že jsem k tomu určen jemu kůži sedřítí a ji vycpati.“

„Bah, vždyť nejste dítě! Anebo máte slabé čivy?“

„Ne.“

„Já též ne. Nuže nenahlížím, proč bychom nemohli oba rozkaz carevny vykonati.“

„Víš nešťastník o svém přehrozném osudu?“

„Ještě ne. Jakmile tam přijedeme, oznámím mu vznešenou vůli jeho panovnice.“

„Pakli si ale zoufá?“

„O to jest postaráno. Tuto dobu jest již jeho dům strážemi obklíčen, aby neutekl. Policejní náčelník, kterého jsem o tom

zpravil, dří již u něho a ručí svou hlavou za zajatce. Nač více slov! Na rozkaz carevny: následujte mne, pane Girardele.“

Francouz nemohl více ničeho proti tomu zdánlivému bláznovství namítati. Odhodlal se, že podstoupí to dobrodružství, protiviti se bylo by mu záhubou. Vzal si bez meškání plášť, vsadil klobouk na hlavu a následoval Zubova. Oba vstoupili do povozu a jeli podél Něvského prospektu, přes krásný most „Fontanku“ k anglickému nábreží.

II.

As třicet let před tímto dnem přišel Samuel Sutherland, chudý účetní filiálky anglického velkoobchodu, do Petrohradu.

Brzy stal se samostatným a otevřel obchodní a bankovní závod a během let nashromáždil si pílí, chytrostí, obratností, lichvářstvím a dodávkami pro armádu miliony a byl majitelem mnoha domů a rozsáhlých polností.

S carevnou sešel se často za záležitostmi obchodními. Znal vznešenou paní osobně a lichotil si, že požívá její přízně. Aby lépe a úsilovněji mohl spekulovati v ruských záležitostech, hlavně v koupi statků, stal se ruským občanem. Ač rozený Angličan, byl již přes dvacet let ruským poddaným. Jeho paní byla Angličanka, která mu značné jmění přinesla. Byla dlouhá,

suchá a bledá, muž její pak tlustý, malý a buclatý.

V nádherném domě na anglickém nábreží žila tato milionářská rodina v radostech, bez starostí a nouze, spokojena sama s sebou a se světem, jak se domnívala.

Ovšem bylo dosti lidí, kteří tlustému povýšenci bohatství jeho záviděli. Což pak dbal ale Samuel Sutherland o lidi ty? Byl vážen a žádný mu dle jeho mínění nemohl uškoditi a těšil se myšlenkou: „Lepší závist nežli soustrast!“ —

Spokojeně se usmívaje hleděl právě Samuel Sutherland oknem, zdali počastí i na vyjíždku odpolední vydrží. S podivem však zpozoroval, že četa policistů a vojáků jeho dům obklíčuje.

Mezi tím kdy ještě o této nápadné věci přemýšlel, zaklepal někdo na dvéře a do pokoje vstoupil s přátelským úsměvem policejní náčelník Petrohradu, pan Reliev, kterého dobře znal.

„Pro boha, milý Relieve, co pak to znamená?“ zvolal milionář. „Proč pak jste obklopil můj dům svými pochopy?“

Policejní náčelník pokrčil rameny.

„Nevím skutečně,“ smál se. „Dostal jsem rozkaz jménem carevny od generál-

Generál Kaulbars.

nho pobočnicka Jeho Excellence Zubova a musel jsem uposlechnouti. Jeho Excellence přijde sem a jak doufám, poskytne vám vysvětlení. Dle všeho panuje tu nějaký omyl! Mou úlohou jest, nespouštěti vás z očí, tak zní rozkaz. Musím tudíž vás svou přítomností obtěžovati, až přijde Excellence Zubov."

"To jest velmi divné, nápadné!" volal Sutherland. "Stalo se něco zvláštního ve městě?"

"Nevěděl bych."

"Snad nevypuklo nějaké povstání?"

"Ne, panuje úplný klid."

"Aneb nastaly nějaké zápletky s Anglií?"

"Neslyšel jsem ničeho."

"Vždyť by se to mne ani netýkalo. Jsem Rusem."

"S hrdostí počítáme vás k našim, pane Sutherlandě!"

"Ale proč takto jedná vláda se mnou? V staré Anglii by se to nemohlo státi, tu platí habeas-corpus-act, který pokoje milového občana před každým násilím chrání!"

"Milý pane, utište se! Vždyť se vše vysvětlí a jak doufám v dobrou stránku! Vskutku jest mi líto, že vás musím moc svého úřadu obtěžovati! Má povinnost to káže!"

"Ó, pane Relieve, ctím vaši laskavost," pravil milionář s nuceným úsměvem.

"Smím se ještě volně ve vlastním domě pohybovati?"

"Zajisté."

"Dovolíte mi, bych zazvonil?"

"Proč?"

"Abych obstaral snídani a několik lahví výtečného vína ze svého sklepa."

"Jste velmi laskav."

"Dovolíte tedy?"

"S největší radostí."

Sutherland zazvonil. Přišel sluha, kterému patričné rozkazy udělil. Za pět minut byla přinesena znamenitá snídaneň a nejlepší staré portské víno.

tlustý zajatec a příjemný jeho hlídač usedli k snídani. S nechutí jedl a pil milionář. Reliev naopak pojídal a popíjel spokojeně a s chutí. Mlaskal jazykem a chválil unešeně víno a jídla.

As čtvrt hodiny seděli u lahví a hovořili o nevysvětlitelné hádance, která je dnes svedla dohromady. Tu přihrčel konečně kočár před dům a zastavil.

Oba spěchali k oknu.

Z povozu vystoupil generální pobočnick Zubov a ještě jeden pán.

"Kdo jest ten cizinec?" ptal se bankéř. "Znám ho dle vidění," pravil policejní náčelník. Jest to zde usedlý Francouz, Girardel, vycpavač zvířat."

"Co pak chce ten chlap zde?"

"To jest mi samotnému hádankou," mnil Reliev, "dozvíme se to brzy. Páni vešli právě do domu."

Vskutku vstupovali již příchozí na schoďdy a vstoupili do pokoje. Zubov napřed, Girardel zůstal v pozadí.

"Smím se tázati, Excellence, na příčinu ctěné Vašnostiny návštěvy?" ptal se bankéř s nejistým hlasem.

"Ach, jsem zcela znepokojen, pane Sutherlandě," pravil generální pobočnick s tragickým obličejem, že Její Veličenstvo, naše vznešená carevna mne vyvolila, bych vykonal rozkaz, jehož přísnost mne sama děsí. Jaký strašný zločin musel jste spáchat!"

"Já že jsem spáchal zločin?" kotal bledna tlustý bankéř.

"Ovšem, o tom není pochyby."

"Excellence, přísahám Vám, že svědomí mé je čisto!"

"Tomu nemožu uvěřiti. Jak pak by mohla carevna jinak vydati takový rozkaz proti vám!"

"Pro boha, jak zní ten rozkaz?"

"Bohužel, musím vám jej oznámiti. Jsem celý rozčilen!"

"Mám býti snad ze země vypovězen?"

"Ach, kdyby jen to bylo!"

"Chtějí snad mé poctivé jmění zkonfiskovati?"

"To by bylo ještě snesitelné!"

"Velký bože, snad mne nepošlou na Sibíř?"

"To by ušlo. Sibíř jest krásná země a jsou tam půvabné osady. Mimo to může se člověk odtamtud vrátit."

"Jsem tedy odsouzen k žaláři?"

"Ne, bohužel, ne! I ze žaláře může člověk na svobodu vyjít."

"Mů, bože, mám snad okusiti kputu?"

"Ne, bohužel, ne! Knuta sice bolí, ale nezabijí vždy."

"Tedy k smrti jsem odsouzen, k smrti!" štkal nešťastný milionář, s třesoucími se koleny.

"Což jsem spáchal, že jsem takový trest zasloužil? Proč chce carevna mou nevinnou hlavu? Relieve, zapřísahám vás, promluvte slovo útěchy!"

"Jsem bez sebe podivením," zvolal policejní náčelník a na obličejích jeho bylo

znáti, že mluví pravdu. „Kdybch neslyšel Jeho Excellenci vlastním ušima, nevěřil bych, že váš život je v nebezpečí. Ano, nevím věru, proč by carevna nevinného Sutherlanda dala stříti?”

„Její Veličenstvo má zajisté pro své rozhodnutí závažné důvody a nesluší se poddaným je kritisovati. Ostatně jsem nemluvil o „stětí”. Pan Sutherland naopak zůstane celý, ačkoliv ho musíme zraniti.”

„Má býti na kůl vražen? Tohoto krutého trestu se přece již v Rusku neužívá.”

„Nemohu to poslouchati!” křičel bankéř bez sebe. „Umru strachy!”

„Ne, nemá býti na kůl vražen.”

„Ale”

„Její Veličenstvo mi poručila, bych dal pana Sutherlanda vycpati.”

„Vycpati?”

„Já mám býti vycpán?”

„Ano, milý pane. Tak zní vůle Jejího Veličenstva. Čtete!”

A Zubov strčil zničenému milionáři lístek carevny pod nos.

Sutherland četl. Znal dobře rukopis Kateřiny. Ano, dopis byl pravý!

Stálo tam zřetelně a výslovně, že má býti „ubohý Sutherland” vycpán.

Těž Reliev pohlédl do psaní a potácel se zpět. Psaný ten důkaz vyvrátil všechny jeho pochybnosti.

„Ubohý Sutherlande!” zamručel litostivě. „Zde nekyne žádná spása!”

„Já ale nechci býti vycpán,” řval milionář strachy a vzteky: „Dám se pod ochranu anglického vyslance!”

„Jste již Rušem,” pravil Zubov nemilosrdně. „Lord Whitworth vás nemůže zachrániti. K vůli vám nepočne Anglie s Ruskem válku. Zůstane při tom; ještě dnes budete vycpán!”

„Proč pak?”

„Nevím. Snad chce Její Veličenstvo ze zvláštní náklonnosti vás co umělecké

dflo v některém salonu zimního paláce vystaviti. Jest totiž o to postaráno, byste byl od dovedného umělce vycpán a sice tabákem a bavlnou. Pan Girardel zde, který si vás pozorně prohlédne, provede tu věc co možná nejlépe.”

„Nejsou to kejkle ďábelské? Žádné bláznovství?”

„Jest to smutná pravda,” pravil Reliev. „Nebylo-li by to možné, věc tu na chvíli odložiti a spěchati k Jejímu Veličenstvu s prosbou za život pana Sutherlanda?”

„Ne,” pronesl generální pobočník; „zde ve psaní stojí výslovně: ihned! Kdo by chtěl na sebe takovou zodpovědnost uvaliti?”

„Zbláznila se carevna?” křičel Sutherland. „Jsem já blázen, nebo Vy Excellence; blázní snad celý svět?”

„Pochopuji vaše rozčilení,” pravil chladnokrevně milec. „Nemohu však dovoliti, abyste takto o Jejímu Veličenstvu mluvil, je již moudrost nad naše rozumy jest povznesena. Jelikož to carevna chce, abyste byl vycpán, nesmíte nařikati, nýbrž si to za velikou čest pokládati, ač ovšem při tom žádného vyzrazení není.”

„Ne, ne! Tisckrát ne! Já nechci!”

„Oho, milý pane, máme zde po ruce všechny prostředky, bychom vás skrotili!”

V okamžiku tom otevřely se dvěře vedlejšího pokoje a do vnitř vstoupila přívábená křikem dlouhá, suchá madam Sutherlandová.

„Co se zde děje?” ptala se ledovým hlasem.

„Mám býti vycpán!” křičel zoufanlivě tlustý její manžel.

„Shocking!” odsekla dáma rozlobeně a odešla.

Ani u své lepší polovice nedošel Sutherland soucitu. Měla jeho výkřik za špatný vtíp.

N. Droz.

Milionář učinil poslední pokus. Obrátil se k Zubovovi a padl před ním na kolena.

„Excellence!“ štkal, „jmenem Nejvyššího prosím Vás za odklad! Učiňte možným, bych mohl s Jejm Veličenstvem promluvit. Svoluji ve všechny podmínky!“

„Aj,“ pravil generální pobočník kousavě, „já nemám žádné příčiny býti vám povůli, vy starý hříšník! Proč jste mi nechtěl mé panství v Livlandě, které jsem jsa mladým zadluženým poručíkem vám přenechati musel, zpět prodati? Teď si budu moci je z vašeho dědictví koupiti.“

Paprsek naděje zableskl v očích bankéře.

„Přiznávám se,“ lkal žalostně; „ano, já jsem chybil!“

„Excellence, pakli milostivě prosbu mou vyplníte, přísahám Vám, bude ještě dnes právní listina o vlastnictví livlandského panství v rukou Vašich!“

„Za oněch původních padesát tisíc rublů?“

„Za každou cenu!“

„Nuže,“ pravil Zubov s vítězným úsměvem, „mé srdce není z granátu. V prospěch váš chci jednati oproti výslovnému rozkazu carevny. Musíte ale hned v mém povoze s panem Relievem a panem vycpavačem do zimního paláce jeti. Ostatní se tam rozřeší. Jest to vaší povinností hněv Jejho Veličenstva usmířiti.“

„Opět dýchám,“ podotkl policejní komisař.

„Jsem na polo zachráněn!“ kvičel milionář.

„Nuže, pojďme!“ zvolal milec.

Všichni opustili dům, vsedli do kočáru a jeli k zimnímu paláci.

III.

Před všemocným milcem a generálním pobočníkem otevřely se čerstvě všechny dveře carské residence. Vstoupili do skvostné komnaty carevny. Byla tam Kateřina s kněžnami Daškovskou a Čartoryskou a jinými dvorními dámami.

Pohledla udiveně na muže.

„Vaše Veličenstvo,“ pravil Zubov hluboko se klaně, „přivádím pana Sutherlanda. Nechce se podrobiti vůli Vašeho Veličenstva.“

„Co to znamená?“ ptala se Kateřina majestátně.

V chvíli tu vrhl se milionář před vznešenou paní na kolena a štkal:

„Milost, Vaše Veličenstvo, milost! Čím jsem zasloužil hrozný ten trest?“

„Milý pane Sutherlande“, odpověděla carevna, „mluvíte v hádankách. Co si vlastně přejete?“

„Mám býti vycpán na rozkaz Vašeho Veličenstva...“

„Já že jsem to poručila?“

„Excellence Zubov...“

„Zde jest ten rozkaz,“ pravil zcela pokojně generální pobočník a podal carevně osudný lístek.

Kateřina vypukla v hlasitý smích.

„Vstaňte, pane Sutherlande!“ zvolala vesele. „Ne, vy nemáte býti vycpán!“

Pošeptala pak dvorně jedné dámě několik slov, načež tato do vedlejšího pokoje odkvapila, však brzy se vrátila s červenou sametovou poduškou, na níž malý bílý chrt ležel. Ubohé zvíře bylo již mrtvo.

„Pane Sutherlande!“ pravila Kateřina smějíc se, „víte, že jste mi před několika měsíci z Anglie obstaral několik psků, z nichž tento již včera drsnému našemu podnebí podlehl. Na památku vašich služeb dala jsem mu jméno „Sutherland.“ Nyní pochopíte, kdo má býti vycpán.“

„Tak jsem zachráněn!“ volal milionář, jemuž se ulehčilo. „Velký Bože, co jsem vystál strachu! Celý život budu pamatovati na tuto strašnou chvíli!“

„Jest mně velice líto! Prosím, byste mi osudný omyl mého generálního pobočníka omluvil!“

„Vaše Veličenstvo poručí — posloučám.“

„Byl to vskutku osudný omyl,“ pravil klidně Zubov nestaraje o blesky hněvu, které bankéř naň metal, a pošeptal milionáři ostrým přízvukem: „Ostatně to zustane při naší úmluvě. „Já vám vlastně zachránil život.“

Milionář pokynul. Neosmělil se proti všemocnému milci vystoupiti.

„Pane Girardele,“ pravil Zubov, „vidíte nyní, že jest to jen pes, na kterém máte své umění zkusiti. Pakli to dobře provedete, zajistě se pak vyplní i přání vaší ctižádosti.“

„Jaké přání?“ ptala se carevna.

„Pan Girardel rád by se stal dvorním vycpavačem.“

„Skrovné to přání může býti vyplněno.“ Vezměte sebou pska toho, pane dvorní vycpavači in spe a provedte svou věc dobře.“

Francouz zamručel několik slov díky a popadnuv pska — odešel.

Obdržel později skutečně titul ten a mohl směle nad krám vyvěsiti tabuli s cofsářským znakemí.

Po chvíli byli propuštěni i milionář a Reliev, kterýžto spěchal, aby učiněná opatření odvolal. —

„Nu, Platone Zubove,“ ptala se Kateřina, „jak to přijde, že jste rozkaz, kterému jste rozuměli musel, jinak si vykládal? Co jste chtěl tím blbým kouskem provéstí?“

„Vaše Veličenstvo,“ odpověděl Zubov, „hněvám se ze spravedlivých pohnutek na toho tlustého milionáře. Zahrál jsem ten kousek, avšak spojil jsem s tím též užitečný účel.“

„Jsem zvědava“

„Před pěti lety, kdy jsem se ještě neslunil v přízni Vašeho Veličenstva, byl jsem mladým, zadluženým důstojníkem gardovým. Jednoho večera prohrál jsem padesát tisíc rublů na čestné slovo a musel jsem je tudíž druhého jitra splatiti. Všichni Petrohradští lichváři měli však v ruce svých směnky mé mimo Sutherlanda. Obrátil jsem se k němu. Zapůjčil mi ty peníze a já mu dal do zástavy mé krásné dědičné panství v Livlandě, které mělo dvojnásobnou cenu. Nemohl jsem však v určený čas peníze mu splatiti a zástava propadla.

Když Vaše Veličenstvo mne bohatstvím zahrnuo, pokoušel jsem se marně panství to od Sutherlanda zpět zakoupiti. Žádný ruský finančník byl by měmu přání nevzdoroval, ale tento nestydatý Angličan stál na svém. Nyní, když jsem obdržel rozkaz dáti „Sutherlanda“ vycpati, napadla mne geniální myšlenka, bych příležitosti použil a bankéře notně postrašil.“

„Povedl se váš účel?“

„Ano. Ještě dnes jsem vlastníkem svého panství.“

„Pakli tomu tak, budiž vám odpuštěno, Platone Zubove!“

Generální pobočník uklonil se vděčně a polsbil Kateřině ruku.

Pak líčil celou tu scénu, jak jsme ji v kapitole druhé popsali.

Carevna a dvorní dámy nemohly se dosti nasmáti.

Panu Samuelovi Sutherlandovi ale znelíbila se věc ta. Přepustil livlandské panství Zubovovi za padesát tisíc rublů — s vydobytými miliony vrátil se pak do Anglie, věda, že ho tam habeas-corpus-act chrániti bude před podobnými nástrahami.

Vycpaný, Sutherland konečně, onen chrt, uměleckou rukou Girardela provedený, nalézá se dosud v jednom salonu eremitáže.

❧ Různé myšlenky a nápady ❧

III.

To je toho, že spal Rip Van Winkle dvacet let v jednom kusu! To my známe jistý národ, který prospal dvě století a pořád ještě neví na určito, jestli bdí či sní. „Zda sním či bdím,“ povídá Sládek, „já nedbal více,

já sepal ruce na hrudi,
a bylo mi jak v tmavém loubí,
když s houkáním se holubice
den letní v ráno probudí.“

Oh, ona je taková polodřímota krásná — věříme rádi. Jen že v tom českém „tmavém loubí“ nehoukají holubice, nýbrž sůvy a kulichové.

Mezi námi americkými Čechy jsou zastoupena všechna vyznání náboženská i politická. Jsme nevěrci, katolíci, židé i protestanti; jsme republikáni, demokrati, prohibicionáři, „dělníci“; bývali mezi námi i greenbackáři a jsou dosud socialisti a anarchisti: Všude je nás trošek a dohromady nevážíme nic.

„Bude-li každý z nás z křemene, bude celý národ z kvádrů,“ pravil jednou Neruda. Patrně neměl na mysli ten na drobno roztlučený štěrk, který chraští málomocně pod kolezy vládního povozu Taaffů a Gautschů.

B. BITNER.

❖ JAK OSUD S LIDMI HRÁ. ❖

Povídka. Pro kalendář „Amerikán“ napsal R. R.

I.

JDO před patnácti lety ještě meškal ve staré vlasti, ten pamatovati se bude zajisté živě, jaké smutné následky měl tehdy v roce 1875 nešťastný bursovní krach a jak mnohých vyžádal si obětí na životech lidských i na jmění. Z boháčů dřívě v přepychu žijících se stali v jediném dnu žebráci a mnozí nemohouce snéstí tíseň chudoby raději volili smrt; někteří zase klesnuvše pod zasazenou jim těžkou ranou brzo se vzpamatovali v naději, že podaří se jim opětně nabytí spekulacemi ztraceného jmění.

K těm náležel i Karel Tichý, vážený obchodník v P. . . . ve velkém krajském městě v Čechách. Když telegram přinesl osudnou zvěst, že veškeré jeho jmění jest ztraceno, tu domníval se, že nepřezíje ránu tuto a zavřev se ve své pisárně, častěji sáhnul k revolveru na psacím stolku ležícímu, vždy však jej zase odložil.

Láska k životu v něm zvítězila a když k této připojila se i naděje, že podaří se mu novými spekulacemi nabytí ztraceného jmění, tu pomalu se z těžké rány osudu zotavoval a v několika týdnech byl tím čilým, energickým obchodníkem jako dřívě, jemuž chybělo en jedno — rozvaha.

Tu ztrácel v touze, aby opětně rychle zbohatnul a nyní vrhal se do bursovních spekulací s horečným chvatem. Však jako by rozmarná bohyně Štěstěna od něho se nyní odvrátila, tu každý den mu telegraf oznamoval nové a nové ztráty.

Ku krytí schodku vyčerpal veškeren svůj úvěr a konečně nadešel okamžik, že obdržev jednoho dne telegram od svého bankéře vídeňského, aby poslal mu čtyři tisíce zlatých na uhrazení schodku, neměl ani desátou část této sumy pohromadě.

Drže v ruce osudný telegram, klesl na židli a téměř bez ducha hleděl do prázdna.

„Co nyní?“ zašeptal po chvíli. Zoufalost uchvacovala ho svým spárem. „Učiniti jedním rázem všemu konec,“ tak uvažoval. Strašidlo bankrotu vystupovalo mu před duši a ledový mráz probíhal mu celým tělem, když vzpomenu si na následky úpadku firmy své, kteráž dosud všeobecné vážnosti požívala. Po úpadku stihla by ho nejen hanba, ale snad i vězení, neboť dluhy převyšovaly již jeho jmění.

Zdálo se mu, že východištěm z této hrůzné situace jest pouze — smrt. Když však počal o tom uvažovati, tu se před ní lekal. Vzítí si život, k tomu jest zapotřebí velké odhodlanosti a rozhodné vůle; ta však Tichému chyběla.

V tom oko zablesklo se mu zimničným jakýmsi žárem. V hlavě patrně zrodila se mu jakási spásná myšlénka.

Vstal, uzavřel opatrně dvěře své pisárny a vytáhnuv z pokladny několik směnek již zaplacených, počal bedlivě je prohlížeti a zvláštní pozornost věnoval podpisům.

Po krátkém váhání vzav péro do ruky rozložil před sebe čistý blanket směnečný a zašeptav: „To jest má jediná pomoc!“ počal psáti.

Ruka se muz počátku chvěla. Páchal první podvod ve svém životě — padělal směnku.

„Štěstí se musí obrátit a pak ji vyplatím,” těšil se, když dopsal a nesl ji do banky k eskomptu. Když řiditeli směnku podával, třásla se mu ruka jako starci a musil násilím své rozčilení přemáhati, aby řiditel něčeho na něm nepozoroval.

Směnka byla bez závady přijmuta, obnos za ni vyplacen a Tichý rychle spěchal domů.

„Jsem zachráněn,” oddechl si, jsa opět ve své pisárně.

„Zachráněn, ale podvodem,” ozval se v nitru hlas jeho svědomí. Tichý však hleděl sám sebe upokojiti nadějí na brzký příznivý obrat v spekuláčnických svých plánech.

Naděje tato ale ukázala se klamnou. Čím dále tím více Tichý klesal v neodvratnou již propast finanční záhuby. Bursovní hra zničila jej úplně a katastrofa blížila se neodvratnými kroky. V několika dnech dospěti měla první

falešná směnka jím vystavená k placení. On nemohl ji eskontovati a podvod musil přijíti tudíž na jevo.

Aby tuto směnku krýti mohl novou falešnou, to bylo již nemožno, neboť důvěra ve firmu Tichého rychle počala klesati a směnky jeho nepovažovány již za tak dobrý papír jako dřive.

Musel se tudíž rozhodnouti, co počít, aby nemohl-li více zachrániti čest své firmy a svou vlastní, zachránil aspoň sama sebe.

Neváhal dlouho. „Odjedu do Ameriky,” rozhodl se.

„A co tvá rodina?” ozvalo se v něm. „Nechám ji zatím zde a pak může přijeti z a mnou,” odbyl krátce tuto otázku svého svědomí.

Tichý byl sobíkem jako většina obchodníků, nejdříve pomýšlel na zachránění osoby své, a pak teprvé, když byl v bezpečí, chtěl pomýšleti na jiné.

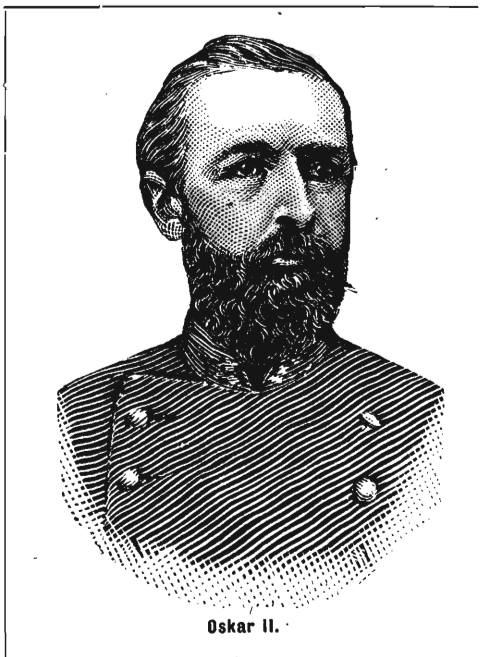
Celé odpoledne konal tajné přípravy k útěku svému, neboť nechtěl zby-

tečně ztratit ani jediné chvílky. Ženu svoji s malým sedmiletým hošíkem poslal na procházku, aby mohl nevyrušovaně se připravovati a když blížila se noc, byl úplně připraven na cestu.

„Musím do Prahy a z Prahy bezpochyby do Vídně,” pravil k vrátivší se choťi své.

Řekl to tonem klidným, nedbalým, násilně přemáhaje své rozčilení.

„A přijedeš brzo?” tázala se nic netušící paní.

Oskar II.

„Snad v několika dnech,” zněla jeho odpověď a rozloučiv se rychle se svojí ženou a dítětem, spěchal na nádraží.

Loučení s rodinou nezůstavilo na něm žádného dojmu. Celá mysl jeho zaujata byla jedinou myšlenkou, jak by unikl sám trestající ruce blížící se spravedlnosti a cesta do Hamburku zdála se mu celou věčností.

Oddechl si teprvé, když parník odrazil od břehu a musil násilím potlačití výkřik radosti deroucí se mu z hrdla. „Zachráněn,” zašeptal pouze, „zachráněn!” a oko zasněžilo mu radostí. — —

Když uplynul již téměř týden a Tichý se ze své cesty nevracel, ani o sobě nepodával žádných zpráv, tu choť jeho naplněna byla úzkostí a jakési nejisté tušení počalo se v duši její vznášeti, jako by nad hlavou její vznášela se neodvratná pohroma.

Tušení její mělo záhy proměnití se v děsnou skutečnost. Prvá falešná směnka dospěla k placení. Podvod přišel na světlo. Závod z úředního rozkazu okamžitě zavřen a ohlášen konkurs. Nyní teprvé přišlo na jevo, do jak vysokého obnosu Tichý podvody paděláním směnek spáchal a vydán na něho zatykač. Bylo však již pozdě. Tichý blížil se zatím téměř již ku břehům Ameriky.

Nešťastná a opuštěná paní nad touto neočekávanou a netušenou katastrofou byla by sešilela a jediné láska k její dítěti dodávala jí síly, aby neklesla zdrcena pod touto hroznou ranou osudu.

V městě, kde zhanobeno bylo jméno její a jejího syna, nechtěla zůstatí. Nevýčkávní ani výsledku konkursu odstěhovala se do Prahy. Zde živila se prací rukou svých.

Z počátku úmorný tento život působil jí mnoho bolu a často rosila látku, nad níž byla skloněna, velikými slzami.

Čekala na zprávy od svého manžela, neboť bylo jisto, že uprchnul před ná-

sledky bankrotu; měsíc plynul po měsíci, však opuštěné paní nedostalo se ani jediné řádky útěchy od uprchnuvšího manžela.

Čekala stále, ale čekala marně a teprvé, když uplynulo několik roků již od onoho dne, kdy stala se nejen chudou ale i opuštěnou, tu přestala doufati a jedinou útěchu v těchto smutných dnech nalezala v práci a ve svém dospívajícím synovi.

II.

Když po čtrnáctidenní plavbě loď, s níž Tichý do Ameriky jel, zakotvila v novoyorském přístavu a několik hodin na to veškerí cestující přivezení do Castle Gardenu a odtud po odbytých formalitách propuštění byli, tu usídlil se Tichý v jednom z tehdejších vystěhovaleckých brlohů na blízku Castle Gardenu rozložených, kdež přistěhovalci vyssávání byli bez milosti.

Peněžní hotovost jeho po uhrazení cesty stačila sotva na měsíc ku krytí nejn nutnějších potřeb, to však Tichému nečinilo valných starostí. Domníval se, že svými schopnostmi a svým vzděláním nalezne si brzy přiměřené místo a činil si vůbec nejružovější naděje do budoucnosti.

Byl však v nich trpce zklamán. Marně sháněl se po nějakém zaměstnání v obchodě, neznalost anglické řeči byla mu na závalu. Hotovost jeho už byla téměř vyčerpána.

„Nyní musím se k něčemu odhodlat,” mluvil sám k sobě, přijda jednoho dne zemdlen a unaven marným hledáním nějakého místa.

„Ale k čemu?” uvažoval dále. „Nezbyde mi nic, nežli sáhnouti k lopatě,” vzdechl si po chvíli a hluboce sklonil k prsoum svoji hlavu. To pomýšlení bylo mu hrozné, že musí odhodlati se k těžké práci rukou, již dříve nikdy nekonal. Přece však druhý den časné ráno vstáv záhy odebral se do přístavu,

aby hledal zde práci. Když však sem přišel a viděl, jak lopotně a namahavě dělník musí vydělati si ten groš ku své výživě, tu klesla jeho odvaha a téměř utíkaje vzdaloval se z přístavu.

Po několika dnech, když poslední cent vytáhnul už z kapsy a hlad počal se ozývati v jeho nitru, tu vrátil se sem zpět a se zoufalou odvahou počal žádati za nějakou práci. Záhy ji našel a sice jednu z nejlopotnějších a nejnamahavějších. Musel skládati prkna s lodě. Z počátku mu to šlo ovšem velice po-

malu, záhy však si zvyknul na těžkou práci tuto, při níž sílila ho stále touha získati si jmění.

Poznav, že bez znalosti angličtiny těžko dodělati se lze lepšího postavení, nežli bylo jeho dosavadní, věnoval veškeren prázdny svůj čas tomuto předmětu a uplynul sotva rok, a Tichý, jenž nyní zaměnil jméno své za Stille, dobyt si takové znalosti angličtiny, že snadno našel si místo jako klerk

v modním velkém jednom závodě.

Po celou tuto dobu těžkých svých zápasů za existenci si časem vzpomenu sice na svoji opuštěnou rodinu, k tomu však se neodhodlal, aby jí poslal k útěše několik řádků.

„Až budu míti lepší postavení, pak jim dám o sobě vědět a vezmu je sem,“ omlouval vždy svou nedbalost.

Závod, v němž byl zaměstnán, byl navštěvován bohatými Američankami, a Tichý či Stille, jak od nynějška, ho budeme nazývati, požíval u těchto dam

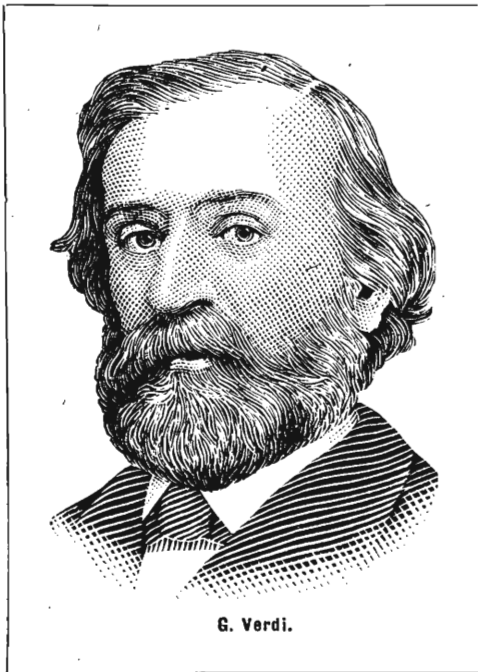
jako zručný a uhlazený klerk velké oblíby.

K stálým odběratelkám závodu náležela i Miss Smithova, dědička značného jmění po svých zemědělských rodičích. Byla to pravá Američanka.

Vytáhlá, obličej její byl bledý, pihovatý, vlasy barvy plavé do červena přecházející a v nápadech a rozmarech svých byla Miss Smithova výstřední až do krajností.

Jediným z prodavačů, kdož ji obsluhovali směl, byl Stille a zalíbil se vý-

střední Američance tak, že sama mu učinila nabídku, zdali by ji pojmouti chtěl za choť. Stille se nejprve tohoto návrhu uleknul. Jsa svobodným byl by ani okamžik neváhal jej uchopiti, aby se mohl tak záhy státi bohatým a dosáhnouti cíle svých tužeb, takto ale přece hlas svědomí upomínající ho na opuštěnou v Čechách ženu zdržoval ho od přijetí návrhu Miss Smithovy.

G. Verdi.

„Nemůžete-li mi dát odpověď hned, přijďte mi ji zítra vyříditi sám; budu vás očekávati,“ pravila vdavekchtivá Američanka a laskavě mu pokynouc hlavou odcházela ze závodu.

Druhý den Stille se srdcem prudce tlukoucím vstupoval do domu Miss Smithovy. Nevěděl dosud co jí odpoví. Ač celou noc přemýšlel o laskavém návrhu mu učiněném, přece nemohl se rozhodnouti, jak se má zachovati.

Miss Smithova očekávala ho již v příjemném salonu.

Stille byl nádhrou jeho téměř osl-
něn. Zůstal překvapen státi u vchodu.

„Pojďte blíž, vžměte místo, prosím,“
zvala jej Miss Smithova ukazujíc mu na
pohovku naproti ní stojící.

Stille s nemoú poklonou usednul.
Nastala pauza. On se skloněnou hla-
vou v posledním okamžiku ještě sbíral
myšlénky a uvažoval — stále však ne-
mohl dojíti v nitru svém k rozhodnutí.
Znenáhla počala v něm však vítěziti
touha po bohatství Miss Smithovy.

„Nu, jak jste se rozhodl?“ přerušila
mlčení Miss Smithova.

Jakoby ze sna vyrušen vzhlédl k ní
Stille vzhůru.

„Jak bych mohl takové štěstí od
sebe odmítnouti?“ pravil pak rychle a
rozhodně a sehnuv se, políbil malou
bilou ruku Miss Smithové.

„All right!“ řekla tato s úsměvem.
Hned na to umluveno, kdy sňatek má
býti odbýván. Byla určena zcela kra-
tičká lhůta a ač poručník Miss Smith-
ovy chtěl klásti sňatku překážky, ener-
gická Američanka stála neustupně na
svém a sňatek v určený den také byl
odbýván.

Od té doby byl však poručník Stille-
mu nepřítel a pronásledoval ho svou
nenávisí, kdekoli mohl.

Stille zařídil si nyní samostatný zá-
vod a bývalé štěstí jeho počalo se mu
vraceti.

Nyní nechybělo mu nic nežli dušev-
ní klid. Ač snažil se hlas svědomí,
upomínající ho na opuštěnou ženu a
dítě přehlušiti, přece se mu to nedařilo.
Nyní nesměl se k nim ani více hlásiti,
neboť byl poután po druhé svazkem
manželským a poručník jeho druhé
choti byl by ani na okamžik neváhal
odevzdati jej v ruce spravedlnosti,
kdyby byl tužil a nabyl důkazů, že se
Stille dopustil bigamie.

Tak žil stále v trýzni, jíž nemohlo
utišiti ani nyníjší jeho bohatství.

Vrhal se do spekulací nejdovážněj-
ších, aby ohlušil výčitky svědomí a
stálý ten zápas a boj duševní účinkova-
ly na něj takovou měrou, že vůči hledě
stárnul.

Uplynulo mnoho roků od druhého
neprávě uzavřeného manželství Stille-
ova. Osud zbavil tohoto stálého strážce
a nepřítel poručníka druhé jeho man-
želky, neboť tž zemřel a ač poněkud
se Stilleovi odlehčilo, tu přece ještě
vzpomínal na svou opuštěnou rodinu a
to tím více, když manželství jeho zů-
stalo bezdětným. Jak rád byl by nyní
svého syna přivinul k prsoum svým —
však marně toužil po tom. Bylo mu
dosud pykati za spáchanou vinu.

III.

Jednoho večera bloudil po ulicích
newyorských mladík chorého vzezření.
Tvář jeho byla bledá, oči měl vpadlé,
chůze jeho byla nejistá.

Bloudil jak se zdálo bez cíle po uli-
cích, oko bloudilo plaše kolem, občas
se zastavoval, jako by odpočinout chtěl
zemřlým svým údům a pak kráčel
zase dál.

Schylovalo se již k půlnoci, ulice
pustly.

„Již nemohu dál,“ mluvil k sobě
mladík ulicemi bloudící a znaven klesl
náhodou na práh u dveří závodu Stille-
ova. „Co nyní počít?“ mluvil opět tiše
a smutně po nějaké chvílce dále. „Ten
hlad mne moří,“ vzdychal. „Již třetí
den neměl jsem ničeho v ústech a spát
také nevím kde. Ta ustavičná chůze
po ulicích mne k smrti již unavila.“

Umlkl a svěřil k prsoum hlavu.
„Kdybych mohl si aspoň někde odpo-
činouti a spánkem se trochu posilnit,“
mluvil zas po chvílce a rozhlížel se
kolem.

Zrovna před závodem stál na ulici
malý krytý vozík, na němž rozváží se
zboží. Hlavou projela mu myšlénka.
Vstal a spěchal k vozíku.

„Zde si lehnu,” pravil a rychle vlezl dovnitř.

Ráno, když byl závod otevřen, našel vozka mladíka spícího ve vozíku. Budil jej, tyž však otevřel oči a zíral udiveně na vozku, jako by nerozuměl co žádá. Stille jsa u okna viděl to a ze zvědavosti sešel dolů se podívat. Vozka ukazuje na mladíka, vykládal mu, že nechce vstáti a sléztí s vozíku.

Stille pohlednul na ubožáka. Na první pohled poznal, že jest nemocen. Také zaslechl z úst jeho přervaná nesovislá česká slova.

Zvláštní jakýs pocit se ho zmocnil. Pojednou ho cosi k mladíku táhnulo, tak že považoval za svou povinnost mu pomoci.

„Dopravte ho do mého bytu. Ubožák je nemocen,” rozkázal ihned a vozka ještě s jedním sluhou opatrně mladíka vyvednuvše nesli ho nahoru. Přivolaný lékař konstatoval u nemocného hořečku.

Tyž blouznil, neustále volal matku a Stille s útrpností pohlížel na hezkého jinocha zápasícího s těžkou a nebezpečnou nemocí a často vyseděl dlouhé hodiny u jeho lože.

Po pečlivém ošetřování vzala nemoc obrat k lepšímu a zdraví vracelo se jinochovi křapem, jak se u mladých lidí obyčejně stává.

„Kde jsem?” ptal se jednoho dne, pohlížeje udiveně kolem sebe.

„U mne, mladý pane,” odpověděl Stille.

„Musel jsem býti těžce nemocen; není-li pravda?”

„Ano, avšak nyní již nebezpečí minulo.”

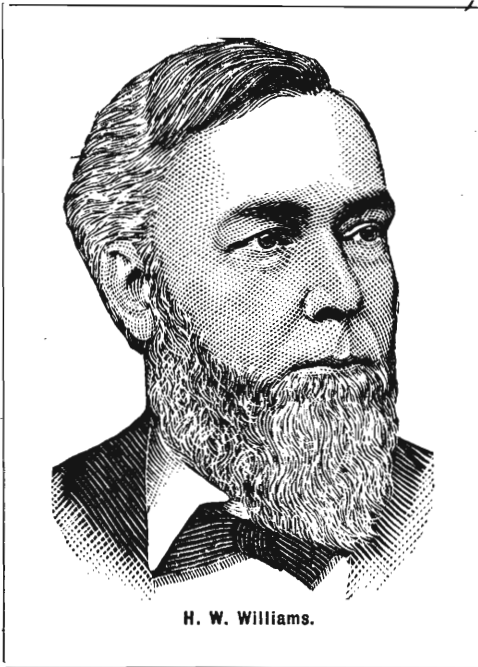
„Vy jste se mne ujal, jak se zdá. Oh ano, pamatuji se. Jedné noci byl jsem tak unaven a sláb; vlezl jsem do jakéhosi vozu, když neměl jsem kde jinde spáti; a co se dále se mnou dělo nevím.”

„Nalezli jsme vás nemocného a považoval jsem za svou povinnost o vás se starati.”

„Oh jak jsem vám vděčným,” mluvil mladík a uchopiv Stilleovu ruku vroucně ji tiskl. „Kdyby moje dobrá matička byla ještě živa, jak by vám také děkovala.”

„Vy nemáte již matku?”

„Ani matku, ani otce. Jsem sirotkem. Otec můj jednoho dne zmizel opustiv nás a zůstaviv svému osudu. My se pak odstěhovali do Prahy, kdež dobrá matka má živíc se

H. W. Williams.

šitím bídě svůj život v stálém trudu trávil. Před rokem jsem ji pochoval. Umírala nešťastná nad trpkým pronásledujícím ji osudem, kterýž i mně se zdá být údělem. Opustil jsem před třemi měsíci Prahu a rozloučiv se s rokem drahé matky své vydal jsem se na cestu do Ameriky. Však jako matce mé a mně štěstí nebylo příznivo v Čechách, tak také marně hledal jsem ho v Americe. Vy našel jste mne, když nezbyvalo mně snad již nic jiného nežli hrozná smrt hladem, neboť

tehdy již třetí den jsem ničeho nepožil.”

Při tomto vypravování mladíkovo podepřel Stille hlavu svoji v dlaně. Horké slzy draly se mu z očí.

„A jak se nazýváte?” tázal se Stille po chvílce hlasem chvějícím a oko jeho nedočkavě spočinulo na ústech mladíkových.

„Karel Tichý.”

„A jste rodič?”

„Z P...,” odvětil mladík.

„Synu, můj synu!” vykřikl Stille a vrlnuv se na nemocného obejmul jej horoucně. „Můžeš mi odpustit?” tázal

se pak tiše a nyní počal své osudy vypravovati nalezenému synovi. Týž poslouchal vše s účastí a když otec jeho dokončil, tu objav jej pravil:

„Odpouštím vám a myslím, že mám právo odpustiti vám i jménem mé trpce zkoušené matky.”

„Můj drahý jediný synu!” vzlykal stařec. „Tento den jest nejkrásnějším z mého života!” — — — — —

Když se Karel úplně pozdravil, stal se společníkem závodu otcova, kterýž nyní hleděl napraviti chybu spáchanou. Stille každodenně blahořečí osudu, že přivedl mu jeho syna do cesty.

— G E S T O U K S L Á V Ě . —

Ze svých upomínek vypravuje pro kalendář „Amerikán“ M. K. K.

SLÁVA! Slovíčko krátké sice, ale plné kouzla, plné půvabu, zvláště pro mladou hlavu naplněnou ideály.

Ještě dnes s útrpným úsměvem vzpomínám na ty doby, kdy omámen zvukem a významem tohoto slovíčka, chtěl jsem se mermomocí státi slavným. Domníval jsem se tenkrát v mladistvé naivnosti své, že podaří se mi jedním útokem dobýti si lauru nesmrtelnosti, zkušenost pozdější poučila mne však o jiném.

Maje na paměti staré latinské přísloví „nikdo ve vlasti prorokem”, vyjel jsem si asi před deseti roky do světa, abych zde si dobyl slávy a pak teprve hodlal jsem vavřínem již ověnčen vrátit se do své vlasti a složit na její oltář svůj um a svůj talent.

Jel jsem se srdcem plným nadějí a když dobrá matička má doprovázejíc mne k vagcnu líbala mne v čelo mé dávajíc mi požehnání na cestu, tu myslil jsem si v duchu; „Až se vrátím, milá matičko, tu budeš mít ze mne teprve radost.”

Ale již na počátku cesty k slávě, poznal jsem, jak nebezpečná a trny posetá je ta dráha umění a mnohý trn na ní zranil mne často až do krve.

Kdo má tuhou, abych tak řekl, kočičí povahu, tomu se rána brzo zacelí a on po dráze umění jde stále dál, až dosáhne kýženého cíle, jiný opět několi-krát zraněn raději s ní ustoupí.

„Být umělcem k tomu nedostačuje pouhý talent, ale také tuhá kůže,” pravil jednou veliký herec Devrient a já

často vzpomínal jsem si na pravdivý tento výrok, když započal jsem svoji uměleckou kariéru v malém německém městečku saském Mügelnách, kdež byl jsem jako první karaktérní herec a charginista engažován.

Společnost páně Uhlova, u níž jsem první „skvělé“ toto engagement s 75 marky měsíčně nalezl, byla jednou z větších cestujících společností potloukajících se po Sasku.

Slavnostní svůj vjezd do příštího působiště uměleckých mých výkonů odbyl se velice neslavnostně. Na nádraží neočekával mne nikdo; to mne poněkud zarazilo, leč v krátce nabyl jsem opětně svůj nadějeplný rozmar a vsednuv do staromódního dostavníku, kterýž byl frekvenčním prostředkem spojujícím Mügelna s ostatním světem, octnul jsem se za půl hodinky v městě.

Zanechav svá zavazadla v hostinci vydal jsem se na cestu po hledání feditelova bytu. Nalezl jsem jej brzo, a se srdcem tlukoucím zůstal jsem na okamžik státi přede dveřmi „přijímacího salonu“ mého prvního fiditele.

Upraviv svoji toaletu a oprášiv na rychlo ještě šátkem boty, zaklepal jsem na dvéře.

„Herein!“ ozvalo se libozvučně ze vnitř a na toto pozvání vstoupil jsem do salonu páně fiditelova.

Týž patrně nebyl žádným parádníkem, a dle veškerých známek zdál se býti vřelým stoupeancem zásad Dioge-

nových. Tak pustým a jednoduchým byl tento „salon“ páně Uhlův zrovna jako Diogenův sud. V jednom koutě ležela nahromaděná garderoba, v druhém byla velká halda různých knih a úloh, celý „nábytek“ tohoto parloru byla jediná uprostřed stojící bedna.

Když jsem to vše jedním pohledem přelétnul, tu počalo mi býti poněkud u srdce úzko. Ještě jsem se z tohoto svého překvapení nevzpamatoval, tu pojednou zrak můj upoután byl na hromadu knih, za níž se počalo cosi hýbat.

Za okamžik stála přede mnou maličká obkrouhlá postavička asi pětáctyřicetiletého hlohavého mužička. Týž oblečen byl v černý ošumělý divadelní sametový plášť, kterýž užíval patrně místo županu a na nohou měl žluté odřené rytířské střevíce, čili jak se jim v herecké mluvě říká „štreitšů“. Pohlédnuv na tuto figurku musel jsem se přemáhat, abych nevypukl v smích.

„P a n f i d i t e l

Uhle přítomen?“ tázal jsem se, domnívaje se před sebou míti nějakého divadelního sluhu.

„Prosím, to jsem já,“ odvětil mužiček. „Co si přejete?“

Zůstal jsem po těchto slovech jako když mne omráčí. Tak tedy vypadá tvůj první fiditel, myslil jsem si v duchu a smích, do něhož jsem dříve měl chuť, mne okamžitě přěšel.

Brzo jsem se však vzpamatoval.

„Jsem vámi engažovaný herec Emil Robert,“ představoval jsem se, neboť

T. W. Herbenstein.

pod tímto jménem vystupoval jsem v Německu.

„Těší mne,“ řekl suše pan Uhle podáváje mi ruku. „To budeme hned zítra dávatí „Krvavou svatbu“. Máte Karla studovaného?“ ptal se mne rychle.

„Nemám, vůbec ani „Krvavou svatbu“ neznám,“ odpověděl jsem.

„To nevádí, úlohu dostanete večer až přijдете do divadla. Však ono to půjde.“

Neodvážil jsem se odporovati. Má úcta k autoritě ředitelské byla tak veliká, že bych byl sehrál i celého „Othella“, neřku-li „Karla“, kdyby mi to byl ředitel přikázal.

„Teď ale si rychle jděte vyhledati nějaký byt,“ ukončoval těmito slovy moji audienci pan Uhle a já porozuměv tomuto pokynu rozloučil jsem se s ním a šel jsem si hledati byt.

Obyčejný smrtelník, který nikdy nebyl cestujícím hercem, nedovede si představití, co to znamená hledat si byt. To jest pravá křížová cesta; konal jsem ji sice jen jednou, ale nezapomenu na ni nikdy.

Od domu k domu jako Ahasver jsem bloudil, leč marně. Nikde nechtěli cestujícímu herci poskytnouti útulek a přístřeší. Patrně kolegové v Muegeln nemuseli požívatí jako nájemníci té nejlepší pověsti.

Konečně unaven a utmáčen zabloudiv jsem do jedné hospůdky, abych sklenicí hořkého moštu Gambrinova osvěžil poněkud síly své.

Padnuv více nežli sednuv na nejbližší židli sklonil jsem hlavu v dlaň a přemýšlel, jak trpký jest tento prvý můj krok na cestě k slávě.

Nepozoroval jsem ani dříve, že mimo mne se v hospůdce ještě někdo nalezá, až teprve, když mne z dumání mého vytrhl jakýs hřmotný hlas.

„Co vám chybí?“ zaslechl jsem.

Pozvednuv hlavu, díval jsem se po světlnici, zdali tato otázka se mne týká.

U okna seděl jakýs velký silný muž v zeleném stejnokroji a vida, že neodpovídám, tázal se ještě jednou, ukazuje na mne: „Co vás tlačí, že vypadáte tak, jako byste měl nějaký hřích na svědomí?“

Zvědavost tato více nežli indiskretní mne dohřála. „Co je ti po tom?“ myslil jsem si v duchu, ale nahlas jsem odpověděl krátce: „Nic!“

Zelenokabátník nezdál se s mojí odpovědí býti spokojen, neboť dorážel na mne dále.

„Jste v Muegelnách u někoho na návštěvě?“ ptal se.

„Ne.“

„A co zde děláte?“

„Jedu sem na letní byt,“ odpověděl jsem dotěrnému tazateli, chtěje se ho zbýt.

„Na letní byt teď v listopadu?“ ptal se mne zase znova.

Neodpověděv mu více, zaplatil jsem a rychle z hospůdky odešel. Byla již téměř noc, když podařilo se mi přece naléztí byt v jedné postranní odlehlé uličce.

Se srdcem lehčím šel jsem do divadla. Cestou kmitl se mi několikráte buď za mnou nebo přede mnou zvědavý zelenokabátník z hospůdky; nevšímal jsem si však toho.

V divadle představen jsem byl panem ředitelem celému personálu a zároveň také dostal jsem úlohu „Karla“ v „Krvavé svatbě“.

Jsa unaven cestou i dlouhým hledáním bytu odebral jsem se ještě před ukončením představení domů.

Vycházeje ze sálu zahlédl jsem u dveří opět onoho protivného zelenokabátníka, jenž měřil mne svým pohledem tak jako by vniknouti chtěl až do útrob mého nitra.

Nyní počalo mne to již znepokojevati. „Co ten člověk ode mne chce?“ myslil jsem si v duchu. Marně pátral jsem po nějaké odpovědi na tuto otázku a teprve když počal jsem k zítřejšímu

představení „dřítí“ Karla, tu zapomenul jsem na svého pronásledovatele.

Ráno odpočívaje ještě sladce v náruči Morteově byl jsem pojednou probuzen třemi pádnými ranami na dveře svého bytu.

„Kdo je to?“ tázal jsem se nechtěje opustiti měkké lůžko.

„Otevřte jen, ale rychle!“ zavznělo opět velitelsky z venku.

Chtěj nechtěj musel jsem uposlechnouti. Obleknuv se rychle otevřel jsem dveře a div jsem neklesl vida před nimi státi o pět onoho zelenokabátníka a ještě jiného — oba pak nalezali se v plné zbroji.

Nyní jsem teprvé věděl, koho mám před sebou. Byli to saští četníci.

„Kde máte svůj pas?“ spustil na mne jeden z nich.

„Můj pas mám ve svém příručním kuffíku,” odpověděl jsem.

„Ukažte nám jej.”

Byl jsem odjakživa dobrým občanem, chovaje k zákonu povinnou úctu, a tak také vůči těmto strážcům zákona jsem byl nanejvýš ochotným.

Spěchal jsem ke kuffíku, hledal, hledal, ale marně. Pas jsem nemohl nalézt.

„Aha,” smál se včerejší můj pronásledovatel, „panáček nemá pas.”

„Bezpochyby, že nechal jsem ho ve svém velkém kufříku,” odvětil jsem.

„Podobné výmluvy my známe,” vpadli mi oba do řeči.

„Nerozumím vám, pánové, ujišťuji vás, že pas svůj mám ve velkém kufříku, který snad již dnes neb nejdéle zítra budu mítí zde na nádraží,” pravil jsem důrazně k četníkům.

„Nu uvidíme, prozatím ale půjdete s námi.”

Vyhovuji z duše rád každému pozvání, ale tohle byl bych milerád služebníkům svatě Hermandady odpustil. Co však naplat, s těmi pány nejsou žádné žerty a tak volky nevolky vezma klobouk ubíral jsem se s nimi z bytu.

Před domem stál ještě jeden četník právě pod oknem mého bytu. Pochopil jsem hned proč. Obávali se, a bych neuprchl oknem. To mne musejí mítí za nějakého nebezpečného zločince, projelo mým mozkiem.

V tomto „čestném” průvodu tří četníků ubíral jsem se na radnici.

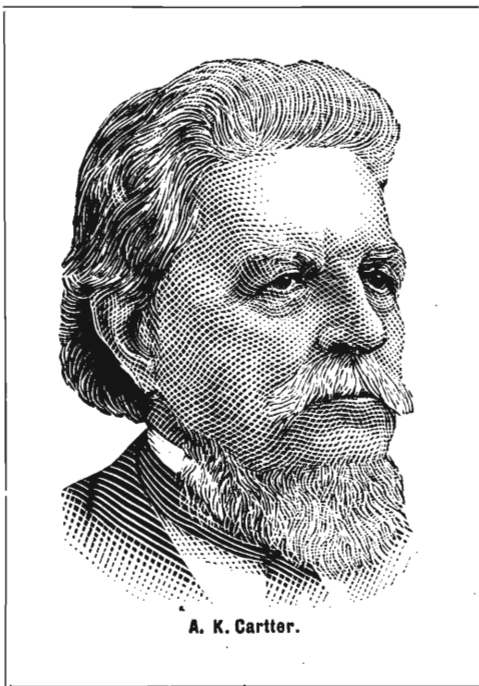
V ulicích a na náměstí, kudy jsme se ubírali, stáli houfy lidí. Někteří z nich ukazovali na mne a při tom

zaslechl jsem často opakovati: „Nihilista.”

„Tak tedy za nihilistu a revolucionáře mne považují,” myslel jsem v duchu a nebyti situace má tak vážnou, byl bych vypukl v hlasitý smích.

Na radnici zavedli se mnou výslech a vyšetřující soudce maje jakousi fotografii před sebou, porovnával s ní stále moji nepatrnou maličkost.

„Není pochybnosti, on je to,” bručel při tom do vousů.

A. K. Cartter.

Chtěli mne okamžitě dopravit do Drážďan a stálo mne to velké namáhání a mnohých proseb, nežli jsem soudce pohnul, aby sečkal aspoň do té doby, nežli dostanu svůj kufr s nešťastným pasem, jeuz přivedl mne do tohoto „trublu“.

Strážník stále dvěma četníky seděl jsem na strážnici, čekaje na osudný kufr.

Hodina míjela za hodinou a kufr nepřicházel. Blížila se již noc a já s úzkostí čekal jsem, zdali přece budu nucen nastoupiti cestu do Drážďan. Dva jiní četníci přišli ke mně na stráž. Poznala jsem z toho, že mi povolena byla ještě lhůta. V celém životě nebyla mi žádná noc tak dlouhá jako tato. Rozčilením nemohl jsem ani oka zamhouřiti. Minuty zdály se měniti v hodiny a když užel jsem maličkým okénkem vnikati první paprsek slunce do strážnice, byl bych radostí téměř vykřikl.

Přiblížila se devátá hodina; tu přiběhl do strážnice soudní sluha a odvedl mne beze slova k vyšetřujícímu soudci. První nač zrak můj padl, byl nešťastný kufr. Podal jsem soudci klíček a týž doručiv ho sluhovi nařídil mu, aby celý kufr můj důkladně prohlédl a zvláště papírům mým náležitou věnoval pozornost.

Úřední sluha s celou svědomitostí vykonal tento daný mu rozkaz. Osudný

pas a i jiné papíry osvědčující totožnost mé osoby brzy našel.

Soudce důkladně je prohlédnuv ponechal si je u sebe.

„Nemějte mi za zlé, ale musím přesvědčiti se telegrafickým doazem v Praze, jsou-li papíry pravé,“ řekl a doložil: „prozatím jste propuštěn; ovšem nežli dostanu odpověď, zůstanete pod policejní dohlídkou.“

Oddech jsem si, jako když se mne svalí balvan.

V Muegelnách tímto dobrodružstvím stal jsem se hrdinou dne a když druhý den vystoupil jsem v „Krvavé svatbě“, tu bylo jako „nabito“.

Vážení strážcové zákona spůsobili mně kapitální reklamu, ale přece jsem jim za to nebyl povděčen. Byl jsem s nimi stále na štíru po celý, ovšem ne příliš dlouhý svůj pobyt v Muegelnách.

Když odjížděl jsem po čtyřech nedělích do velkého městského divadla v Hanoveru, tu revanchoval jsem se služebníkům svaté Hermandady jedním veršem v kupletu.

V noci po představení jsem však odejel, abych vyhnul se pokutě, která na mne pro uražení strážce čekala.

Ínu policajti jsou v Německu zrovna tak velcí páni jako v Americe.

❧ DVĚ VĚTY. ❧

DVĚ věty znám, jež srdci znějí nad slavičí zpěv sladčeji, kde mladé rty se jimi chvějí, tam hruď se šíří nadějí.

Tou první větou: „Miluji tě!“
se odíváme v božský háv —
v té druhé: „Naše sladké dítě!“
nám lidstvo kývá na pozdrav.

— Anekdoty z občanské války. —

Z knihy Frazera Kirklanda vybral a pro kalendář „Amerikán“ přeložil B. Bittner.

Vlastenectví umírajícího vojáka.

Pan Gough pravil v jisté veřejné schůzi v Bostonu: „Nedávno byl jsem v nemocnici, kde spatřil jsem mladého asi šestadvacetiletého muže, jehož bledá a vyhublá tvář odpočívala na podušce již po kolik dlouhých týdnů. Chudřas čekal, až nabude dost sil, aby mohl podstoupit amputaci. Poklekl jsem k jeho lůžku a pravil jsem: „Chtěl byste mi odpovědět na jedinou otázku?“

„Ano pane,“ odvětil ubožák.

„Dejme tomu, že byl byste nyní doma a zdrav a věděl byste dobře, co vás očekává, dáte-li se odvésti; — šel byste přece na vojnu?“

„Ano, pane,“ zašeptal nemocný, „učinil bych to okamžitě! Co znamená má páže nebo život můj v porovnání s bezpečností vlasti?“

To bylo vlastenectví pravého rázu.

Z Grantova mládí.

Generál Grant navštěvoval za svých chlapeckých let se svým bratránkem Janem, jehož rodiče bydleli v Kanadě, tutéž školu. Oba hoši mívali spolu velmi často vlastenecké hádky. Ulysses Grant měl již co student velice vyvinutý cit vlastenecký, byl přesvědčen, že jest jeho rodná země v každém ohledu rovna zemím cizím a že náleží jeho krajané k nejlepším lidem na světě.

„Myslím, že si velice zakládáš na Washingtonovi,“ pravil Jan jednoho dne k Ulyssovi.

„A proč bych si nezakládal?“ odpověděl nevrle Ulysses; „on jest otcem mé vlasti a byl od prozřetelnosti určen k tomu, aby ji učinil neodvislou.“

„To je všechno hezké,“ opáčil Jan; „ale on zradil svého krále!“

„Co pravíš?“ tázal se Ulysses povýšeným hlasem.

„Washington byl zrádcem a odbojníkem!“ pokračoval Kanadčan.

„Bratranče Jene,“ odpověděl chladně Ulysses, „byl bys rád, kdybich tupil tvého panovníka?“

„Toť se ví, že ne; myslím, že bych nebyl.“

„Nuže pak řeknu ti přímou, že nedovolím, abys se dotýkal neuctivé památky Washingtonovy!“

„Co chceš počít?“ tázal se Jan posměšně.

„Pomstím se, jak mám právo učinit. Možná, že mne přemůžeš, protože jsi starší než já. Matka mi přikázala, abych nevyhledával se společníky svárů a já hodlám ji poslechnouti. Neučiním na nikoho útok. Ale napadne-li někdo památku Washingtonovu, a jmenovitě je-li to anglický hoch, budu hájit otec mé vlasti. Bratranek, nebratranek — jsem hotov servat se pro Washingtona.“

To řka, svlékl Ulysses kabátec a přesvědčil hnedle Kanadčana, že to myslil doopravdy. Jedna rána pěstí následovala rychle za druhou, až byl mladý Grant vítězem. Porážka přesvědčila také staršího chlapce, že nejednal správně.

Napoleon III. a mladý Američan.

Procházaje se jednoho dne po mořském břehu v Biaritz, potkal Napoleon III. čiperného hošíka, který mohl být stár osm nebo devět let a jenž pozdravil francouzského císaře smeknutím klobouku. Napoleon poděkoval za pozdrav a pravil;

„Jsi Angličan, ne?“

„Nikoliv,“ odpověděl hoch vzpřímiv se rychle, „jsem Američan.“

„Oh, Američan jsi? Nuže pověz mi, přeješ-li jihu nebo severu?“

„Well, otec jest zaujat pro sever, jak myslím; ale já sem jistě pro jih. Komu vy přejete?“

Císař pohládl si knfr, usmál se, váhal okamžik a pak pravil:

„Já jsem pro oba!“

„Pro oba že jste? Well, to není snad tak snadné a nezavděčíte se tím nikomu!“

Jeho Veličenstvo nechal rozprávky a šel dále.

Špatný politik.

Když meškal generál Grant ve Vicksburgu, namáhali se někteří politikáři nemálo, aby jej přiměli k nějaké debatě nebo k vyjádření náhledů o různých politických stranách a frakcích. Ale generál nedal se ovšem na toto pole vylákat. Nepřidal se nikdy k žádné čistě stranické organizaci a všechny politické zájmy a otázky měly pro něho zcela podřízený význam vůči velikému úkolu, patlačiti odboj jižních států.

Když byl zaměstnán v okolí Vicksburgu, navštívili jeho rozhodní političtí přátelé jeho hlavní stan a po krátkém zdvořilostním hovoru pustili se chutě do politické rozprávky. Jeden člen společnosti byl právě prostřed květnaté orace a hleděl přiměti generála, aby patřil na věc s téhož stanoviska, jako on. Náhle jej Grant přerušil.

„Není nic platno, mluvití mi o politice. Nevím o těch věcech ničeho, ba více, neznám ani nikoho, kdo by o tom co věděl. Ale jest jeden předmět, s nímž jsem zcela obeznámen. Mluvte o tom a jsem zcela váš.“

„Co je to generále?“ tázali se politikáři udiveni.

„Vydělávání koží,“ zněla odpověď.

Předmět hovoru byl okamžitě změněn.

Místopresident Hamlin svobodníkem v setnině A.

Ve Fort McClary v přístavu Portsmouthském v New Hampshireu sloužil během nejtrudnějších dnů občanské války voják, který vykonával všechny povinnosti svobodníka v linii i na stráží a který neměl ani hodnost ani moc čtvrtého desátníka, — který by se byl však v případě úmrtí Lincolnova stal velitelem všeho vojska i loď-

stva Spojených států. A vzdor tomu byl tento muž ochoten vykonávati práce a povinnosti prostého vojáka, bítí se v řadách mužstva, donášeti si v cínové míse pokrmu a obývati s ním zároveň v hrubých barákách. Takové bylo postavení Hannibala Hamlina, místopresidenta Spojených států (a dříve guvernera státu Maine a senátora Spoj. států), a svobodníka v setnině A. To jest ovšem jedna z ctností v pravdě republikánských, Avšak vyžaduje to srchované síly mužné, aby mohla být na odiv stavěna prostota našeho zřízení státního.

Gould, hrdina Corinthský.

V nejkruťší bitevní vřavě prorazil 9. texaský pluk s praporem v čele levý střed 27. pluku ohioského, když sklátil Orrin B. Gould, svobodník setniny deváté do břeh mřenou ranou z pušky povstaleckého praporečníka k zemi a vrhl se v před pro prapor rebelů. Jistý povstalecký důstojník vykřikl na své mužstvo: „Zachraňte naši zástavu!“ a v tomtéž okamžiku střelil Goulda do prsou. Avšak bolestná rána neodstrašila našeho hrdinu. Se žerďí povstaleckého praporu v ruce a s kulí v hruďi vrátil k svému pluku, mávaje povstaleckou vlajkou pohrdlivě v tvář nepříteli. Po bitvě navštívil plukovník Fuller od 27. ohioského pluku vojenskou nemocnici a tu našel mladého Goulda, jenž patrně trpěl velikou bolestí, na jednom z polních lůžek. Když spatřil mladý rek důstojníka, zazařila jeho tvář a on pravil ukazuje na svou ránu: „Plukovníku, nic si z toho nedělám, jen když jsem dostal jejich prapor!“

Odříkávejte ho a pusťte jej!

Charakteristickou historku vypravoval prý jednou generál Butler ve Washingtonu. Byloť zvykem v občanské válce přijímati od zajatých povstalců přísahu věrnosti a pak je propouštěti. Byla to ovšem hotová komédie, neboť rebelové neměli nic pilnějšího na práci než vraceti se zase honem k povstaleckým praporům. Mluvě jedenkrát o této pošetilosti, vypravoval generál Butler o události, která se sběhla v pevnůstce Monroe. Četa vojáků chytla živého chřestýše a donesla jej šťastně do tábora, kdež počalo se horlivě rokovati o tom, co činiti s tímto hrozným hostem. Najednou prodral se do popředí notně napilý voják a mezi škytáním vypravil ze sebe: „Odříkávejte ho a pusťte jej!“

Dobrá agitační řeč.

Mezi účastníky předvolební schůze v Troy, Miami Connty, O., během zápasu o úřad guvernéra státu Ohio, který se vedl mezi kandidátem strany protiválečné Vallandighamem a republikánem Broughem, byl také vysloužilce, jenž přišel u Vicksburgu o nohu. V shromáždění nalezalo se mnoho jeho známých a přátel, kteří jej vřele uvítali a jeden z nich, přívrženec Vallandighamův, dal se s ním do hovoru a pravil mezi jiným:

„Vy jste byl demokratem, když jste se dal odvést a jak myslím vrátil jste se z bojiště co demokrat?“

Voják odpověděl:

„Ano, byl jsem demokratem, když odcházel jsem a jsem demokratem d o sud.“

„Tak to má být!“ pokračoval jeho přítel vítězoslavně; „a samo sebou se rozumí, že budete volit Vallandighama,“ dodal, ohlížeje se kolem, aby obrátil pozornost zástupu k odpovědi vojákově.

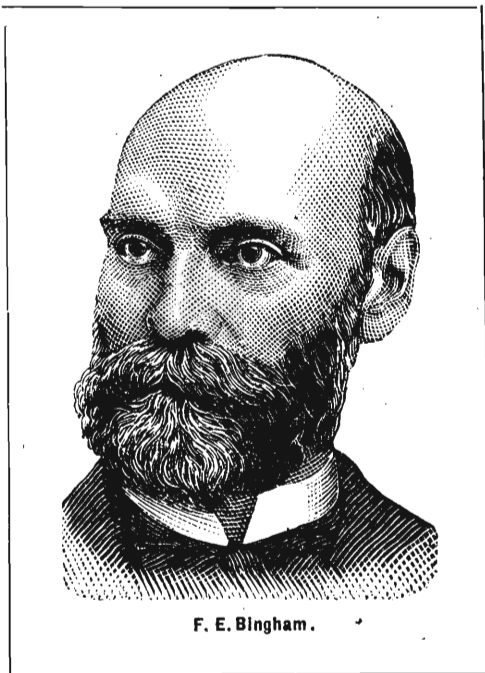
„U všech všudy, jak bych mohl!“ odpověděl však tento pohlednuv na okolostojící, a položil ruku na svou zkomolenou nohu.

Nebyla to působivá agitační řeč?

cké záměry tím, čím jest dnes. A dokud dychám a žiju, nedopustím, aby mne děti moje jednou proklínaly co zrádce.“

Na to odvětili povstalci, že měli již dávno na něho namířeno a tato slova že upevnila je v jich úmyslu, aby dali na něm příklad, tak aby sloužil jeho osud za výstrahu jiným. Na to jej ihned zavraždili, přes všechny prosby, srdcervoucí nářek a zoufalé zapřísahání jeho ženy. Ničemný ten skutek spáchali u přítomnosti jeho manželky a dítěte.

Po té obrátili se k vdově a dali jí lhtu deseti dnů, během níž měla se dostat do dosahu uniové armády. Kdyby se v čas neuklidila, očekával ji tentýž osud, který stihl jejího manžela. Na to odjeli, zanechavše ji jejímu zármutku. Upěnlivý nářek dítěte připomenul ubohé ženě její povinnost k rodině a v ruce její vstoupila síla, jakou ženy jevívají nezřídka v okamžiku nebezpečí. Pohřbila tedy svého manžela na místě, kde dokrvalcel, načež obstarala si potah volů a po několikadenní namáhavé cestě přibyla do Natchez, kdež prodala voly a s pomocí vlády dostala se k příbuzným v Indianě.

F. E. Bingham.

Malá ukázka, jak nakládali povstalci se svými oběťmi.

Asi padesát mil od Natchez ve státu Mississippi žil neoblomně věrný přívrženec Unie. Během války přitáhla k jeho obydlí četa povstaleckého nepravidelného vojska, která jej zajala a prohlásila, že jej okamžitě popraví, nezmění-li své politické přesvědčení a neodpřísáhne-li na místě, že nepromluví více ani slova a neučiní ničeho ve prospěch zásad, jichž byl dosud nadšeným přívržencem. Jeho odpověď zněla:

„Před tváří boha a lidí jsem prost zločinu zrady na tak slavném národu, jako byl tento, dokud neučinily jej vaše sobe-

Přímo do pekel.

Pastor Brownlow, tím časem redaktor listu „Whig“ v Knoxville v Tennessee byl požádán záhy po začátku hnutí odstěpe-neckého, aby vstoupil do povstalecké brigády generála Pilowa co kaplan.

Pastor odpověděl řečnickým tónem, jehož užíval na kazatelně:

„Pane, obdržel jsem právě váš rozkaz po panu Saleovi. Žádal jste mne, abych sloužil co kaplan ve vaší brigádě v jižní armádě. Laskavým tónem, jakým byla tato žádost pronesena, avšak rozhodně vám odpovídám, že budu-li chtít jít do pekel, podřežu si krk a půjdu tam přímo a nebudu dělat okliku přes jižní konfederaci!“

Rázně jednáno.

První pronikl do obydlí kraje Louisiany z armády generála Butlera plukovník Kinsman, jenž vypravil se po dráze opelousaské zachránit rodiny několika přívrženců Unie, kteří žádali spolkovou armádu o příspěvek. U Algiers překročil řeku a zmocnil se nádraží i vozů. Tázal se okolostojících, kde jsou strojevedoucí. „Tam jde právě jeden,“ odpověděl kdosi. Plukovník Kinsman naň zavolal a on přisoupil k němu. Mezi oběma muži rozpředl se následující hovor:

„Jste strojevedoucím?“ tázal se plukovník.

„Ano.“

„Jezdíte po této dráze?“

„Ano“

„Jak dlouho jste na této trati zaměstnán?“

„Šest let.“

„Přeju si, abyste řídil vlak pro mne.“

„Nepovedu vlak pro žádného ztr. . . . Yankee.“

„Ano, povedete!“

„Nikoliv!“

„Povedete a to bez nejmenší nehody.“

„Raději zemru.“

„Zcela dobře. Vy jste si sám ustanovil svůj osud. Jakkmile nepůjde všechno dobře, budete mrtvým mužem. Nuže ku předu s námi!“

Strojevedoucí poslechl. Když se dostal z doslechu svých spoluobčanů, stal se poněkud vlídnějším a plukovník dal se s ním opět do řeči:

„Jak se jmenujete?“

„Pierce.“

„Pierce? Vždyť je to yankeeské jméno! Kde jste se narodil?“

„V Bostonu.“

„Jste ženat?“

„Ano.“

„Kde se narodila Vaše žena?“

„V East Cambridge.“

„Jak dlouho jste na jihu?“

„Okolo šesti let.“

„A vy jste ten muž, který nechce řídit vlak pro ztr. . . . Yankee? Vždyť jste sám ztr. . . . Yankee! Jděte domů a hleďte, ať jste zítra ráno v čas na místě.“

Strojevedoucí dostavil se na zítř v čas, aby řídil vlak pro své prokleté krajany. Ale zatím našel se spolehlivý strojevedoucí ve vojsku spolkovém a velitel uznal za dobré, neshledovat životy vojáků rukou odřezance.

Osud zbabělce.

V červenci r. 1863 byl v Amesville ve státu Massachusetts vylosován jistý muž k službě vojenské a 27. téhož měsíce požádal o propuštění, protože prý jest jediným synem matky, již musí živiti. Následkem toho zavedeno vyšetřování, během něhož se ukázalo, že její žena, již za matku svou vydával, pouze za vlastního přijala a jeho žádosti nebylo vyhověno.

Na to prohlásil milý hrdina, že nejsou jeho zuby snad dost spůsobilými pro službu vojenskou. Ale lékařským ohledáním zjištěno, že jest jeho chrup v pořádku. Nazítří odebral se tedy náš zbabělec do Newburyportu, kdež dal si vytrhnout osm zubů a za čtyři nebo pět dní potom dostavil se znovu k odvodní komisi, žádaje opět, aby byl povinnosti vojenské sprostěn. To se také stalo.

Krátce potom dověděl se však důstojník, který jej odváděl, jak se zubů svých zbavil, dal jej zatknouti, zavedeno s ním vyšetřování a šibal byl odveden k dělostřelectvu. Zároveň byl zbaven práva dáti za sebe náhradníka. Rozumí se samo sebou, že musel nastoupiti co nejdříve cestu k své baterii na Gallop's Islandu.

Smutný následek vlastenecké obětivosti.

Robert N. byl svědomitý, milovaný hodný mladý muž, jenž byl z těch několika osob, které byly v malé novoanglické vládě vylosovány pro službu válečnou. Soustava Robertova těla byla dle toho, že mohl snadno dosáhnouti sprostění vojenské povinnosti, avšak on byl příliš poctivým a příliš upřímným vlastencem, než aby byl z této výhody kořistil. Dříve než opustil rodnou vřsku, pojal za manželku dívku svého srdce a pak zanechal ji a staříčkou matku, aby se modlily za brzký jeho návrat. Během času proslýchalo se, že leží mladý tento voják ve washingtonské nemocnici. Robert nebyl tak silným, aby mohl vydržeti dlouhé namáhavé pochody, onemocněl skutečně a měl ještě tolik štěstí, že se dostal do washingtonské nemocnice. Jednou v neděli ráno přišel jistý Robertův přítel do Harwoodovy nemocnice, aby se poptal po osudu svého známého. Bylo mu řečeno, že se Robert pozdravil a byl přeložen ke sboru invalidnímu. Pln radosti chtěl právě Robertův přítel opustiti nemocnici, když potkal jistého lékaře, jehož se náhodou na mladého rekonvalescenta znovu poptal. Lékař od-

pověděl rychle: „Byl jste špatně zpraven. Karel N. byl přeložen k invalidnímu sboru; Robert N. zemřel v noci na dnešek na tyfózní zimnici!“ To jest jenom malá ukázka z nesčetných případů toho druhu.

Fannie a Nellie od 24. pluku newjerseyského.

Slečna Fanny Wilsonova bydlela ve Williamsburgu na Long Islandu a rok před vypuknutím války odebrala se na západ, aby navštívila příbuznou v Lafayette ve státu Indiana. Zatím co meškala u své přítelkyně, dopisovala si pilně s mladým mužem z New Jersey, jemuž věnovala svou náklonnost a slíbila svou ruku. Rok po tom, když přijela do Lafayette a právě v čas, kdy měla začít válka, vydala se Fanny na cestu domů s jistou slečnou Nellí Gravesovou, která přišla rovněž z východu, kdež jako Fanny milence zanechala. Na cestě k domovu usnesly se mladé dámy na provedení plánu, který měl do sebe zajisté mnoho romantičnosti.

Právě bylo vydáno svolání k sbírání mužstva a z několika států přihlásili se již řady udatných hochů k službě vlasti. Také oba milenci našich dívek dali se zapsati k vojsku a sice k jednomu a témuž pluku.

Když se o tom dověděla Fanny Wilsonova a její společnice, pojaly hned myšlenku, že se přihlásí rovněž co dobrovolníci a budou následovat své milence na bojiště. Plán tento byl také hnedle proveden. Změnily nejprve důkladně svůj zevnějšek — ostříhaly si především vlasy a oblekly se do mužských šatů — vyhledaly si pluk, k němuž náleželi jejich snoubenci, nabídly své služby a byly přijaty. Tak stalo se, že v jedné setnině 24. newjerseyského pluku sloužily Fanny a Nellie a v hned následující oba jejich milenci, kteří neměli ovšem o ničem ani potuchy. Při cvičení

a vůbec kdykoliv pluk „vyrukoval,” byli pohromadě a otáčeli se dle téhož velení. V rychle se měnícím kaleidoskopu vojenského tábora stýkali se oba milenci se svými snoubenkami dosti často a to velmi blízko, — ale nikdy jich nepoznali.

Později byl čtyřicetý pluk přeložen k Vicksburgu, když byl již první kampaň prodělal v Západní Virginii a zde zasadil osud Fanny bolestnou ránu. Její udatný mileneček byl raněn. Ona vyhledala jeho lůžko v polní nemocnici a ošetřovala jej se vzornou něžností, čímž prozradila napolo své pravé pohlaví. Běděla nad ním dlouho věrně — avšak mileneček vzdor vši péči zemřel.

Brzo potom onemocněly i Fanny a její společnice vysílenním a únavou.

Konečně byly obě poslány do Cairu. Jejich ošetřovatelky byly prozřavější než vojáci v táboře a objevily hnedle, že jsou oba nemocní vojáci vlastně pohlaví ženského. Nejbližší následek tohoto odhalení byl propuštění obou dívek ze služby vojenské. To se nestalo arci dříve, dokud se řádně nepozdravily. Nellii nebylo po té více dovoleno, aby sdílela i na dále osud své družky. Její nemoc stávala

D. B. Maury.

se vždy povážlivější, ubohá dívka musela zůstat v nemocnici a obě romantické dobrodružky musely se rozloučiti. Cesty jejich se braly od tohoto okamžiku různým směrem.

Vstoupivši opět do společnosti co člen pravého pohlaví, odebrala se Fanny nejprve co baletka na jeviště do vadla Cairo. Avšak ampůsobilá pouze několik dní. Brzo odešla do Memphis a sice — opět co voják! Jenže sloužila nyní co svobodník v třetím pluku illinoiské jízdy. Sloužila však u tohoto oddílu vojenská teprve dvě neděle, když byla zadržána jednoho dne stráží, protože tato poznala v ní ženskou v mužském přestrojení. Byla

odvedena do úřadovny detektivů, kdež vyptávali se jí tak dlouho, až nebylo pochybnosti o jejím původu a bydlišti. Vlastně lpělo na ní podezření, že jest vyvědačkou povstalecké armády, kteréž se ovšem ukázalo býti bezpodstatným.

Byl jí zaopatřen pohlaví jejím příslušící oděv a musela se zavázati čestným slovem, že upustí napříště od podobných dobrodružství.

Očití svědkové říčí Fanny co mladou, osmnáctiletou dámu s hezkým, poněkud snědým obličejem, silným, téměř mužským hlasem, která mohla býti snadno pokládána za sedmnácti- nebo osmnáctiletého hochu.

Hrozná zkouška pro sběha.

Jeden ze svobodníků devatenáctého indianského pluku opustil své stanoviště, byl pohnán před vojenský soud, shledán vinným a za takový zločin určen byl mu trest smrti. Provedení rozsudku bylo na nějaký čas odloženo, čímž udržován byl odsouzenec stále v hrozně pochybnosti. Konečně byl mu den popravu oznámen a pět pluků dostalo rozkaz, aby byly svědky potrestání sběha, kdežto dvanáct mužů bylo vylosováno, aby provedli popravu prachem a olovem.

Odsouzenec byl přiveden na místo exekuce se zavázanýma očima a velcí důstojníci dával patriční rozkazy temným, odměřeným hlasem: Mezi povelům „Pozor!“ a „Pal!“ ukázal se na cestě náhle jezdec, jenž mával ve vzduchu paprem, který byl všeobecně pokládán za rozkaz omilostňovací.

Pokryt prachem a téměř vysílen kvapným pochodem, přiblížil se jezdec k velcímu důstojníkovi a odevzdal mu papír, který obsahoval skutečně pardon.

Výkřik „pardon!“ dolehl k uchu odsouzenecovu, který již očekával, kdy zazní nad ním slovo poslední, jež mělo učiniti konec jeho životu. Přestálá úzkost rozčilila jej tak, že padl jako by mrtev na svou rakev. Byl sňat obvazek s jeho očí, avšak ubožák přišel strachy o rozum. Stal se nevléčitelným šilencem. Byl propuštěn ze svazku vojenského a poslán domů. V pravdě nebylo mu usouzeno nikdy, aby zemřel. Avšak zdálo se nutným pro výstrahu ostatním slabochům a méně pevným členům armády, aby byly provedeny před zraky vojska všechny formalities popravu a par-

don přišel v pravý čas, jak bylo od soudců ustanoveno.

Byla to hrozná zkouška pro odsouzenec, avšak skončila zajisté lépe, než kdyby byli jej poslali „na onen svět, který není žádnému smrtelníkovi znám.“

Černoši co unívoí rekruti.

Mnohdy přiházejí se podivné věci, kterých se nikdo nenadál a následující historika jest toho dokladem.

Jistý tennessejský otrokář z venkova zašel si k starému známému, rovněž otrokáři, který bydlel v Nashville a pravil mu důvěrně:

„Mám několik černochů, kteří se potloukají kdesi kolem tohoto města. Událi se vám příležitost, poohlédnouti se po nich a najdete-li je, naložte s nimi, jako by vám náleželi.“

„Zajisté tak učiním,“ odpověděl oslovený.

Za několik dní potom sešli se oba přátelé opět a plantážník se tázal:

„Našel jste mé otroky?“

„Ano.“

„A kde jsou?“

„Well, vy jste řekl, abych naložil s nimi, jako by byli moji vlastní, a protože jsem dal svoje otroky zapsat do řad uniového vojska, učinil jsem totéž s vašimi.“

Zaražený plantážník se vzdálil v podivném pohnutí myslí.

Kde jsou nyní?

Během občanské války navštívil generál Butler Bílé hory (White Mountains) v New Hampshire, kdež přinutili jej, aby měl řeč k shromáždění. Butler vypočítával různé pozice, jichž dobylo spolkové vojsko a mezi jiným pravil také toto: „Dnes vlaje uniový prapor v každém státu vyjma Texas. Vzpouza nás překvapila ve chvíli, kdy neměli jsme ani tolik vojska, kolik mají jiné státy policie. Zrádné ruce naložily tak s naším vojskem a loďstvem, že nemohlo to ani ono udusiti povstání v zárodku. Avšak během dvou roků povstaly na obranu vlasti tři čtvrtě milionu mužů.“

Ještě dříve než Butler tuto poslední větu dokončil, otázal se jeden z posluchačů posměšným hlasem:

„Kde jsou nyní?“

„Kde jsou nyní?“ odpověděl generál Butler s obvyklou rázností, — „někteří

z nich dřfmají pod drnem, jiní bojují do-
sud za svou rodnou zemi, zatím co Vy
zůstáváte doma, napomáhaje věci zrádců.”

Irský náhled.

O jistém Irčanu, který přistál před ob-
čanskou válkou v New Yorku a jehož uví-
tal krajan, který byl v této zemi déle, vy-
pravuje se následující historka.

„Vítám tě, Patricku,“ pravil přítel, „zku-
šený Ameríkán,“ — „přišel jsi právě v čas,
neboť zítra jsou volby.“

Pat zašel s přítelem do hostince, aby
se posilnil a jal se vyptávat na způsob
amerických voleb.

„Můžeš volit koho chceš,“ pravil jeho
přítel, „neboť to je opravdu svobodná
země.“

„Nuže, be-gorra,“ odtušil Pat, „pak
půjdu proti vládě, jak dělával jsem vždy-
cky doma.“

Zapomněl obvyklé zdvořilosti.

Málo případů jest známo, kdy zapomněl
se president Abraham Lincoln tak dalece,
že stal se do jisté míry nezdvořilým, když
navštívil jej někdo v příčině občanské vál-
ky a sděloval mu své náhledy, jak bylo by
lze jedním rázem na rebely vyzráti. O
jednom z těch řídkých případů vypravuje
se následující anekdota.

Jedna z předních dam kostelní obce
Henry Ward Beechera přišla k tomu ná-
hledu — nepochybně povzbuzena řečmi
svého kazatele, který se zabýval velmi rád

rozborem časových otázek a politiky — že
objevila jistý prostředek, kterým dal by se
rychle skončiti bratrovražedný zápas a —
jak již u žen bývá — zamilovala se tak do
své myšlenky, že přemluvila svého man-
žela, aby dojel s ní do Washingtonu.
Chtěla první sděliti šťastný nápad presi-
dentovi a tak státi se slavným nástrojem
spásy národa.

Oba vlastenečtí manželé navštívili tedy
Bílý dům, bylo jim však řečeno, že jest
president zaměstnán vážnou záležitostí
a že jej nemohou viděti. Ale naše dáma
myslila, že jest její posláný příliš důležité
než aby mohlo býti o jediný den zdrženo
a vzkázala presidentovi, že má k vyřízení
záležitost nad míru důležitou.

Nechtěje zamítnouti tak naléhavou žá-
dost dámy a domnívaje se, že přišla jej
prosit o jakousi úsluhu nebo milost, kte-
rá se týká snad některého jejího příbuzné-
ho ve vojště, opustil president své mi-
nistry, s nimiž rokoval právě o státních
záležitostech a sešel do audienční síně, aby
vyslechl přání paničky.

Seděl a naslouchal klidně, když vyklá-
dala mu naše dáma své plány, jak mohl by
prostředky vojanskými i mravními potla-
čiti odboj, po chvíli však vstal, vztýčil se
v celé své značné výšce a pravil určitě
a netrpělivě:

„Paní, totéž již myslilo několik set lidí
před vámi!“

To řka, pospíšil z pokoje, zapomenuv na
svou obvyklou zdvořilost k druhému po-
hlaví.

— Různé myšlenky a nápady —

IV.

Katolická církev mohla by být všem
o existenci zápasícím národům a jmenovitě
dělnictvu dobrým vzorem, čeho se dá
docílit všeobecnou organizací a neústup-
ností za každých okolností. Ona ještě na
sklonku 19. století, kdy víra v zjevené ná-
boženství jest u vzdělanců všech národů
věcí dávno odbýtu, drží v šachu celé
množství sněmoven a parlamentů.

Plémě anglo-saské, tedy i ti „praví“
Ameríkáné, má konservatismus (čili sětr-
vačnost při zásadách jednou za dobré uzna-
ných) v krvi. Kdo myslí, že lze je rázem
o pravdě jinak samozřejmě přesvědčiti, ten
může snadno přijít o hlavu.

„Ty jsi Petr, to jest skála,“ pravil prý
Kristus k prvnímu svému náměstkovi,
„a na té skále vzdělám církev svou!“ —
Proto jsou snad kněži tak tvrdí a necitelní.

B. BITNER.

❧ Z NAŠÍ HUMORSTICKÉ MAPY. ❧

Obrázky slovem provází B. Bittner.

Z řemesla.

„Co bůh spojil, člověk nerozlučuj!“
 — páter při oddávkách povídá.
 V duchu myslí: „Ach to bude mela,
 až ti lidé mít se budou zcela!...“
 Jaký „bůh“ ty ruce dvoje spojil,
 po tom on se houby ptá.

Z klášterního zátiší.

S bratrem Innocencem diškurs
 má brat Seraffin,
 každé slovo váží, jak by
 přebírali kmín.
 Kolem čeho, myslíš, že se
 hovor jejich otáčí?
 V tabatěrce šnupec vyschnul —
 to jim ku pláči!...

Prospívá před bohem i před lidmi.

1. Velebný pane, co pak to je?
 O gloribus!
 Lalůček se vám prodlužuje —
 O racionibus!
 S velikým bimbam gloribus,
 O racionibus!
2. Pleš, již jste mívával na hlavě —
 O gloribus!
 Vlasem se pokryla stydlavě —
 O racionibus!
 S velikým bimbam gloribus,
 O racionibus!
3. Darwina ráčil jste vyvrátit —
 O gloribus!
 K tvůrci se musíme navrátit —
 O racionibus!
 S velikým bimbam gloribus,
 O racionibus!
4. Jen že, když z tvářící jste ruky šel —
 O gloribus!
 Pánbůh na mysli — vepře měl —
 O racionibus!
 S velikým bimbam gloribus,
 O racionibus!

— Signor Rosetti a monsieur Gérard. —

Z paměti českého akrobata*. — Dle cizí látky upravil pro kalendář „Amerikán“ B. Bittner.

ZDOR tomu, že jmenuju se signor Rosetti, jsem dobrým Čechem. Někdy přinutí poměry člověka, aby odložil své poctivé jméno, třeba by nebyl právě padělal směnky nebo oloupil pokladnu svého šéfa. Vydělával jsem si po celou řadu let chleba uměním, kterému nevyučuje se v akademiích a jež každého neuživí. Jsem, či vlastně byl jsem akrobatem.

Dokud jsem se rval o skývu chleba co prostý František Povolný, nevyšinul jsem se nikdy nad tak zvaný „čestný úspěch“. Ale když jednoho dne hlásaly na všech rozích ulic nalepené křiklavé plakáty obrovskými, jako oheň červenými písmenami, že vystoupí „světový umělec signor Rosetti“ — to bylo ovšem něco zcela jiného. Tentokrát měl jsem skutečný úspěch a o dvě neděle později byl jsem angažován pro velikou zahradu v Paříži.

Zde učinil jsem si záhy známost s jistým francouzským kolegou. Za několik neděl byl Alfons Gérard — tak nazýval se tento můj kollega — mým nerozlučným přítelem. Jednoho večera dohodli jsme se, že budeme příště pracovat na trapezu**) společně. Gérard, který byl o několik let starší než já, byl již ženat. Měl hezounkou,

mladou žínku a jediné děcko, třífleté děvčátko. Bohužel zpozoroval jsem brzy, že nebyl Gérard ve své domácnosti šťasten. Gérard byl v základu dobrým člověkem, ale hověl náruživosti, která ničí i nejlepší povahy: byl oddán pití. A ačkoliv miloval svou ženu, obávám se, že ji nejednou trýznil a týral, když přivrávoral pozdě v noci domů.

V téže zahradě, v níž jsme dávali představení, produkoval se jistý větroplavec. Seznámil jsem se s tímto mužem blíže a jednoho dne byl jsem od něho pozván, abych jej provázal na cestě vzduchem. Vyšvihnul jsem se ochotně do lodičky balónové a jali jsme se stoupati do výše. Naklonil jsem se z lodičky a pozoroval jsem obrovské město, které mizelo pod námi v mlze. Byl to čarokrásný pohled.

Větroplavec přistoupil ke mně.

„Co myslíte, signore Rosetti,“ pravil, „vidíte snad lano, které visí z mé lodičky? Odvážil byste se na něm prováděti své kousky?“

Neodpověděl jsem hned. On mne plácl lehce na rameno.

„Ano, ano,“ zasmál se, „váš trapez visí padesát stop nad zemí. Ale toto lano vznáší se právě nyní tisíc stop nad střechami pařížskými. To jest ovšem malý rozdíl, že, milý příteli?“

*) Akrobat—provazolezec.

**) Trapez—lichoběžník, na němž akrobati své kousky provádějí.

„Proč bych se toho neodvážil?“ odvětil jsem.

V tomtéž okamžiku projela mi hlavou myšlenka, jaký by to asi učinilo dojem, kdyby četlo obecenstvo na našich plakátech: „Signor Rosetti a monsieur Gérard budou prováděti své evoluce na svislém lanu balónovém, tisíc stop nad povrchem země.“

Myšlenka tato mne více neopustila. Ještě téhož večera promluvil jsem s Gérardem. Byl s návrhem mým srozuměn. Začali jsme ihned vyjednávat s majitelem zahradního závodu a již za týden odbývána první naše krkolonná produkce před nesčíslným množstvím diváků. Největší senzaci dělalo poslední číslo našeho programu. Gérard, který byl těžší a silnější, zavěsil se na lano hlavou dolů. Já držel se obou jeho roztažených rukou, vyšinoval jsem se sem a tam, učinil jsem pak přemet do výše a vyšplhal jsem se konečně do člunu balónového. Kousek tento vypadal dosti nebezpečně, já však nepocítil nikdy ani dost málo bázně, neboť nedostával jsem nikdy závrať a měli jsme každý hmat dobře vypočtený.

Brzo se ukázalo, že byl můj nápad opravdu šťastným. Vydělávali jsme nyní v jediném týdnu tolik, co dříve za celý měsíc. Na neštěstí vyhazoval však můj kollega větší část svých příjmů na ukojení své neblahé vášně. Neušlo mé pozornosti, že stávala se jeho tvář den ode dne bledší a nabývala výrazu vždy divočejšího. Chopil jsem se tudíž první příležitosti, abych mu připamatoval jeho povinnost k rodině i k jeho vlastní osobě.

Gérard poslouchal mne chvíli rozřítě, pak pohodil pohrdlivě hlavou a odešel ode mne.

Bydleli jsme v tomtéž hotelu. Když jsem jednoho dne — asi čtyři neděle po této mé rozmluvě s Gérardem — stoupal k schodech k svému příbytku, přišla mi vstříc služka madame Gérar-

dové, třesouc se na celém těle, s obličejem rozrušeným a na smrt bledým.

„Co se stalo?“ tázal jsem se.

Děvče chopilo mne za ruku.

„Ó signore,“ zašeptalo, „milostivá paní měla s panem Gérardem hrozný výstup. Obávám se, že si vezme madame život. Pro milosrdenství boží, vejděte do našeho bytu!“

Byl jsem velice polekán. V nejbližším okamžiku vrazil jsem do dveří a vstoupil jsem do salonu Gérardových. Nebylo tu mimo madame Gérardovou nikoho. Byla ke mně obrácena zády, ale ve velkém zrcadle, které viselo zrovna proti dveřím, spatřil jsem její bolestí a utrpením zkřivenou tvář. V pozdvížené ruce držela revolver, jehož ústí přikládala k prsoum. V tu chvíli spatřila v zrcadle mou postavu, vykřikla pronikavě a padla v mdlobách na zem. Vytrhl jsem především z jejích rukou vražednou zbraň. Pak jsem zdvihl nešťastnou paní ze země a chtěl jsem ji položit na pohovku.

Náhle otevřely se druhé dveře salonu: Gérard stál přede mnou. Nepromluvil ani slova. Avšak z jeho krví podlitých očí sršel vztek, že jsem se mimovolně hrůzou zachvěl. Ukazuje mu revolver, pravil jsem:

„Tvá paní chtěla se zastřelit!“

Odpověděl příšerným smíchem.

„Máš mne za blázna, můj drahý?“ zvolal a přistoupil ke mně o krok blíže. Jeho horký dech zasáhl mou tvář: byl opět opilý.

Nadarmo snažil jsem se podat mu náležitý vysvětlení. Při každém slově přerušil mne kletbou a výhrůžkami.

„Gérarde, poslyš mne — ty nevíš, co se zde událo!“ pravil jsem.

„Vím to lépe, než je ti snad příjemno. A nyní ti radím, abys odešel. Jdi!...“

Pokrčil jsem rameny a opustil jsem komnatu s těžkým srdcem

Příštího rána dověděl jsem se od Gérardovy služky, že jest její pán na mne zárliv. On sám neprómluvil na mne slova.

Dva dni potom vystoupili jsme opět spolu v balónu.

Pozoroval jsem na něm, že pil více než obyčejně. Vzdor tomu šlo všecko dobře: zbývalo pouze ještě poslední číslo programu.

Když jsem se, zavěšen na jeho páže, sem a tam vyvíhoval, napadlo mne náhle:

„Kdyby tě tak nyní pustil!”

Uvolnil jsem nyní také levou ruku — držel jsem se jeho prstů pouze pravíci.

V tomtéž okamžiku zazněl ve výši nade mnou hlas:

„Chceš se nyní přiznat, žeš vinen?”

Všecka krev se mishrnula k srdci.

„Co myslíš?” otázal jsem se.

„Víš to tak dobře jako já. Vyznej pravdu! Přísám bůh, jsou to tvoje poslední slova! —

Přiznej se, cizoložníku, nebo tě pustím!”

Snažil jsem se uchopiti opět jeho levou páži, ale všecko mé křečovitě namáhání bylo marným. Hleděl jsem se přidržeti nohama svislého lana — také nadarmo!

Život můj byl zcela v jeho rukou. Potřeboval pouze otevřítí prsty a já letěl bych do hloubky tisíc stop pod námi.

Zavřel jsem oči. Najednou spatřil jsem před svým duševním zrakem celou svou minulost jako noční krajinu, kterou náhle blesk ozářil. A přece byl

jsem si zároveň plně vědom významu toho, co se kolem mně dělo.

Bezděky pomýšlel jsem na to, jak dlouhou dobu bude potřebovati mé tělo, než se dole na zemi roztříští na krvavou, bežtvárnou massu.

Nevím, jak dlouhou jsem tak visel. Konečně vzpamatoval jsem se opět tak dalece, že mohl jsem promluvíti.

„Ty jsi se mýlil!” hlesnul jsem.

„Lžeš!”

„Tvá paní bude proti tobě svědčiti! Necháš-li mne spadnouti, budeš vrahem!

Budou tě guillotinovat!”

„Napřed musí být díky!”

Vyrazil z hrdla pekelný chechtot. Ještě dnes po tolika letech zní mi ten ďábelský výsměch v uších.

„Žena nemůže svědčit proti svému muži.”

Cítil jsem, jak se jeho prsty uvolňovaly.

„Něbesa!” vykřikl jsem zoufale. Vyvíhnuv jsem se s napjetím všech svých sil a — chopil jsem jej šťastně

v nadloktí. Asi za minutu ležel jsem bez dechu v člunu balónovém. Nevím, jak jsem se tam dostal. Brzo po tom vyšplhal se tam i Gérard. Pozdravil mne úsměvem.

„To jsem ti nahnal strachu, co? — Sázím se, že jsi myslil, že to míním doopravdy!”

Neodpověděl jsem ani slovem, nýbrž otevřel jsem ventil.

Druhý den zrušil jsem kontrakt a opustil jsem Paříž. Nikdy více neprováděl jsem své kousky v balónu.

W. Junker.

Tři léta uplynula, aniž bych byl o Gérardovi něco zaslechl. Tím časem dávaly v B... dva cirkusy zároveň představení. Od jednoho byl jsem angažován za velmi výhodných podmínek. Když jsem jednou vzal do ruky program našeho konkurenta, shledal jsem na něm k nemalému podivení jméno Gérardovo. Provozoval tak zvané „saltomortale“ skoky a jeho parádním číslem byl trojnásobný přemet.

Ještě téhož večera šel jsem do cirkusu. Podánilo se mi dostat místo zrovna u vchodu do manéže.*)

Srdce bušilo mi hlasitě, když Gérard vystoupil. Změnil se velice. Obličej jeho byl jaksi zvětralý a tahy jeho tváře šhubaly sebou ob čas nervózně.

Jeho hluboko zapadlé oči planuly příšerným leskem. Pohlédl zběžně na své okolí. Náhle se zachvěl — bylť mne spatřil i poznal.

Pojala mne divná úzkost; bylo mi, jako by se mělo cosi neobyčejného přihoditi.

Náhle přistoupil Gérard ke mně.

„Věděl jsem,“ pravil, „že se ještě jednou setkáme.“

„Gérarde! Jsi nemocen! Vyslyš radu starého přítele: neprováděj dnes trojnásobný přemet!“

*) Manéž (francouzsky manège) — ohražený prostor uprostřed cirkusu, v němž se krasojedci produkují.

„Ab, — myslíš, že bych mohl skočiti špatně? To bys měl radost, není-liž pravda?“

A s těmito slovy odběhl. Uklonil se obecenstvu a kapela začala hrát.

Udělal několik jednoduchých přemetů, pak jeden dvojnásobný.

Bouřlivý potlesk byl mu odměnou.

Gérard zůstal chvíli státi na prkně, s něhož skákal a hleděl mi upřeně do tváře.

Pak opakoval skok a zůstal opět okamžik státi.

Nový potlesk.

Vrhl na mne vítězoslavný pohled a obrátil se po třetí.

Nyní! Hudba umlkla. Prostorem zavládlo ticho téměř hrobové, tak že bylo slyšet i jemné syčení plynu, který proudil z hlavního kandelábru.

Gérard učinil náběh, učinil přemet — jednou — dvakrát....

Srdce moje přestalo tlouci. Viděl jsem, že nezbyvá mu dost prostoru pro přemet třetí.

Zaduněla temná rána — a prostřed sloupu prachu spatřil jsem tělo, jež leželo jak dlouhé tak široké na podlaze.

Při pohledu na tento obraz opustili mne smyslové.

Když jsem přišel zase k sobě, vynášeli Gérarda se zlomeným vazem z manéže.

POVZBUZENÍ.

DNOVÉ letí, léta mjíj —
V jejich mlhách v každý čas
mnohý paprsk tklivě krásný,
sotva vzplanul v záblesk jasný,
v beznaději shas'.

Dnové mjíj... Vše, co kryj
— pustý stín i zářný jas —
volá ke mně: Měj se k žití,
než se babí léto chytí
v kučeravý vlas.

Dnové plynou — každý jinou
zrátou vítá nás.
V náruč lásky spějme tedy
s chutí jarou přes vše bčdy,
dokud touhou chvív se hlas.
B. BITTNER.

❧ DRAHÉ MAZÁNÍ. ❧

Pro kalendář „Amerikán“ napsal Hugo Chotek.

KDO, JSA ve zlaté matičce Praze, nezavítal občas, — zvláště za sychravého, neútluného večera — do sklepa u „Křížovníků“ pod Kamenným mostem, ten neseznal Prahu dostatečně, protože neseznámil se s jejími „šosáky,“ kteří scházeli se tu každéno večera, aby zapoměli na trampoty domácí, na ten nenáviděný pokrok, na to vzrámání se liberalismu a podvratných ideí a na tu neúctu ke starým, osvědčeným zásadám náboženským a monarchistickým a aby cele věnovali se duchaplné hře buď v taroky, šístku nebo dardu.

Večer u „Křížovníků“ bylo vždy plno. Scházivali se tu pensisté, jimž přísné monarchistické zřízení bylo vzorem moudrosti a spravedlnosti lidské, staří mistři, jimž starý cop cechovní byl svatým dosud a svoboda řemesel zařízením ďábelským, usedlí měšťané, jimž myšlénka samostatná je přímo děsná, státní úředníci, kteří v každém muži jen poněkud svobodomyšlném spatřovali zarytého demokrata čili nebezpečného státu rebulanta, staří profesoři, jimž sladká čeština byla řečí „chrapounů“ a němčina řečí kulturní a t. p.

Mužové tito tvořili tak zvanou „honorační pražskou“ a za celý svět by je byl nikdo nedostal ku „Flekům“ nebo jinam, kde scházívala se veselá a čiperná chasa studentská. Jak mohli by se také opovážit jíti mezi ty demokraty, oni, na nichž spočívá celá budova státní a bez jejichž „bdění nad udržením pořádku stávajícího“ dávno by Rakousko bylo na „cimpreampré“ a — hrůzovládou republikou podle vzoru Robespiera, Marata a Dantona? A prá-

vě tak, jak vyhýbali se té „lůze demokratické“ a tvořili rozdíly stupňů společenských, tak také rozdělovali se mezi sebou a tvořili zvláštní skupiny, isouce vždy pamětliví hesla: „Svůj k svému.“ Roztřídování to dělo se buď na základě majetku, nebo na základě stupně úředníka. Ten, kdo vlastnil dva domy a měl o jeden tisíc zlatých více, pohlížel na chudáka z „vysoka“ a nebyl by usedl k jednomu stolu ani za deset „jistých bulek.“ Každá skupina měla svůj vlastní stůl, své vlastní stolice, své vlastní karty a jeden každý z údů svůj vlastní džbáněk pивní, svoji velkou fajfku a své plivátko. Běda, kdyby některý ze zástožů těch byl posunut z místa, anebo aby někdo „cizí“ byl se usadil za stůl „honorace“ — tu zkáza světa zdála se jim blízka a drzý odvážlivec v krátkosti byl přinucen opustiti místnost. Takovýchto stolů bylo u „Křížovníků“ pět. Z těchto opět jedině zajímá nás ten nejmenší, jenž umístěn je v koutku trochu opodál od ostatních. Je právě tak veliký, aby pohodlně za něj zasednout mohly čtyry osoby.

Je osm hodin večer. Každý z denních hostů sedí již na svém místě a hostinský i svižná, mladá Lotinka mají práce plné ruce.

Jen jedno místo u malého stolku je dosud prázdne a tři za ním sedící starší pánové mrzutě pohlížejí na sousední stoly, na nichž taroky, špády a baštony slaví své triumfy.

„Kde jen náš Isidor dnes vězí tak dlouho?“ tázal se jeden ze tří pánu, malý to, „zavalitý“ mužík s lesknoucím se jako měšce obličejem a bříškem u vyprášením — i

této příležitosti zajisté dobře udělám, seznámím-li laskavého čtenáře s osobami, které buď zcela nebo částečně v krátký děj náš zasahují.

Povedenější, stejnoměrnější a tak k sobě se hodící čtverolístek mužů sotva se najde. Byli skoro stejné výšky, stejně tlustí, stejně pohodlní, měli stejně modré oči, stejně tlusté, masité, vlastně „nafoukané“ tváře, byli stejně pedantičtí ve všem, měli stejné zvyky, stejné náklonnosti a stejné náruživosti — slovem: Byli si tělesně i duševně tak podobní jako vejce vejci. Proto také na vzájem se milovali, spolu se pravidelně scházeli ku šestadvaceti a společně opět odcházeli udeřením jedenácté hodiny ku svému klidnému příbytku. Tento pořádek trval již po leta a kdyby byla jak se říká i šidla padala, nebyl by žádný z nich jej porušil. Proto dnes zmocnil se našich tří přátel veliký údiv, že ačkoli bylo již půl hodiny přes čas, jeden z nejpravidelnějších přátel pan *Isidor Pohodlný* se nedostavil. Pan *Isidor Pohodlný* byl bohatý soukromník, šťastný majitel dvou domů v Praze a jednoho domu v Plzni. V ohledu tom mu soudruzi a přátelé jeho nazadali ničeho. *Doktor Hubertus Pilulka* vlastnil taktéž dva domy a měl k tomu ještě rozsáhlou praxi lékařskou; *Barnabáš Dejnípokoje* a *Matěj Břicháček* byli taktéž soukromníky a majitelové domů. Co do majetku byli si tedy na rovní, co do „šarže“ však Isidor Pohodlný a doktor Pilulka vynikali nad své dva druhy, neboť pan Isidor Pohodlný měl titul „tajného rady“ a Pilulka měl titul doktora. Proto také přátelství obou bylo „tvrdší“ a oba více k „sobě drželi“ než k těm ostatním. Že Břicháček a Dejnípokoje soudruhu svému titul „pan tajný rada“ záviděli, rozumí se samo sebou, za to však s tím větší rozkoší pozorovali jeho „domácí štěstí.“ Byloť v „klubu,“ ano v celé Praze veřejným tajemstvím, že „slabší polovice“ páně Pohodlného je ženskou tak pomilování hodnou, že vůči ní i pověstná Xantippa mohla nazvána býti andělem. Nemajíce sama dítka, trnula neustále strachy, aby tajný pan rada se tajně neporadil a tajně nepostaral o nějakého potomka někde jinde. Proto také žárlivost její neznala mezí a milý pan Pohodlný, kterýž klid a pohodlí doma nade vše miloval, byl pravým mučedníkem. Ženě své odmlouvati nebo jí chtíti „poučiti,“ k tomu nebyl by se odvá-

žil ani za půl Prahy i byl úplně šťasten a spokojen, že dovolenomu jíti každého večera ke „Křížovníkům“ na špády. Do domu však nesměl, vyjma doktora Pilulku, domácího lékaře, přivésti nikoho. Udělal to vzdor výslovné záповědi své drahé žínky jen dvakrát, jelikož ale také po dvakrát on i jeho host seznámili se se studenou „domácí lázní“, zapřísáhl se, že to vícekrát neudělá.

Nyní, když čtenář zná „figury“ mého děje, bude nejlépe, vrátím-li se zpět ku svému vypravování. Tedy:

Na otázku doktorovu: „Kde jen náš Isidor dnes vězí tak dlouho?“ pohlédli druzi dva na sebe jakoby starostlivě a po dlouhé trapné přestávce zahučel pan Břicháček:

„Snad paní Xantippa . . .“

„Hlouposti!“ utrl se doktor. „Ta žena svému jménu ovšem dělá čest, tuto nevinnou zábavu mu ale přeje ze srdce, neboť na nás, staré chlapy, nebude žárliti přece.“

„Na nás ne, ale na naši švarnou Lotinku,“ kousavě prohodil Barnabáš Dejnípokoje.

„Hlouposti!“ opakoval doktor.

Lotinka byla dívka osmnáctiletá, svěží, bujně postavy, letory nad mřu veselá a vždy k žertu nebo nevinné taškařici náchylna. Co vzdálená příbuzná hostinského u „Křížovníků“ bydlela v jeho domě a pomáhala s jednou ještě najatou sklepnicí při obsluze denních hostů, hlavně ale při obsluze „honorace pražské.“ Na milou, veselou dívku tu pohlízel každý se zálibou a zvláště pan Isidor Pohodlný považoval to za den sváteční, mohl-li štěpnouti jí do tváře a říci jí sladké slovo. Lotinka dvoření se starých pánů přijímala ve vši své nevinnosti, jakoby od tatínka nebo dědečka a zvláštní přichylnost jevila k panu Isidoru Pohodlnému.

Po této nutné odchylce vraťme se opět k věci.

„Hlouposti,“ pravil doktor Hubertus Pilulka, „vždyť Xantippa, ten rarach, našeho andělka ani nezná, aniž má tušení, že ve světě je děvče jako Lotinka.“

„Kdož to ví!“ pochyboval pan Břicháček. „Zlých jazyků ve světě je dost a žárlivost paní Xantippy . . .“

„I jděte na horoucí skálu i s vaší Xantippou,“ zlobil se doktor. „Náš Isidor nejde, protože je nemocen a basta. Já půjdu a podívám se k němu hned.“

„Vrať se ale do jedenácti zpět, my do té doby zde na tebe počkáme, nebo upřímně řečeno, rád bych znal příčinu jeho dnešní nepřítomnosti,“ žebroňil pan Matěj Bričáček.

Doktor slfbiv, že přijde, odkvapil.

Od Kamenného mostu nebylo k pěknému, třípatrovému domu pana „tajného rady“ Isidora Pohodlného daleko a doktor Pilulka byl tudíž v málo minutách u cfe své cesty.

Nemýlil se, domnívaje se, že pouze nemoc zdržela jej doma, neboť ubohý tajný rada, sedě v pohodlně lenošce a maje nohy ve vlněné látce a šátky zabaleny, bědoval zle a nařkal srdcelomně. Jeho drahá Xantippa byla při něm a dávala mu na hlavu ledové obklady.

„Oh, oh! — hů, hů! Kreuz-himmel-laudon!“ bědovalal pan rada, spatřiv přítel. „Dobře, že přicházíš, neboť takový rheumatismus a zatrolené bolesti neměl jsem ještě v celém životě, věř, Huberte, ty nejsou již k vydržení.“

„Nesmíš ztratit hned všechnu kuráž,“ těšil jej lékař.

„Hned ztratit kuráž!“ posmíval se nemocný, „tobě se to řekne lehce, proto že necítíš ty pekelné bolesti v nohou, to pálení v krvi a to škubání a trhání v žilách. Ach, milý Huberte, dnes k večeru, když blížila se osmá, myslil jsem, že z kůže vyletím. Že hrom...“

Paní Xantippa, která s tajnou zlobou naslouchala hovoru přátel, vmísila se nyní do „zábavy“ té také:

„Kdybys radši přestal s tím fňukáním a s těmi hromy. Trp! Jsi si toho sám vinen, protože jsi si zkažil zdraví již v mládí. Bůh sám ví, co jsi as tropil a kolik děvčat podvedl, než jsem si tě vzala. Proč já nemám rheumatismus, podagru, ciprlein, nebo jak se všechny ty mužské nemoce jmenují? Protože jsem za mládí

neběhala za každým kabátem, jako's běhal ty, spatře zástěrku! A teď k starosti abych ti dělala ještě ošetřovatelku a hleděla napraviti to, co sta jiných pokazilo.“

„Ale vážená a ctěná...“

„Vy držte hubu, doktore, neboť nejste ani za mák lepší tohoto mého podagrity, rozumíte? Ale já bych vás skvakla, abych se s vámi zlobila. Zítra vyjedu si na venek hned po obědě a zůstanu tam až do večera.“ Bouchnouc dveřmi, odebrala se paní tajná radová do své ložnice.

„Oh, oh — oh!“ sténal pan rada.

„Čert vem tu Xantippu,“ myslil doktor.

„Doktore, pomoz!“ pravil trpčel.

„Jo, holenku, na rheumatism věd a dosud nevyzrála. Vždyť trpím při takovémto počasí také a nemohu si pomoci.“

„Přece ale můžeš chodit, kdežto já...“

„Hm, já užívám také nejlepšího a nejradikálnějšího prostředku.“

„Pro bůh, mluv, rad, abych proklaté té bolesti ušel.“

„Věc je jinak dosti jednoduchá. — Musíš se nechat jak náleží namazat.“

„Namazat? — A čím?“

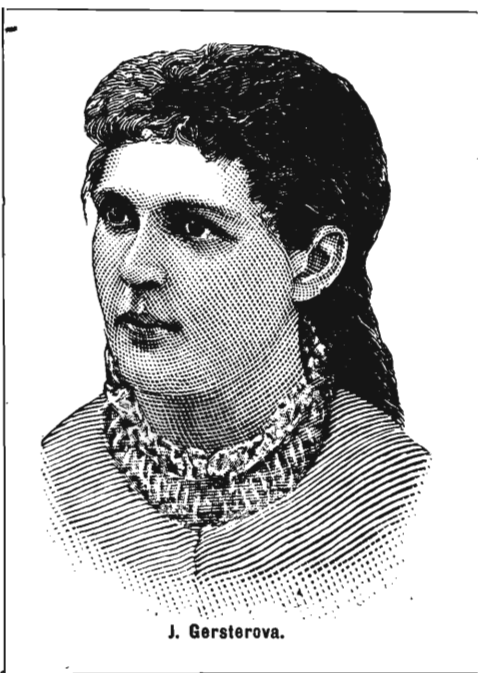
„Zajisté. Musíš se to díti ale osobou, která tomu rozumí.“

„Je to tedy nová metoda léčení?“

„Ovšem. Je to pravidelné hnětení těla od krku až ke slabinám. Ty si lehneš na zem nebo na lůžko, obnažíš záda a dotýčná ženská...“

„Ustaň, nešťastníče! ženská?“

„Toť se rozumí, že ženská! — Tedy dotýčná ženská celou silou, avšak přeci jemně palci svých rukou roztírá, vlastně hněte ti krev ve hlavních žilách a žilkách od krku až ke slabinám. Roztírání, neboli mazání, protože děje se za pomoci kousku starého špeku, musí díti se zvolna, avšak bez přestávky shora dolů a pak opět z dola nahoru a to po půl hodině. Je při tom divný pocit sice — lehtá to i bolí,

J. Gersterova.

avšak je to jediný prostředek proti reumatismu.”

„Z toho nebude nic,” rozhodl tajný rada, pan Isidor Pohodlný. „Považ, kdyby moje Xantippa zastihla zde cizí ženskou . . .”

„Nezastihne ji. Uděláme to zítra odpoledne, kdy ona bude pryč.”

„Nemožno; její žárlivost je strašná a kdyby se dověděla . . .”

„Nedozví se ničeho. Já znám v ulici Jindřišské mladou, dvaadvacetiletou vdovu, ta umí mazat výborně. Tu přivedu sem sám a tajně. Ostatně může tvoje Xantippa býti přítomna. Bojíš-li se, řeknu jí to sám. Věřu nepochopuji, jak může žena býti žárlivá, nechá-li se její muž namazat.”

„Človče,” rozkřiknul se pan Isidor, „kdyby mladá vdova ta překročila práh mého domu, poletíme z něho oba a za náma talíře, hrnce, šálky a všecken náš porcelán. Ty víš dost, přece nemáš ale ani ponětí o tom, jak moje Xantippa dovede řádit.”

„Dobrá! — Nezví tedy nic. Uděláme to tajně.”

„Oh příteli, doktore, já mám strach. Mám tušení, že celá věc dopadne špatně.”

„Nedopadne, věř. Budu opatrným.”

„Dozví-li se to žena, nebo naše Káča, bude zle. Káča, naše služka, poví jí to za tepla.”

„Očekávám, že žena tvoje vezme Káču s sebou na venek.”

„Bezpochyby — ale což kdyby nechala ji zde, aby mne hlídala?”

„Pak pošleme Káču na pár hodin do města za řízením, toť přece jednoduché.”

„Kriste Ježíši!” bědoval pan rada. „Já bych si přál, abych zlopověstnou kuchtu tu mohl poslat z domu pryč na vždy.”

„Tak ji pošli,” mnil doktor.

„Kdybys znal moji Xantippu lépe, nemluvil bys takový nesmysl. Ona nechce a basta.”

„Ubohý, ubohý človče!”

„Ty bys nevěřil ani, jak ta naše kuchařka, ta hubatá Káča je mi protivnou. Již po dva roky domlouvám ženě, aby poslala ji ke všem čertům. — O ano, to ona udělá hned! Ba naopak. Právě proto, že Káča je mi solí v očích, rozhodne moje žena: „Káčenka zůstane! Konec a dost!” Já pak jsem odbyt na dobro.“

„O, slabochu!” myslil si doktor, hlasitě pak dodal: „Tedy zůstane při tom. Zítra odpoledne, jakmile tvoje stará odjede, při-

vedu sem paní Netinku a ona tě namaže dle všech pravidel umění. Tedy na shledanou!”

Mezitím co doktor uspokojen odcházel z bytu přítele, seděla statná a resolutní kuchařinka pana rady, slečna Kačenka, v kuchyni a zě samé rozkoše mnula si své kostnaté ruce. Málem by se byla radostí dala do zpěvu a měla tisíceroých chutí si v kuchyni zatančiti třeba s koštětem. A proč? Protože naskytl se jí opět příležitost, kdy mohla milostpánu radovi připravit nepřijemnosti, velikou různici v domácnosti a po případě i studenou lázeň. Bylať poslouchala za dveřmi a slyšela, třeba ne vše, tož přece velkou část rozmluvy milostpána-s doktorem.

„Dvaadvacet jar mladá, hezká vdova bude milostpána mazat dle všech pravidel umění, pravil ten starý, plešatý bručil, jenž neví, co je účta k dobré kuchaře anebo co je diškrece. O, počkej jen, já připravím ti mazání, že na ně nezapomeš do smrti nejdelší. Ha, ha, ha! Zítra ráno štando pede půjdu k paní a všecko jí řeknu.“ Spotěšitelnou tou myšlénkou na pomstu za mnohé přskořil se strany starého pána ulehla Kačenka ve své komůrce a snila o svém hulánu sen blažený a krásný.

Doktor Hubertus Pilulka došel mezitím hostince u „Křižovníků“ a sděliv čekajícím tu ještě přátelům, že tajný rada, pan Isidor Pohodlný je těžce nemocen, ubíral se taktéž ku svému domovu.

* * *

Na druhý den odpoledne seděl tajný rada, pan Isidor Pohodlný opět ve své pohodlné lenošce a byl proti svému obyčejí velice zahloubán v myšlénkách as nepřilíš utěšených, neboť rty jeho stáhly se občas k bolestnému úsměvu. V pravdě byly myšlénky jeho druhu smutného. Duch jeho zalétl v minulost, kdy pan tajný rada nebyl ještě radou, aniž majitelem domů, nýbrž prostým kupeckým mládencem. Neměl tehda, vyjma jedné košile a jednoho dobrého obleku, majetku žádného, přec byl ale šťasten, neboť byl svobodným jako ten ptáček ve vzduchu a žádná Xantippa netrápila ho až na smrt. Co je z něho dnes? Sedí tu osamělý, jako ten kůl v plotu a s bolestmi ve všech údech, neboť ta, která měla jej v nemoci ošetřovat a v bolestech útěchou skýtat mu úlevy, ta se svoji kuchařkou Káčou byla si vyjela ven do krásné přírody, by na dobu celého odpoledne zapoměla trud domácí a nudu

města. Proč jen se ženil? Nebylo by mu bývalo lépe, kdyby byl zůstal svobodným a s hezkou, mladou a soucitnou hospodyňkou vedl si sám svoji domácnost? Té by nebylo nikdy připadlo na mysl, aby jej huňvala, jemu dávala slova nepěkná, nebo mu poroučela, co a jak má ve své domácnosti zařídít, co má jíst a pít, kdy smí vycházeti, kam a podobně.

Takto přemýšleje, nepozoroval ani, že do dveří pokoje jeho vstoupil přítel jeho doktor Hubertus Pilulka, veda za ruku mladou a zdravím kypící vdovu, slíbenou paní Netinku.

„Tak, brachu starý,“ začal doktor roz-

hovor, „tu vedu ti tvého anděla spásy, který čarovnou rukou svojí vyžene ti z těla a kostí ten zpropadený rheumatism. Přesvědčíš se, že v půl hodině pocítíš úlevu a dnes večer budeš moci hoditi si s námi šestadvacet. — A vy, paničko, beže všech okolků vezměte pacienta do svých záračných rukou a namažte mu krk a záda tak důkladně, že rheumatism se ulekne, vezme do zaječích a vícekrát starého přítele našeho pokoušeti nebude.“

Vdovička mezi tím byla sejmula svrchní šátek a vykasala si rukávy svých šatů až po záloktí.

„Jaké to hezké, souměrné tělo, jaká to plná prsa a hebouneké, něžné ručky!“ pomyslil si tajný pan rada, žádoucně sleduje každý pohyb mladé ženy. „Ručky takové zajiště neublíží mému krku nebo mým zádam a počínám věřiti, že dotknutí jejich působiti bude nachoré mé tělo magicky.“ Tvář jeho při myšlence té zrovna zářila a on rychle odpísal si nákrčník a odhrnul košili až na ramena.

Netinka zatím přistoupila k trpěcímu a počala třítí, vlastně „mazati“ mu krevnice krční, kdežto doktor usedl vedle a četl noviny.

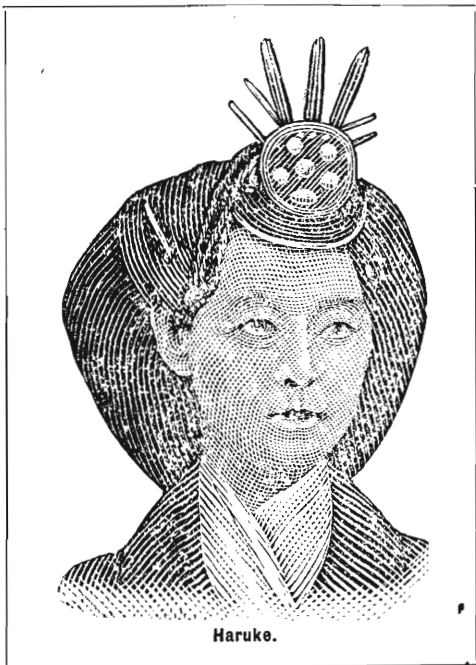
„Ah, ah! — to je dobré,“ chválil si tajný pan rada, „jen přitlačte víc — nic se nebojte, že mi to bude bolet. — Ah, tam ne, to moc lehtá. — Tak, tak, drahá paní, to je dobré! — Ó — ó — ah. — Doktore, tys přece jen zlatý muž — takově léky bys měl předpisovat častěji. — Jen blíž ke mně, krásná Netinko, nic se nebojte, že mne zadusíte! — Tak to bylo zas dobré. — Ah, ah!“

Mazání trvalo již několik minut a pan tajný rada, tona v nezažité dosud blaženosti, neviděl, jak skrze malé okénko na operaci tu pohlíží zároveň dvě divokých očí, jak drahá Xantippa jeho za dveřmi se

chvěje strašným hněvem a jak každé jeho slastiplné „ah“ a „ó“ provází posměšnými posuňky.

„Ha, tohle ti splatím, Isidore — a té ženě také — i ten bídák, ten doktor Pilulka neodejde odtud bez citelného potrestání!“ Paní Xantippa začala pěstě.

Paní Netinka mezitím „mazala“ pana tajného radu dále, jenž pod útlými prsty jejími slastí jen se prohýbal. Od nich v nevelké vzdálenosti seděl doktor Hubertus Pilulka a četl noviny. Ubozí netušili ani z daleka, jaké mrače-

Haruke.

no se nad nimi stahuje a že hrom v podobě paní Xantippy v brzku do nich uhoří.

„Výborně! — Znamenitě! — Toť pocit přímo božský!“ chválil si pan rada.

„Ta nestyda nestydatá!“ zasténala paní Xantippa a nemohouc déle zlost svoji na uzdě udržeti rozběhla se ku lavičce u kamen, na níž v řadě stály čtyři vědra s vodou, chopila se dvou věder a hlasem tlumeným rozkázala za ní stojící kuchařce: „Otevři dvěře!“

Kačenka s radostí vyhověla rozkazu a dvěře se rozlétly.

„Výborně! — Zname...“ posledně dvě slabky: „nitě“ již nedořekl, neboť již v příštím okamžiku zasáhnout byl mocným

proudem vody jak led studené, jehož polovici obdržela také útrpná mazatelka, paní Netinka.

„Xantippo! Xantippičko, měj rozum přece.“

„Madame,“ zvolala také jako pudlák mokrá paní Netinka, „vy blázníte — já vás budu žalovat — budu vás stíhat soudně pro přepadení s úmyslem vražedným a pro poškození šatu!“

„Ven! — Stando pede z domu!“ soptila rozezlená žena.

Doktor Pilulka byl již dávno odhodil noviny a ohlížel se kolem, hledaje cestu, po které uniknul by z domu bez úrazu.

„Isidore — já — já — nejraději — abych — šel — domů. — Mám — totiž — nemocnou — však víš!“ Koktaje slova ta pln úzkosti, pohlížel na dveře spasné a přemýšlel, jak by se k nim dostal bez pohromy a kolem rozrušené paní Xantippy. Sebrav poslední zbytky své zmužilosti, chopil se klobouku. Nemesis ale byla mu v zápětí, neboť paní Xantippa seznaříc úmysl doktora i paní Netinky, pokynula kuchařce a tato v okamžiku přinesla nový náboj: dvě konvice plné ledové vody. Veda pohněvanou paní Netinku za ruku, již již blížil se doktor spasným dveřím, když v tom mrštná ruka paní Xantippy vychrtila nový proud vody přes postavu obou.

„Brrrr! — To byla rána! Zrovna do černého!“ otrásl se doktor.

„Hů, hů, hů!“ zasténala jak myš mokrá paní Netinka.

Ještě jeden proud vody zasáhl doktora a paní Netinku mezi dveřmi a oba prchali z domu páně radova, jako by jim byl někdo hlavu zapálil.

„Xantippo, Xantippičko!“ bědoval tajný rada, pan Isidor Pohodlný. „Xantippičko — měj přec rozum. Vždyť ta žena nedělala nic zlého. — Ona mně jen namazala trochu krk a hřbet — je to dobré proti rheumatismu a pomohlo to, udělalo mi to dobře.“

„Studená lázeň pomohla ti ještě lépe,“ posmívala se paní Xantippa.

„Xantippičko,“ ždál pan rada „slyš přeci, dej si jen říci! Ach, Xantippičko, buď zase hodnou, dobrou!“

„Drž hubu, nechci o tobě více ani slyšeti. Dám se s tebou rozvést.“

„Ach, ó — Xantippičko drahá!“ prosil a nařikal tajný pan rada.

Mezitím zlomyslná Káča seděla v kuchyni a radostí mnula si své kostnaté ruce.

„To se povedlo!“ chválila si, „to byl švandička! Zítra bude to vědět celá „švadróna“ hulánů, neboť ještě dnes večer hned za tepla vše vypovím mému znejmějšímu kaprálu od hulánů.“

V jizbě společenské trvala však bouře stále a hrom za hromem srážel se nad hlavou nešťastného pana rady.

Nešťastný doktor — nešťastné mazání!

Před večerem dostavil se do bytu paní rady zřízenec od soudu a podal užaslým manželům soudní nařzení, dle něhož oba dostaviti se měli na druhý den v devět hodin ráno před tvář přísného soudce. Žalobnicí byla hezká vdovička, paní Netinka obžalovanou paní tajná radová Xantippa Pohodlná a za svědky povoláni: tajný pan rada Isidor Pohodlný, pan doktor Hubertus Pilulka a kuchařka Kačenka Votmáčková. Žaloba zněla na útok, poškození těla a zkažení šatů. Žalobnice žádá náhradu 100 zlatých za poškození těla a 50 zlatých za šaty.

Paní Xantippa zbledla jak stěna. Vlasy vstávaly jí na hlavě jako hřebíčky a kolena se chvěla. Má jít na úřad, před soud, kde ještě nebyla po celý svůj život. Hrozná! Celý ten domácí škandál přijde na jevo — snad i do novin — to je hrozná, hrozná!

A při myšlence té paní radová změkla jako vosk. Stala se velice smřlivou. „Co budeme dělat?“ tázala se mírně.

„Zaplatíme, milá Xantippičko, zaplatíme,“ odvětil pan rada, jsa rád, že je po domácí bouře.

„Ale tolik krásných zlatiček vyhodit, to je přece bolestné,“ zavzdychla paní radová.

„Jakáž pomoc,“ mnil pan rada, „sto a padesát zlatých ztratit je lepší, nežli míti tahání se soudy a tu blamáž po celém městě.“

„Ó, Isidorku! — Ach, ach!“

„Ó Xantippičko! — Ach, ach! — To bylo drahé mazání!“

„Přisahej mi Isidore, že nenecháš se více mazat od nikoho vyjma mne!“

„Od nikoho na světě vůbec — raděj půjdu rovnou cestou na onen svět.“

„Tedy přísaháš?“

„Přisahám! Na „mazání“ to budu přemátovati do smrti nejdelší.“

„Ba, já také. Bylo to drahé mazání!“

Z NAŠÍ HUMORISTICKÉ MAPY.

Obrázky slovem provází B. Bittner.

Blahoslavení chudí duchem.

Pantátovi k stáru přišlo
na svět klouče jaré:
Na ruce je chutě bere,
jásot se mu z hrdla dere,
pohnut praví k „staré“:
„Kdo by si byl myslil ve snu!
Nyní rád již v pánu zesnu...“
Mní, že osud postavil jej na nohy —
zatím chudás nosí parohy.

Útěcha.

Sešly jsou se na hřbitově
přesmutné dvě vdovičky,
u rovu svých mužů půl dne
proklečely celičky.

A když jsou se rozcházeły
— kdo jim vnuknul zlý ten vtip?
Vyměnily pohled vřelý:
„Ach tam je jim jistě líp!“

Žárlivost.

Těžká pomoc, těžká rada —
mladou vzal si plešatec,
ob den na ni křičí „zrada!“
k soudu hrozí přivést věc.

„Kde máš důkaz, blázne starý?“
směje se mu žínka zlá.
„Jak že?“ on zas, „tyto čmáry —
dokaž, že jsi nevinná!“

Amazonky.

Nevěř, synu, že jest bájí
o mužatkách říkání,
vždyť i dnes se v mnohem kraji
Amazonky prohání.

Nevládnou však břitkou zbraní,
před ním se kdys Ctirad chvěl —
dnešním Šárkám k potírání
mužů stačí pantofel!

❖ DROBNÉ VĚTIPY A ANEKDOTY. ❖

Jen nóbl.

„Madam, našla jsem tady pěticient — ztratila jste jej snad?“

„Pěticient? Hloupá osobo! Ztratím-li kdy jaký peníz, jest to vždycky alespoň desetidollar.“

Odměna trpělivosti.

Anna: „Slyšela jsem, že se nyní také ty, bohudík! vdáváš. Ale musela jsi dlouho čekat!“

Tony: „Za to budu však také hned třetí ženou mého muže!“

Vzácná ochota.

„Ale, madame, proč pak jste mne dnes v noci nezavolala, když jste trpěla tak hrozná bolestí?“

„Nechtěla jsem tě připravit o spánek.“

„Ach proto mohla jste mne vždycky zavolat; spím tak tvrdě, že bych se beztoho nebyla probudila!“

Podivný důkaz.

„Trvám na tom: Ženy jsou většinou lhářky. Moje stará říká na příklad každý večer, že přijdu snad brzo domů — a nikdy to není pravda!“

Svědomití lidé.

„Můj muž jest tak svědomitým, že se honem udá u soudu, sotva se mu jenom zdálo, že někde něco uzmul.“

„Zrovna takovým jest můj starý — jenže, když něco vezme, myslí, že se mu to pouze zdálo.“

Podivné líbánky.

„Nu jak se ti daří v novém stavu — smím tě u příležitosti navštívit?“

„Teď ještě ne, příteli — moje žena má dosud o mně příliš dobré mínění!“

To přec nejde!

Žebrák: „Prosil bych vás o malou podporu.“

Pán: „Tak silným, zdravým lidem jako vy jste, nedávám ze zásady ničeho.“

Žebrák: „Mám si snad k vůli vašemu mizernému desáku poříditi hrb?“

Podle módy.

Teta: „Tu píše mi právě přítelkyně z Chicaga, že jsi se tam před odjezdem domů zasnoubila s jistým mladým obchodníkem. Je to pravda?“

Net: „Zajisté, drahá tetinko — ale jenom tak zběžně!“

Oběť lásky.

On: „Vidíš drahoušku: jíš-li ty něco dobrého, mám já radost a papám-li já něco dobrého, těší to zas tebe. Nuže ne já, nýbrž ty máš mít radost — a proto sním tuto rybu sám!“

Také důvod.

A: „Ale prosím tě, co tě to jenom napadlo, vzít si za ženu osobu, která koktá?“

B: „To mně právě k oženění přilákalo — neboť koktavá žena není nikdy s to udělat mi řádné kázání, když se vrátím k ránu z hospody.“

Ševcovský nápad.

Zákazník: „Hrome, ty boty hrozně tlačí!“

Mistr obuvník: „Na tom jsem si dal schválně záležet, abyste tak snadno nezapomněl za ně zaplatit!“

Upřímné přiznání.

„Pověz mi přec, drahá Amálie, proč ne vzala jsi si svého nynějšího muže již před deseti lety, když se hned tehdy o tebe ucházel?“

„Tehdáž, má milá, byl mi příliš starým!“

Z vojny.

Poručík: „Jak že má si počnati voják na bojišti vůči nepříteli?“

Voják: „To závisí zcela na tom, jak počíná si nepřítel, pane poručíku!“

Podřízení musí často více překousnout než kolik objednali.

V stravním domě.

Služka (časně ráno): „Pane Šípku, můžete vstávat, je už sedm hodin!“

Šípek: „Cože — už sedm? — u všech všudy, nemohla jste mi to říci dříve?“

Za kulisami.

Zpěvák (co Don Juan): Pane říditeli, prosím, aby mi bylo dáno k večeři na jevišti pravé šampaňské.

Říditel: „Ale jděte! Naplňte jen láhev vodou. V „Ukladech a lásce“ jest Ferdinandovi a Luize předeepsán jed a dostanou také jenom vodu!”

Jezuita posmíval se kapucnovi s rudým vousem, a chtěl ho notně pozlobiti, pravil: „Vyvráťte mi, nábožný otče, že neměl Jidáš Iškariotský zrzavého vousu.” — „Zda měl Jidáš opravdu zrzavý vous, to se neví,” řekl klidně kapucín; „ale že náležel k tovaryšstvu Ježíšovu, to je jisto.” Jak známo, zovou se Jezuité tovaryštvem Ježíšovým.

Z denníku, jež psala slečna Irma na moři.

1. den. Bouřlivé počasí. Špatná povětrnost.

2. den. Kapitán jest velice zdvořilým. Vyznal mi lásku. Nabídl srdce i ruku Odmrštila jsem.

3. den. Kapitán obnovil svůj pokus. Hrozí, že zavraždí mne i sebe a že vyhodí celý parník se třemi sty pasažerů do povětří. Odmrštila jsem.

4. den. Zachránila jsem život třem stům lidí.

John Ningles je nejlínější mužem na světě; žije v Novém Zélandě a má mnoho otroků. Jeden z těchto tvorů musí za něho kašlat, kýchat a plivat, když John kouří. Je-li John někdy nastříknutý, musí jeden z otroků místo něho vrávorat.

Zvláštní důvody.

Paní: „I ty nešiko — zase už jsi rozbila hrnec. Nemůžeš dát alespoň trochu pozor!”

Stužka: „Vždyť za to nemohu; vy jste rozbila včera také jeden!”

Paní: „Tak? Nu k tomu jsem měla své zvláštní důvody!”

Jistý biskup odporoučel kdysi Napoleonovi faráře k dosazení na jednu z pařížských far. „Ten muž jest mravů tak přísných,” řekl mimo jiné, „že nedávno nechtěl ani ponžiti sedla, na němž při jízdě seděla dáma.” — „To ať jen zůstane ve své vsi,” odpověděl Napoleon, „v Paříži by přišel velmi často do pokušení.”

Sladká je pomsta!

„Ha, Adolf jde s jinou? Ten zrádce! O, kéž bych se mohla pomstit! Kdyby tu honem byl druhý, abych tomu ošemetníku okázala, že ho pranic nemiluji!”

Z domácnosti.

„Jdu se jen zeptat, jak je? Už líp?” — „Právě usnula.” — „Nu, a je to hoch nebo holka?” — „Hnedle by to byl býval chlapec.”

Nesnadný důkaz.

„To bys mi ale dříve musel *dokázati*, že mám nějakého milovníka!“ — „Dokaž mi ty, že ho nemáš!“

Z postních plesů.

Tanečník: „Slečno, vy jste mne okouzli-
la; věřte, že bez vás nemohu býti živ.
Směl bych vás prosit na zítřek o dostave-
níčko?“ — *Ona:* „Když vás to nebude obtě-
žovat, přijďte o čtvrté hodině odpoledne
třeba do městského parku; budu tam cho-
dit.“ — *On:* „Přijdu již napřed a budu vás
s touhou očekávat. Ale přijdete jistě,
neří-li pravda?“ — *Ona:* „O ano; a kdybych
nemohla sama, pošlu tam *letičku*.“

„Zase už jsi opilý, muži? Nu to už přestává všechno! Měl bys opravdu hanbou zalézt pod zem!“

„Tak mi dej klíče od sklepa!“

„Pomyslete si jenom — Štětina mne nazval včera na veřejné ulici starým oslem!“

„To je nestoudné! jak pak vám může říci „starý osle,“ když jste přece dosud v nejlepších letech!“

Na Korsice žil v minulém století šlechtic tak hubený, že si každý den u večer, prvo než-li uleh, vstrčil za řádra jatarnici, aby blechy měly co kousat.

Doba odpočinku.

„Milý příteli, nepohovil jsi si dnes po poledni?“

„Ó ano, — moje stará usnula hned po obědě.“

„Tvoje stará? Ptal jsem se přece, jestli ty jsi si odpočinul?“

„Inu ovšem. Když moje žena spí, pak mám pokoj!“

V Dánsku žil muž tak vysoké postavy, že ani neviděl, jde-li v blátě nebo v suchu, ba jednou dokonce ani necítil, že ho pes kousl do lýtka.

Nejvyšší soud v demě kmotra Punčochy.

Otec: „Teď budeš doma, Pepíku. Ne-smíš se potloukat jako uličník celý den venku!“

Pepík: „Táti—jestli mně nepustíš ven, povím to mamince a pak budeš muset zůstat také celý večer doma!“

Otázka s odpovědí.

Jak se rozeznává mladý lékař od starého? — Mladý se červená, když dostává peníze, a starý se zase červená, když nedostává žádné.

Paleček, šašek krále Jiříka z Poděbrad, poznamenával si na zvláštní tabulku jména těch, kteří vyvedli nějaký hloupý kousek. Jednoho dne spatřil král i své jméno v seznamu šaškovu. „Jak já sem přicházím?“ ptal se Palečka. „A což není to hloupé, svěřiti člověku, od kterého nemáš záruky, náramnou sumu peněz k zakoupení koní v cizí zemi? Ten se ti více nevrátí.“ „A což jestli se vrátí?“ namítal král. „Pak smažu jméno tvoje a napíšu jeho.“

Pomoc v nouzi.

Mladý, elegantní panáček, který zašel do drahé restaurace, přepočítává své „přijmení“ a shledá, že mu schází deset centů k zaplacení účtu. Vězm v pěkné bryndě — pomyslí si v duchu — a víte co učiní? Nechá prostě padnout svou hotovost na zem. Sklepník pomáhá mu ochotně sbírat drobné a otáže se konečně: „Máme již všecko pohromadě?“ — „Schází ještě půldollar,“ odpovídá nebdale mladý pán. „Víte co? Najdete-li jej, podržte si jej celý!“ Položí svých několik pěticentů na stůl a hrdě odchází. Sklepník, který postrádá k vyrovnání účtu pouze deset centů, poděkuje zdvořile a začne hledat horlivě lacino vydělaný půldollar — ale ovšem že marně.

Stejně gusto.

Dáma: „Ach, procházím se tak ráda samojediná lesem a polem!...“

Pán: „Tutéž zálibu mám já — nuže pojďme spolu!“

Jistý krejčí šel před svátky velikonočními s takovým chvatem a zápalem, že se mu náprstek na prstu roztavil jako olovo.

Trefná odpověď.

„Hleďte, vy jste zcela roztomilý člověk — jenom kdybyste nechal toho zatroleného pít!“

„Inu, přítelínku — kde je moc světla, tam bývá také moc stínu!“

Cizinec přišel na faru a ptal se kuchařky, mohl-li by mluvit s velebným pánem. „Teď, prosím, ne,“ odbyla ho kuchta, „až asi za dvě hodiny; my jsme teprv po obědě, a on je náramně unaven.“

Zajímavé čtení.

„Nemohu si představit nic krásnějšího, milejšího a vábnějšího, než lehnout si na pohovku, vzít do ruky hodně zajímavou knihu a při tom usnout.“

I strašidlo přijde někdy vhod.

„Jakže, vy se chcete přestěhovat do tangle toho domu! Což nevíte, že tam straší?“

„Tak? Více nemohlo mi nic přijíti vhod. Snad zbydu tím způsobem s krku svou tchýni, která nás chtěla na tři měsíce navštívit.“

Také šibeniční humor.

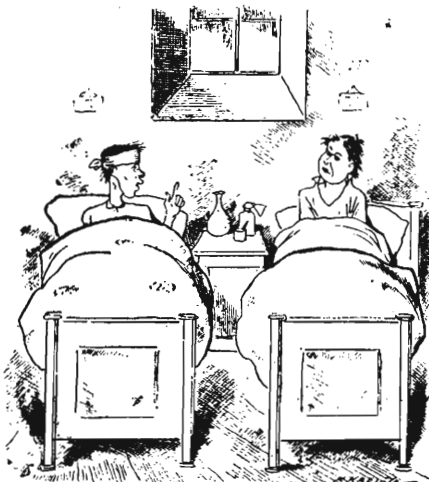
„Věřte mi, pánové,“ povídal jednou v kanceláři náš ferina kolega, jemuž v žertu přezdívali jsme „pan kasír“, že často, když přijdu večer z té naší putyky domů, jsem od toho sedění a dření celý jako **hrbatý**.“

Kde pak to asi je?

V jistém listu četli jsme onehdy následující oznámku:

„Mladý muž hledá místo, — nejraději stal by se zetěm v klidné, zámožné rodině.“

Humor v nemocnici.

První nemocný: Slyšš tu bouři venku? Děsné! — *Druhý nemocný:* No, nám na štěstí do ní nic není! Co pak si mají ale v takovém nečase počít ti neboží zdraví venku!

Prášenice o Americe.

Jistý cestující vypravoval ve společnosti o Americe a přes mřru „prařil.“ Zvlářtě chválil velice úslužnost Amerikánů. „Ve městě, kde jsem se delří dobu zdržoval,” vypravoval náš pan Frářil, „nemusí se chodit s každým psanřm na poštu. Může se prostě vyhodit oknem na ulici a prvň člověk, který jde kolem, zdvihne dopis a strčř jej do nejbližří schránky na psanř.”

„To byli ve městě, kde jsem se já zdržoval,” pokračoval ve vypravování jeden z přítomných, který pobyl rovněž nějakou dobu v Americe, „lidé mnohem zdvořilejšř a úslužnějšř. Tam mohl jste vyhodit z okna psanř beze známky. Kdo řel prvň kolem, zdvihl je, opatřil je známkou a hodil je do schránky.”

Král Jindřich IV. zbloudiv jednou na honbě, spatřil v lese sedláka, který neustále hleděl v jednu stranu, a ptal se ho, koho očekává. „Inu, má tudy jet náš král,” odvětil sedlák, „a já bych ho rád spatřil.” „Dovedeř-li mne na místo, kde se královi myslivci scházejř, uvidíš ho.” Sedlák svolil a král posadil ho za sebe na kouě. Cestou tázal se ho král, podle čeho myslí, že krále pozná, bude-li tento mezi dvořanřny. „Slychal jsem, že se pozná dle toho, že nechá na hlavě, i když všichni ostatní smekají,” vysvětloval sedlák. Když přijeli na místo, smekli všichni myslivci. „Nuže, který je král?” ptal se Jindřich IV. — „Ach, jak pozoruju, musí řím být některý z nás dvou,” udiveně řekl sedlák.

Pomsta.

Londýnský vydavatel Arkwryht „strhal” roku 1762 ve svém listu důkladně anglickou dolní sněmovnu. Byl za to odsouzen, aby pány poslance během zasedanř veřejně odprosil. Nebylo zbyřtí — a pan Arkwryht dostavil se tedy do sněmovny, padl na kolena a prosil skroušeně a pokornými slovy za odpuřtění. Když však svou kajřć řeč skončil vyskočil hbitě, oprářil své spodky na kolenou a zvolal hlasitě:

„Bůh jest mým svědkem, že jsem v tak řpinavém domu dosud jakživ nebyl!”

Ze řkoly.

Učitel: Dá-li ti otec jedno jablko a matka také jedno, kolik mář pak jablek?

Řák: Jé, pane učiteli, vy znáte řpatně mé rodiče!

Pokročilá řkola.

Učitel: Nu teř uvidřme, jak jste se na dneřek učili. Kdo z vás umř počřtat do devřti?

Vařek: Já! — Jeden, dva, řři, čtyři, pět, řest. . . .

Učitel: Dobrá! Ty, Frantiřku, pokračuj dále!

Frantiřek: Sedm, osm, devřt, spodek, svrřek, král, eso.

Podstatný důvod.

„Zde jsou mōje vysvědění, madam!”

„U koho sloužila jste posleže?”

„U panř Stringsově!”

„Ach to jest ta dáma s tmavou pleří a havranřmi vlasy?”

„Ano.”

„A proč jste od ní odeřla?”

„Protože — neumřm holiř!”

Král Leopold ubřral se jednou malou vesnicř a spatřil tu hoča velmi nečistého. „Utři si nos!” pravil k němu. „Nemám řátku!” odvětil kluk. „Tu mář a kup si ho!” řekl král, vstrčřiv klukovi do ruky zlatník. Druhý den řel touže vesnicř zpět a spatřil na témže místě, co včera hoča, celou řadu zamazaných kluků. Usmál se, a aniž by si jich byl více všimnul, řel dále.

To je to hlavní.

První peněžokaz: Tak, teř jsou faleřně dollary hotové!

Druhý peněžokaz: To to! Hlavnř věc jeřtě scházi!

„Nu co pak to asi je?”

„Nápis kolem penřzu: „V. boha důvěřujem!”

Nad hrobem kupce měl kněz pohřbnř řeč, v níž mimo jiné pravil: „On měl nejlepší kávu; celá osada od něho kupovala.”

Znamení doby.

Řebrák (počřtaje stržené penřze): Dřžtes, — musí být mezi lidmi řáká nouze o střřbro! Nic než samá měř a nykl!

Kalif Mustad dobyl nad Řeky vítězřtví, při čemž byl řecký císař zajat. Když přiveden byl do hlavnřho stanu, ptal se ho kalif, co as očekává od vítěze. „Vedeř-li boj co král,” odvětil řecký císař, „pořleř mne domů; vedeř-li hoj co kupce, pořleř mne za otroka, a vedeř-li hoj co řezník, zavraždřš mne.” — Mustad kázal císaře doprovodit domů.

Příliš mlád.

„Vý tedy, slečno, zamíttáte můj návrh a nechcete se státi mou chotí? To bych nebyl očekával! Povězte bez obalu: Zdám se vám snad příliš mlád?!“

„Ach ano — vždyť nemáte dosud všechny vlasy na hlavě!“

K nepochopení!

Pávi (k služce): Méry, co to bylo za člověka, s kterým jste stála včera večer před domovními dveřmi?

Méry: Ale, madam, vy jste již tak dávno provdána a nevíte ještě, s kým se stává večer před dveřmi domu?

Po opětém sklamaní.

V česko-anglické škole.

Učitel: Jak se jmenuje po anglicku otec?

Žákyně: Father.

„A jak se jmenuje matka?“

„Mother.“

„A rodiče?“

„Charles and Jenny.“

Dětský rozumek.

Matka (k své rozmazlené dcerušce): „Teď buď ale zticha, Ráženko! To už není k vydržení! — vždycky musíš mít poslední slovo!“

Ráženka: „To ale není přece můj vinou; vždyť nemohu vědět, řekneš-li pak ještě něco nebo ne?!“

Nikoliv k vůli penězům.

„Vy jste si vzal tedy N—ovou vdovu? Znamenitá partie, což? Starý N. zanechal prý na 200,000 dollarů jmění!”

„Ach nemyslete, příteli, že jsem si ji vzal k vůli těm dvěma stům tisíců! Byl bych si ji zcela jistě vzal, kdyby byla měla třebaš pouze sto tisíc.”

Při jedné společnosti řekl Napoleon k jisté dámě, která teprv nedávno byla z Němce přišla: „Madame, vaše šaty vypadají vskutku až hrůza směšně, zcela jako starý koberec. Je to snad po německu?” — „Zda-li je to po německu, nevím,” odpovíděla dáma; „to ale vím, že vaše připomenutí nebylo dáno po francouzsku.”

Moudrá odpověď.

Učitel: Víš-li pak, koho pokládáme za pokrytce?

Žák: Nevím, ale můj otec Vám to může říci.

Učitel: Proč právě tvůj otec?

Žák: Nu on říká: Takový pokrytec jako náš učitel není na celém světě!

Jednou potkal Josef II. starého důstojníka a ptal se ho, kam jde. „Na masitou snídani k jednomu z mých přátel,” odpověděl důstojník, který císaře nepoznal. „Co budete mít dobrého? Vepřové s křenem?” „Výš!” „Coteletky?” „Výš!” „Šunku?” „Výš!” „Podsvinče?” „Ano!” Po chvíli ptal se důstojník císaře: „Vy jste nepochybně nějaký domácí pán?” „Výš!” „Tedy baron?” „Výš!” „Snad ne hrabě?” „Výš!” „Kníže?” „Výš!” „Vévoda?” „Výš!” „Tedy jste snad sám císař?” „Ano!” Důstojník byl později štědře obdarován.

V doutníkářském krámu.

Prodavač: Jářku, tohle je doutník, který se sám chváí!

Zákazník: No víte, vlastní chvála smrdí!

„Já pil tři sta let staré víno,” chlubil se jistý obchodník. „To se máte čím chlubit,” prohodil jeho soused; „v mém rodišti přišlo se kopáním starého zámku na sklepy, v nichž byly vinné láhve kamenné zvané letopočetem 900 před Kristem.” — „Nu, a jakou chuť mělo to víno?” — „I, ono už v nich žádné nebylo!”

Proto!

„Prosím tě, proč pak si vzal jenom malíř Ypsilon tak starou a šerednou dámu?”

„Hm, to je zcela jednoduché. On nemaluje přece téměř nic jiného než zříceniny a tak bude mít vzorek vždycky po ruce!”

Když princezna Dagmar měla odcestovati na Rus, pravil k ní jeden z princů: „Na Rusi je zcela jiný svět, tam vás budou obsluhovatí medvědi.” — „To mi bude milejším, nežli abych kolem sebe viděla hňupy neb prolhané lišky,” odvětila princezna.

Moudře.

„Povězte mi, milý pane advokáte, co bych dostal za to, kdybych řekl někomu „lumpe”?”

„Toť se ví: buď třicet dollarů pokuty, nebo patnáct dní vězení.”

„Víte co, pak vám to radši neřeknu!”

Angličan doktor Shaw měl tu čest, obědvati jednou se sultánem marokánským, i lšf celý oběd jak následuje: „Polívka byla rybná a v ní zadělán byl mořský hroch, prošpikovaný celými jesetery. Po polívce přinesena byla slonová kýta s fizulemi, pak frikassé ze dvou lvů a velbloudí hlava se špenátem. Po té předloženo haché ze dvou pštrošů, okrášleno smaženým krokodilem řídké velikosti. Pak přišli drobní ptáci, to jest mčhanina pečených jestřábů, čápů a kondorů. Pro kmotra Příhodu byly ještě uchystány k službám slonové jazyky se sardelovou omáčkou, játra z hyény na cibulce a dva bůvolové na divoko. Všecko to bylo sněděno. Z nápojů pila se nejtíce cizozemská pašovaná vína, potom medovina a teplá voda z pouště.”

Dobry obchodník.

Otec: Stojí-li jedno vejce dva centy, co stojí osm vajec?

Syndtor: Dvanáct centů.

Otec: Chyba lávky — stojí víc!

Syndtor: Snad by grocerista něco slevil.

Arkansaský vtíp.

V Arkansasu žádala nevěsta svého ženicha, aby dokázal nějakým smělym činem svou statečnost, prvé než ji pojme za manželku. A víte, co udělal hrdina ženich? Unesl svou nastávající tehýni!

Jistý pastor ve Švýcařích měl mrtví řeč nad hrobem zemřelého purkmistra. Když zpěvy utichly, spustil: „Drazí, rozníli truchlíci, bratři a přátelé! Někteří mluví o zemřelém dobře, jiní špatně; nechme zemřelého jakým byl a jakým jest. Amen.”

Z přednášky.

Profesor: Vidíte, pánové, to jest požehnání moderní doby. Dříve byly tyto vědy přístupny pouze největším učencům a nyní rozumí jim — abych tak řekl — každý osel!

Španělská zeď.

Pan manžel: Aha, proto si moje žena přála mít španělskou zeď, aby se mohla bavit s mým přítelčkem! Aha, proto si můj přítelček šel prohlédnout španělskou zeď i z druhé strany!? Aha, proto jsem dal postaviti španělskou zeď, abych se přesvědčil na vlastní oči o nevěře své ženy!

Nemístné podezření.

Papínek: Franku, přinesl jsi prášek proti štěnicím?

Frank: Tady je, tatínku!

„Saprot — ale je ho málo! To jsi zase jistě po cestě mlsal?”

Na odchodu z káznice.

Řídítel vězení: Těš mne, že jste se choval v káznici tak dobře. Máte-li nějaké přání, vyslovte je bez obalu!

Trestanec: Pane řídíteli! Vy nemáte dětí, přijměte mne za syna!

Pěkný byt.

Služka: To je dobře, pane, že se Vám tento byt líbí. Snesete zajisté také kouř?"

Nový nájemník: Ovšem, vždyť sám pilně kouřím!

Služka: Ta kamna zde také.

V noci před bitvou Jenskou procházel Napoleon táborem, aby zvěděl, jak se jeho rozkazy vykonávají. Noc byla tmavá, a jedna stráž, slyšíc někoho přicházeti, volala: „Kdo to?" a zamfřila ručnici. Napoleon v zamyšlenosti své nedával žádné odpovědi, až kulka okolo ucha mu zafičivší roztržitost jeho zahнала. Pozoruje nebezpečí vrhl se honem na zem, což ovšem bylo to nejlepší, co učiniti mohl, neboť sotva ležel na zemi, přeletělo několik kulek, an za příkladem první stráže celá řada ručnice své vypálila. Vydržev první střelbu, vzhopil se Napoleon a pospíšil ku první stráži, kteréž se zjevil. „Což měl jsi mě za Průšáka?" řekl císař. Voják, vzpamatovav se z prvního překvapení, odpověděl: „Prosím za odpuštění, Sire, ale to byl můj rozkaz. Že jste se neozval, není mou vinou." — Napoleon usmál se a řekl: „Nu však já ti žádné chyby nevytýkám; na zdařbůh bylo dobře mřeno. Brzo bude den, měř pak ještě lépe a já se o tebe postarám."

Není zvědav.

Domáci (ukazuje nájemníkovi, který dosud leží v posteli, účet za nájemné): „Ptám se vás naposled, kdy zaplatíte konečně nájemné?"

Nájemník: „Ale prosím vás, pane domáci, — kdo pak bude tak zvědav!"

Lakomec pojídal třešně a koukal na ně zvětšovacím sklem. „Co to tropíte?" ptal se ho soused. — „Já si kupuji vždy malé třešničky, proto že jsou laciné, a aby se mi zdály velkými, hledím na ně tímto sklíčkem."

Mladý hrdopýšek vyprávěl o svých studiích a doložil, že ho poslední leta stála tisíc zlatých. „Dá-li vám někdo za to stovku, berte," prohodil na to přítomný profesor, který znal prázdnou hlavu hrdopýška.

Jistý šarlatán ohlásil, že za pětku vypudí každou štěnici, a dodal, aby mu jen všechny dotyčné štěnice zároveň s pětkou byly poslány, an nemůže pro chorobu z domu.

E pluribus unum.

Billy Root byl velmi čiperný a vědychtivý hošík. Hrabal se v knihách jako knihomol. Jedinou jeho chybou bylo, že se moc vyptával a svému otci, učenému to muži (byl předsedou jedné chicagské konfirmy) příliš mnoho otázek kladl.

Jednou si všiml Billy latinského nápisu na americkém dollaru a poněvadž ještě s latinou tak dobře obeznámen nebyl jako s mateřskou angličtinou, utekl se opět k učenému svému otci

„Papa, co znamená *E pluribus unum* — jak to tuhle stojí vyštemplováno na stříbrném dollaru?"

Tatík se nad neočekávanou otázkou synovou pozarazil, neboť sám významu těch podezřelých slov nerozuměl. Bůh však uchovej, aby to před synáčkem nechal na sobě znát. Jeho otcovská autorita nesměla být tak pojednou zašlapána v prach.

Proto skrýváje svoje rozpaky, promluvil takto k nadějnému synátorovi: „Milý hochu, mám radost, že tak lačněš po vědách; a zajisté nejlíp učiníš, když se ve věcech učených obrátíš na svého tatíka; ten má, jak víš, všechna důležitá data historická uložena v hlavě. Co se týče tvé dnešní otázky, musím říci, že „*E pluribus unum*" je staré řecké pořekadlo, které se nám, jsouc v okurkovém láku naloženo, zachovalo z dávných časů a znamená tolik, jako že každý pták své hnízdo chváří."

(Dle Bill Nye.)

„V Petrohradě," praví Münchhausen, „setkal jsem se jednou v úzké ulici s pominutým psem. Abych rychleji mohl uniknout, odhodil jsem svrchník a prehnul jsem šťastně domů. Později dal jsem svrchník svým sluhou přinésti a uložiti do šatníku k ostatnímu šatstvu. Ráno, když ještě dochrupávám poslední verš, příběhne sluha a celý vyjevený oznamuje: „Pane barone, Váš svrchník je pominutý; rádi v šatníku jako ďábel a roztrhal a pokousal už celou řadu šatstva." Byl bych se sluhovi s chutí vysmál, kdybych pojednou nebyl zaslechl zvláštní šramot v šatníku. Vyskočím z postele, běžím, otevru šatník a skutečně: mé nejskvostnější kabáty byly už jeden žvanec, jeden cár, ba před mýma očima rozsápal vztekly svrchník ještě zcela nový můj lovecký žaket."

Mladá jedna dívka byla nad míru styd-
liva. Jednou o plesu vyzval ji mladík
k tanci. Avšak jaké bylo jeho zděšení,
když za chvíli spatřil před sebou státi
pouze její garderobu. Bylať se ubohá
dívka studem propadla.

Bude vojna v Evropě!

„Ty. mně se zdá, že vypukne co nej-
dříve válka!“

„Proč myslíš?“

„Mám takové tušení — svrbí mně levé
oko!“

Dětská otázka.

Paní doktorová: Já, milá paní radová, já hned vím, co o kom
soudit. Jak někoho poprvé vidím, už si o něm utvořím úsudek, kte-
rého potom nezměním nikdy!—*Dceruška:* A jakýs, maminko, utvořila
si o *mně* úsudek, když jsi mne *ponejpru* uviděla?

Hrozno!

Lékař (k farmářovi, jehož žena jest
těžce nemocna): Milý muži, musíte se při-
pravít na to nejhorší!

Farmář: Ty můj bože — ona se zase
pozdraví?!

Z manželského ráje.

Ona: Ty, probuď se! Tvůj věčný ho-
vor ze spaní mi překáží!

On: Ne, to je přece hrozné. Ve dne
nedáš mi přijít ke slovu a nyní mi nedo-
voltíš ani, abych hovořil v noci sám s sebou!

V Bádensku byl činěn jednou návrh, aby vojsko mimo službu cvičilo se v řemeslech. „A kdo pak bude chodit s flašinetý?“ namítnul na to jeden oposiční časopis.

Kdosi žádal svého souseďa, aby mu zápůjčil ku svatbě kočár. — „Je mi líto,“ odmítl souseď, „já mám příliš drahé koně a o svatbě se jezdí moc rychle; ale až bude v tvé rodině nějaký pohřeb, půjčím ti povoz s radostí.“

Sluha hraběte L. . . vstoupil ráno do salonu a spozoroval, že je pan hrabě nějak smuten. Dlouho nechtěl se ptáti po příčině. Konečně mu to nedalo, a pan hrabě sdělil mu, že je dnes den úmrtí jeho matky. Soucitný sluha, chtěl potěšit svého pána, řekl: „Ale, Milosti, neračte se rmoutit proto tak velice; vždyť ráčíte vědět, že pán bůh všechny dobré lidi k sobě povolává, a jen nás zlé a nanicovaté na světě nechává, abychom nabyli času k polepšení se.“

„Čím jsi byl, než jsi se stal vojákem?“ vykřikl na rekrutu kaprál. „Poslušně melduju, krejčím,“ odvětil tázaný. „A co jsi teď?“ — „Dle slov pana lajtnanta prý — mezek.“

Na Korsice žila celá rodina lakomců. Ač měla velmi dobrý, výnosný obchod, přece nepřála ani sobě nějakého požitku. Otec rodiny té nikdy nekouřil a sice proto, že se kouř zcela marně odfukuje. Nejstaršímu synovi zdálo se kdys, že utratil 2000 lir; ráno než slunce vyšlo, vzal provaz a pověsil se. Mladší jeho bratr, obávaje se aby také na nějaký nepředvídaný způsob neumřel, učinil se před smrtí dědicem svých vlastních statků; a matka jejich den co den křičela na služebné, že čerstvě jedí, ale pomalu pracují.

Dva se hádali, je-li horoucí peklo čili nic. Na konec zvolal jeden z nich: „Jářku, kdyby nebylo horoucího pekla, kam by se poděla moje drahá paní tehýně?“

Při kázání usnula většina nábožných oveček v kostele. Kazatel rozhorlen zvolal náhle: „Hoří!“ — „Kde, kde!“ vzhopily se ovečky. — „V pekle, pro všechny, kdož spí při kázání,“ hřmál kněz.

V jistém divadelním představení mě herec, který představoval páže, osloviti tlupu rytířů za scénou čekajících: „Slezte s koní, ať se zatím pasou, co my budem jednat.“ Spletl si to ale a řekl: „Slezte, ať se zatím napasete, co koně budou jednat.“

Jistý herec zval ku svému příjmu. „Vy jste herec?“ ptá se přítel divadla. — „Na mizině.“ — „Máte příjem?“ — „Na mizině.“ — „Dáváte?“ — „Na mizině.“ — „To je kus“ — „Na mizině.“ — „Všichni jste v něm“ — „Na mizině.“ — „A vy v něm hrajete“ — „Hlavní úlohu.“

„Pane hospodský, v tom vašem pivu je tuze moc vody,“ pravil host. — „Věď co, trochu si ji vyždímají,“ odbyl hosta „zdvořilý“ šenkýř.

Na otázku, jak to je nejlíp možno srozumět se s hluchoněmým, odpověděl jistý mudrc: „Musí se mu hezky nahlas ukazovat.“

Jistá dáma, která dala už dávno vale dvacítky, rmoutila se v společnosti, že musíme všickni umřít, načež ji těšil kdosi: „Nic si z toho nedělejte, slečno; jeť to povinnost člověka, aby dělal místo mladšímu.“

Jistý vinárník modlil se v kostele hezky hlasitě „Otče náš“, a když dospěl k místu: „a odpusť nám naše viny“, ozval se za ním hlas: „Vína, hřšíšnice, vína!“

Dva kluci se prali na ulici. Matka jednoho slyšíc nářek svého hochu, otevřelo okno a volá: „Počkej, já ti pomohu.“ — „Jen tam zůstaňte,“ křičel druhý kluk, „však já už ho zmožu sám.“

Jistý kupec v Hamburku žádal jednoho ze svých korrespondentů v Lissaboně, aby mu obstaral 1 nebo 2 opičky. List byl psán vlašsky, a jelikož slovo „nebo“ v italštině znamená se písmenem „o“, četl korrespondent, že má obstarati 102 opičky; i poslal v čtrnácti dnech 86 opic s podotknutím, že ostatních 16 zašle co nejdříve.

„Není divu, že koncert špatně dopadl,“ durdila se jistá dáma. „Kapelník je Čech a hudebníci Němci; i musili si nebožáci všechny noty napřed do němčiny přeložit.“

❖ Z NAŠÍ HUMORISTICKÉ MAPY. ❖

Obrázky slovem provází B. Bittner.

Kázání.

Nevěrcem je mistr Šťovík,
jenž by raděj do pekla,
než do chrámu páně šel.
Neznabožství jeho lze však
tuzе snadno omluvit:
Máť on ženu Kateřinu
a ta káže přes hodinu,
kdykoliv se mistr Šťovík
domů vrátí „roztržit“.

Příjemný sen.

Čím se často obíráme,
to nám ve snu hlavu láme:
jaký div, že vyrabitel
hrůzoděsných románů
sebe sama časem spatří
visícího na trámu!

Boží požehnání.

Koho pámbů miluje,
tomu křížek daruje.
Přece-li však zapomene

na někoho někdy maní,
tomu sešle poznenáhlu
aspoň tohle požehnání.

❧ Příklady ženské statečnosti. ❧

Napsala Mary A. Dennisová. Upraveno pro kalendář „Amerikán“.

Zde spravují se punčochy za 3 až 5 centů od páru, knoflíky se přišívají a dírky levně se obšívají.

Tento poněkud divný nápis na učazeném domku vzbudil mou pozornost. Dodala jsem si kuráže a zaklepala jsem na dvéře. Když jsem vstoupila na vyzvání mladé dámy jasných očí, která přišla otevřít, padl pohled můj na ohromný košík, jenž byl plný malých balíčků, v nichž byly složeny mužské i ženské punčochy různých barev. Každý balíček byl pečlivě označen cedulkou.

„Odpusťte,“ pravila jsem, „spatřila jsem venku vaši firmu, která vzbudila ve mně zvědavost, dovědět se něco bližšího o obchodě, o jakém jsem dosud neslyšela.“

„Snad byste si přála vidět babičku?“ pravilo vesele děvče. „Ona jest hlavou firmy a my ji tak všechny nazýváme.“

„Těšilo by mne zajisté, kdybych s ní mohla promluvit, ač-li to nebudete pokládati za dotěravost,“ pravila jsem.

„Zajisté ne. Račte jít se mnou.“

A já ubírala se za ní dlouhou krytou chodbou do domu, o němž jsem nemyšlila, že jest spojen s dílnou. Zde byla jsem uvedena do pěkného salonku, v němž byly varhany a tu a tam rozlo-

žené hudebniny a usednuvši očekávala jsem příchod domácí paní.

Nečekala jsem dlouho. Za pět minut, během nichž jsem poznala, že jest salonek roztomile upraven a vyzdoben, uslyšela jsem blížící se kročeje a v tom vešla již také stará dáma s upřímnou laskavou tváří. Celá její postava a každá jednotlivá část jejího oděvu svědčila o blahobytu, čistotě a úpravnosti, jež bylo lze zřítí v celém domě. Zde jest historie staré dámy:

„Narodila jsem se ze zámožných rodičů. Otec můj byl hlavou velké továrnické firmy a já nepoznala nouzi o peníze ani cenu jejich, až teprve po svém provdání. Otec můj vedl velký dům a já přivykala od časného mládí všemu pohodlí a požitkům, jakých si mohou bohatí lidé dopřátí. Obchodní společník mého otce požádal o mou ruku — hle, zde jest jeho podobizna — byl to velmi krásný a ušlechtilý muž — a já svolila.“

Však běda! Na náš obchodní dům počalo pojednou dolehat jedno neštěstí za druhým. Otec učinil úpadek a byl nucen vystěhovati se z dosavadního našeho sídla v jistém jižním městě na malou plantáž jedného z mých ujců. Tam schvátíl jej zámutek v předčasný hrob. Můj muž našel zaměstnání v tomto městě a udržoval svou rodinu po

patnáct let v příznivých poměrech. Tou dobou měla jsem pět dětí, nejstaršímu bylo devatenáct, nejmladšímu devět let. Byli jsme sice beze dluhů, ale také jsme nic nezahospodařili. Hledím-li zpět a pomyslím-li si, jak veliké mohly být naše úspory!..... Ale my jsme nikdy v ničem neskrblili a měli jsme stále tři služky.

Manžel můj náhle zemřel a pro mne a dítky mé nezbylo ničeho. Byli jsme takřka žebráky. Co měli jsme počítí? Žádné z mých dětí nebylo spůsobilé,

samo se uživiti a žádné z nich dosud nebylo také tak staré, aby mohlo se vydati do světa a mezi cizí lidi — m i m o nejstarší mou dceru Virginii, která byla zasnoubena. Ženich její byl dobrý člověk, který mohl ji sice slušně uživiti, neměl však tak značných příjmů, aby byl s to podpořovati také ostatní rodinu Virginin snoubenec m n e zval, abych sdílela jeho domácnost, ale v tom případě

byla bych se musela odtrhnouti od svých dětí, což nechtěla jsem za žádnou cenu učiniti. Na štěstí byly čtyři moje ostatní dítky vesměs hoši a všichni chodili do školy. Nejstarší František připravoval se k postoupení na vyšší učiliště a také tři ostatní hoši učili se rádi a byli v každém ohledu bystří a příčinliví. Nechtěla jsem ani pomyslit na to, abych vytrhla Františka ze studií. Šťastnou náhodou poslal mi strýc tím časem malou částku peněz — toliko pět set dollarů, ty měly však tehdáž

pro mne nevýslovnou cenu. Prodala jsem nábytek, vystěhovala jsem se do nynější dílny a rozhodla jsem se, že ponechám nejstaršího syna nadále ve studiích. Netrvalo dlouho a podařilo se mi dostati zaměstnání, které bylo za těch okolností pravou naší spásou, ačkoliv vyžadovalo, abych byla za každého počasí venku. Mohla jsem si zaříditi se svým malým kapitálkem nějaký obchůdek, ale ten by se třeba nebyl vyplácel, kdežto vzdělání muselo mému snaživému hochovi přinésti zcela jistě užitek, který mohl arci dát na sebe poněkud déle čekati.

Zatím pracovala jsem nad své síly. Namáhala jsem se tak, že jsem se vážně roznemohla a počala jsem se obávati o svůj život. Tím jsem se však před svými dětmi pečlivě tajila, neboť jsem byla přesvědčena, že by se se upracovaly, jen aby matku svou zachránily. Dva z mladších hochů přinášeli již ze svého výdělků malé

Princ Komatsu.

obnosy, ale má-li člověk větší rodinu, dovedete si představití, jak rychle se peníze rozkutálejí. Nevěděla jsem co počítí. Marně jsem se pokoušela, abych dostala zaměstnání, které by mne nenuťtilo plahočiti se po celý den mimo dům. Zkusila jsem to se šitím košil a ženských šatů, avšak práce tato vynášela tak málo, že jsem brzo zase od ní upustila — tím spíše, ježto mne opouštěly síly.

Jednoho dne navštívila mne jistá přítelkyně, s kterou jsem ztrávila mnoh

šťastných okamžiků. Spravovala jsem právě punčochy svých hochů, přemýšleji při každém stehu vždy zádumčivěji o hrozícím mi ně nedostatku a nouzi. Měla jsem sice dosud něco peněz, avšak byl to zcela nepatrný trošek. Uchýlila jsem se k svému dřívějšímu zaměstnání. Hoši museli se sami starati o své obědy a domov skýtal jim málo příjemného, ježto se jejich matka po celý den doma neukázala. Byla jsem před chvílí hořce plakala a dobrá přítelkyně uhodla nepochybně mé myšlénky. Vzala do ruky jednu ze spravených punčoch.

„Jak krásně spravujete!“ pravila. „Nehodla bych ani, kde přestává punčocha a začíná správkka.“

„Konám tuto práci neobyčejně ráda,“ pravila jsem, duchem jsouc nepřítomna; „naučila jsem se tomu důkladně za svých dívčích let.“

„Ráda to děláte!“ Moje přítelkyně pohlédla na mne s překvapením. „Já zase spravování punčoch z té duše nenávidím. Zahazuji každou natrženou punčochu a zaplatila bych ráda, kdyby mi je někdo spravil.“

Já se usmála a myšlénky mé zabloudily opět k jinému předmětu. Avšak dlouho potom, když přítelkyně moje odešla, přivolala jsem si opět na paměť její slova: „Ráda bych za podobnou práci zaplatila!“ Čím déle jsem o nich přemýšlela, tím určitějšího nabývala významu a smyslu. Ve městě bylo mnoho mladých mužů, kteří neměli tu ani matek ani sester a kteří tudíž museli svěťovati prádlo milosti nebo nemilosti svých pradlen, a bylo zde rovněž dost žen, které neměly ani času ani chuti, zabývat se správkou punčoch. Nemohla bych si tak něco doma vydělati? Kdybych učinila začátek s přítelkyněmi, které nechtějí se s podobnou prací piplati doma?

Koncem měsíce měla jsem zapsáno jedenáct rodin v seznamu svých zákaz-

níků. Zvolna a stále vzrůstal se můj obchod. Vytvřila jsem si firmu, jak jste viděla a během času jsem si pomohla. Vystavěla jsem si tento dům a opatřila jsem jej slušným nábytkem a nyní zaměstnávám stále šest až sedm děvčat, jimž platím dobrou mzdu. Barvíme šaty pro domácí potřebu, spravujeme roztrhané prádlo všeho druhu a čistíme oděv, který jest dosud příliš dobrým, než aby byl odhozen a já stala se za tu poměrně krátkou dobu neodvislou. Mým dětem vede se vesměs dobře, jsou většinou ženaty a já odkážu jednou každému z nich slušnou sumičku: Téměř všecky dívky, které našly u mne zaměstnání, byly dříve nebozačkami bez domova a vychování a byly blízký zkázy. Naučila jsem je pořádku a hospodárnosti a zaopatřuji jim slušný výdělek. Ze všech budou dobré ženy. Deset mých dřívějších dělnic jest už provdáno a všecky slavily svatbu v tomto domu.“

„Tak chrabrých a silných žen jest zajisté málo!“ zvolala jsem tu; „proto zasluhují tím většího obdivu.“

„Slyšela jste někdy o Feltonových?“ zeptala se mne stará paní. Odpověděla jsem, že neznám této rodiny.

„Musíte je navštívit!“ zvolala moje hostitelka. Roxy, podej mi péro a inkoust, napíši slečně malé doporučení.“

Roxy byla ona jasnooká dívka, kterou jsem v tomto domě první spatřila.

„Myslím, že se brzo provdá,“ pravila „hlava firmy“, písic rychle mé doporučení Feltonovým, „a provdá se nepochybně velmi dobře. Její nastávající manžel jest dost zámožným a má ji velmi rád. Roxy jest jednou z dívek, o kterých soudím, že by dovedly s prospěchem zaujímati vynikající postavení ve společnosti. Sotva byste uvěřila, že jsem ji zachránila od hrozící zcela blízké záhuby. Těžko říci, co by se bylo z ní stalo. Némělať domova a

umírala téměř již hladu. Ale nyní stojí na svých vlastních nohou a to pochází všechno ze spravování punčoch a obšívání dírek knoflíkových.”

„Avšak vy jste výminkou,” namítala jsem, „a jiné ženy nepotkaly by se třeba s takovým zdarem.”

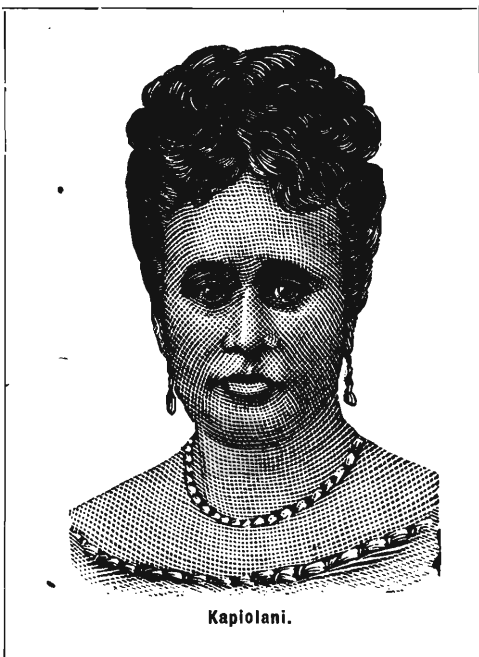
„To závisí docela na tom, konají-li svou práci důkladně a správně. Jsem přesvědčena, že by našlo mnoho žen bezpečnou výživu v obchodě, kdyby uměly začít s málem a věděly, jak použít svých prstů. Mám více práce, než mohu stačit a myslím, že nebydlí ani jeden z mých zákazníků odtud dále než půl míle. Lidé jsou tak rádi, zbaví-li je někdo za pár centů podobné práce. Avšak jděte a podívejte se k Feltonovým. Budou vás zajímat a všechna práce jejich se koná o polednách. Jsou to obdivuhodné ženy!”

Našla jsem snadno cestu k Feltonovým. Bydli v malém domku o dvou poschodích.

Slečna Anežka Feltonova byla doma — štíhlá, veliká to žena s výrazem velké jemnosti v tváři a s hlasem neobyčejně libozvučným. Nepověděla mi celou svou historii — jak upustila raději od milence a přítelkyně k vůli sirotkům svých sester a jak neúnavnou o ně péči málem by byla o zrak přišla. To jsem se dozvěděla později. Ona i jejich pět sester staly se jednoho dne sirotky téměř bez jediného haléře jmění. Dvě ze sester se provdaly, však později obě zemřely a zanechaly čtyři sirotky.

„Tak malá stvoření!” pravila slečna Anežka, „a my mohly sotva samy sebe uživit! Já šla tak vytrvale, že se počaly mé oči, které byly vždycky slabé, povážlivě kaliti, tak že mne někdy pojímal strach, abych docela neoslepla. Co měly jsme počítí? Já uměla sice dělati nejlepší domácí chléb, jaký jsem kdy okusila a povedl se mi vždycky; sestra Jenny byla malou umělkyní ve výrobě dortů a koláčků; Mary konečně nakládala velice dovedně ovoce a připravovala zavařeniny.

I začaly jsme obchůdek v pramalých rozměrech. Zařídili jsme si pekárničku a při tom jsme vyráběly a prodávaly ostatní věci, jež d vedly naše ruce vkusně a chutně upravovati. Z počátku vedly jsme obchod takřka pouze s našimi nejbližšími přáteli a známými. Nyní má však Maryin obchod se zavařeninami a nakládaným ovocem cenu několika tisíc dollarů a zboží její jest nejen vesměs

doma vyrobeno, nýbrž také nejlepší a spolehlivé. Můj chléb pak se stal známým v širokém okolí, tak že se můj obchod rozvětvil již ve filiálky. Štále zaměstnáváme padesát lidí a vychovaly jsme šťastně děti, které pozůstaly po našich sestřích. Myslím, že jest mnoho různých drobnějších prací v domácnosti, které některé rodiny samy vykonávají nechtějí a z nichž mohl by si značný počet žen zaopatřiti výživu, aniž by si musely prsty až na košť odřítí, a na duchu nebo na těle se zničiti.”

Chceme uzavřítí tuto stať vypravová-
ním příběhu, jenž týká se dvou mladých
lidí, kteří lnuh k sobě během mnohých
protivenství a nesnází.

John Songster byl jedním z nejne-
šťastnějších lidí. Povoláním jsa stavi-
tel, zkazil si přílišnou pílí a svědomitostí
v plnění svých povinností zrak a lékař
mu radil, aby si našel jiné zaměstnání,
jinak že oslepne docela. V této kritické
době byl John Songster obdařen de-
ruškou, která byla věrným obrazem
své krásné matky.

John cítil se býti nejšťastnějším člo-
věkem na světě, ale pak přišlo mu na
mysl, že jest mu živiti o jeden krk více,
že jest mu pečovati o tohoto malého
tvora v četných drobných jeho nesná-
zích i radostech.

„Drahoušku,” pravil John své ženě
jednoho dne, „nemohu najítí žádného
lepšího zaměstnání než místo pomahače
ve velkém grocerním obchodě. Plat
jest sice malý, ale na živobytí by nám
přece asi tak stačil. Co myslíš, jak
mám činit? Mně se takové zaměstnání
nelíbí — avšak na tom nezáleží. Ale
tvému otci bude se to zdát nepochybně
sprostým a ty budeš muset sestoupit ve
společenském životě o krok níže. —
Chceš li, příjmu co se mi nabízí. Vždyť
ty můžeš žít v nádhře a přepychu,
vrátíš-li se k svému otci — on jest tak
bohat.”

Mladá žena pozdvihla bledý obličej.
„Dokud jsi s to mne vydržovat, Johne,
nepůjdu nikdy zpět k svému otci. My
se milujeme, náš domov jest pln blaha
a nebudeme-li míti různých těch ele-
gantních drobotin, které život zpříjem-
ňují, nebudeme jich také postrádati.
Zde jest můj poklad,” pravila, tisknouc
krásné nemluvně ku svým prsoum,
„přijmi místo v grocerii; domov jest
naším světem — co jiného ještě bychom
si přáli?”

„Jak mohl by, ty má drahá, pod tí-
hou břemene poklesnouti muž takové

ženy?” zašeptal John. „Domov, má
milepá, není pouze naším světem, on
jest naším nebem!”

Avšak těžká práce v grocerním ob-
chodě shrotila síly Johnovy a zimnice
upoutala jej na lůžko déle jak měsíc.
Pak oznámil mu lékař, že musí změnití
podnebí, nebo že neručí za jeho život.
Otec jeho ženy, který neschvaloval ni-
kdy volbu své dcery, měl ve Floridě
neveliký pozemek a nabídl se nyní, že
svěří tento statek správě svého zetě.
Mimo to daroval mu dvacet akrů půdy.
Ale to bylo, jak pravil, také všecko, co
chtěl pro něho učiniti. Nepovede-li se
mu ve Floridě, nesní již očekávati žád-
né podpory ani pomoci.

Mladí madželé odebrali se do Flori-
dy, shledali však, že jest dům na svě-
řeném jim statku bídnou chatrčí a
oranžový háj, o němž mluvil otec mladé
ženy, že náleží do říše bájí. Ale vzdor
tomu ujali se nových svých povinností
s odvahou a odhodlaností zvítěziti, je li
tu vítězství vůbec možným.

Nějaký čas dařilo se všecko dobře;
jednoho dne se však John a honbě
postřelil a musel ležeti několik neděl.
Nemohlo býti ovšem jinak než že se
práce zpozdlila a proto že byla mladá
žena příliš hrdou, než aby se obrátila
o pomoc na svého otce, octli se bídě
tváří v tvář.

„Vrať se domů,” přemlouval John
svou družku; „otec se tě ujme a já zde
mohu hospodařit s Angelou.”

„Domů? Nikdy!” zněla odpověď.
„Jak! Tebe opustit? Jenom smrt nás
rozdělí!”

„Nuže, proč neumírám?” zvolal John
zoufale. „Nejsem ti než obtíží a pře-
kážkou — já neblahý člověk. Zdá se,
že musím špatně pochodit, ať chopím
se čehokoliv.”

„Nikoliv!” odpověděla mladá paní,
„my musíme a budeme žítí! Nevíš,
že jsem čarodějka?” dodávala s úsmě-
vem. „Bud' ubezpečen, že se mi podaří

jistě brzo vypátrati nějakou výhodnou cestu."

Den na to navštívila jistou přítelkyni v sousedstvu, která měla plno dětí.

„Podívejte se na mé záclony!" zvolala tato přítelkyně; „jsou téměř nadobro zkaženy, proto že nemám času je vyprat a spraviti. Nemohu zde najíti nikde slušnou ženu, která umí prát a žehlit a já sama to také dělat nemohu. Zaplatila bych velice ráda a dobře."

„Já vám to udělám!" řekla Johnova žena.

„Vy!" a přítelkyně její pohlédla na ni s úžasem. „Vy s tak jemnýma rukama!"

„Opravdu, a také ostatní vaše záclony a jiné jemné věci vám ochotně vyperu a vyžehlím — budu však počítat okrouhlou sumičku!"

„Dám vám, kolik budete chtít — a kdybyste chtěla obstarávat i košile mého muže — však co si to myslím!"

„S radostí; mám dost času a bude mi to hračkou."

„Ale má drahá, kdybyste se toho chtěl odvážiti, mohla byste obstarávat všecko jemné prádlo v širém okolí."

„Výborlě!" odpověděla mladá panička s takovou chutí, jako by nebyla nikdy po ničem více bažila, než založiti si prádelnu a v duchu pomyslila si: „John jest toho hoden!"

První týden přijednala si pouze jednu ženu pro hrubší práci, druhý týden nemohla již však ani jemnější dílo sama zastat a nežli uplynul měsíc, zaměstnávala tři pradelny, které se přiučovaly pod jejím dozorem zacházení s jemnějšími výrobky.

Ale i Johnovi se zatím dařilo, stal se z něho v krátkém čase tak dovedný a oblíbený zahradník, jako z jeho ženy úspěšná obchodnice.

A nejlepší při všem tom jest, že co tuto vypravováno, nejsou ledabyly vymyšlené historky, nýbrž na skutečných událostech založené příběhy, od počátku až do konce.

B. Bittner.

»» DÍVČIN STESK. ««

KAS máj plnou rukou hází
květy vonné v luh i mlází,
stráně háj v pestrý lesk —
v srdce mé však mrazně vchází
starý stesk.

Šumných hájů duma stmělá,
potůčků řeč žvavě čilá
nezní mřem, jako zněla,
když mi v řadrech čistých kvetla
růže bílá.

Nevrátí se více časy,
kdy druh milý v ždání plachém
líbal ret můj, šij i vlasy,
poprvé kdy líc má vzplála
lásky nachem.

Kvetou růže bílé, rudé,
trn však provází je všude,
v konec každá uvádá.
Hřtka suchých lístků zbude —
těcha tvál....

B. BITTNER.

❖ BÍDA LOŽISKEM ZLATA. ❖

Pošurný obrázek ze života velkoměstského. Pro kalendář „Amerikán“.

MAJITEL zastavárny na Bowery blíže ulice Hester — vypravuje jistý zpravodaj novoyorský — byl onehdy odpoledne pilně zaměstnán prohlížením svých knih. Jeden z „tajných“ inspektora Byrnese stál mu po levici a pohlížel rovněž upjatě do knihy. Detektiv hledal z krádeže pocházející věci, které byly dle jeho informace v této zastavárně „zaraženy.“

Mezitím co přebíhali oba muži zkušným zrakem jednotlivé záznamy, ozvalo se u dveří prudké zvonění a do krámu vstoupila jakási žena. Šaty její bývaly kdysi černé, nyní byla však barva jejich k nerozeznání vybledlá a jednotlivé části byly na mnoha místech roztrhány.

V ostrých tazích vyzáblého obličejе ženina bylo lze čísti pouze žal a smutek a celé vychrtlé tělo a chvějící se ruce vypravovaly trudnou historii bídy tak výmluvně, že nedala by se účinněji vylíčiti sebe pečlivěji sestavenými slovy.

Téměř se potácejíc přiblížila se žena váhavým krokem ke „countru“, hned ustoupila však zase o dva nebo tři kroky zpět, když pozorovala, že povstal majitel zastavárny od svého pultu a tázavě na ni pohlédl.

V oku jejím zableskla se slza — bylo patrnо, že zápasí tato žena v nitru svém sama s sebou. Váhání její trvalo však pouze okamžik. Pevnějším krokem

přistoupila opět ke „countru“ a odvracejíc tvář strancu, aby zakryla své pohnutí, sňala s prstu těžký zlatý prsten a hodila jej se zimničným kvapem vstříc majiteli půjčovny.

Byl to prsten snubní . . .

Muž za „countrem“ nebyl patrně tak snadno přístupen pohnutí mysli. Chopil se prstenu, opatrně jej zvažil a zkoumal jakost kovu pomocí žiraviny. Přesvědčiv se, že jest zhotoven z pravého zlata polčil před rozčilenou ženu dva dollary a zástavní lístek. Netázal se jí po jménu — znal ji z dřívějška. Žena ta nebyla v jeho obchodní místnosti poprvé . . .

Žena shrábla spěšně peníze i lístek a potáčela se ze dveří, suazíc se marně utlumiti vzlykání, které se jí dralo ze stísněného hrdla.

„Hm — tak končívá to obyčejně,“ prohodil majitel zastavárny s úsměvem Shylocka, který vybírá neústupně krvavý poplatek.

„Jak to myslíte?“ zeptal se detektiv.

„Tuším, že jsem tu ztratil zákazníka a že nespátřím tuto ženu více. Nechtě jest lós ženy sebe trpčím — poslední věc, které se zbaví, jest její snubní prsten. Její muž byl třeba bezectným darebou, avšak ona lne k snubnímu prstenu do posledního okamžiku a zbavuje se ho teprvé, když nemá již pranic jiného.“

„Majitel zastavárny jest stálým svědkem úpadku lidského pokolení nebo aspoň jedné jeho části. Pozorování, jak mění se znenáhla zámožnost v chudobu a bídu, jest jeho každodenní zápravou. Povšimněte si na příklad této ženy, jest to případ význačný. Když přišla sem poprvé, byla veselou a v jejích náušnicích a na jejích prstenech se třpytily diamanty. Tehdáž lehkomyšlně sňala démantový prsten a žádala za půjčku, dodávajíc, že jest v okamžité peněžní tísní a že zástavu za několik dní opět vyplatí. Pak přicházela častěji v přestávkách vždy kratších, až byly zastaveny všechny její skvosty i šatstvo, které mělo jakousi cenu. Pozoroval jsem tuto věc téměř celých čtyřicet roků. Jest to stará historie.“

„Co přivádí lidi nejvíce do zastavárny?“ tázal se opět tajný.

„V devětadevadesáti ze sta případů náklonnost k pití nebo k opiu. Kdyby nebylo těchto dvou vášní, sotva bychom při svém obchodu stužněli. Hostinský, jmenovitě majitel kořalny, jest nejlepším přítelem zastaváren. Půjčka převyšuje jen velmi zřídka třetinu ceny zastaveného předmětu. A ženy z pravidla zastavené předměty nevyplácejí. Muž vrátí se, pro zastavenou věc ještě spíše, má-li pro něho nějakou cenu, nebo — což stává se ještě častěji: prodá zástavní lístek některému příteli, který obyčejně vždycky při tom značně vydělá. U některých lidí jest zastavování různých věcí téměř vášní. Nemuseli by to dělat, ale jsou již takové výstřední povahy. Jejich mysl nalezá se asi v podobném stavu, jako těch, kdož jsou oddáni kleptomanií čili krádeži ze zvyku. . . . Nemohou už si pomoci.“

„Obracejí se k vám často zloději s ukradeným lupem?“

„Ne tak často, jak se obyčejně soudívá. My dáváme vždycky pozor na kradené věci, poněvadž není pro nás příjemno, jsme-li pokládáni za přecho-

vavače. Majitel zastavárny jest spolehlivým pomocníkem detektivů a jeho svědectví přispívá velmi zhusta k vypátrání zlodějů. To děje se tak často, že pohlížejí k nám šibalové a dlouhoprstáci vždycky s nedůvěrou. Obrátí-li se ale zloděj přece do zastavárny, pak přinese pouze stavené stříbro nebo zlato, jež vydává za „staré“ a uchýlí se s ním pravidelně ještě vždycky do cizího města. Nemine téměř ani jednoho dne, aby neučinil někdo pokus o ošálení majitele zastavárny, chtěje dostati půjčku na věc bezcennou. Ale zřídka kdy podaří se nás napáliti, protože máme bystré oko a rozumíme tak celkem všemu zboží. A majitel zastavárny musí nutně dovést oceniti věci nové i „z druhé ruky“, chce-li pracovat s užtkem. Přicházívá mi někdy krušným zamítnouti prosbu v bídu a nedostatek pokleslého chudáka, který žebrá, aby ch dal o několik centů více; ale rozpaky mé pomínou. vzpomenu-li, že je tím lépe pro takové lidi, čím méně mají peněz. Nechtě pohlíží se na náš obchod třeba z té nejlepší stránky, musíte uznat, že jest zastavárna nevlídným místem a jeví se v ní pouze stinná stránka lidské přirozenosti.“

„Dá se ve vašem obchodě něco vydělat?“

„Na každém balíku v zastavárně jest napsáno „M. M.“ Obyčejně vykládají se tyto písmeny co značky slov „bída“ (misery) a „peníze“ (money), avšak správné rozluštění záhadného nápisu zní: Kdo se u nás vypůjčuje, má bídu a my máme z ní peníze. Chci se s vámi vsaditi o cokoliv, že nenajdete v celém městě jediného majitele zastavárny, který by živořil. Nikde jinde nenese uložený kapitál tak velikých úroků jako v zastavárně. My pracujeme vždycky a výhradně s výdělkem: Ztratit nemůžeme rozhodně nic, ježto za každý dollar, který půjčíme, přijímáme třikrát tolik záruky.

B. Bittner.

Z OLOMOUCKÝCH KASEMAT.

Upomínka na Karla Sladkovského. Z paměti starého vojína.

PAŽBY pušek dopadly s rachotem na tvrdou dlažbu a před zrakoma všech trestanců se nabíjelo. Stáli tu v řadách čelem obráčení ku věznici číslo I. Byly to tváře rozdílného rázu a útvaru, v nichž obrazy se různé city a dojmů. Obrovský Slezan s vlasem červeným jako oheň a se zasmušilým, taktéž rudým voušem pokrytým lícem, hleděl tupě na ručnice před ním, z nichž jak dobře věděl, hrozila mu smrt v případě, že by se o útěk pokusil. Vedle něho stál zavalitý Polák, na němž bylo znáti, že těžce nese smutný svůj osud. Dvacet roků žaláře bylo mu vyměřeno pro vraždu. Dále Maďar s černými kníry pod nosem, jichž konečky byly koketně zakrouceny. Kolem úst pohrával mu protivný cynický úsměv a z černých očí litaly hněvné blesky na nás myslivce. Měl být oběšen pro bestiální vraždu, jíž se dopustil na nevinném děvčeti; ale cestou milosti byl mu trest smrti změněn v doživotní žalář.

„Stráž trestnice u Kateřinské brány, v pravo toč! Pochod!“ zavznělo ječivý hlas velícího důstojníka s vyžilým obličejem.

„V pravo toč! Pochod!“ povel jsem já a mých osm hochů, z nichž se stávala stráž kasemat, přesně provedlo obrat a pevným krokem ubírali jsme se obdélným dvorem z věznice číslo I,

v níž se našli pouze sprostí zločinci stavu vojenského. Zabočili jsme do ulic města a minuvše byt městského velitele, stanuli jsme brzo u černožlutých vrat věznice Kateřinské.

„Ty, Helere,“ pravil za mnou jeden z mužů k svému soudruhu, „do tohohle „štockhausu numero cvaj“ vždycky jdu s takovou nechutí, jako když mne za vlasy táhne. Tam za těmi vraty to zavání plísni a hrobovým dechem, tak že po mně vždycky mráz jde, vstoupím-li do těch pošmurných kleneb! To mají trestanci v čísle I. desetkrát lepší život, ačkoliv jest mezi nimi málem samý vrah. Ale zde ti političtí...“

„Sýkoro! nechte si ty poznámky pro sebe,“ napomenul jsem statného vojína, „kdyby vás tak profós za vraty uslyšel, jste v base a to na hodně dlouho. Zde v pevnosti nejsou s takovými věcmi žádné žerty. A protož ticho!“

Trhnul jsem zvoncem u brány, jež zakrývala tolik bolu a ztracených životů a za níž úpěl náš nezapomenutelný Sladkovský po celých osm let. Ještě nedozněl pronikavý hlas zvonku a již se těžké železem pobité dveře otevřely a skřípající v stěžeích, jako by litovaly těch ubohých obětí v kasematech, zapadly zase s rachotem za námi.

Vězení politických provinilců s úzkým dvorem objevilo se zrakům mým.

Na dvoře nezbytná černožlutá hudka a vedle ní pěšák jako hora. Žádal na mně první heslo. Byl Maďar, pravý syn Arpádův.

„Přerov! Olomúc! Pasírt!“

Přešli jsme úzký dvorek, jež nazývali vězňové posměšně „Boulevard des Italiens“, také „promenáda svobody“, v níž se hodinu denně mohli projíti. Osoby, jichž se vláda obávala, měly procházky v jinou hodinu, promenujíce jen jednotlivě. Byliť někteří z vězňů přísně od sebe oddělení. Šli se nalykat „čerstvého vzduchu“, jenž táhne „promenádou svobody“ a přináší s sebou veškeré výpary a miasmy okolních stok a kloak. Ubožáci! Mnohý z nich, byli po dlouhém čase propuštěn, odnesl si odtud zárodek choroby a smrti. U hlavních dveří do kasemat zastavil mne kaprál žádaje heslo.

Skřížili jsme nasazené bodáky a vyměnily po tichu mezi sebou heslo třídy druhé. Prostý vojín nesměl znáti výměnu druhou. K čemu taká opatrnost byla, nevím. Z vězení Kateřinského uprchnouti se zdálo holou nemožností.

Na sáh silné a pevné zdi, závory a zámky, na palec tlusté tyče mříží a k tomu více než dostatečná stráž činily z předu každé uprchnutí nemožným. Předešlá posádka stála již na chodbě připravena k odchodu. Panovalo tam šero a hluboký klid, sotva že jsem mohl rozeznat opálené tváře uherkých vojáků v tom polotemnu.

„Unterjäger!“ zavzněl tu pojednou blízko mně skřehotavý hlas. Z temna chodby vynířila se neveliká postava v šedivém plášti s lesklými knoflíky. Obličej jeho byl učiněný pergamen, v jehož středu zářil rubínem veliký nos. Pod nosem trčely ohromné kníry, z nichž vyzíralo několik žlutavých zubů. Tak vypadal pan profós vězení, tyran a kasárnický neotesanec z let padesátých.

„Vy jste tu ještě nebyl,“ vyhrklo mu to mezi zuby, „a proto si dejte pozor. Zde máte „reglamá“ a držte se

přísně disciplíny, sice v pádu nějakého provinění je degradace a rok „štrafkumpanie“ Jste ještě holobrádek, nemohu pochopiti, jak takový m chlapcům mohou tam nahoře dát „šarži“. Jděte do „vohcimry“ a kaprál vám odevdá rekvizity. Pak zavěďte „post“ na příslušné místo. Rechts um — marš!“

Ve mně všecko vřelo, ale zatnuv zuby do rtů, kráčel jsem sa kaprálem

k tak zvané „vohcimře“, v níž mimo dlouhého stolu, pryčen a dvou lavic nestávalo ničeho. Pardon, byla tu ještě veliká konev na vodu, z níž jsme společně pili.

Obílené stěny, v nichž se nalezala malá okénka s mříží, ubíraly mně dechu a vše mne tísnilo.

„Tady si pohovíš za těch 24 hodin, co budeš na „vartě,“ pravil kollega ke mně; „jsem věrn rád, že se z té lidomorny dostanu ven. Profós je učiněný drak a o spaní zde není ani řeči. Nu,

Princezna Komatsu.

přejí veselý den a dlouhou noc!" dodal jaksi posměšně, ubíraje se ze dveří.

Vyměnili jsme stráž. Otevřel jsem hlavní dveře; bílé kabáty zmizely a jich místo zanjaly modré naše bluzy. Vrátil se do „vohcimry", sedl jsem ke stolu a pohřížil se do „reglama", v němž se to jen hemžilo prachem a olovem, provazem a lískovkou, až mně naskakovala husí kůže. Po té jal jsem se prohlížeti cely vězeňské, jejichž dveře jsou opatřeny závorou a záklopkou k tajnému prohlížení uvězněných.

Zvednul jsem záklopkou a nahlédl do vnitř. Světnice a v ní čtyry erární postele, tolikéž stolic a podlouhlý stůl. Dvě zamřížovaná okna, do nichž vnikalo sporé světlo a na římsách několik hrnků se zakrnělými květinami. Květiny v žaláři — to mi nešlo do hlavy a byl bych snad věru prosil pana profósa za odpuštění, že jsem měl o něm tak špatné mínění, kdybych si nebyl vzpomenu, že političtí vězňové profósům platí za každou maličkost hříšné peníze. Za několik roků si takový Cerberus pomůže k hezkému jmění a začne nějaký obchod třeba kantinu, a jí a pije v bázni boží, jako by byl na světě žádnému neukřivdil. Ku květinám se skláněl přítlostlý pán, voněl k nim a jak se zdálo, měl z těch nepodařenečků radost. Na jedné z postelí odpočíval muž přibledlé tváře, černých vousů a kouřil z dlouhé dýmky. Celé kotouče dýmu vznášely se ku stropu a po krátkém zavíření rozplývaly se v nivec.

Třetí z vězňů seděl u stolu a četl cosi z malé knížky, maje hlavu tak čistou, jako by ji byl právě oholil. Přejel si lebku častěji rukou, jako by měl z toho radost, že je tak hladkou. Čtvrtý z mužů byl vysoké hranaté postavy. Přecházel tichým krokem celou. Mětl na nohou jen punčochy.

Zahleděv se na ten podivný čtverolístek, nepozoroval jsem ani, že někdo stojí za mnou.

„Takhle je to v pořádku!" zahučelo cosi za mnou, „ale tak dlouho nemáte na ně civět, je to proti „reglamá". Ti čtyři tam jsou neškodni," pokračoval profós odváděje mne k druhým dveřím; „půjdou za krátký čas ven; ale v téhle cele je osoba nejnebezpečnější ze všech. Co provinil, na tom vám nezáleží a také byste tomu nerozuměl. Naň dáte pozor, rozumíte, a budete jej střídavě pozorovati se mnou. Podívejte se nyní dovnitř."

Pohlédl jsem do cely. Postel, stůl a židlice a ostatně všude prázdko. U stolu seděl muž a hrál „patience". Jeho tvář, na níž padala zář olejové svíčky, byla ušlechtilých tahů a kol jemných rtů hrál bolný úsměv. Byl bezvousý.

Ač věděl, že hledíme naň, přece nepozvednul zraků svých a hrál tiše dále. Profós mě klepnul na rameno a vedl mne dále.

„Tento vězeň," začal, „je dvakrát za týden zbaven denního světla. Dají se totiž těžké okenice z venčí a ve světnici panuje úplná tma. Jedna svíčka je mu dovolena, ale knihy a náčiní ku psaní jsou úplně zakázány."

Ó vláda rakouská znala své politické protivníky a nepřátele škrtit. Sprostého zločince omilostnila, ale bojovníky za svobodu a osvícené muže zavírala do oživených hrobů.

Profós se mi zošklivil tak, že jsem od něho o několik kroků ustoupil. Bídny ten karabáčník neměl citu pro nic, jen pro vojenskou disciplinu a lískovku.

„Vy jste Čech," obrátil se ke mně, „já vám ukážu celu, kde ten zpropadený rebelant, jak se honem jmenoval, eh — Slavkovský..."

„Snad Sladkovský, pane strážmistře," odvážil jsem se jej opravit; „seděl zde osm roků a pozbyl zde svého zdraví."

„To mně nepotřebujete povídat, vím to sám dobře!" utrl se na mně profós; „ale jak vy to víte?"

„Můj otec, který jej dobře znal, vyprávěl mi celý jeho životopis, pane strážmistře.“

Zdalo se mě, že mu ten pan „strážmistr“ jde jaksi k duhu, neboť obličej jeho se trochu povyjasníl.

„Inu, proč dělal rebelanta,” odtušil, „stalo se mu dobře. Rakouská vláda nežertuje!”

Mezi touto řečí došli jsme bývalého vězení našeho Šladkovského. Komůrka jako jiná, plná nezdravého vzduchu a plísně. Cítil jsem malou mřížkou, zapuštěnou v otvoru, jak dusná atmosféra v této kleci panuje.

„Tenhle tu,” vysvětloval profós dále, „je Němec, hotový blázen. Již je tu po třetí a po každé, pustili jej na svobodu, vyvede nějakou politickou hloupost a v krátkém čase jej máme opět zde.“

Pohlédl jsem do vnitř. Vězeň stál zády k nám obrácen a nevídal si ničeho; hleděl k zamřížovanému oknu a stál nepohnutě jako sloup.

„Ty ostatní si prohlédněte sám,” pravil obrátiv se mně profós, „já zajdu vedle do hospody a za půl hodiny jsem tu. To vám ale povídám, chraň vás

„ruka páně”, abyste tady vyved nějakou hloupost. „Štockhaus” by vás pak neminul!”

Odešel, já ale zaslechl, jak strážní cosi nařizuje. Věděl jsem, co to bylo, neboť jeden z mých myslivců chodil se mnou od cely k cele.

Prohlédnuv sobě ostatní, a nepromluviv ani slova, zašel jsem do světnice a sedl ku stolu. Sevřev hlavu do dlaní zadumal jsem se. Co životů již v těchto klecích bylo zmařeno, co krásných nadějí zde pochováno! Mužové svobodného ducha zde úpěli, vysílající těžké vzdechy ku klenbě vězení.

Noc prošla tiše, přiblížilo se poledne, a zároveň s ním zavzněl hlas zvonce.

Odbyla se obchůzka a my vycházeli z černožlutých vrat.

Oddechl jsem si a mým nejvšelejším přáním bylo, abych nemusel nikdy více na stráž do kasemat.

Oprávdou jsem se do kateřinské trestnice nikdy více nevrátil. Brzo potom vypukla neblahá pro Rakousko válka s Pruskem a pluk náš nastoupil pochod do Čech, aby se postavil do bitevního šiku proti odvčkému nepříteli krásné naší vlasti.

V. Lenoch.

— Život starých Římanův. —

MILION myšlének budí ve vzdělanci slovo Řím” napsal roku 1870 náš Neruda ve svých římských elegiích.

Ba věru: před osmnácti sty lety Řím vládl světu. Dnes pouhé trosky značí jeho bývalou slávu.

Lidská vzdělanost putuje z místa na místo. Jako krásná květina zapustí kořeny v jisté zemi; květouc, opojuje libou vůní své sousedstvo. Přijde cizinec, uzme jedno seménko a zasadí je v rodné zemi. To se ujme, matka květina třeba časem zvadne a uschne buď otravujícími výpary okolí nebo leností zahradníka.

Liběpáchnoucí květina, lidská vzdělanost vykvétla v Indu; odtud větrem osudu zanešena byla její seménka na severozápad do Medie, pak do Assyrie, Egypta a Palestiny, do Řecka, Říma, Italie a Západní Evropy — konečně i za okeán. Právem můžeme zvolati s biskupem Berkeleym:

„The star of Empire westward takes its way.”

V Řecku a Římě vzdělanost kvétla nejkrásněji. Sice zahynula a po pádu říšské upadla v prach a ponížení: ale jako že osud nedá zahynouti ničemu v pravdě ušlechtilému a dobrému tak i zanedbané římské

vzdělanosti nadešla dennice. Černí mrakové nevědomosti a duševní pokleslosti, jež olověnou vahou visely nad celou Evropou po pět set let na počátku křesťanství, odvalily se opět. A za jasných oživujících paprsků slunečních mohl se opět duch lidský kochati velebnými a nedostizitelnými krásami spisů starých Řeků a Římanův. Staří vzdělaní národové byli a zahynuli; avšak dosti po nich zůstalo abychom my, potomci jejich je poznati a z jejich zkušeností a poklesků těžiti, jich se ostříhati mohli.

Co zavinilo pád tak mocné říše jako byl Řím, co zahladilo ten kulturní a na vysokém stupni stojící národ? Odpověď snadná. Římané, jak doleji uvidíme, hověli způsobu života, jenž bytí každého národa ohroziti musí. Naše vzdělaná společnost těchže nemravností a poklesků se dopouští; ba líčení Ammiana, je zrcadlem, věrným obrazem našich vlastních hříchů — a přece již od té doby uplynulo čtrnáct set let!

Četl jsem někde velmi trefně a krátké vyličení příčin, jež vedly k záhubě Říma. Za příčiny hlavní uvádělo se následující:

1. Římané neměli řemesel a průmyslu, tohoto nevyčerpatelného zdroje blahobytu a základního bohatství.

2. Římané v strašném množství vraždili své děti narozené i nenarozené. To mělo přímo za následek ubývání obyvatelstva. Mimo toho veliký počet lidí zahynul v krutých a častých válkách.

3. Vpádem barbarů severních a usazením se jich v zemi začal pomalu vymírat starý římský typ, stará ráznost.

Vedlejších příčin je arci mnoho. Že k ubití Říma přispěli též první fanatičtí křesťané připouštějí i tak věhlasní a nepředpojatí dějepiscové jako Angličan Gibbons. „Všeobecné vysílení a zakrsání, ochablost na těle i na duchu,” praví Palacký „byly nevyhnutelné následky ústřednosti přepjaté a mnohověké a konec všeho neúchranný pád.”

Dějepisec Ammianus Marcellinus, chtěje poznati mravy a způsoby starých Římanův, navštívil jejich hlavní město (400 let po Kristu, za vpádu barbarských Gothů do říše) a popsal jejich život způsobem velice zajímavým ač ne všude a vždy dost nestranným. My v podstatě jeho slova uvádíme tak jak je otiskuje zmíněný již dějepisec anglický Gibbons. Ammianus Marcellinus píše:

„Velikost Říma byla založena na oné vzácné, skoro neuvěřitelné jednotě ctnosti a štěstí. Dlouhá doba vzrůstu byla věnována těžkým zápasům s kmeny italskými, sousedy a nepřátely vzrůstajícího města. V svěžesti a síle svého mládí dovedl Řím vzdorovat bouřím válečným; zanesl své válečné

zbraně za moře a hory; přinášel domů vítězné vavříny z každého dílu světa. Na konec, Řím sestárnuv, vítězil pouze hrůzou svého jména a oddal se sladkému pohodlí a zahálce. „Ctihodné město”, jež zadávalo nejdivější národy, založilo svlátní soudnictví, záruku to spravedlnosti a svobody, svěřilo, jako rozumná matka, starost o vládu a rozsáhlá panství, svým Caesarům, miláčkům.

Trvalý mír, podobný onomu, za panování Numy, následoval po bouřích republiky a Římu se přece klaněli jako královně světa a poddaní mu národové zbožňovali jméno jeho obyvatel a majestátnost senátu. Avšak tento lesk poklesl a jest poškrvněn chováním některého urozeného panstva, kteréž zapomenuvši důstojnosti vlastní, důstojnosti vlasti oddává se bezuzdnostem neřestným i bláznovským. Zápasí totiž mezi sebou o zvučné a prázdné tituly, dávajíc si a vynalezajíc vznešená jména, jako Reburus, Fabunius, Pagonius nebo Farrasius, což naplňuje sprostý lid úctou a pokorou.

Ti vznešení jsouce zpiti prázdnou ctižádostí po zachování jmen svých potomstvu, nechávajíc se zvěčňovat bronzovými a mramorovými sochami a ani na tom nepřestávajíc, dávajíc sochy krásit zlatem: vyznamenání to, jež se poprvé dostalo konsulu Acilioví, za to, že radou a zbraní pokoril krále Antiocha. Okázalé vychloubání se příjmy ze svých statků, jimiž vládou skoro ve všech provinciích od západu až k východu slunce, naplniti musí každého odporem, kdo zná jejich chudé a statné předky. Ti nelšíli se od sprostého vojína ani pohodlnějším životem, ni nádherou obleku. Jinak ale nynější urozcenci, ti měří svůj stav a vznešenost výškou chariotu*, v němž jezdějí, a bohatým oděvem, do něhož se oblekají. Jejich dlouhé roucho hedbávné a purpurové vane větrem. A zapomenou-li se náhle buď nějakou náhodou nebo zámyslně, staví na odív oděv spodní, bohaté tuniky, ozdobené drahým vyšíváním. Majíce v patách zástup padesáti služebníků trýskají ulicemi, jakoby cestovali v poštovním dopravníku. Dámy a dívky nápodobují věrně počínání senatorů. Jejich kryté povozy mihají se neustále obrovským kruhem města a rozeměstí. Uráží-li se některému tomuto urozcenci navštívit veřejné lázně, počíná si, jakmile vstoupí, způsobem nápadným, urážlivým a velitelským a roztahuje se na útju římského lidu, pro něž vlastně to pohodlí zařízení bylo. Přihodí-li se, že v těchto místech, všemu lidu přístupných setká se s přátely prostopášností jeho společníky, tu projevuje svou radost

* Chariot, římský povoz.

něžným obejmúťm; kdežto ani nepokyne na pozdrav svého spoluobčana, jenž se musí spokojit políbením rukou nebo nohou jeho. Občerství se lázní, navlékne si opět prsteny a odznaky důstojenství; vyběře si v soukromé šatnici to nejjemnější prádlo a oblíbené roucho, jež by postačilo tuctu osob a až do odchodu zachovává tytéž velkopanské způsoby — omluvitelné snad při Marcellovi po vítězství v Syrakuse. Někdy se tyto hrdinové odváží smělejších činův; vyjedou si na své statky po Itálii a baví se, ovšem pomocí otroků, honem. Když si časem dodají smělosti a za parného dne vyjedou v svých omalovaných lodích na Lukrinské jezero a zpět do nádherných vil na mořském břehu Puteoli a Cayetě, přirovnávají tyto výpravy pochodem Caesara a Alexandra. Kdyby však moucha se odvážila pohopkovati po zlacených stínidlech; kdyby paprslek sluneční pronikl nějakou skulinou, tu hned nařkají, jakých svízělů zakoušeti musejí a touží jazykem přepjatým, že se nenarodili v zemi Cimmeriánské, kde věčná tma panuje.*) Podobných vyjízdek účastní se z pravidla celá domácnost. Jako jízdu a péchotu, těžko a lehkou zbrojené vojsko, přední a zadní stráž musí řídit zkušení vojevůdci: tak i domácí hostatíři, hofí na důkaz své důstojnosti ozbrojení, řídí celou armádu otroků a poslů. Zavazadla a šatna jsou nesená napřed; za nimi následuje hejno kuchařů a kuchyňských ministrantů vůbec. Hlavní oddělení se skládá z tlupy otroků, k nimž se přidružují nahodilí zevlovači nebo i od panstva závislí plebejčtí**). Právod končí jistým počtem oblíbených kleštěnců, kteří kráčejí v řadě dle stáří. Počet těchto poslednějších a jejich mrzáctví vzbuzuje hrůzu mezi rozhorčenými diváky, klouncími památce Semiramis, která vynalezením tak krutého trestu, zmařila účel přírody.

Ve příčině domácí právomocnosti a poklesků jeví římské panstvo velikou citlivost. K ostatnímu světu ale chová se s opovrhlivou lhostejností. Objedná-li pán horkou vodu, na příklad, a otrok ihned neposlechne, stihne jej trest tří set ran. Dopustil-li by se tentýž otrok vraždy, řekne klidně jeho majitel, že je to lotras a v případě že by se měl přestupek opakovati po druhé, jistě trestu neujde.

Dříve byla pohostinnost ctností Římanů a každému cizinci buď záslužnému nebo nešťastnému stíhanému poskytli buď úlevy nebo odměny. A teď! Kdyby cizinec, třebaš i stavu urozeného představil se některému z hrdých a bohatých senatorův, dostane se

*) Homer v *Odyseji* vypravuje o cimmeriánské zemi, báječné a daleké.

**) Římané se dělili na dvě hlavní třídy: patricijce, čili urozenější a plebejčtí, totiž prostý lid.

mu prvního dne takového přijetí, tolik důkazů soustrasti, že se vzdáří, unešen jsa blahosklonností vznešeného přítele, pln vnitřních výčitek, že tak dlouho odkládal se cestou do Říma, přirozeného to sídla mravů celé říše vůbec.

Jsa ujištěn o vřelém přijetí, náš přítel opakuje návštěvu znovu. Jak ale ztrne překvapením, když sezná, že jeho osoba, jeho jméno a jeho vlast dávno již upadly v zapomenutí. Má-li dosti mysle a v návštěvách neustává, vřadí jej pomalu do seznamu žebráků a dovoleno mu kořiti se vznešenému patronu, jenž není schopen vděčnosti ani přátelství a sotva si jeho příchodu nebo odchodu povšimne. Pořádají-li bohatí oblíbenou zábavu nějakou; nebo s plýtvajícím přepychem dávají soukromé hostiny: tu vždycky seznam hostů pozvaných je předmětem vážného přemýšlení. Skromným, střízlivým a učeným dává se zřídka přednost. Vítanější jsou hýřilové, třeba dost pochybného jména. Nejčastějšími a neoblíbenějšími společníky velikých jsou onino cizopánsníci, kteří pěstují to nejvůdnější ze všech umění — pochlebenství; kteří s horlivostí velikou vychvalují každé slovo a každý čin svého nesmrtelného patrona; kteří u vytržení pohlížejí na jeho mramorové sloupy a pestrobarevné podlahy, stále vychvalující nádhru a přepych slovy takovými jakoby to bylo osobní zásluhou majitelovou.

Při stole se mnoho pozornosti věnuje ptákům, veverkám a rybám, jež se zdají být nesmírné velikosti. Nezřídka bráno útočiště k vázka, aby se váha jejich zjistila. Rozumnějším hostům se to zbytečné a unavující opakování hnusí; nic méně notáři jsou zavoláni a ti musejí soudní listinou dosvědčit pravdu takových důležitých věcí.

Do domů boháčů a společností vůbec možno se dostat ještě jiným způsobem; karbanem totiž, nebo jak to mnozí uhlazení jmenují „lhrou.“ Hráče z pravidla víže dohromady páska pevného a nerozlučného bratrství. Vyšší stupeň zručnosti v tesserariánském umění*) vede jistou cestou k zbohatnutí a jinému. Mistr tohoto vznešeného umění, byv náhodou posazen při hostině aneb shromáždění vedle městského úředníka, dává na jevo onu nevoli a překvapení, jakouž Cato asi pocítil, když svéhlavými voliči byl připraven o praetorství. Panstvo zřídka baží po vědění; štítí se námahy se studii spojené, opovrhujíc výhodami vzdělání. Jediné u něho oblíbené a čtené spisy jsou satiry Juvenala a syté a vybájené dějiny Maria Maxima. Knihovny po otcích zděděné jsou

*) Hra v kostky a tabulky, v angličtině známá pod jménem back-gammon. Římané byli náruživí hráči.

uzavřeny světlu dennímu jako hrobky. Za to mají sami zalíbení v drahocenných nástrojích hudebních, jako flétnách, lyrách a vodních varhanách. Hudbu a zpěv slyšeti možno neustále v palácích římských. Zvuk tu váží více než smysl, rovněž i o tělo se více pečuje než o ducha. Bezpodstatné a dětské podezření, že v domě přítele panuje nakažlivá nemoc, je dobrou omluvou návštěvy. Služebníci, za příčinou poptávky vyslaní nesmějí vejít do domu až se náležitě vykoupali a jich šat prokouřil. Někdy tato sobecká a nemužná rozmazlenost ustoupiti musí jiné vášni — lakomství.

Touha po bohatství požene bohatého a pakostníci stíženého senátora až do Apolety; všecken cit a vážnost podrobena jsou možnému dědictví nebo odkazu. Bezdětný bohatý občan požívá největší moci v Římě. Umění, vyšáliti podpis k bohatému odkazu a uspíšiti vykonání poslední vůle je výborně známo. A stalo se již, že v jednom a téměř domě ač v různých komnatách, v stejný čas vykonali muž a žena své poslední závěti u přítomnosti právníků — a každý odkázal majetek

jiným osobám a účelům. Chudoba, jež obyčejně stihá a tresce výstřednosti přepychu, dohání často zchudlé boháče k prostředkům velmi pokořujícími. Vypůjčít-li se chtějí, tu se chovají tak poniženě a pokorně jako onen otrok ve frašce; jsou-li však nuceni platit, tu si počínají takovým královským a tragickým způsobem jako vnuci Herkula. Je-li věřitel nucen upomínat častěji, tu si najmou nějakého padoucha, jenž za peníze jej nařkne z travičství nebo čarodějství. A tím způsobem se věřitel nedostane z vězení dokud dluh neodpustí. Nectností tuto vylíčené, jež mravní cit Římanů tak ponižují, doplňuje pověra velmi rozšířená. Římané s celou důvěrou naslouchají proctví věštcův, kteříž do budoucnosti viděti chtějí a příští velikost a hojnost předpovídají. Mnozí by se ani nekoupali, nejedli, ve veřejnosti neobjevili dokud náležitě neprozkoumají, dle hvězdářských pravidel, stav Merkurův a měsíce. A podivno! věcem těmto věří i rouhaví skeptikové, pochybovači a i nevěrci."

Tomáš Čapek.

— Carská vůle. —

O nynějším ruském carovi vypravovaly předešlého června noviny zajímavou anekdotu, která svědčí o velké ráznosti jeho povahy a o neoblomnosti jeho vůle.

Bouře nevole otřásla celou Anglií, když seznali „synové hrdého Albionu“ roku 1885, že operují Rusové pomalu, za to však tím jistěji na afghanské hranici a že ohrožují Indii. Anglický lid, jehož chladnokrevnost jest pověstna, dostával se do ohně a mluvil rozčileně o tom, aby byla co nejrychleji organizována velká výprava proti carským vojnám. S Anglií pocítovala nepokoj téměř celá Evropa a předseda carského ministerstva pan Giers pokládal tudíž za svou povinnost, upozorniti samovládcе všech Rusů na bouři, jejíž příchod věštily tajemné mraky na evropském obzoru. V odpověď poukázal car na mapu, která byla rozestřena na stole, naznačil na ní čáru a pravil:

„Půjdem až k této linii.“

„Avšak přivoláme si válku, sire, půjdeme-li až k této čáře!“ odvážil se namítnouti pan Giers.

„My půjdem až k této linii, nechť stane se cokoli!“

„Avšak válka bude stát milióny a naše finance...“

„Dobrá: nebude-li moci ministerstvo financí sehnat k válce potřebný obnos, půjde carská rodina až k této čáře.“

A car ukazoval po celou tu dobu na čáru, kterou nakreslil na mapě.

„Avšak, sire, zde jde o mou zodpovědnost a já se přiznávám — ačkoliv jsem naskrze oddán Vašemu Veličenstvu — že požádám o propuštění z úřadu, půjdeme-li až k této čáře.“

„V Rusku, pane, nemají ministři toho práva. Car může jim dovolit, aby odstoupili — avšak nemůže přijmout jejich rezignaci.“

Tak mluvil car a ruské vojsko šlo až kam si přál — až k té čáře. Anglie neprohlásila válku a pan Giers nepomýšlel rovněž více na to, aby odstoupil.

Tato carova rozmluva s předsedou jeho ministerstva dala se v zámku Gačině a jest nyní historickou událostí. Před tím po-

važovali všichni vyslanci nejen v Rusku, nýbrž také v Rakousku a Německu ba i v Anglii cara za jakéhosi diplomatického ochotníka, který půjde poslušně tam, kam jej Giers povede. Po této rozmluvě rozhlásilo zas jedno z nejnevědomějších vyslanectev petrohradských, že jest Alexandr III. jakýmsi vulkanickým ztřeštěncem, který jest s to zaplésti celou Evropu

z pouhého rozmaru do krvavé války. Zkušenost poučila nás zatím o opaku. Alexandr III. má své pevné zásady politické. a ubírá se jistým krokem k vytčenému cíli. Arci jest o něm známo, že jest dobrým Rusem, uvědomělým Slovanem a Němce že nemá rád ani v carské říši ani mimo její hranice. Z té příčiny jsou Němci a angličtí toryové největšími jeho nepřáteli.

✧ Původ nového plemene. ✧

Dne 23. prosince roku 1787 nastoupila ze Spitheadu v Anglii loď Bounty cestu do Jižního moře. Byla vyslána od britické admirality, aby navštívila Společenské a jiné ostrovy, odkudž chtěla anglická vláda přenést sazenice některých vzácných rostlin tropických do Západní Indie. Na zpáteční cestě byl velitelem lodi Bounty poručík Bligh, člověk povahy neobyčejně zpupné a surové. Poručík Bligh obvinil kormidelníka Fletchera Christiana, že ukradl několik kokosových ořechů, které byly koupeny na ostrově Otaheiti. Také ostatní mužstvo nebylo s velitelem spokojeno a bylo hotovo začít vzpuru. Christian přepadl tedy kapitána ve vhodném okamžiku v jeho kotci, zabil jej a ujal se velení na lodi. Po té byli kapitán a osmnáct jeho věrných důstojníků a námořníků vsazeni do otevřeného člunu a ponecháni svému osudu.

Christian s ostatními čtyřiaadvaceti spiklenci, kteří zůstali na korábu, vrátil se k Společenským ostrovům a šestnáct mužů rozhodlo se, že zůstanou na Otaheiti, kdežto Christian se zbytkem mužstva pojali k sobě sedm mužů a dvanáct žen otaheitských a odpluli na zdařbůh do neznámých kočin.

Po dvacet let nebylo slyšeti ani slova o Christianovi a ostatních námořnících, kteří zůstali na korábu Bounty. Po té přistála u ostrova Pitcairnova jistá americká loď, která tam shledala Angličana jménem Alexandra Smitha (toto jméno bylo později změněno v John Adams), který pravil, že zbývá samojediny z plavců, kteří přijeli sem s korábem Bounty. Christian se domníval, že skýtá tento (Pitcairnov) ostrov nejlepší příležitost k úkrytu

spiklenců, přistál zde a spálil loď Bounty. Po dvě leta prospívala tato anglicko-otaheitská osada dobře; tím časem zemřela však jednomu z bělochů družka života a on chtěl odloučit ženu jednomu z Otaheitanů. Tito postavili se bělochům na odpor a tři z nich zabili. Běloši pomstili potom zase smrt svého soudruha a pomocí žen povraždili všechny Otaheity. Nyní zůstali na ostrově pouze čtyři muži. Jednomu z nich podařilo se vynajít jakýsi opojný letkvar a on se v pravém smyslu toho slova upil. Druhý počal tak rychle ztráceti smysl pro všechn pořádek společenský, že viděli se jeho soudruzi nuceny poslati jej na onen svět, a třetí zemřel na úbytě.

V Adamsovi (či jak původně se nazýval. v Alexandru Smithovi) probudil se po jedinou cit povinnosti. Zdálo se mu, že by měl potomky své i svých soudruhů seznámiti s biblí. S chutí pustil se do práce a namáhání jeho bylo korunováno zdárným výsledkem, což nelze ovšem přičísti na účet bible. Roku 1830 vystěhovala se vzorná jeho obec na ostrov Norfolk, ale roku 1856 vrátila se část osadníků opět na „Pitcairn's Island.“

Mezi lety 1860 až 1880 navštívilo ostrov Pitcairnov mnoho korábů. Roku 1881 přijela tam americká loď Harry Mills a jeden z ostrovanů jménem McCoy nastoupil s ní cestu do Liverpoolu.

Téhož roku zastavil u Pitcairnova ostrova jiný americký koráb „Wandering Jew“ (Věčný žid) a velitel této lodě kapitán Talpey vzal s sebou rovněž jednoho ostrovana, Earnesta Fletchera Christiana, pravapravníka Fletchera Christiana. Před přistáním v Hullu (v Anglii) nespáčil Ear-

nest jakživ po evropsku stavěný dům, ani koně, aniž jiného čtvernožce. Takřka nezměrnou byla jeho radost, když spatřil po prvé parostroj. McCoy dostal se v Londýně do rukou nesvědomitých lidí, kteří hleděli z něho těžití, vystavujíce jej obecnstvu na podívanou. Když se to naivní ostrovan dověděl, byl nemálo rozhořčen a psal Earnestu Christianovi do Hullu, aby proběh! nepřicházel do Londýna, protože prý jest učiněným peklem.

Christian ztrávil na lodi tři leta, navštívil také San Francisco a vykonal tedy úplnou cestu kolem světa.

Při své druhé návštěvě ostrova Pitcairnova vzala paní Tapleyová s sebou 17letou anglickou dívku. Děvče toto bylo nejmladší osobou, které kdy jmenovaný ostrov navštívilo. Mladá Angličanka vyvolala mezi ostrovankami stejného s ní stáří pravou senzaci.

Poměry tohoto zvláštního plemene lidského na zastrčeném ostrově v tropickém moři zlepšily se značně četnými návštěva-

mi anglických a amerických lodí. Obyvatelů na „Pitcairn's Islandu“ jen zvolna přibývá. Roku 1879 čítala celá populace 94 osob, v polovici r. 1882 vzrostlo obyvatelstvo na 108 hlav. V tomto čísle jsou zahrnuti i dva plavci, kteří se zachránili zastroskotané lodě, a jimž se mezi tímto otahaitsko-anglickým národnkem zalíbilo.

Celá osada pitcairnská sestává asi z dvaceti rodin, které bydlí v bambusových „domech“ či vlastně chatrčích, a jsou — jak samo sebou se rozumí — „úplně samosprávné.“

Pozoruhodno jest, že nalezá se nejvyšší soudní moc tohoto „státu“ mimo ostrov Pitcairnův. Povstane-li totiž mezi obyvateli nějaký vážnější spor, počkají rozvaděné strany rozumně, až přijede tam první válečná loď. Její kapitán jest pak nejvyšší instancí, z jejíhož rozsudku není odvolán.

Kolonie na Pitcairn's Islandu jest zajiště zajímavou podivnástkou náhody.

B. Bittner.

❖ Národnost v Americe. ❖

SPOJENÉ STÁTY mají heslo: *E pluribus unum*. To znamená „jedno z mnoha,“ rozuměj: jednu republiku složenou z více republik od sebe nezávislých.

Téhož hesla, které v Americe platí o složení státním, můžeme užiti mluvíce o národnostech, z nichž *americký národ* vyrostl. Není snad lidu a plemene ve světě, z něhož by Amerika nečerpala stávilivo k svému národnímu bytí a vzrůstu. A jsouc zemí ještě mladou, zcela přirozeně naskytuje se otázka: Jsou Amerikáné národem kosmopolitickým nebo již strávili všecky ty přistěhovalce z různých končin světa sem příšle, učinivše z nich onu jednotitou vazbu, onen národní útvar s jednou řečí, stejnými mravy a zvyky, jak to shledáváme u historických národů evropských? Jen kdo povrchně soudí, řekne, že Amerika je zemí příliš mladou, s poměry neustálenými; a že to, k čemu evropské státy potřebovaly tisíciletí, nemůže Amerika docílití v pětiletém století.

Pravda, Amerika je zemí mladou; však kdož by popřati chtěl, že z těch různorodých živlů přistěhovalých, najmě anglického a irského vyrostl do dnes tak rázovitý, samostatný typ národnostní — typ Amerikána — jako ve vlastních starých?

Že se Amerika stala *anglickou* je hříčkou dějin. Z bělochů původně ji osadili Španělové; pak o ni zápasili Angličané a Francouzové. A když poslední byli poraženi, Kolumbie padla do rukou Angličanů. A jak ji *Amerikáné* vyrvali z rukou matky Anglie je dostatečně známo.

Nyní tušíme je boj o Ameriku rozhodnut, převaha anglického jazyka rozhodnuta a uznána. Co se však stane se všemi přistěhovalci, jež se tu usazují a v budoucnosti snad ještě usadí? Zahynou snad v tom moři anglo-saského plémě, či si dovedou zachovat svoji matěrskou řeč?

Amerika je jediným velkým pohřebištem národů. A každý přistěhovalce vstupující na tyto břehy s chudým uzlíčkem a bohatějším srdcem, které staré vlasti

při odjezdu složilo přísahu věrnosti měl by si pamatovati slova Danteova: „Vy, kdož vstupujete sem, zanechte všech nadějí. . . .“ Člověk sem přijde do poměrů zcela jiných. Věci a myšlenky, které mu byly ve staré vlasti posvátnými ztrácejí delším pobytem svého lesku až, vyblednouce zaniknou docela v prachu nicoty. Před čím doma se křižoval zkoumá zde s chladnou rozvahou a vidí-li jiné šlapati po tom co mu dříve bylo posvátným, zamrazí to jím z počátku — za několik roků plove již s proudem a dělá totéž. Nic tak neutročí člověka jako okolnosti.

Přistěhovalcům, když do Ameriky přijdou dává se hned tatáž svoboda jakou požívají domorodci. A to hlavně přispívá k tomu, že tak rychle zavrhnou názory, které si přivezli odkazem z despotických vlastí. Kdyby se jim tu kladl v něčem odpor, jako na př. ve vyznávání víry, užívání matěrské řeči, tím houževnatěji by se zvyklostí, jež jim někdo násilím odejmouti chce, drželi. Svoboda odzbrojuje. Vedle toho vidí v tom každý přistěhovelec okamžitý prospěch, když si způsoby a řeč většiny osvojí. Americké poměry společenské jsou jako magnet; jakmile se jim člověk dostatečně přiblíží, už mocí neodolatelnou stane se jich obětí.

Po Anglicku a Irsku nejvíce k stavbě amerického národa přispělo Německo. Někdo vypočítal, že dnešního dne žije v Americe okolo dvanácti milionů Němců a jich potomků. To jest dostatečný počet k utvoření slušného státu. A čím jsou titíž Němci v Americe? Venkoncem nic více než my, Švédové nebo Poláci. Ze starých osad a osadníků zachovali jedinou Pennsylvanii. A tam se ještě během toho půldruhého století vyvinula taková hatlanina německá, že se za ni Němci dnešní stydí. Učinili pokus zkolonizovat stát Wisconsin. Pokus selhal. O nic lépe nepochodili Švédové. Z jejich osad během Tricetileté války (a později) v Americe založených neuchovali než trosky švédských jmen. Stát Minnesota je tou dobou skoro celý v rukou Švédů — zůstane také? Nikoliv. Jestli některá národnost v Americe brzy zahyne, bude to národnost švédská. Neboť u ní není té vlastnosti odlišovací, a uzavřenosti jako na př. u nás Čechů. Nejsou „clannish“ jak to Američané jmenují, s dychtivostí splývající s živlem americkým.

Nejstarší a nejrázovitější osadou se mohou pochlubiti Francouzové. Jeť stát Louisiana až podnes více francouzský než-li anglický a v některých farstvích se vůbec ani jinak nemluví než francouzsky. Toho není příčinou nějaká národnostní houževnatost Francouzů. Jinde hledati dlužno vysvětlení tohoto zjevu. Louisiana dříve náležela Ludvíkům Francouzským a státní organism Francie jí sloužil za vzor, tak jako třinácte novoanglických státův mělo za vzor a základ Anglii. Louisiana má dnes zákony, jimž podobné nenalézáme v žádném jinému státu Unie. Tato okolnost zachránila francouzské osadníky před poangličněním.

O Irčanech mluvití nebudu. Ti ani doma žádné národnosti neměli, tudíž v Americe žádné neztratilí.

Vezmouce tedy Němce, Skandinávce a Francouze za příklad, přemýšlejme o osudu, který nás *drobnější národy* očekává? Unikneme té záplavě? Máte asi každý smutnou odpověď na rtech.

Však nezoufejme nad tím otevřeným hrobem. Bylo by to marné stěžování do oné nevyzpytatelné prozřetelnosti, která moudře spravuje zákony světa i lidí. Zbyneme arci — ale nebude-li se nám to umíratí jako onomu filosofu Viktora Huga, jež usínal při záři zapadajícího slunce? Ah svobodo, ty zlaté sladké ovoce, tebe my dáme odkazem svým potomkům. Vyměnili jsme tě za zuboženou vlast a jsme šťastni, že tu ztrátu můžeme nahraditi tak velkolepě! Umřít v Rusku, despotii, a zanechat potomky Slovanstvu je pěkné; utonout za mořem a dát synům a vnukům světlo svobody je — aspoň odpustitelné. Nelekáme se soudu dějin.

Některým spisovatelům nelíbí se ta sloučenina různých národností v Americe. Tvrdí, že Američané nedovedou tolik živlů strávit v čas a zahynou tak jako zahynuli někdy Římané. Za nejvážnější v té věci považovati se může hlas známého anglického filosofa Herberta Spencera. Týž cestoval r. 1883 po státech východních a o budoucnosti Ameriky se vyslovil následovně:

„Není možno s určitostí tvrditi jaká budoucnost vás očekává. Činitelé, s nimiž tu počítati musíme jsou příliš četné a ohromností svou jednoho úžasem naplňují. Svět dosud neviděl zjev podobný onomu ve Spojených Státech. Obec zaujmá mající nezměrnou oblast země a přeče

tvořící politickou jednotu, jest něco neslýchaného; a nikde nezaplavovaly před tím žádnou zemi takové armády lidí různých plemen a národností jako se to děje v Americe. V starých dobách se arci buďovaly celé státy z různorodých lidí; to však se dělo způsobem podmanitelským. A dále: vaše ohromná síť železniční a telegrafní je mocným pásmem jednoty onoho velikého počtu státův a to opět v rozměrech před tím neslýchaných. Vedle těchto faktorů pracují i jiné, dosud skryté k neznámým výsledkům. Nikdo nedovede předurčit jak to vše skončí. Že se vyskytnou časem mnohé nepokoje a nesrovnalosti je skoro jisté. Máte však národa, který by budoucnost za jeho chyby a poklesky neztrestala? Vy už jste jednu velkou zkoušku vítězně prodělali a můžete doufat že zvítězíte i v těch, které vám budoucnost chová. Nechá se předpokládat, že následkem obrovských rozměrů a různorodých částic dlouho to vezme než americký národ utvoří se na formu pevnou, stálou. A ta forma bude vzorná. Neboť s jistotou možno tvrdit na základě životoslaveckých pravd, že případná směs národností arejského plemene zrodí ušlechtlejší pokolení; zrodí člověka živějšího, ráznějšího a způsobilějšího k podstoupení nutných změn, jež společenský život náš potřebuje. Tu myslím, že přes všechny obtíže, jež se časem dostaví, přes všechny zápasy, jež překonati nutno, mohou Amerikáné právem očekávati dobu, kdy jejich

instituce zplodí vzdělanost, již rovné svět dosud neviděl.”

Tolik Spencer.

Sám Spencer tedy soudí, že dlouho to vezme než americký národ utváří se na formu pevnou. To znamená asi, že dlouho to vezme než všechny zdejší národnosti přistěhovalé zahynou v anglo-saské krvi jako někdy polabští Slované utonuli v moři německém. Mylný je náhled, že by národnosti rozdělily a s nimi různé jazyky pominuly hned jakmile proud vystěhovalcký ze starých vlastí přestane. — Která národnost bude mít v sobě dosti síly, bude k sobě lnout a jazyka po otcích zděděného i pěstovat, ta národnost se zde udrží po několik století. Budou to sice již Amerikáné cítěním, ale původ jejich zůstane světu znám. Jsou případy, že hlouček lidí zachoval svou národnost po staletí ač se všech stran cizím živlem obklopen byl. Pisatel tohoto četl kdesi o nepatrné osadě německé, která westfalskými přistěhovalci v polovici osmnáctého století v Irsku založena byla a do dnes existuje. Jiným příkladem je osada „Husinec“, založená českými vystěhovalci před půldruhým stoletím. Přes to, že v kraji čistě německém položena (v Sasku) je až dosud česká a její příslušníci, Němci smýšlením, všichni česky hovoří. Staří Baskové, počtem nečetní udrželi dodnes, po tisíciletích, svou národnost mezi Francouzy a Španěly.

Proto ne zoufejte. Záleží mnoho na nás samých.

Tom. Čapek.

✧ VZPOMÍNKY VÁLEČNÉ. ✧

Vypravuje V. Lencoch.

HIMURY válečné stahovaly se plny ohnivých blesků nad krásnými nivami drabě naši vlasti a pokryly jasný blankyt nebes, od Krkonosů až po hory česko-moravské, tmavým hávem. Mars, bůh války, mávnul plamenným mečem svým a již rozvlnily se černé mraky, sflajíce smrt a zkázu na ubohou naši vlast. Dvě mocné říše stály ozbrojené proti sobě čekajíce jen na znamení, brzo-li se sraziti mají v boji vražedném.

Pruské voje postupovaly k hranicím severo-českým, kdežto Rakousko zaplavilo armádními sbory téměř celé Čechy a půl Moravy. Kam přenese se vražedný boj? Na jednotvárné pruské písečné pláni, anebo do krásných krajin naší vlasti? Odpověď byla lehká. Kamž jinam než do slovanských niv. Vždyť od věků krutý nepřítel náš, surový Němec, rád spásal krajiny české. V době bojových Táborů nebylo jinak. Křižácká

vojska plenila zem, ale věhlasným vůdcům té doby ani ve snu nenapadlo, oplatit Němcům nevňtanou návštěvu. Co pomohla vlasti četná vítězství, zem byla zpustošena a rolník místo pluhu třimal sudlice a meč. Zdupaná role ležela ladem a chaty venkovanů byly namnoze opuštěny a surovým žoldáctvem v rum obráceny. —

Prušáci přitřhli k Brance za Náchodem, vyslavše své vyzvědače, zdali důležitý průsmyk ten není rakouským vojskem obsazen. Věděliť, že průsmyk ten lze hájit hrstkou odhodlaného a hrdinného lidu a že by v pádu obsazení nemohli jen tak ledabylo do Čech vtrhnout. Branka je branka.

Proradný Clam Gallas si ale pustil modrokabátníky pruské přes hranice a byl v první bitvě úplně poražen. Válka přenesena do českých krajin, jako obyčejně, Němci postupovali, dobývajíce jedno vítězství za druhým, až k poslední stanuli na levém břehu Dunaje. Rámus v Israeli a hned se jednalo v Mikulově o mír. Kde pak, uškodit Vídni! Prahu mohli rozstřílet na kusy, ale dotknout se Němců a šmoků vídeňských bylo proti božímu přikázání.

Třiašedesát milionů se stěhovalo po míru do Berlína a bylo dobře. Vídeňáci měli pokoj a národ platil. To bylo také dobře, ne-li ještě lepší.

Na rozsáhlém dvoře fortifikace na Šibenici*) stál 27. prapor myslivců v úplné zbroji připraven k odchodu do války, tornistry vojínů obtěžkány šedesáti ostrými náboji a svinuté pláště tížily plece i ramena.

Z nás každý však rozradostněn, nedbal toho, byl rád, že se dostane z uzavřené pevnosti, v níž panovala přísná disciplína a těžká služba, do té volné boží přírody; ba i důstojníci mávali vesele šavlemi, až to vzduchem svištělo.

Slunce právě vyskočilo nad obzor jako udiveno, když nádvořím rozlehl se dusot kopyt koňských.

„Pozor! V pravo hled!“ zavznělo jednotné velení v všech šesti setnín, a před frontem celého praporu sestávajícího z 1,200 mužů, objevil se vysoko na statném hrušáku hrabě Schafgotsche, náš komandant, následován jsa svým adjutantem a štábním trubáčem. Bez trouby to v Rakousku nejde.

„Vzdejte čest!“ zaznělo znovu a zbraně naše jako jedním trhnutím zařinčely „prezentující“ veliteli, kdežto důstojníci skláněli šavle.

Stáli jsme jako zeď.

* Tak se totiž jmenovala pevnost před Olomoucí, jichž bylo 21. Jich úkol byl zadržovat střelbou a vyhazováním podkopy nepřítelů, by nemohli přilehnout k hradbám. — Ostatně byly pevnůstky ty spojeny podzemními chodbami s hlavními městem pro případ náhlého přepadení fortu.

Podplukovník zvolna jel řadou vojáků, bystře si každého prohlížeje.

Po prohlídce zabočiv, zastavil se uprostřed frontu a sejmuv opeřený klobouk s hlavy, utřel si spoceně čelo a krátce taktó promluvil: „Myslivci mého praporu! Nastala nám doba války; nepřítel se rychlým pochodem k hranicím Rakouska blíží, a mým úkolem jest vésti vás proti němu a k vítězství. Doufám, že statní vojnové sedmadvacátého praporu neohrožené půjdou nepříteli vstříc a budou si v boji krvavém vavříny vítězství a slávy. Na hrdinnost a udatenství svých vojáků spolehá se zeměpán i nejvyšší velitel jeho Excelence, polní zbrojmistr Benedek. Protož držte se statně v boji nastávajícím a heslem vašim budiž: Pro císaře a vlast!“

Hlučné hurá rozleгло se fortem. Posadiv si klobouk na hlavu a vytasiv šavli, v jejímž čepeli zalesklo se ranní červencové slunce, mávnul jí vzduchem a vešel:

„Celý prapor v dvojích řadách v pravo toč! Pochod!“ a již za zvuku hudby táhl prapor odměřeným krokem z pevnosti, dáváje pošmurným zděm poslední „s bohem“.

Širokou silnicí, vroubenou vysokými topoly, vinul se náš prapor jako ohromný plaz, k Hačanům a dále k Šternberku. Hudba vesele hrála. Čekající před fortem doprovázely nás až dvě hodiny cesty daleko. Bylať jich hezká částka, těch srdcí sklamaných, neb téměř každý z myslivců měl v Olomouci anebo zanechal kousek lásky. „Jest-li tě tam nezabijou, vrať se zase sem, viš v čem jsem!“ — „Buď mi věrnou!“ a podobně znělo řadami. Byla mu věrnou, než přišel některý z Gruber, již zůstali v pevnosti. Ta vojenská láska se ráda zapomene s obou stran.

Myslivci si lásku také nebrali příliš k srdci; smáli se, výskali a zpívali, hasíce žízeň z velkých čutor.

Byl to veselý den a ještě nyní po dvaadvaceti letech rád naň vzpomínám.

Přísnou disciplínu jako by sfouk', důstojníci věděli dobře, kam jdem, a byli vlídní k podřízeným.

U Šternberku jsme téhož dne o třetí hodině odpoledne zastavili k odpočinku, kdež druhého dne měla být přehlídka praporu a jiných dvou uherských pluků. Šternberk je rozkošné městečko a ač oklopěno ryzími Moravany, řeči české v něm přece neuslyšíš. Němec, nic než Němec!

Druhého dne po vykonané prohlídce, nejvyšším polním zbrojmistrem Benedekem, sestaveny sbory a za zvuků hudby šlo to k severo-západu, kdežto Benedek spěchal k hlavní armádě. Brigáda naše měla jméno Brandtenštejn.

Po obou stranách silnice stály řady bodrých venkovanů, volajíce na nás: „Nepustte sem té prajzské....!“ a t. d.

Blíže Mohelnice se nám přihodil velmi veselý kousek. Jednomu z myslivců rozepjala se kamaše na noze a on nepovšimna si toho, v pochodu kamaši ztratil. Nejspíše mu scházel řemínek u podešve. V tom příběhne za námi selka jedna celá udýchána a podávajíc ztracenou kamaši myslivci, pravila: „Ve, vojáčko, ve jste tade ztratil vesto z nohel!“

Rozumí se samo sebou, že jsme se všichni dali do hlasitého smichu; sám setník Dvořák a nadporučík Sekera smáli se, až se jim oči zalévaly.

Selka chudinka ovšem nevěděla, jak se kamaše jmenuje.

Od té doby byla „vesta z nohy“ na denním pořádku.

Za Mohelnicí stoupali jsme jen zvolna, horkem, potom a nezvyklým pochodem unaveni, vzhůru k Mirovu, státnímu vězení. Je to velká čtverhranná budova se zahradou, již obemykají tlusté, vysoké zdi. Stojí na vysoké stráni a trůní celému okolí. Silnice se vine kruhem kol celého vězení a vystoupíme-li nad Mirov, jest odstup překrásná vyhlídka k Mohelnici. Došli jsme spocení vrcholu, a najednou bylo v čele praporu jakýsi rozruch pozorovati.

Pojednou: „Bataillon! Halt!“

„Co pak to má znamenat?“ tázal se jeden druhého. „Odpočinek? K tomu není pravá hodina!“

Ale vzdor tomu dřepi jsme sebou na okraj příkopu; každý okamžik jest k odpočinku vítán, při namahavém pochodu. Sundali jsme těžké opeřené klobouky.

„Pan hejtman Dvořák!“ zavznělo to od první setniny, kde se nalezal stále. Náš dobrý setník se obrátil a kráček zvolna, jako by neměl na spěch, k veliteli.

My nevěděli posud, co se stalo.

Pohled měl jsem zpět k Mohelnici. Hlubo-ko pod námi táhli pěšáci, dělostřelectvo a jízda, jako nesmírná páska.

My nalezali se asi hodinu cesty v předu brigády, co „avantgarda“ čili předvoj a naší úlohou bylo rekognoskovat krajinu okolní. Z údolí nás museli dobře pozorovati, neboť rázem také zastavili. V nejbližším okamžiku oddělil se skvělý bod od hlavního voje a v zářící uniformě poznal jsem ordonanci jenerála z Brandtenšteinu.

Zastávka naše byla jim asi nápadnou.

„Vzhůru!“ zavznělo to řadami a na bujném ryzáku uháněl adjutant zpět k Mohelnici. —

„Chytili jsme vyzvědače, musím k velčímu,“ zvolal na jednoho důstojníka, a již se hnal po svažné silnici k Mohelnici do hlavního stanu, až mu peří na klobouku šustělo.

„Vyzvědače? A kde je?“

Setník Dvořák vrací se od komandantury zastavil se u nadporučka Sekery a pravil po česku, jakž to měl ve zvyku, mluvil-li soukromě s Čechy:

„Hotový špehoun! Úplný počet celé naší brigády a rozličné kopie a popisy krajiny, usvědčily jej ve všem. Přiznal se. Zítra bude v Moravské Třebové zastřelen. Přivedli jej k nám dva statní sedláci z okolí, se svázanýma rukama a jako zvíře na provaze. „Starý“ jim dal po dvacítce a sedláčkové šli plni radosti do svých chat. Zde v tom pohoří dvacet zlatých činí celé jmění. Nu, škoda ho nebude, je to Prušák,“ dodal jaksi uspokojením.

Dorazivše do nejbližší vesnice, kdež jsme přenocovali, měli jsme příležitost spatřit zajatého vyzvědače.

Statný muž, v šedivém obleku a slaměném klobouku, jenž kryl vlasy barvy ryšavé. V plném pihovatém dobráckém obličejí byl by nikdo nehledal energii, již jest zapotřebí k nebezpečnému tomuto řemeslu. Kol tlustých rtů kmitl se chvilku smutný úsměv a z pod sklopených víček kraďla se občas slza a zůstala viset na řase. Dva myslivci stáli s nasazeným bodákem a nabitou zbraní vedle, bedlivě jej střežíce. Zítra v této chvíli nebude ho více.

Obrátím se a jdu k mé setnině, kde z velikých sudů čepovali pivo vojnům. Obdržev svůj díl, zašel jsem k starému Sýkorovi, jenž již postoupil na závodčího. Seděl na tornistře a drže svou misku naplněnou šumivým moken, podával mi ji se slovy:

„Pijou, pane ffr, mně to jaksi nechce chutnat. Čert ví, co to se mnou je. Pořád a pořád mi to běhá hlavou a myšlenky té se nemohu zbavit, že z té patálie spolu domů nepůjdem. Nemyslej, že mluvím do větru, anebo že jsem baba, abych se snad smrti bál; vždyť jsem u Solferina v 59tém dokázal, že nejsem strašpytel. Tenhle metál to sám povídá; ale věřej' tomu, že se odtamtud nevrátím. Zdá se mi o tom často.“

„Nemluvte nesmysl, Sýkoro!“ odvětim skoro prudce, „takovou hloupostí si nelamte hlavu. Nemyslete na to jednoduše a ono vše samo přejde od sebe. Vždyť mohu já padnout tak dobře jako vy. Jsem mlád, mohl byste být mým otcem a přece si to neberu tak přílišně k srdci. Styďte se, já mladý zajíc a vy starý hrdina s vyznamenáním a mám vás napomínat. Pojdte, pů-

dem na procházku, alespoň se vám to z hlavy vykoují.”

„Sýkoro, jak častokrát jsem vám povídal, oyste mi „neonikal”, když mluvíte se mnou po česku. Nadporučík Sekera vám to též již několikrát řekl, že rozprávíte-li s ním po česku, nemáte užívat slova „voni”. Což jsme nějakí páni Francové? V české řeči se užívá jen slova „vy” a nikoli „voni”.

„Nu, když tomu tak chtějí, tak jim budu říkat „vy” a panu oberlajtnantovi také,” odvětil zcela upřímně Sýkora.

„Ale, ale, Sýkoro, z vás již nebude žádný Čech,” zasmál jsem se hlasitě; „nejste více k napravení.”

„Na to bych se sakra podíval; vždyť mně kritili labskou vodou a k tomu od Králové Hradce,” durdil se starý kapitulista (měl již druhou kapitulaci); „stokrát jsem se v Labi vykoupal, ale je tomu již dávno. Ale věřte mi — věřte mi — nu tedy, když tomu mocí chtějí — věřte mi, že se z války živ nevrátím a to je tak jisté, jako že budou zítra střílet v Moravské Třebové toho špehouna.”

„Sýkoro, zanechte těch trudných myšlenek,” napomínal jsem starého vojína, „a neoddávejte se jim tak přílišně. Hejtman vás má rád, jakož i Sekera a ostatní v setnině. A o mně víte, že jsem vaším přítelem. Avšak pojďte, tamhle je hospoda; peníze máme a žízeň také, obveselíme se trochu.”

O půl deváté jsme se ubírali domů, plni dobré nálady a piva. Sýkora byl celý blažen a zpíval, až se blízké křoví chvělo.

Naučil se ode mne „Kde domov můj” a nyní mi to dával k lepšímu.

Druhý den časně z rána táhlo se k Moravské Třebové, kde zajatý vyzvědač po krátké poradě vojenské odsouzen k smrti zastřelením. Když dospěli jsme dlouhým tahem návrší za městem, dolehlo nám v ucho třasknutí peletonu a ohlednuvše se, spatřili jsme jen malý bílý obláček dýmu, jak se vznáší k nebesům.

„Nu, má to již odbyto!” — „Byl to přece jen špehouna” a podobně zvučelo mužstvem. Sýkora se ani neohlédl a kráčel mlčky vedle mne.

„Nu Sýkoro!” obrátím se k němu v pochodu; „proč nic nepovídáte?”

„Nemůžu, pane fir, nemůžu!”

„Nemohu, říká se!”

„No tak nemohu; ale budou vidět; já již víc ani nečeknu!” a také toho dne více nepromluvil.

Bylo mi ho líto; jindy tak veselý společník a šprýmař, a nyní jako zařezán. Po několika dnech a obtížných pochodech minouce Landškroun a Kyšperk dostihli jsme

malého městečka Žamberka. Přes polovici obyvatelstva bylo připraveno k útěku, an se proslýchalo, že Prusáci byli viděni blíže Rokytnice v horách.

Brigádník vyslal patrolu husarů v tu stranu, ti ale při návratu oznamovali, že po nepříteli není ani potuchy, a že celá ta zvěst byla jen smyšlenkou.

Ze Žamberka to šlo pomalu. Tornistra tížila a slunce pražilo do nás jako by chtělo vysušiti svým žárem všechny tuk z kostí našich. Kůže na chodidlech od dlouhých maršů byla spálena do černa a sotva jsem se vlékl. Na výšinách rychnovských byl krátký odpočinek. Hleděli jsme do krásného údolí Kněžny a nedaleké Orlice. Výkřiky obdivu bylo slyšet ze všech stran. Daleko na severozápad a jih rozprostírala se malebná krajina, a zrak bloudil po obraze tom hledaje vždy nových krás. Sám podplukovník, obrátiv se k svému adjutantu, pravil: „Ich sage Ihnen Schreck, dieses Land ist ein wahres Paradies.” „Dvořák!” zvolal na blíže stojícího našeho setníka; „vy můžete být hrdým na to, že zrodil jste se v tak krásné zemi!”

„To také jsem, pane veliteli,” odvětil setník, salutuje; „ale dlouho-li to bude trvat, a tato krásná pole, vlnící se zlatým obilím, tyto luhy budou zdupány a rolník . . .”

„Válka, válka, milý setníku!” přerušil řeč jeho velitel, „ta přináší vše s sebou. Nu bohdá že zvítězíme a nepřítel zaženem na jeho vlastní půdu,” dodal a obrátiv oře, hnál se v čelo praporu. „Vzhůru! Pochod!”

Pod námi Rychnov a v mlhavé dáli Kostelec nad Orlicí; pohledl-li jsem k východu, zřel jsem Mnichovství, rodiště mé, nad nímž jako silhueta černaly se zříceniny hradu Potštýna. Zraky mé zabodly se v ten obraz a mládí mého dnevo táhli duši. Bezděčně jsem se zastavil. Hleděl jsem tak dlouho v tu stranu až se mi zrak obestřel jakoby rouškou.

„Co pak je to s vámi?” ozval se za mnou hlas nadporučíka Sekery. „Nemůžete dál?”

„Odpusťte, pane nadporučíku,” omlouvám se, „tam v té dáli je mé rodiště blíže Doudleb.”

„Rozumím, rozumím,” pravil Sekera, „znáte Třebchovice? Hleděte, je vidět zámek tady odtud, tam stávala kolébka moje. Mně to, milý četaři, prošlo celým tělem, když jsem po dlouhém čase zase shlédl tu naši rozkošnou kotlinu,” hovořil, kráčeje dále, „v níž jsem prožil ty nejkrásnější doby mládí. Nežůstanu-li někde na bojišti, navštívím své rodné místočko. Jděte nyní k vaší četě, chci být sám.”

Salutoval jsem a pospíchal k své řadě. Minuvše Rychnov, Solnici a Opočno, jež z daleka se vyjímá jako malá pevnost, dosáhli jsme po několika dnech jedné vesnice blíže Jaroměře. Tam odpočívali jsme po celý den, a když přiblížil se večer, vytáhli jsme k Jaroměři jsouce vedeni jedním rolníkem z osady. Noc byla tmavá a když se počal okazovat první záblesk na východě, stáli jsme za Jaroměří. Před námi, vedle nás čekaly již pluky v šiku bitevním na znamení vrchního velitele. Směrem k Skalici to zahřmelo, hned na to jako v odpověď roz-zvučela se všeka děla po celé čáře, a válečný koncert započal. Rány z děl houkaly, v to mísil se praskot drobné palby, ordonance lítaly sem a tam, k hlavnímu stanu nejvyššího velitele Benedeka a zase zpět do vrávy bitevní.

My stáli na levém křídle. Rozdávali pálenku.

Velitel popojel před front a mávnuv vytašenou zbraní vzduchem, zvolal jasným hlasem:

„Vojáci mého praporu! Dnes nastal den, kde obdržíme první křest ohenný na bojišti skalickém, a kde jak doufám myslivci moji statně se budou držet. Vítězství nebo smrt! Vzhůru tedy, v před za císaře a vlast!“

Hromové „hurá!“ rozlétko se povětřím a my patronové tašky v před, s nasazenými bodáky hrnuli se nepříteli vstříce za zvuků praporové hudby.

Blíže nás pluk husarů „Haller“ v divém kvapu letěl do bitvy, a pod dusotem tolika kopyt se až země tříšla. S jedním upadl kůň a Maďar letěl u velikém oblouku oči přes hlavu, ale vyskočiv hned hbitě, popadl zvíře za uzdu, vysmekl křížový řemen s prsou a v témž okamženi, když kůň se postavil na nohy, seděl již husar zase v sedle a mávnuv kalpakem, uháněl za plukem. Hlasité naše „hurá!“ bylo mu odměnou.

Fiii—ú! zařičelo mi to kolem ucha. První pozdrav Průšáků! Doběhli jsme malého návrší a: „K zemi! Lehnout!“ znělo tiché komando setníka Dvořáka. „Jednotlivě palte a dobře měřte!“

A my pálii, že to byla radost. Před námi asi na čtyři sta kroků černaly se přílbice Průšáků, Štýřané, osvědčení střelci kamzíků, pálii a cílili dobře, neb po každém výstřelu zmizela nějaká „piklhaubna.“ Zadní jen nabíjeli a podávali předním střelcům. Náš velitel zcela chladně seděl na koni, a adjutant Šnek bez klobouku — sestřelili mu jej — pohlížel lbostejně na protější baterie pruské polním kukátkem.

„Vzhůru!“ zaječela trubka našeho štábního hornisty a „zpět!“ znělo dále, na kte-

rýžto signál zvedlo se mužstvo, a my neustále pálice, ustupovali jsme k blízkému lesu. Dostihli jsme jej, ale s jakou ztrátou.

„Nadporučík Sekera, kde je!“ volal setník Dvořák.

Dobří nadporučík přicházel, ale jen volným krokem, jsa podporován dvěma mylívci. Obličej krajana důstojníka byl na smrt bleďý, a on těžce oddychoval.

„Položte mne zde pod strom,“ pravil tichým hlasem, „takhle to nevydržím.“

Položili jsme jej na trávník a nadlékař Javůrek rozepjal uniformu.

„Sekero! ubohý můj příteli, jsi těžce raněn?“ tázal se třesoucím se hlasem náš setník.

„Na smrt,“ odvětil slabým hlasem raněný; „slunce již nevidím zapadat. Zde v náprsní kapse mám listiny a tobolku, vezmi je k sobě a odevzdej mým příbuzným v Třebouchovicích.“ Obrátiv oči na mne, šeptal: „Víte co jsem vám povídal nad Rychňovem? Chtěl jsem navštívit ta drahá místa, kde jsem prožil mládí, ale nemělo to být,“ dodal.

„Sýkoro! podejte mi ruku. Tak! A na učte se lépe česky,“ dodal jaksi s humorem; pak obrátiv se na trávníku na pravou stranu vzdychnul si a zavřel oči.

Doktor Javůrek se k němu sklonil a ohledav tepnu, pravil k okolostojícím důstojníkům:

„Náš starý Sekera dokonal, bůh mu bud milostiv! Čtyři mužové zanesou mrtvolu do polního vozu a odevzdají v Jaroměři. Půjde-li to, pošlu jej jeho příbuzným.“

Palba neustávala; nad námi v stromoví chrastěly pruské kule, my ale byli dobře kryti. V tom však začaly šrapnely lítat do lesa, a my nemohouce odolat vražedné střelbě, museli se vzdát pozice té a couvnout k Jaroměři.

Scházelo jich mnoho z našich řad, ale Sýkora byl živ a zdrav.

„Nu vidíte, že vás nezastřelili!“ pravím k němu, „a co jste měl strachu!“

„Strachu? Pane fír, to ne! Ale jen počkej, ještě není po válce. Ubohý pan „oberlajtnat!“ Přejel rukou oči a sednul blízko ohně. Bitva u Skalice byla ztracena a my tábořili v noci blízce Jozefova. 27. červenec nevyvizí mně líned tak z paměti.

* * *

Je třetí červenec. Čtyry hodiny z rána. Na pruské straně zabouklo dělo a hned po něm začaly výstřely jeden po druhém a konečně hučelo to jako hromová bouře krajinou. Náš prapor stál připraven do boje mezi Máslovědy a Neděličtí. Čekali jsme jen na povel. Prapor proříd u Skalice, ale proto přece byli jsme veselé mysle. Setník

Dvořák od smrti nadporučíka Sekery byl stále zasmušel, jen když se na nás Čechy podíval, vyjasnil se mu obličej.

„Dnes se asi zapotíme Sýkoro, co?“ pravil k starému veteránu, „podívej se tam na sever, jako když vše modrým sukem potáhne. Dají nám práci.“

„Jako u Solferina, pane hejtman, poslušně melduju,“ odvětil Sýkora stoje vzpřímen, „jen kdyby nám bůh dal vítězství.“

„Ubohý pan nadporučík! No, však se brzo shledáme. Dnešní den je můj poslední, a to mi žádný nevezme, a „voni“ pane fír také ne!“

Z úcty před setníkem jsem mlčel, on ale položiv ruku na rameno Sýkory, jenž se až rděl pod tímto významným, pravil vážným hlasem: „Ne nyslete na takové věci, starý brachu, a doufejte, že vrátíte se z boje živ a zdrav.“ Pokynuv hlavou ubíral se dále.

„Budou vidět, pane fír,“ šeptal Sýkora pro sebe.

„Na pluky, v před!“ zavznělo komando setníka, a již hnali jsme se vysokým obilím směrem k Hořiněvsi, kde narodil se náš Hanka, nálezce rukopisu Královédvorského.

Palba byla strašná, zdálo se jakoby nastati měl soudný den. Země duněla od hromového rachotu děl a drobné střelby, vzduch plný kouře a prachu stavil dech a ůžil prsa. Jazyk se lepil k dásním, hlad zuřil v útrokách a jen: „V před! V před!“ znělo komando.

Dorazili jsme dvora hořinoveského. Šrapněly a granáty bily a třískaly do břidlicové střechy dvora a kostela, v jehož poblíží nalézá se Hankův rodný dům. Živé duše v celé Hořiněvsi nebylo k spatření. Vše přehlo před nepřítelem.

Dlouho jsme tuto pozici udržet nemohli, ani vítězné voje Prusáků jako železná zeď postupovali v před. O třetí hodině odpolední rozhodnut byl krvavý boj. V poslední hodině nebezpečí pro nepřítele přirazil pruský princ Bedřich jako orel, v rozhodujícím okamžiku dostavil se v boj, a rakouská armáda jata strachem, o překot přehala ku Králové Hradci a dále.

Byla to děsná porážka, děsný útek. Pěšák na koni, husar pěšky, táhly zbytky rakou-

ských vojáků k jihu. Benedekův tajný plán se neosvědčil.

„Kde pak je asi Sýkora, že ho nevidím,“ tázal se mne kollega Ostrý. „Někde musel v tom zmatku zaběhnout,“ dodal.

„Pojď, Ostrý, podíváme se po něm. Prusáci jsou ještě daleko za námi, může být, že leží někde na blízku raněn, kule sem za-bloudí každé chvíle.“

Již jsme pádili zpět, ale daleko jsme nemuseli jít, pod košatou třešní seděl Sýkora podepřen o kmen stromu, jednou rukou podpíral se o zem, druhou tlačil krvavý šat k prsoum.

„Sýkoro, starý, milý příteli, jak je vám?“ zvolali jsme oba jedním hlasem. „Je to zlé?“

„Já jim to povídal a oni tomu nechtěli věřit, pane fír,“ a při těchto slovech se mu rty krví zbarvily. „Viděj,“ pravil „tam pod Novým Hradcem je můj bývalý domov; neviděl jsem ta místa as dvacet roků. Budu aspoň odpočívat v půdě domácích. Pozdravujou pana hejtmana a ty ostatní kamarády u kumpanie. Byl jsem dobrým vojákem a věrným Čechem, ač jsem té nové řeči dobře nerozuměl. Nu, podejte mi oba ruce; tak.“

Zvednul zvolna hlavu prošeďivělou do výše, když v tom zabloudilá jakási kule vryla se mu přímo do čela mezi řasy. Jedno vzdechnutí a bylo po něm.

Slzeli jsme, a přivázavše pochvu křížem na bodák, postavili jsme jej k jeho skloněné hlavě.

Ještě jeden pohled, a již spěcháme za našimi. Kule pruských zadovek svištěly nám kol hlavy.

Dorazili jsme k prvnímu pontonu přes Labu a jsouce chráněni posádkou hradeckou táhli jsme k Novému Hradci.

„Nu jak? Kde je Sýkora?“ tázal se setník.

„Tam, kam šel nadporučík Sekera, pane setníku,“ odvětim se slzou v oku.

„Nu, jsou pohromadě, přejme jim to!“ a přejev dlaní obličej, zavelel: „V před, myslivci, nemáme času na zbytek.“ — — —

Jako divý roj, bez pořádku a kázně, přehala rakouská armáda k břehům Dunaje.

PŘÍRUČNÍ KNIHA parlamentárních pravidel pro řízení uvažujících shromáždění. Spracováno od Ed. A. Fišera, smírčího soudce v Chicagu. Tato knížka jest každému úředníku a údu spolkovému, jakož každému občanu, jenž chce bráti podílu na veřejném jednání velmi užitečná a potřebná. Obsahuje 290 stránek a prodává se v pěkné ohlebné vazbě pouze za \$1.00. K dostání u Aug. Geringera č. 150, záp. 12tá ul., Chicago, Ill.

POHŘEBNÍ ŘEČI pro různé stavy a věky od Josefa Kaldy. Knížka ta obsahuje 123 stránek, 37 pohřebních řečí a jednu řeč ku pojmenování dítěte. Cena v ohybné černé plátěné vazbě, se zásylkou 55 ctů. K dostání u Aug. Geringera, čís. 150, záp. 12tá ulice, Chicago, Ill.

OSLEPNUTÍ.

O některých jeho příčinách a ochraně proti němu. Dle dra. J. Deyla zpracováno pro „Amerikán.“

JEDNO z největších neštěstí, které může stihnouti člověka, ať boháče či chudáka, jest zajisté ztráta zraku, neboť člověk, jenž před tím obdivoval velikost vesmíru a krásu i soulad přírody, sotva a bídne se pak dohmatá ku svému lůžku: je-li hlůl, jíž za vůdce svého a ukazatele cesty užívá, okovaná zlatem či železem, toť lhostejno. V dobách středověku byl hrozný stav této věčné noci v celém svém strašném dosahu a s celým utrpením zoufalství pochopován a proto bylo oslepení jedním z těch děsných trestů, které tehdejší zločincům ukládány a na něž osvicená doba nová pohlížela s odporem a hrůzou.

Jako mnohé jiné nemoci a neduhy, bývá i slepota někdy dědičnou a děti rodičů slepých postrádají začasť rovněž nenahraditelného dobrodiní zraku. Pozorováním bylo zjištěno, že ze čtrnácti manželství krutým nedostatkem zraku stížených pošlo v určitém případě 34 dítek slepých. Také děti z manželství, jež byla uzavřena mezi blízkce příbuznými, přicházejí často o zrak. Ochrana proti oslepnutí jest v podobných případech velmi těžká a zákonodárství hledělo ode dávna zapovězením takových manželství zlým následkům předjít.

Jiné příčiny ztráty zraku ve věku dětském jsou tuberkulóza, skrofulóza a hlavně výtok hnisu u novorozených, což nazývá se vleděckým, u lékařů užívaným jménem, „blenorrhoe“.

Bylo vypočteno, že v rakouských ústavech pro slepce tímto způsobem přišlo o zrak 40 procent, v Paříži 46, v Berlíně 41 a ve Vratislavi 34 procent. Vinu toho nesou obyčejně pomocnice při porodu, které buď vznikající chorobu v jejích počátcích zanedbaly, nebo domácím léčením hleděly samy zlu odpomoci. Choroba vzniká vniknutím nakažliviny do oka a ochranu poskytnouti by mohl pouze zákon, který by bděl přísně nad tím, aby se dostávalo pomocnicím při porodu náležitého poučení, jak zacházeti mají s novorozenětem. Jakmile zánět se vyskytne, jest nutno povolati lékaře. Velice opatrní jsou v tom ohledu v Prusku, kdež vkládá se dokonce do zásnubního listu poučení, jak lze tomuto děsnému zlu se uvarovati. Podobné opatření zavedeno jest také v Havru ve Francii.

Proti nemoci užívá se z počátku umývání, později leptání. Jenom lidé docela nerozumní

mohou se v takových případech stavěti na odpor jednání lékařovu, který přistupuje ovšem bez váhání k bolestné a radikální operaci. Tu možno jenom rázným zakročěním pomoci a tím způsobem byly na příklad na klinice v Curychu (ve Švýcarsku) vyléčeny ze 184 případů všechny choroby. Rovněž v Berlíně vyvázli ve 453 případech všichni nemocní.

Jinou častou příčinou cslepnutí jsou neštovice, následkem nichž vznikají také zánehy oční rohovky. Po všeobecném zavedení očkování sklesl počet takto oslepených v Evropě znamenitě. Pečlivým pozorováním bylo zjištěno, že očkování účinkuje nejvýdatněji proti oslepnutí následkem neštovic. Při onemocnění tohoto druhu nesmí se čekat, až choré děcko třeba teprve po čtrnácti dnech oko otevře, načež se v důlku objeví pouze čáry zničené rohovky, nýbrž dlužno oči stále čistiti a uzná-li to lékař za nutné, nebrániti mu, aby třeba rozžhaveným železem operaci provedl.

Při jiném onemocnění jsou příznaky skrofulosní; jsou to neštovice oční, tak zvané zákaly, jež mívají jmenovitě ve věku pokročilejším za následek zeslábnutí a konečně i ztrátu zraku.

Ochranou proti tomuto zlu jest čistý vzduch, řádná strava i obydlí a vůbec dobrá čistota. Pokud se této týče, jest nejvýdatnějším činitelem dobrá, zdravá voda. Léčení v tomto případě onemocnění má se prováděti důkladně a po delší dobu.

Co se týká krátkozrakosti, jest vrozená velmi vzácná. V poslední době vzrůstá se však stále následkem velkých požadavků, které se v rozličných zaměstnáních kladou na zrak. To platí zejména o studujících. Jest statisticky dokázáno, že čím jest důležitější ústav a čím vyšší třída, kterou žáci navštěvují, tím více jest krátkozrakosti a tím jest tato také vyšší. Na vesnici na příklad shledáno krátkozrakých 1½ procenta, ve vyšší dívčí škole 8, v měšťanské 10, v reálce 20, na gymnasiu 26 a na universitě 59 procent.

Příčinou tohoto nedostatku jsou jednak skvrny, vrozené útvary očí a škola. V tomto posledním případě má na povstání krátkozrakosti veliký vliv nedostatek světla, tvar sedadla a jiné. Obzvláště škodí zraku mih-

tavé plameny plynové a neméně nerozumné nucení dětí k učení se při špatném světle. Z předmětů učebních namáhá a zeslabuje zrak nejvíce psaní, které mívá začasné mimo skřívení těla v zápětí také újmu na zraku.

Vyučování ručním pracím mělo by býti z pravidla zavedeno pouze ve třídách vyšších, ježto dítě každou prací přibližuje těsně k oku. Práce, jež požaduje se od žáků na ústavech středních a vyšších, měla by býti postavena pod přísný dozor a bylo by žádoucí, aby mezi dvě vyučovací hodiny, během nichž musejí žáci hleděti upřeně do knihy nebo na papír, položena byla hodina zaměstnání jiného, na příklad tělocvik.

Při zakládání škol měl by býti vždycky v poradu brán zkušený lékař. Ten měl by žactvo vyšetřiti a před zahájením vyučování sám rozsaditi.

Z nemocí dospělých sluší uvésti trachom čili tak zvanou egyptskou tmu, která zachvacuje nejdříve lidi ve věku 20–35 lety. Onemocnění to jest tím nebezpečnější, ježto nemocný začasné nepozoruje chorobu v její

počátcích. Jest to nemoc bolestná a nebezpečná, vznikající výhradně přenášením utěradly, houbami a těm podobnými předměty.

Při řádném léčení jest trachom vyléčitelný. Zejména vojáci roznášejí také tuto nemoc po dědinách. Ochrana proti této nemoci, která také v Čechách rádí v určitých oblastech, má značnou oporu v okolnosti, že určitě víme, že nepřenáší se vzduchem, nýbrž dotekem.

Nejzajímavější choroby jsou zákal šedý a zelený. Šedý léčí se jen nožikem operačním a příčiny jeho nejsou známy. Zelený zákal jest nejnebezpečnější chorobou oční.

Předcházejí ho různé příznaky, jako mlhavé nazírání duhové barvy a bolení hlavy, kteréž bývá začasné od nezkušených lékařů za migrénu pokládáno. Bolesti zeleného zákalu bývají vzbuzovány velmi podivně, na příklad hrou v karty. Když v záchvatu takovém zrak úplně pomine, nezbyvá, než přistoupiti k operaci. Nezakročí-li se v čas, jest světlo očí navždy ztraceno.

ODKUD HROZÍ NEBEZPEČÍ?

Časová úvaha. — Pro kalendář „Amerikán“ napsal B. Bittner.

DOST ČASTO slycháváme, že jsou největšími nepřáteli americké svobody právě potomci jejich zakladatelů, tak zvaní plnokrevní Amerikáni. Kdyby nebylo zdravého jádra přistěhovalectva, které si tím více váží zdejších svobodných institucí, protože jich v mateřské zemi postrádalo, dočkali prý bychom se za nedlouho smutných časů, kdy byla by v této zemi nejen osobní svoboda velkého počtu obyvatelů obmezena, jako se již nyní (prohibicí) děje, nýbrž kdy museli bychom počítati s pádem severoamerické republiky jako s blízkým neodvratným faktem.

Nedá se upřiti, že počínají se staré zámožné rodiny americké až příliš nápadně opičiti po aristokracii evropské;

rovněž jest známo, že neznají mnohé americké dámy vroucnějšího přání, než složiti své miliony k nohous některého schudlého, třebaš vyžilého hrabátka nebo barónka evropského; neméně známou věcí jest, že tonou mnozí vážní Američané v blaženosti, mohou-li se jenom na okamžik dotřiti k některému panovníckému dvorku a že by každý bezvýznamný řád a křížek převážili stonásobně zlatem, kdyby bylo občanům této republiky dovoleno prsa svá podobnými tretkami „zdobiti“; — avšak přes to vše netřeba se obávati, že by protestantský Yankee prohýfil hloupě dědictví, kterého mu jeho otcové krví svou vydobyli. Nápodobení nesmyslných zvyků a obyčejů „starého světa“ se strany svobod-

ných občanů největší republiky připadá zajisté vážnému pozorovateli hnusným, nebo i bolestným, ale ono zůstává v celku neškodným tak dlouho, dokud pohlíží celý národ k spolkové ústavě co k posvátnému odkazu hrdinných revolucionářů a chrabrych bojovníků za nezadatelná práva člověka a dokud zůstává úhelným kamenem naší konstituce nedílnost republiky při největší možné samosprávě jednotlivých států.

Ale nebezpečí hrozí odjinud!

Jest věci všeobecně známou, že nabývá církev katolická ve Spojených státech vždy více půdy a sice nikoli pouze mezi obyvatelstvem přistěhovalým, nýbrž i u samých plnokrevných Američanů kteří se zrodili a byli vychováni ve víře „otců poutníků“. Ve velkých městech států novoanglických čítají katolické obce nejvíce členů, nejvíce kostelů a vládnou také největším jménem.

Pokud by se chovaly tyto katolické obce skromně, jako ostatní sekty a nesažily by se zasahovati do záležitostí veřejných, nenamítal by zajisté nikdo — tím méně v ohledu náboženském tak snášenliví Američané — nic proti jejich existenci. Ale špatně by znal povahu katolické církve, kdo domníval by se, že zdrží se zpátečnických rejďů tam, kde cítí jenom poněkud pevnou půdu pod nohama. Katolíci kněží zůstávají jenom tak dlouho pokornými „sluhy božími“, dokud jsou přesvědčeni, že by se příkrým vystupováním zabíjeli; jakmile zpozorují, že hospodář usnul, nebo že mohou mu přes jeho odpor mezi pšenici koukolu naseti, kasají už si také „k větší slávě boží“ rukávy.

V atlantických a novoanglických státech, tedy ve východišti americké vzdělanosti, má katolická církev tři velké pevnosti. Jsou to města Nový York, Boston a Baltimore. O newyorských katolících napsal nedávno tamní známý denní list „Sun“, který není časopisem nevěreckým a nemá patrně příčiny,

aby líčil poměry černěji, než jak ve skutečnosti vypadají, následující pozoruhodná slova:

„V New Yorku není snad jediné čtvrti, v níž by se nenalezl nějaký katolický ústav. Od nádherné katedrály na páté avenui až po ten nejneopatrnější ze sedmdesáti pěti newyorských kostelů, kolem každého kupí se farní a průmyslové školy, nemocnice, sirotčince, chudobince, akademie, semináře, koleje, kláštery a konventy a tyto ústavy tvoří v celku tak výbornou a dokonalou soustavu k šíření katolické víry, že si nelze dokonalejší vymyslet. Neuděláte na ulici téměř ani kroku, abyste nepotkali nějaké řeholníky nebo jeptišky ubírající se za svým povoláním. Jsou zde sestry milosrdné, školní a šedé, andělské panny, paní nejsvětějšího srdce, sestry křesťanského milosrdenství a dobrého pastýře, voršilký, trantiškánky, dominikánky atd., atd. Město New York jest se svou katedrálou a pětasedmdesáti kostely, čtyřiceti kaplemi, se třemi sty kněží světských, se čtyřmi sty řeholníků a se dvěma tisíci jeptišek; se čtyřiceti tisíci studujícími na katolických školách, akademiích a jiných vyšších ústavech, se svými patnácti tisíci chovanců v sirotčincích, špitálech a různých ústavech dobročinných, s třiceti miliony dolarů kapitálu a s osmi sty tisíci věřícími, — s tím vším, pravíme, jest New York nejpřednější baštou katolictví na americké pevnině.“

Baltimore má téměř stejnou důležitost pro katolickou církev v Americe, protože jest jedním z nejbohatších měst a sídlem amerického kardinála. V Baltimore jest katolická víra vyznáním „lepších“ kruhů společenských, čili patří tam k dobrému tónu býti členem katolické obce, choditi nebo jezdit na mši a platiti ochotně svatopetrský halíř a jiné dávky „samospasitelné“ církvi.

Nejnápadnějším jest zmáhání se katolicizmu v Bostonu, kterýž bývá

nazýván americkými Athénami a jímž se domácí obyvatelstvo tak rádo chlubívá. Byl Boston založen od prvních protestantských vystěhovalců z Anglie, v něm vzala také počátek americká svoboda a podnes nalézá se tam sídlo americké vzdělanosti. A vzdor tomu všem u oclla se již téměř celá obecní správa města Bostonu v rukou katolíků.

Newyorští katolíci pak jsou následkem své výborné organizace tak znamenitým činitelem politickým, že se nemůže žádná z velkých stran bez jejich pomoci obejít. Nový York rozhoduje jak známo o volbě prezidenta a těch osm set tisíc katolíků, kteří jsou svého arcibiskupa nejen v kostele, nýbrž i u volebního osudí poslání, mohou obrátit tento veledůležitý stát

ku které chtějí straně. Žádný politik, ba ani žádný z velkých časopisů politických netroufá si o katolíky a jejich hierarchii ani zavádět a pochopíme snadno, proč poslal prezident Grover Cleveland k jubileu papeže Lva XIII. blahopřání a dar a proč přijal ochotně pozvání k slavnosti položení základního kamene ke katolické univerzitě ve Washingtonu. Katolická církev jest dnes ve Spojených státech mocí, s

kteřou musí se v politice vážně počítat a aby stal se vliv její na veřejné záležitosti a osudy této země rozhodnější, k tomu pracují vši silou další tři bašty uvnitř naší republiky — mocné katolické obce v Cincinnati, Milwaukee a v St. Louisu.

Z toho, co právě tuto pověděno, jest patrné, že postupuje katolická církev ve Spojených státech dle určitého, napřed promyšleného plánu a že jde jí o to,

aby své sítě rozestřela v čase co možná nejdříve po celé zemi. A v počínání tom potkávala se až dosud se zdarem.

Přiznávají to sami katolíci kněží i jejich časopisy a ostatně může se o tom přesvědčiti každý, komu na tom záleží a kdo nějaké větší město americké navštívil.

S. J. Heřman.

Ústava severoamerické republiky jest prodchnuta ták ideálním duchem svobody, že zajišťuje každému vyznání a každé sektě úplnou volnost. A dáti římské víře úplnou svobodu v „hlásání slova božího“, znamená tolikéž jako zajistiti jí z předu vítězství nad jinými církvemi, jež se jí nikdy nevyrovnejí důkladností organizace, která je dokonalejší než v jistém ohledu proslulá naše mašinerie politická a s níž dá se porov-

nati leda kázeň vojenská. Každý katolík jest z povolání bojovníkem a jest jiným třebaš i mimo vědomí. Nauka o jediné církvi neomylné a samospasitelné nutí jej, aby pohlížel na celý ostatní, nekatolický svět co na kacíře a aby jej hleděl uvésti v lůno římské pověry. Katolická církev neuznává křesťanů mimo vyznavače papežské víry a hrozí přívržencům všech ostatních sekt křesťanských věčným zatracením. V tom spočívá příčina její výbojaosti i její hrozivé nebezpečnosti. Na prosté, věřící lidi mají pak římská pompa a komediantské obřady dosud nepopíratelnou přitažlivost, protože dovedou lidi na samostatné přemýšlení nezvyklé osleptit nádhrou kostelních rouch, pestrostí ceremonií a ohlušují snadno hlas jejich přirozeného rozumu zdánlivou krásou a ušlechtilostí svých pomůcek uměleckých, jako jsou vytříbená hudba chrámová, drahocenné náčiní mešní, krásné obrazy a pod. Velmi často slyšíme z úst pravověrných protestantů, že to je v katolických kostelích „přece jenom hezké.“ A podobných projevů dovede také římská církev jak náleží vyžítkovati.

„Ani ten nejhorlivější protestant nemůže zapřít, že jest v naší bohoslužbě mnoho půvabu a ušlechtilé krásy!“ volávají pak katoličtí páteři. Že nemluvíli dotýční protestanti o mravním podkladu těchto bohoslužeb, který pokládají za bídný a zvrhlý, nýbrž o lesku katolické modloslužby, to ovšem prohnání páteři chytře zamlčují.

„Nu a co na tom“, řekne snad mnohý z těch vlažných a nemístně snášenlivých lidiček, kterých jest nyní zvláště mezi námi Čechy více než kdykoliv jindy a více než jest zapotřebí, „co na tom, bude-li zde mezi lidmi věřícími místo většiny protestantské většina katolická; vzdělaný Američan nedá na tu ani na onu víru nic, zrovna jako vzdělaný přistěhovalc,“

„To jest ovšem pravda — ale kolik pak jest těch v ohledu náboženském vzdělaných čili osvícených Američanů a kolik pak jest těch uvědoměle nevěřících přistěhovalců? — Hrozně málo! Netajme si toho: Skutečných nevěrců, kteří všecko své spojení s kteroukoliv církví a se všemi kněžími přerušili, jest v porovnání s ostatním na obě strany lhostejným nebo věřícím obyvatelstvem nepatrná menšina, což jest ostatně zcela přirozeno. Neboť jenom člověk silného zdravého ducha a značně pokročilého vzdělání dovede se sebe setřásti poslední pouto pověry, kterým jej obemkl dlouholetý zvyk a na předsudku založené vychování. Velká většina jen poněkud samostatně přemýšlejících lidí ovšem pochybuje a nevěří již stejně tomu, co kněži a kazatelové za věčnou pravdu vydávají, — ale býti zcela svým, zcela osvojeným, to dovede jenom pramalý počet těchto pochybovačů. Jet k tomu — jak již praveno — zapotřebí síly a právě náš věk trpí velice nedostatkem silných povah.

Připusťme nyní, že nabydou v této zemi katolíci číselně převahy. Jest to věc možná a bude-li církev římská stále tak vítězně postupovati, dočkáme se toho dříve, než si mnohý z nás pomyslí. Nebo uznějme pouze za možné, že budou vyznavači církve katolické tvořit jednou polovinu obyvatelstva naší republiky. To jest zcela pravdě podobné. Co bude pak následovati?

Myslí někdo, že budou pak katolíci přihlížeti nečinně k politickému hospodářství naší republiky, pochybuje někdo, že nebudou se domáhati pro svou církev všech výhod hmotných, jichž lze jim dosíci ve svobodné zemi se všeobecným právem hlasovacím mnohem snáze než jinde, kde jest volební právo omezeno jenom na jisté třídy obyvatelstva? Troufá si někdo tvrditi, že by se pak nezmocnili katoličtí kněží celé mašinerie politické a že by se nestali

v této zemi opravdu rozhodčími a neobmezenými pány? Kdo by to popřít chtěl, ten mluvil by proti celé dosavadní zkušenosti a proti dějinné pravdě, která jest již nyní příliš známou, než aby se dala vyvrátiti. Všude a vždycky od dob nepamětných užívali katoličtí kněží a věrozvěstové hlásání té pravé a „samospasitelné“ věrouky za pláštík nízkých cílů a podlých účelů, za záminku nenasytné hrabivosti a šíření světské

moci římské církve. Kam dopracovali to a k jakým koncům dospěli národové, kteří úpěli v okovech římské pověry, o tom vypravuje nám historie smutné věci a můžeme to viděti i dnes na vlastní oči.

Profesor Emil de Laveley praví ve svém znamenitém spisku, v němž porovnává vliv

katolicizmu a protestantizmu na svobodu a blaho národů:

Mluví se o úpadku latinských národů. Klesají, a budoucnost patří národům slovanským a germánským.*) Nevěříme, že by latinští národové následkem krve své hynuli. Osudy národů závisí sice na tělesné soustavě a zevních

*) Latinští národové: Francouzové, Španělé, Vlaši, Portugalci a Rumuni. Slovanští: Češi, Poláci, Rusové, Bulhaři, Srbové atd. Germánští: Angličané, Němci, Holanďané, Dánové, Norvéžané.

poměrech; avšak jednali se o národech evropských, tak promíšených a přece zase z jednoho původu pocházejících, tu jest velmi nesnadno vědeckým spolehlivým způsobem jejich společenské poměry z národnosti vyvozovati.

Angličané vyznají se lépe než Francouzové v parlamentární ústavě a v praktickém výkonu svobody. Jest to v krvi? Nemyslím. Až do 16. století měli Francouzové, Vlaši a Španělé svobody

anglickým rovné. Osudy Francie a Anglicka různí se teprve tímto stoletím. Puritáni angličtí svrhli Stuary, a Ludvík XIV. vyhnal protestanty a zmařil tím jediný živel, který se mohl despotizmu opřít. Viděli se, že latinští protestanté stojí na d k a t o l í k y germánskými; tvrdili

Antonín Suda.

se, že v jedné zemi, v jednom národě, při jedné řeči, protestanté rychleji a jistěji ku předu kráčí než katolíci, tu věru nelze jinak, než že se to náboženství přičísti musí.

Jisto jest, že Irčané a Skotové jednoho původu jsou (keltického). Oba národové mají jednu vládu. Až do 16. století vyniká Irsko nad Skoty. Na počátku středověku bylo Irsko středem civilizace a Skotsko temným kontem

barbarství. Od té doby ale, co Skotové přijali náboženství reformované, předstihli i Angličany. Půda a podnebí nedovoluje Skotsku zbohatnouti jako Anglicko, ale Macaulay dokazuje, že Skotové ve všem Angličany předstihli. Irsko však v svém ztuhlém ultramontanství jest chudé, ubědované, revolucí uštvané, a zdánlivě neschopné vlastní silou se pozvednouti. V Irsku samém hrabství Ulster jest bohaté následkem průmyslu, a Connaught poskytuje obraz bída. Ulster jest protestantský, Connaught katolický.

Obrátme se do Švýcar a porovnejme kantony Novohrady, Wadt, Ženevu, s kantony Lucern, Wallis a Waldstættten. První jsou u výchování, literatuře, umění, průmyslu, obchodu, bohatství, čistotě, krátce ve všem, co se osvětou, zove, daleko napřed, a přece jsou latinského původu, avšak protestanté, kdežto druzí jsou germánského kmene, ale katolíci. I v jednom jediném kantonu to vidíme. V Appenzellu osady katolické v Inner-Rhoden a protestantské v Ausser-Rhoden liší se tak od sebe jako Novohrady od Uri nebo Lucernu. Tu lenost, nevědomost, chudoba a netečnost, tam činnost, průmysl a řádné vychovávání.

Kdekoli tato dvě náboženství v jedné zemi jsou pospolu, vynikají protestanté nad katolíky.

Andiganne praví o Francii: většina dělníků v Nismes jest katolická, kdežto kapitalisté jsou reformovaní. V Mazaomet jsou vůdcové průmyslu téměř všichni protestanté, většina dělníků ale jest katolická.

Veškerý inteligentní obchod v Německu, knihy, mapy, časopisy, obrazy atd., jest v rukou protestantů a něco židů.

V úči všem těmto shodujícím se okolnostem nemůžeme vyhnouti se přiznání, že hlavně náboženství a nikoli národ-

nost to jest, které činí půdu úrodnou, aby národové prospívali.

Reformace vstúpila národům ji přejavším pružnost, která se nedá nijak jinak dějepisně vysvětliti. Popatřme na Holanď čili Nizozemí: dva miliony lidí žijí na žďibci země, s polovice písku a s polovice bahna, a ubrání se Španělsku, kdy toto celou Evropu v ruce drželo; a sotva setřesou jho kastilské, pokryjí moře svými vlajkami a postaví se v čelo vzdělaného světa, mají tolik lodí co celá Evropa dohromady a spojeným mocem Francie a Anglicka patří hrdě v tvář.

Švédsko, milion lidí, bydlicích na skalách, které šest měsíců sněh a led ročně pokrývá, zasáhne do šarvátek evropských, porazí císaře a zachrání reformaci.

Angličané jsou dnes prvním obchodním a průmyslným národem na světě a obývají celou téměř zeměkouli.

Protestantské Prusko porazilo dvoje císařství, obě daleko větší sebe; jedno za 7 neděl, druhé za 7 měsíců.

Národové ovládaní Římem stali se neúrodnými, nezakládají více osad, nemají pružnosti.*) Thiers řekl o Římu: viduitas et sterilitas, ovdovělost a neplodnost. Platí to téměř doslovně o katolických národech. Minulost slavná, přítomnost šerá, budoucnost teskná. Může býti smutnějšího postavení než jaké má Španělsko? A Francie, kteráž lidstvu tolik výborných služeb prokázala, jest nanejvýš politování hodna; ne že na bojištích klesla, nýbrž že neustále mezi bezvládním a despotizmem se zmítá. I nyní zápasí sama v sobě. Ultramontanství jest pramenem jejího neštěstí.

Italie nalezá se sice v lepším stavu, ale svoboda tam nemá půdu pojištěnou. Čelnější mužové to vidí. Nedávno psal

*) Hrabě Beauvoir navštívil ostrov San Mien, jenž s polovice patří Angličanům a s polovice Francouzům. Na anglické části shledal krásnou vesnici, kostel, jizdárnu, letohrádky, parky; na francouzské ale smeti, toulavé cizé psy a kočky, krtky a ani jediný dům. Jen píšina dělí tyto dvě části od sebe.

časopis *Il Diritto*: „I popoli di religione papale o sono già morti o vanno morendi. Národové papežští jsou buď mrtví, neb umírají. Je-li Itálie méně nemocná, má to tu příčinu, že kněžstvo svobodu doposud zevnitř nenapadlo. Chovalo se při volbách doposud passivně; ale stane se jinak. Již v Neapoli, Římě a Bologni vstupilo na volební kolbiště. Církev

pokryla celou zem spolky, které jezovité řídí a bratrstva církevní se zmužňují dorůstajícího pokolení, které v nenávisti k ústavě vychovávají.“ Náhled tento jest pravý. Itálie jest tam, kde byla Francie roku 1789 a Belgie roku 1830. Doposud duch svobody vše proniká, celý národ, i kněžstvo. Vlastenectví, naděje lepší budoucnosti, nadšení pro pokrok naplňují všechna srdce, a zastírají všechny trhliny; ale co nevidět objeví se neshoda moderní osvěty s papežskými myšlénkami.*)

Jeden ze zakladatelů belgické ústavy pravil: „Domnívali jsme se, že k založení svobody třeba jen ji prohlásiti a církve od státu odtrhnouti. Počínám ale věřiti, že jsme se sklamali. Církev, opírající se o venkov chce nás ujařmiti.“ Volby r. 1874 to dosvědčily. Bigotní venkov stojí proti liberálním městům.

Normální pokrok spojen jest v zemích

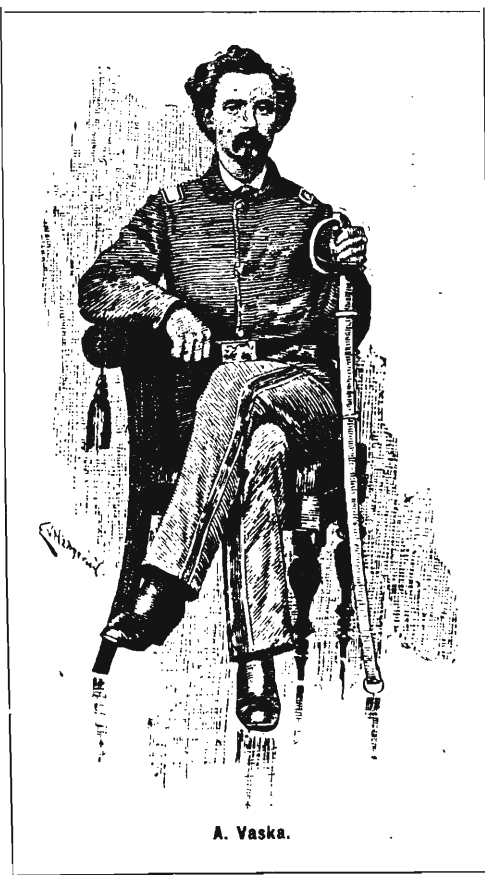
*) Již se částečně stalo.

katolických s velikými obtížemi, proto že — anať „církve“ všechny obory usiluje opanovati — veškeré životní síly národa téměř výhradně se zpotřebují na odrážení a přemáhání osobivosti kněžstva. Vizme, co se děje v Belgii. Všecko úsilí stran soustřeďuje se kolem této jediné otázky a jiné zájmy, nevyjímaje ani záležitost národní obrany a exi-

stence nezávislé, jsou jí podřízeny. Boj vede se tak rozhořčeně, že se tato země již pod dvakrát nalezala na samém prahu násilných převratů. Všecky síly, věnované boji proti straně klerikální, jsou pro pokrok ztraceny, neboť i když jich užito bylo s dobrým výsledkem, vítězství nemá jiného účinku, mimo ten, že není národ povalen pod jeho biskupů.

Celibát čili bezženství kněží, naprosté podrobení se veškeré církevní hierarchie pod vůli jedinou, a rozmnožování řádů mnišských, — to zemím katolickým způsobuje

nebezpečnost, o kterých země protestantské nevědí ničeho. Obdivuji se muži odkvíkajícímu se proto radostí rodinných, aby se tím více věnoval spolubližním a poznávání pravdy. Avšak když všichni kněží jsou povinni zůstatí neženatými, pak tím vzniká pro stát ještě i jiné velké nebezpečnosti kromě toho, jež hrozí mravnosti. Tvořit tito kněží kastu, jež má své

A. Vaska.

zvláštní zájmy, od zájmů národa oddělené.

Vlastí kněžstva katolického v skutečnosti jest Řím: — samot to prohlašuje. Ono tedy, kdy se to od něho bude žádati, rodnou svou zemi obětuje prospěchu nebo panství papeže, neomylné hlavy své víry a „náměstka“ božího na zemi. Nejprv katolíkem, potom — jestliže to prospěch katolictví dovolí, Irčanem, Francouzem, Němcem nebo Čechem; toť s katolického stanoviska jest jediné pravé vlastenectví a nemůže býti jinaké.

Když strana liberální v Belgii měla v rukou moc státní a Napoleon III. před válkou italskou tvářil se býti obhájcem „církvě“, říkal ne jeden flámský kněz: „Vysvobození přijde nám od jihu.“ Ultramontáni němečtí netají se dnes s přiznáním, že by v zájmu církve zradili Německo. Neřekl-li bavorský jeden zemský poslanec ve sněmě: „Nadarmo zřizujete nové pluky; jsouc katolickými, přejdou k nepříteli.“

Mnich zná nějakou vlast ještě méně než kněz. Co sluha papežství, prostý závazků místních, žije toliko v církvi, která mu jest světem a nezná než předpisy a ustanovení její, jež jsou i jeho. Jak má udržeti stát svou samostatnost a nezávislost vůči kněžstvu a mništvu, kteří chtějí být v něm pány, a kteří prostředky nejmocnějšími a téměř nezdolnými massy lidu drží v své moci?

Oddělení státu a církve jest úloha, jejížto provedení všeobecně se béře v úvahu. V zemích protestantských může se zdařiti, jako se to spatřuje v Americe, poněvadž s ním duchovenstvo souhlasí; ale v zemích katolických bude prohlašováno marně. Církev, která tvrdí, že záležitosti světská musí býti poddány duchovním jako tělo duši, přijme takovéto oddělení jen tak dalece, jak dalece může z něho bráti prospěch pro dosažení svých záměrů. Takové oddělení bude tedy buďto vna-

didlem, buďto klameu. Jestli nemožno v jednom a tomtéž člověku oddělití věřícího od občana a obyčejně jsou to city onoho, jež mají účinek na jednání poslednějšího. Co správcové kultu vykonávají kněži na ty, kdož je mají za tlumočníky božství, mnohem větší vliv, než osoby, jež reprezentují a řídí stát; ohlašujíť blaho věčné a hrozí věčnými tresty pekla, kdežto lajk má poruce tresty a odměny pouze zemské a časné. Prostředkem zpovědnic má kněz v moci panovníka, úřadnictvo, voliče, a skrze voliče sněmy. Dokud uděluje svátosti, dotud také oddělení církve a státu není nic než nebezpečný klam.

Vládnouti společně s kněžstvem neznámá jiné, než dáti mu v moc národ. Vládnouti mimo ně a bez mnohých na ně ohledů bylo by nejmoudřejším; avšak to jest to, čeho kněžstvo římské nechce připustiti. „Kdo není pro mne, proti mně jest,“ říká ono. Nezbyvá tedy než podati se buďto v poslušnost, anebo postaviti se mu na odpor.

Katoličtí národové na evropské pevnině přijali z Anglie a Ameriky zásady a instituce, které, zrodivše se z protestantizmu, vydaly pod vlivem jeho výborné ovoce. Počínáme však pozorovat již, kam vedou, jestliže jim ultramontánní kněžstvo buďto vzdoruje, anebo je pro sebe využitkuje. Končíť se v bezlady, jako ve Španělsku anebo panstvím biskupů, jako v Belgii.

Ostatně nejlepší a nejvíce do očí bývající příklad, kam to může zdravý silný a od přírody bohatě nadaný národ přivésti, upadne-li v porobu římské církve, máme právě na sobě samých, na lidu českém. Národ český byl nejen nejslavnějším, nýbrž také nejpokročilejším a nejosvícenějším ze všech národů evropských právě v těch dobách, kdy setřásl se sebe jeho římské pověry a postavil se na stanovisko samostatného hloubání. Nikdy pak nepoklesl národ náš víc, než když byl opět násilím

do „lána církve katolické“ uveden. Odpor proti papežské samovládě činil z Čechů hrdiny, poslušnost římské církvi přinášela mu naopak vždycky velikou škodu. Není to výmyslem nebo fantazií moderních svobodářů, že si český národ pouze husitizmem zajistil čestné místo v dějinách světa. Faktum toto nemůže popřít nikdo, ani nejzarytější protivník hnutí protestantského. Proslulý historiograf český František Palacký, který jest znám svou nade vši pochybnost zjištěnou nestranností a je muž nečinil dosud nikdo výtku přenáhlenosti a ukvapenosti úsudku, napsal o významu husitství tato památná slova:

„Patrnó jest, že se podařilo Čechům zviklati poněkud samé základy středověkosti, — onu moc totiž, která jediná měla naprosto veškeru vědounost a víru lidskou, že spůsobili ve smýšlení a v celém duchovním obzoru křesťanstva nový obrat a směr, který by byl bez jejich přičinění nevstoupil do života. Bylo to *probuzení ducha pokroku* v míře rozsáhlejší a síle důraznější, nežli potud byly v křesťanstvu zračily se.“

Nemůže býti učiněno o žádném národu pochvalnější zmínky než jakou tato stručná a nehledaná slova obsahují. Či lze říci o jednotlivém člověku, nebo o celé společnosti něco krásnějšího a vznešenějšího, než že nadehnula okolí své pro pokrok a že ukázala mu původ dosavadní jeho zatmělosti? V dobách své odloučenosti od církve katolické vynikal český národ nad své sousedy v každém ohledu. Jakou projevoval pružnost a sílu a jak mocný vliv měl na osudy střední, ba téměř celé Evropy jak vysoko vynikal v dobách česko-bratrských v oboru věd a umění, předstihuje v něm takofka všecky státy evropské věku tehdejšího; jak znamenitou činnost původní jeví v písemnictví; jak slynul bohatstvím i vzdělaností ve všech vrstvách svých; jak tklivou láskou lnul k svému jazyku mateřskému,

který toho času na nejvyšší stupeň dokonalosti dostoupil; jak ušlechtilých, vysoce nad věk svůj vynikajících charakterů vydal ze sebe — Žižku, Prokopa, Řehoře, Petra Chelčického, Budovce z Budova, Kaplíře, Žerotína, Komenského a mnoho jiných, jak bohatýrskými skutky naplnil listy dějin svých! Palacký praví na jiném místě, že by bez hnutí husitského národ český byl utonul v moři německém, a kdo se někdy zamyslí nad postavením našeho národa jak v historickém vývoji střední Evropy, tak v ohledu zeměpisném, musí k stejnému dojiti úsudku. Jenom veliký otřas, pouze mohutná revoluce mohla zastavit v Čechách proud germanizace, který tam byl zanešen knížaty z rodu Přemyslova. To je věc tak jasná a samozřejmá, jako že husitizmus vyvolal a na kolbiště světových zájmů uvedl myšlenku národnostní, která jest od té doby dosud spružinou dějin a původkyní všech bojů a převratů, které mění každé chvíle tvářnost Evropy. Že měli husité opravdové národní uvědomění a že kladli na ně nemenší důraz, než na duchovní neodvislost od Vatikánu, to vysvítá nejlépe z prohlášení, které vydali k českému národu Pražané a spolčení páni zemští dne 5. listopadu roku 1410. K vůli zajímavosti klademe sem tuto proklamaci v doslovném znění:

„Žádost všeho dobrého vám, přátelé milí! Žalujemeť vám na Sigmunda Uherského, ač hodné jest říci krále, kterýžto zapomněv se nad urozením svým, příklad dobrotы a milostivosti svých všech předků od sebe zapudil i oddal se jest na ukrutnost neslychanou, jižto této koruně království českého ukazuje pálením, panen i paní ohavným násilím, lidí i dítek mordováním i všelijakou jinou bezprávností; a to konečně a lstivě pod hájením kostela římského ukládá (kříž krvavý, v řádu křesťanském nikdy nezaložený, sobě od papeže bezprávně na nás vydaný ku pomoci bera.) kudyž-

by jazyk český od něho nejohavnější potupou a kacířstvím po všem světě nevinně zhaněný, zhladiti mohl a cizozemce v této zemi zvelebiti a místa Čechů vyhnanych jimi osaditi. Jakož jest to znamenitě v den Všech Svatých před Vyšehradem ukázal; pány, rytíře a panoše jazyka českého, jim zrádcův nadávav i napřed je šikoval a jich retovatí nechtěje aneb nesměje a moha, více než do pěti nejčelnějších o hrdlo jest připravil (jichžto zavedení s pravou věrou litující želíme, jakožto Čechů nám přirozených a ku mdlení našeho jazyka českého jeho navedením poražených); Němců a Uhrů, našeho jazyka nejkrutějších nepřátel, lituje a je mimo Čechy předkládaje, vždy k tomu konci jednal, aby Češi sami se s obou stran mordující umdlení a tudy snáze jím s pomocí Němců a Uhrů zhlazeni byli. Jakož jest to nahlas z úst prokletých toho krále slyšáno, když jest řekl, že by za to uherskou zemi dáti chtěl, by v české zemi Čecha nebylo nižádného.

„Protož milí přátelé! Váš ještě z lásky a slitování napomínáme, abyste se sami nad sebou slitující a nad jazykem svým přirozeným i k tomu se vedle nás přičinili, atby zákon boží ve všech pravdách spasitelných a písmem svatým důvodných svobodu měl bez utlačování, o kteréž ten král s svými pomocníky se zasazuje, chtěje nás k své víře kacířské v Kostnici ohlášené přivésti a k ztracení připraviti. Jestliže byste však vždy jemu nákladni býti chtěli, jeho očítá ukrutenství a záhubu vidouce přílišnou a bezprávnou této země: tedy bychom za to měli, že byste i vy o zhlazení jazyka stáli českého. I musili bychom se proti vám tak opatřiti s pomocí boží, jako proti božím a jazyka našeho zjevným nepřátelům.“

Z toho je patrné, že podnikal národ český tehdy s plným vědomím a porozuměním, co přišlo u Rusů samo sebou, aniž by lid o tom věděl: Spojovals my-

šlenkou duchovní svobody zásadu národní neodvislosti.

Po této odchylce vzpomeňme, jak to vypadalo v Čechách, když byla česká nábožensko-národní revoluce povelena a církev katolická opět uvedena k vládnímu veslu. Netřeba přílišně slov šířiti — temné, krví národních mučedníků potřísněné listy českých dějin této doby jsou každému známy.

Katolictví postaveno na nohy za cenu téměř úplného vyhlazení a zničení „kacířského“ národa českého. A co dalo papežství zbytku do vínku v den protireformace Čech? To: že „ad majorem Dei gloriam“ jej učinilo povrhelem mezi národy; že podlomilo životní sílu jeho, zplodivši v něm nevědomostí a pověrou nesmírnou chabost ducha vedle zuboženosti hmotné, z čehož posud se mu nezdařilo úplně povstati.

Bohatá druhdy města česko moravská zchuzena; šlechta domáci, vlastenecká, světla a pravdy milovná, rukou katovou vyhubena nebo vyhánána; lid venkovský uvržen v poddanství v Čechách až dotud neslychané a ožebračen; školství, druhdy tak výborné a s tak znamenitým zdarem pěstované zejména od nezapomenutelné Jednoty bratrské, netoliko co do počtu velmi zmenšeno, ale i k nesmírné škodě obecného vzdělání vydáno v správu jezovitům, kteří převrácenou soustavou vychování rozum lidu udržovali v temnosti; čeština ve školách a úřadech nejprve obmezena, potom z nich úplně vyloučena; intelligence, zejména vlastenečtí spisovatelé, taktéž vyhnáni neb vyhubeni, pozdějším pak po 200 let nedáno vzniku, neboť každá volnější myšlenka blahoplná hned v zárodku byla utlumována; obyvatelstvo až na jednu třetinu vyhubeno, za to ale osazeny celé krajiny české houfy přistěhovavších se Němců; — to jsou žalostné následky násilného zavedení římského katolictví pod nimiž sténá národ český doposud!

Vraťme se nyní do přítomnosti a po-
hlédněme, jak odměňuje se za naší doby
církve katolická národům, kteří jí věrně
slouží a sloužili. Jak odplatila Polákům
v Poznani? Jak odměnila se ubohému
Irsku? V Poznani ustanovila nedávno
„vrchním pastýřem“ biskupa Němce,
jehož vlivem ochabl ihned odpor po-
ského kněžstva proti násilné germa-
nizaci Poznaně se strany Průšáků, a
proti Irčanům spojila se římská církev
s jich krutými utlačovateli, anglickými
konservativci. Tak odplácí Řím náro-
dům nekatoličtějším, tak odměňuje se
lidu, který jest ve své zaslepenosti
hotov obětovati za papežskou pověru
každé chvíle hrdla i statky!*)

Dokázali jsme nyní s dostatek, jak
zhoubný vliv měla a má církev kato-
lická na vývoj, hmotný blahobyt a dušev-
ní pokrok každé země, kde opanuje a
každého národa, který se jí poddá.
Můžeme z toho s nezvratnou jistotou

soudit, co stalo by se s naší republikou,
kam poděly by se svobodné instituce
Spojených států, kdyby stala se zde
církve katolická vyznáním, většiny oby-
vatelstva a náboženstvím státním. —
Zbývá ještě, abychom poukázali k tomu,
že má římská církev hlavně proti mo-
derním demokratickým republikám na-
mířeno. Kdyby nebylo proto ani důka-
zů přímých, mohli bychom tak souditi
bezpečně z té okolnosti, že se římská
kněží a jejich stoupenci všude ochotně
a okázale spojují s nepřáteli občanské a
politické svobody. Ale my můžeme
vedle toho poukázat na všeobecně zná-
mé dokumenty z péra papežů, které
brojí nepokrytě a místy i neurvale proti
všemu, co jest příznakem skutečné lido-
vlády. Jest to velebná a u všech
přátel pokroku pověstná encyklika prv-
ního „neomyláka“ Pia IX., která
vypadá zcela tak, jako by byla namířena
zvláště a hlavně proti Spojeným stá-
tům, které jsou arci Vatikánu co nej-
větší a nejpevnější, na základě ryzé
demokracie čili lidovlády zbudovaná
republika solí v očích. Na toto drzé
prohlášení jezuitizmem skrz za skrz
prosáklého fanatika nemůže býti ani
dost často upozorňováno. Jeť ono s ne-
stydátou upřímností pronešeným vyvrá-
cením všeho toho, co bylo o katolické
církvi kdy v její prospěch pronešeno.
Pius IX. volá v této encyklice do světa:
Nevěřte, že jsme přáteli pokroku, osvě-
ty a vzdělanosti, jak snažili se vám pá-
teři ve školách i kostelích namluviti.
Lhali vám. U nás nenajdete jiného
než nejčernější tmářství, zavilé zpáteč-
nictví, surovou pověru a zběsilý vztek
proti každému paprsku jasného světla,
který ozařuje proti naší vůli hlavy a
srdce chrabrých lidí!

Encyklika Piova dělí se ve tři části.
První díl tvoří pastýřský list zaslany
všem hodnostářům církevním, v němž se
brojí proti veškerým duševním snahám
naší doby. V druhé části pak obsaženo

*) „Národní Listy“ ze dne 10. srpna 1888 sdělují: „Kdo se chce přesvědčiti, že katolická církev za naší doby právě jako v minulosti kráčí rukou v ruce s germanizací do zemí slovanských, a že, když jeden z této dvojice lid slovanský povolí, druhý ptiskočí a slápe mu na krk, nechť popatří na nynější život odumírající větve slovanské, Poláků poznaňských. Poláci do nedávna ještě pokládali katolicismus za svou národní církev a přikládali mu pro sebe takovou důležitost pro svůj národní život, jako Rusové pravoslavi. Tim trpěl jest jejich sklamání, že svůj blud tak pozdě poznávají. „Kurýr Poznaňský“ nedávno přinesl dopis z Chleminška, v němž katolický kněz psal, že vyšší ducho-
venstvo v západním Prusku zúmyslně pomocí katolické
církve germanisuje Poláky, ano i protestantismus šíří, jen
když se tím polská národnost ubíjí. Katolický tisk něme-
cký prudce se obořil na ten dopis a hlavní jeho sloup
„Germania“ uveřejnil odpověď, která jako by byla také
z Chleminška poslána. Z toho povstaly spory mezi něme-
ckými a polskými listy. „Kurýr Poznaňský“ a „Dennik
Poznaňský“ přinesly dne 4. srpna 1888 zároveň články
klidné avšak perné. Vzpomínají nejprve, že v dřívějším
„kulturním“ boji bylo Polákům zadostučiněním, že něme-
cký katolický tisk byl věrným spojencem Polákův a tím
zmirňoval rány, které na ně dopadaly z ruky Bismarkovy.
Katolici pod železem pruským byli rozděleni na dvě třídy:
privilegované katolíky německé a odsátrčené katolíky Po-
láky. I tehdaž katolický tisk německý podporoval spravedli-
vous věc Polákův. Ale od nějakého času obrátil se list a
dnes už není ani jediného katolického listu německého,
který by se utlačovaných Poláků zastal. Naopak všechny
vystupují proti nim a pomáhají jen co nejzřetivěji naclo-
nní směce. Němečtí katolíci nemají už sluchu pro stá-
ky a žaloby Polákův a všechny své informace o nich čerpají
z listů jejich nepřátel. „Germania“ se tváří, jako by nic o
tom nevěděla, že došlo do toho, že chrám, kazatelny i
zповědnice, slavnosti církevních i výkonní náboženských
užívá se k šíření germanizace. Polským dítkám ve škole
od n-jnižší třídy do nejvyšší přednášejí náboženství jen
po německu. Udílení svátostí Polákům děje se jen něme-
cky. Polská kázání se zastavují a nahrazují německými.
Do polských okresů kapitulá donazuje duchovní polského
jazyka naprosto neznalé a volí k tomu lidi výbojné, kteří
nedali pokoje ani doma, kde byli mezi samými Němci.
Ostatně u nás to také již začíná, včtyř letos o sv. Janě Ne-
pomuckém sám pražský arcibiskup měl na Karlově mostě
německé požehnání a v den sv. Prokopa, největšího hajitele
národního jazyka v církvi, bylo před ostatky tohoto svátého
ve chrámě všech svatých na Hradčanech německy kázáno.“

jest 80 článků zásad novověkých, „svatým otcem“ zatracovaných; k závěrku ndělují se obligátní odpustky všem těm, kteří si získají nějaké zásluhy o provedení encykliky.

Volnost svědomí, svoboda vyučování a smýšlení, neodvislost státu od církve — jsou dle encykliky záhubné novoty, kteréž zasluhují zatracení. Národové ať slepě poslouchají svá knížata, tato pak opět papeže. Toliko katolické náboženství jest výhradně oprávněno k veřejné bohoslužbě a knížata světská jsou nejen k vůli veřejnému pořádku povinna bráti je v ochranu, nýbrž i proto, poněvadž každá jiná bohoslužba přiči se pravému náboženství. Tyto zásady jsou asi jádrem papežské encykliky. Bezbožným a bludným jest prý učení, aby lidská společnost k vůli lepšímu zřízení státu a pokroku bez ohledu na náboženství spravována byla, pošetilým jest náhled, že má každý člověk právo na volnost svědomí a náboženství, kteréhož zákonem zaručeného každá dobře zřízená společnost šetřit musí. Rovněž zatracuje se co smutný blud snaha, aby vyučování odloučeno bylo od církve. V druhé části proklíná encyklika všeliká mimo katolická vyznání víry, pak spolky biblické, svobodomyšlné jednoty kněžské a soustavu občanských matrik. Dále jest proklat, kdo si přeje, aby oddělena byla církev od státu, kdo tvrdí, že katolické náboženství nemá býti výhradně náboženstvím státním.

Nerozumná ba škodlivá jest prý zásada, aby každý občan v státě měl na vůli vyznávatí víru, jaká se mu líbí, aby směl veřejně vykládati náboženské své náhledy, poněvadž prý se takovým způsobem rozšiřuje nevěra a zkáza mravů. Dále praví encyklika, že papež se nemůže nikdy smířiti s novověkým pokrokem, se svobodomyšlností a moderní osvětou. A aby všude nebylo pochybnosti o středověkých sna-

hách římské „svatosti“, vybízí encyklika ku konci duchovní kazatele, aby v kázáních svých snažili se vstúpiti věřícím touhu po věcech nebeských, neboť pěstování prospěchů světských, jako jsou stavby železnic, zakládání továren a vzkvétání průmyslu, nevede prý ku spáse.

Není-liž to řeč pravých ofokářů, kteří páchají vědomě a zúmyslně bezpráví na lidech, jejichž důvěry požívají?

Ano, v Piově encyklice zračí se jako v zrcadle pravá povaha papežství, které jest s to žehnati zbraním svefepého Turka proti slovanským *křesťanským* mučedníkům a tato Piova encyklika jest k hanbě devatenáctého století dosud platným zákonem v katolické církvi. Čeho lze se nadíti od společnosti, v níž takové zásady panují? Jakého smýšlení, jakých mravních zásad mohou být občané, kteří byli podle šablony takové církve vychováni? Pro odpověď můžeme si dojíti do malé Belgie, která od té doby, kdy nabyli tam klerikálové převahy, ocituje se každou chvíli na pokraji občanské války. Odpověď nám mohou dáti dále ostatní, již shora vyjmenované země katolické, kde staleté panování katolického kněžstva vyssálo z lidu kdysi zdravého a čilého všecku životní mízu a učinilo jej poddajným a trpělivým materiálem, jež hněte náboženská pověra, politický útisk a dědičná nevědomost do libovolných forem.

Katolická církev se nemění ani ve svých zásadách, ani ve své politice čili ve způsobu, jak principům svým platnost zjednává. Zdánlivé změny, které se v římské církvi občas udávají, jsou vlastně pouze potvrzením starých pověr a utvrzením zpátečnictva. Po uvedení Piově encyklice prohlášena dogmata čili učení o neomylnosti a o neposkvřeném početí „panny“ Marie.

Ti, kdož očekávali, že po Piově IX. dosadí časový proud na vatikánský prestol muže osvícenějšího, byli trpce

zklamání. Lev XIII. kráčí věrně v šlépějích svého předchůdce, jenom že nejedná s nekatolíky a nevěrci tak neurvale jako Pius IX. V zásadě jsou však oba papežové stejní. Na doklad tohoto tvrzení stůjž zde závěrek z pověstné encykliky Lva XIII. o svobodě. Zní takto:

„Předně není nijak dovoleno, žádati svobodu myšlení, svobodu tisku svobodu učení, úplnou svobodu náboženství,

jako práva daná člověku přírodou, hájiti je nebo povolovati. Kdyby mu je byla příroda skutečně propůjčila, pak by se směl právem zbaviti božské vlády, pak by svoboda lidská nemohla vůbec býti obmezena.

Stejně následuje také, že svobody tyto lze trpěti, jsou-li k tomu sprave-

dlivé důvody, s nutným obmezením, aby se nezvrhly v bezuzdnost a drzost.

Kde se však tyto svobody vykonávají, tam používati jich mají občané k volnému konání dobra a souditi o nich tak, jak církve o nich soudí.

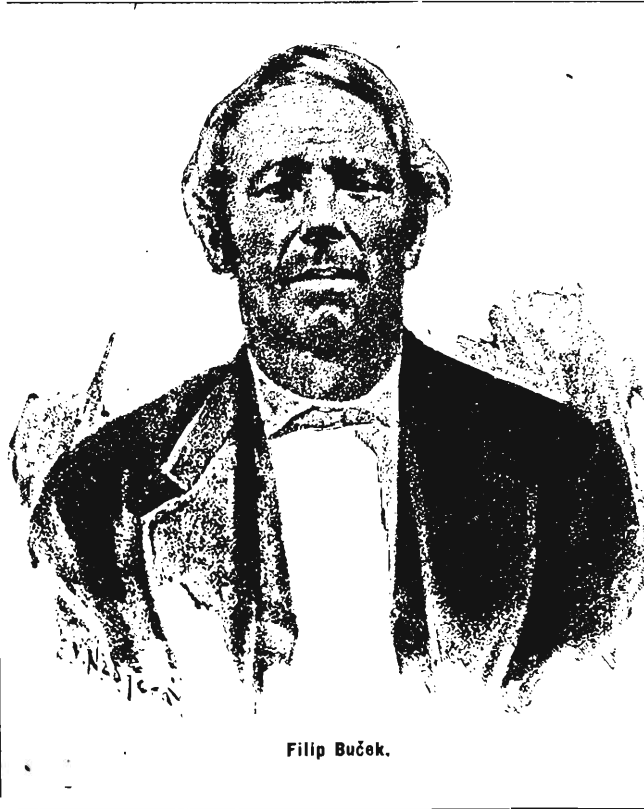
Svoboda je jen tehdy oprávněna, pokud propůjčuje člověku větší schopnost k ušlechtnění, jinak nikdy. Kde vlády občanstvo tísní nebo kde drží je pod nespravedlivým tlakem nebo zba-

vuji církve příslušné svobody, tamté dovoleno, přátí si jiného utvoření státu, v němž by bylo svobodné hnutí trpěno.

Také není samo o sobě proti povinnosti, dává li se přednost národní státní formě umírněného způsobu, předpokládaje, dbá li se při vykonávání vládní moci učení katolického. Z různých forem státních nezavrhuje církve žádné, pokud ony sloužiti mohou dobru všeobecnému; žádá však, jak toho příroda

vyžaduje, aby ony formy v ústavách svých neurážely práva nikoho a jmenovitě práv církve.

Účastniti se života státního, jest chvályhodno, pokud zvláštní poměry a časové okolnosti nepředisují chování jináčí. Ano, církve chválí, spojují-li všichni práci svou ke společnému

Filip Buček.

dobru a každý dle možnosti přispívá k obraně, zachování a rozmnožení státu.

Církve také neodsuzuje, nechce-li býti národ služebným žádnému cizinci a žádnému pánu, může-li se to stát bez porušení spravedlnosti. Stejně nehání snahy těch, kdož chtějí společnosti zjednati právo, žiti co možná dle zákonů vlastních a usnadniti co možná občanům rozmnožení všech prospěchů. Církve

podporovala vždy co nejvěrněji umírněné svobody občanské.”

Nevypadá-li tato encyklika jako polemické pojednání proti ústavě Spojených států, kde se praví:

„Kongres nevydávaj zákona zavádějícího nějaké náboženství, aneb zapovídajícího volně vykonávání jeho; aneb obmezujícího svobodu řeči a tisku, aneb právo lidu pokojně se shromažďovati a žádosti podávat ku vládě o napravení stížností.”

Může někdo pochybovati o tom, že jest něčen katolické církve v zjevném a zřejmém odporu s ústavou naší republiky? Chce někdo na základě uvedených zkušeností popírati, že by římská církev zatočila s naším demokratickým zřízením podobně, jako učinila v zemích jiných? Že by rozsávala ve školách i v obcích rozkol náboženský, že by mržala mládež vylhanými pověrami a vychovávala občany duševně zakrsalé, chabé a nestatečné?

Žádný člověk upřímný a rozšafný toho popříti nemůže, sice by jej slova římského papeže kárala ze lži

Jsme v konce tohoto pojednání. Čtenáři bez rozdílu politického či náboženského vyznání připustí snad, že

hrozí-li americké republice odněkud nebezpečí, je to se strany katolické církve. Dobře jest nevyčkati příchodu nebezpečí, nýbrž hledět mu předejiti. V tomto případě nelze proti ohrožovatelům našich svobod pracovati jinak, než šířením osvěty a zásad svobodomyšlných. Silná strana uvědomělých svobodářů jest nejpevnější baštou proti útokům zpátečnictví náboženského i politického. Nuže, ruce k dílu! Nikdo není tak nepatrným, aby nemohl svou hřívnou přispěti, nikoho hlas není tak slabým, aby nebyl aspoň v nejbližším okolí jeho slyšán. Pracujme pro věc svobody každý dle možnosti a sil svých, působme slovem i písmem a hlavně dobrým příkladem. Zvláště rodiče nechť netrpí, aby dítky jejich navštěvovaly ústavy katolické. Ty jsou pravými pařeníšti bludu, pověry a zpátečnictví. A podporujme štědrě svobodomyšlný tisk, který jest nejvýbornějším šířitelem uvědomělosti a osvěty a nejúčinnějším bojovníkem proti tmářům. Dokud si zachováme neodvislý svobodomyšlný tisk, marny budou všechny nástrahy úlisných hadů římských, kteří chtějí otrávití zřídlo svobody, k němuž všichni národové s obdivem a úctou pohlížejí.

❧ ZKUŠENOSTI ČECHŮ AMERICKÝCH. ❧

Jan Žižka. (Vyobrazení na str. 195). Předvádíme čtenářům muže, jenž má za sebou život plný strádání, zkušeností a zápasů, jako málokterý z českých rodákův. Jméno jeho jest Jan Žižka.

Žižka se narodil 23. června r. 1812 ve vsi Ertišovicích, kraji pražském. Až do 14. roku navštěvoval miliňskou školu farní, načež začal pomáhati stárnoucímu otci při hospodářství. V sedmnáctém roce stal se v životě Jana značný obrat. Příčinností, ochotou a poctivostí upoutal na sebe pozornost vrchnosti a přijat k ní do služby. To se v poměrech tehdejších považovalo za úspěch

veliký. Odchodem mladíka ztratili arci staří rodiče nejhlavnější svou oporu a než by spoléhali na pomoc cizí raději usedlost svoji pronajali; a později, když sešlostí věkem otec churavěti začal, byl synovi — jenž mezi tím na kočího vrchnosti povýšen byl — celý majetek připsán.

V čtyřladvacátém roce věku svého pojal Jan Žižka za choť Alžbětu Hovorkovou z Tachovic. Avšak nebylo osudem manželům usouzeno dlouho žiti pohromadě. Po skoro tříletém šťastném manželství Alžběta zemřela, zanechavši truchlému choti dva hošíky. S jedním z těchto se po letech sile-

dáváme v St. Louisu co majitelem slušného hotelu; tamtéž před několika lety zemřel. Druhý se stal farmářem ve státě Illinois a do dnes tam na farmě, 160 akrech sídlí. — Roku 1839 vyvolil si Žižka novou družku života v Josefině Zoubkové, dceři statkáře Zoubka, taktéž z Tachovic. Ta až podnes na pouti života provází svého chotě, oslazuje mu večer života příkladnou svou skromností a láskyplností. Brzy potom vidíme již Žižku šafařem. Avšak touha po povznesení jej nelsa dále; — po pěti letech nechal šafaření a s přispěním panstva založil si v Příbrami obchod, kdež zároveň též za měšťana přijat byl. Jednou se mu dostal do rukou dopis od amerického rodáka Jana Vodičky ze St.

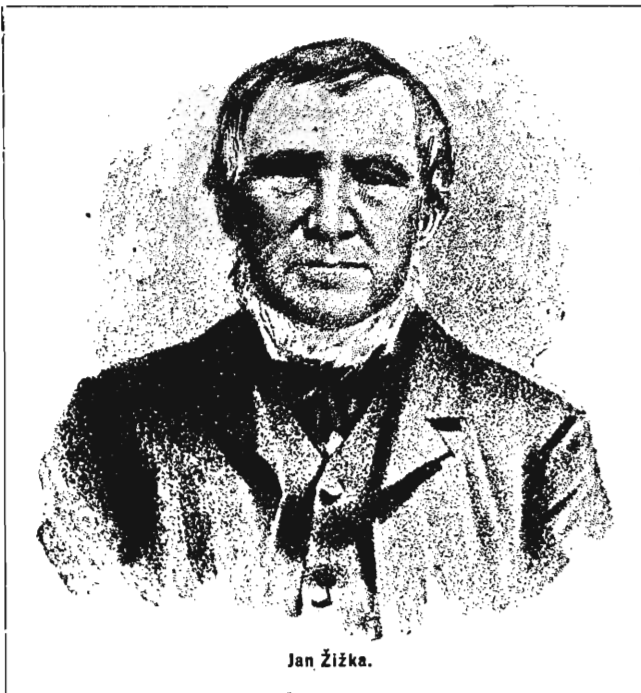
Louisu a od toho času mu nechtěla Amerika z hlavy. Myslíval si: proč bych já tam nemohl najítí lepšího bydla když se to jiným podařilo? Marné bylo domlouvání a rozumování přátel a známých Dne 6 srpna 1853 vydal se náš Žižka na cestu do zaslíbené země. Že jej očekávalo takové sklamání jako každého jiného přistěhovalce, jenž řeč anglickou

nezná, toho není třeba připomínati. Ba on byl více sklamán, než jiní, neboť v Čechách majetek měl, kdežto mnozí z prázdna odjeli a na prázdno přijeli. Ihned při vystoupení na břeh americký seznal, že bez angličtiny je tu člověk slepý a proto bez dlouhého zdržování se vydal na cestu do Rochester, Wis. za svým přítelem Jos. Řezáčem. Na místo sice přijel, avšak nastala otázka, co počít? K obchodu byla nutná znalost poměrů i řeči. A jednoho ani druhého u přistěhovalce není. Však zahálce nebyl Žižka zvyklý a proto nemarniv časem, zakoupil půl druhé mlse od Rochesteru farmu a dal se do rolničení. Ihned z počátku dařilo se mu dobře, ač mysl jeho zaměstnávala se něčím jiným. Osud tomu

chtěl, že po desítiletém pobytu na farmě přijel k němu bratr Josef z Illinoisu. Ten Janovi začal vypravovat o znamenité mzdě, jakou havířii dostávají v Illinoisu — až \$6 denně — a vida, že svůdná slova nacházejí sluchu, učinil tu nabídku, aby Jan s ním šel. A Jan skutečně se přemluvití nechal, pronajav farmu a prodav dobytek, odjel do Pittsburghu, Ill., sedm mil od St. Louis, Mo. Podniky nové se zřídka kdy vydaří. A tak i zde. Žižka se dočkal trpkého sklamání, ještě snad trpčieho než když do Ameriky přijel. Tvrdošíjná zimnice a horečka jej sklátily na lůzko, k němuž byl po osmnáct neděl upoután. Nemoc jakož i jiné věci toho byly příčinou, že po dvouletém pobytu v

Illinoisu, St. Clair Co., farmu, kterouž ve Wisconsinu nechal, odprodal. Za stržené peníze chtěl koupit farmu jinou v Illinoisu a čekal jen na vhodnou příležitost a sklesnutí ceny majetku pozemkového Doba ta však se nikdy nedostavila.

Trávě leta v nespokojenosti — touha po farmaření se jej byla cele zmocnila — čítával rád dopisy farmařské v če-

Jan Žižka.

sko-amerických časopisech. Jeden dopis psaný p. Frant. Jelínkem, osadníkem z Nebrasky zvláště naň učinil dojem. Tu byla pěkná příležitost koupit lacino dobrou půdu. Náš Žižka nelenil a soukromě p. Jelínka o radu a bližší zprávu požádal. Brzy dostal odpověď a brzo potom jej vidíme na cestě do Nebrasky. Přišel do Nebraska City ubytoval se v hostinci p. Petráčka, kdež si udělal známost s farmářem p. Králíčkem z Fillmore County. Tento muž, dobrý znalec poměrů na západě přemluvil Žižku, aby s ním jel pozemky vyhledat. Poslednější poslechl a koupiv potah a všechny nejpotřebnější k hospodářství věci dal se na cestu pustými tehdy planinami státu Nebrasky.

Po šestidenní namahavé, avšak pro Žižku blažené cestě dorazili všichni do Fillmore County, kde vyhlídnutá pěkná osmdesátka a zaujata. Byl Žižka jako občan americký k homesteadu oprávněn. A zase mu štěstí sloužilo jako ve Wisconsinu. Po několika le- měl už 480 akrů pozemků, velký počet hovězího dobytka a koní, nemluvě ani o slušném obydelném stavení. Poznáv dobrodiní vzdělání, přičinil se Žižka se sousedy o vystavení školy a svým dvěma synům dal takové vychování, jak to jen za panujících poměrů bylo možno. Když hoši povyrostli chtěl z nich mít farmáře, ale stará obchodní krev i v nich se jevila; nedali se doma držet vzdor tomu, že každý dostal po 160 akrech. Starý Žižka taky v odloučenosti na farmě žiti nechtěl a proto majetek svůj pronajav přesídlil se do Exeter, Fillmore County, kdež až dosud po boku své „maminky“ a statných synů zasloužený odpočinek trávil. Za několik měsíců povede svou družku — znovu před oltář, budeť slavit zlatou svatbu! Padesát let šťastného manželství!

Ku konci ještě zmínka o dětech. Nejstarší syn Josef farmař v Illinoisu 7 mil od St. Louis, Mo.; dcera Františka je provdána za p. Matějku bydlícího v St. Louisu, Ferdinand je obchodníkem v Exeter, Neb.

Ti všichni přijedou s vnučaty na zlatou svatbu do Exeter, kde jim dědeček Žižka bude vyprávět o bohatých zkušenostech v Čechách a Americe.

Filip Buček. (Vyobrazení na stránce 193.) Filip Buček narodil se 19. května roku 1820 v Dobré, okresu frýdeckém ve Slezsku. Byl vyučen kovářem, kterýmž řemeslem se živil až do r. 1859, kdy sobě předsevzal vystěhovati se do Ameriky, kamž šťastně přijel dne 2. listopadu téhož roku. Za bydliště vyvolil si stát Texas a sice okres Fayette, tenkrát ještě krajany našimi málo obydlý. Přivezl si mimo manželku 6 dětí, samé malé. Po nějakém zaměstnání se z počátku marně ohlížel a proto si umínil žít se rolničením. Ani to nebylo tak lehké, jak si mnohý z čtenářů pomyslí, neboť role pro bavlík a kukuřici potřebují zcela jiné práce, než jakým jest Evropan v zákoutí slezském zvyklý. Musil tedy Buček podstoupit všeliké svízele zrovna jako každý vystěhovalec. Zatím povstala válka otrokářská proti Spoj. státům a Filip Buček musil nosit starý mušket šest měsíců chtěj nechtěj. Na štěstí se mu podařilo přehnouti. Cestu musil konati ovšem potaji pěšky a trvalo mu čtrnáct dní, než spatřil své milé. Pak jak se poměry zlepšily, začal pilně rolničiti, tak že sobě dosti brzo pomohl k nějakému jmění. Při vši své lopotě nepomněl si předplatit časopis, jež nosil

s sebou k sousedům, kteří uměli čísti a žádal je za přečtení, neboť sám číst neuměl. Tak se pomalu zdokonaloval a vzdělával. Již r. 1871 ho napadla myšlenka, že by bylo dobře založiti mezi česko-slovanským rolnictvem nějaký spolek. Vystěhovalci, obzvláště Moravané houfně se v jeho okolí usazovali, protož svolal schůzi s pomocí některých krajanů a založili spolek hospodářský, jenž čítal asi 16 členů a jehož on byl zvolen předsedou. Buček dal záhy návrh na stavění školy, neboť měl vždy na paměti, že člověku nevzdělanému je vše obtížno. Návrh byl přijat a vyhledáno místo a postavena škola, která dosud zdárně pokračuje pod jménem „Budějov“. Ve škole této vyučuje se 40—50 dětí v mateřské řeči. Mezitím se spolek pro všeliká nedorozumění rozpadl. Filip Buček však nezoufal, ale navštěvoval sousedy znající čísti a nechával si časopis čísti dále, až náhodou přišel dopis o činnosti národní, který ho znovu podnítil, aby opět pracoval o založení spolku. K tomu účeli vyzval několik občanů, aby jeho snahu podporovali a skutečně za krátko již zase byl založen spolek, který čítal asi 40 údů, a usnešeno, že se bude stavěti nová škola, v níž by mohl spolek zároveň odbývati schůze a kde byla by též knihovna. Buček má největší zásluhu, neboť on pracoval pro ni neunavně a sbíral příspěvky i mezi nekrajany. Byl pro svou řádnost a vytrvalost nejen mezi Němci, ale i mezi Amerikány oblíben. Jako každý tak i on hned při početi stavby měl své nepřátele. Neboť hned při kupování pozemku pro tuto školu navrhoval, aby se koupilo pozemku více, tak aby stačil zároveň pro národní hřbitov. To způsobilo mezi pověřivými lidmi nemalý povyk, tak že se zdálo, že se spolek opět rozpadne, ale Bučkova dobrá vůle všechno utišila. Zakoupilo se 6 akrů pozemku a 1 akr daroval majitel V. Apton ze Schulenburgu k účeli hřbitovnímu. Nová škola byla budova veliká, tak že se může říci, že takové zde v celém okrese nebylo. Zatím jednalo se dále o zbudování hřbitova, což bylo obtížnější, neboť mnozí msnili, že jest hřbitov při kostele a toho že jest dost. Přese vše překážky přece se konečně podvolili přispět na ohražení hřbitova. O tuto myšlenku pracoval F. Buček všemi silami, ač sám se nenadál, že první bude na tomto národním poli odpočívati. Kdyby byl F. Buček zůstal zde mezi krajany déle, zajisté by jim byl ještě mnohým moudrým činem a užitečnou radou prospěl.

Antonín Suda. (Vyobrazení na str. 185.) Antonín Suda (nyní v St. Louisu) narodil se 2. února roku 1818 ve Švihově v kraji tehdejší klatovském. Roku 1848 vystěhoval se s ro-

dinou do Ameriky. Cestu konal po plachetní lodi, která přistála dne 3. července téhož roku v Novém Orleánu. Odtud dopravila je parolod' do St. Louis. Zde přiučil se A. Suda zednictví. Před vypuknutím občanské války již byl kontraktorem. 7. září r. 1861 vstoupil do prvního pluku missourských dobrovolníků. Zkušenosti jeho v boji proti odštěpencům najde laskavý čtenář v „Dějínách občanské války.“ 7. září 1862 byl ze služby vojenské čestně propuštěn. Nyní přísluší již dlouhá leta ku „Grand Army of Republic.“

Frant. Renčín, nyní v Blooming Prairie, Minn., narodil se ve Velké Řetové v kraji chrudimském, do Ameriky přijel s rodiči r. 1856. Byl nejstarším ze 6 dětí. Plavba na moři trvala jim 52 dní. Rodina Renčínova nebyla zámožna a dost bídně se protloukla do Iowy. Šatstvo a peřiny cestou skoro všechny pozbyli, tak že neměli na čem spát a do čeho se převléknout. Větší děti dány tedy na službu a menší zůstaly doma. Tenkrát byly v Americe zlé časy a špatné výdělky. Matka chodila prát a posluhovala americkým rodinám, otec někdy řezal a štípal dříví, většinu času však byl nemocen. V Iowě okolo Cedar Rapids skoro každý přistěhovalec dostal zimnici, rovněž mnoho Američanů, kteří se přistěhovali z východu. Frant. Renčín rád by se byl učil nějakému řemeslu, nemohl však dostat místo a musel tedy dělat práci na světáka těžkou. V zimě dělal dříví a spravoval dobytek. V létě pracoval v cihelně za dost malý plat; byl však rád, jen když práci dostal. Na podzim r. 1857 pustil se s některými krajaný do jižní Minnesoty a sice s rancem na zádech a pěšky. Tenkrát nebyly železnice a po poštovních dostavnících to stálo mnoho. Jeden krajan tam už byl a zabrav si pozemek přišel zpátky do Iowy pro své přátele. Právil, že jest tam zdravý a lepší výdělky. Po několika trapných dnech a nocích dostali se čeští poutníci k hranicím Minnesoty a Fr. Renčín dostal práci v jedné hospodě v městečku St. Ansger v Mitchel Co., Iowa, kdež se mu dosti líbilo. Avšak necítil se zdravým, měl v sobě zárodek zimnice ze Cedar Rapids. Pomýšlel tedy na návrat. Doufal, když bude doma, že se bude moci lépe ošetřit. S bídou a ve stavu povážlivém dostal se konečně do malého městečka asi 100 mil severně od C. Rapids v Chicasaw Co. Tam ujal se ho jistý baptistický kazatel, jenž bydlil asi míli od měste-

čka. Měl pěknou farmu a u městečka několik domků. Frant. Renčín přijal u něho službu za stravu a šaty a on posýlal jej do školy. Vyrval u tohoto pastora dva roky a byl jedním z nejlepších žáků. Po té odebral se Frant. Renčín do C. Rapids, aby po dlouhém čase zase spatřil rodiče, bratry a sestry a ostatní krajany. Neboť po celé dva roky Čecha neviděl a česky nemluvil, tak že trvalo několik dní, než zase dobře česky mohl hovořit. V Cedar Rapidsích již bylo více českých rodin. Časy byly špatné, málo peněz, málo výdělků. Co měl farmář na prodej, vše bylo laciné. Farmáři na tom snad byli hůře než nyní: Pšenice se prodávala za 35 ct. buší; kukuřice za 10 ct.; brambory za 10 ct. Ani to žádný nechtěl kupovat. Co farmář koupil, musel drážě zaplatit, než teď, mimo snad tabák a kořalku. Všechno zboží muselo se z daleka po vozích přivážet. Ale lidé také nepotřebovali tolik trestek a lahůdek jako nyní. (Fr. Renčínovy zkušenosti ve vojtěště jsou vypsány v „Dějínách občanské války.“)

S. J. Heřman. (Vyobrazení na str. 183). S. J. Heřman nyní ve Wilber Neb., narodil se na Kování u Mělníka v Čechách dne 22. září 1837. Na vojnu se dal r. 1861, časné z jara, jakmile došla zpráva o útoku na Fort Sumter. (Ostatně viz „Dějiny občanské války.“)

A. Vaska. (Vyobrazení na stránce 187). A. Vaska nar. roku 1840 ve Švihově, v kraji plzeňském. Roku 1860 přibyl do N. Orleánu, kdež byl přinucen sloužit v armádě odštěpenecké. (O jeho zkušenostech vojenských lze se dočísti v „Dějínách občanské války.“ jež vyšly nákladem vydavatele tohoto kalendáře.) V poslední den jeho služby padl pod ním kůň a rozšlápnul mu nohu, tak že pak mnoho měsíců ležet musel v bolestech. Po uzdravení svém přijel do Chicaga. Byl členem „Slovanské lípy,“ zakladatelem Sokolské jednoty a členem českých Odd Fellows. Později přistoupil také k spolku hostinských. Zemřel v říjnu 1878.

Pozn. redakce: Chystali jsme pro tento ročník „Amerikána“ více podobizen a životopisů vynikajících krajanů, ale některá sdělení jichž se nám od dotčených rodáků česko-amerických dostalo, byla tak neúplná a necelá, že jsme byli nuceni odložití několik životopisů do ročníku příštího. Zatím se vyptáme na úplná a spolehlivá data.

DĚJINA NÁRODA ČESKÉHO V ČECHÁCH A NA MORAVĚ, od Fr. Palackého s doplňkem od Jak. Malého. Dílo to vyšlo ve čtyřech dílech silných a každý může dostat buď jednotlivý díl nevázaný aneb celé dílo nevázané neb vázané pevně a pěkně. Snížená cena jednotlivého nevázaného dílu \$1.00. Všechny čtyry díly najednou odebrané \$3.00. Vázané ve dvou knihách trvanlivě a pěkně \$4.50, poštou \$5.00. K dostání u Aug. Geringera, 150 záp. 12tá ulice, Chicago, Ill

ODSOUZENÍ MISTRA JANA HUSI.

Vysvětlení k titulnímu obrazu

S dobrým rozmyslem zvolili jsme za titulní ilustraci letošního „Amerikána“ kopii Brožíkova „Husa“, obrazu to, který proslul jako dosud žádná podobná práce česká nejen ve staré naší vlasti, nýbrž i daleko široko za jejími hranicemi. Slavný malíř český Václav Brožík vytvořil již sice mnoho děl, jež vydobyla mu cti a uznání v kruzích nepovolanejších, avšak v „Odsouzení mistra Jana Husi“ dosáhla tvůrčí jeho síla dle souhlasného úsudku všech znalců svého vrcholu.

Čtenáři česky cítícímu nemusíme mnoho vysvětlovati. Postavy na zdařile provedené naší kopii mluví samy za sebe. Obraz náš představuje počátek hrdinného dramatu, v němž hrál národ český úlohu hlavní tak dlouho, až byly síly jeho vyčerpány. Hus jest po vlastech českých a všude, kde hlahol český zaznívá, osobou tak populární, jako žádná jiná. Jeho odsouzení a nejvyšší tragická smrt mučednická, obrovský jejich vliv na pozdější světové události oprávnějí zajisté umělce, cítil-li v sobě povolání a síly dostatečné, aby snažil se vytvořiti z nich dílo v pravdě monumentální.

Přihlédneme nyní k obsahu Brožíkova proslaveného obrazu a k jednotlivým jeho postavám.

Sbor kostnický, shromážděný na břehu Rýna za účelem opravy církve „ve hlavě i v údech“, zasedl dne 6. července 1415, po patnácté v katedrále, aby v první řadě vynesl nad českým knězem ortel starti, který dříve byl na hlavu jeho ustanoven, nežli byl první slovo obrany vyřknul.

Poněkud v levo prostředří obrazu v středu sedí na trůně u pilíře chorového Zikmund. Oděn v odznaky císařské, tělem nepolnut, obrací jen jako nesměle zraky na vysokou postavu biskupa Concordienského, který rozsedek hlasitě předčítá. Za tímto zabírají celou levou (menší) polovici obrazu přední osobnosti církevní, jež v kostnické tragedii Husově neblahé nesmrtnosti si získaly. V pozadí pod baldachýnem sedí předseda sboru kardinál Jan z Brogni, skoro netečně nachyluje šedobradou hlavu k prsoum. V předu pak vynikají postavy Pierra z Alliacu v rudém rouše kardinálském a vedle něho v zelenalém šatě s infulí na hlavě, ustál biskup milánský ve čtení listu, pohlí-

žeje ostře zkoumavým zrakem na prostou, vznešenou postavu českého magistra.

Tento stojí úplně samotěn u stolu, na jehož bílé ploše prostěradla černá silhoueta roucha Husova účinně se odráží. Na stole vztýčen kůl, na nějž zavěsili odznaky kněžské, jimiž po přečtení ortele má býti Hus naposled ověšen, a které zmíněný již biskup milánský za hlasité kletby s těla mučednickova opět strhati má. Klidně zde stojí Hus, charakteristickou hlavu k nebesům obraceje, s výrazem oné oddanosti ve vůli boží, jaká v jeho listech a spisech pravidlem zaznívá. Za ním usedl papežský auditor u stolku před rozevřenými zápisy a dále významná skupina tří předních přátel Husových, oněch českých pánů, kteří do posledního okamžiku při milném knězi stáli. Pán z Dubé svěsil šedou svoji hlavu poznávaje, že vše již ztraceno, ale svislou pravici títímá kladivo jako na znamení, že kde slovo více váhy nemá, protivy na poli válečném vyrovnati se musí.

Mezi pilíři choru, po obou stranách trůnu císařského, táhnou se lavice, v nichž usedli ostatní, většinou mniši, proti jejichž zlořádkům Hus v první řadě ostří svého slova mřil. Ve výrazech rozpálené zášti a nenávisi, v prudekém pohybu plném vášně těchto bezejmenných sice, ale nejvíce životných postav a hlav vyznívá způsobem v pravdě mistrovským veškeren duch provívající celé jednání koncilu Kostnického ve při Husově.

„Nechť zkoušíme Brožíkovo dílo se stanoviska kteréhokoliv, nechť v posudku klademe hlavní důraz na vnitřní nebo jen na zevní vlastnosti, nechť zkoušíme kresbu, modelaci, barvu nebo kolorit, nechť karateristiku a komposici, vždy docházíme ku stejným výsledkům a souhrn jich nemůže nic jiného značiti, nežli že stojíme před dílem v každém smyslu velkolepým.

Mnoho výtvorů umělecký bylo již současnými hlasy za epochální prohláseno; přišly jiné doby, jiní lidé a jinak viděli. Kolik ze slavných umělců dnes sotva slabý ozvuk svého jména pro dějiny uchovalo? I po nás jiní přijdou, a při kvapně méně názorů snad sami nového proudu se dožijeme, ale všichni ti musí jedno uznati: vysokou hodnotu Brožíkova Husa pro veškeré umění a do dnes nejvyšší pro umění české.”

Těmito slovy končí svou úvahu o Brožíkově „Husovi“ povolaný znalec v jednom z předních časopisů pražských.

Obraz „Odsouzení mistra Jana Husi“ jest nyní majetkem obce pražské a jest umístěn v zasedací síni staroměstské radnice. Svého času přijížděli ze všech končin staré naší vlasti uvědomělí Čechové, aby se pokochali a rozechvěli pohledem na toto mistrovské dílo a aby svým vstupným přispěli ku sehnání obnosu, který musela obec pražská za obraz ten zaplatiti. Před Brožíkovým „Husem“ na staroměstské radnici panovalo vždycky,

i při několika stech navštěvovatelů hrobově posvátné ticho a událo se mnoho tklivých výjevů, které svědčily jak o hlubokém citu tak o vzácném vědomí českého lidu. Nejedem starý v boji životním zocelovatělý muž, dal se pohledem na Brožíkova „Husa“ až k slzám uchvátiti. My osmělujeme se doufati, že ani na naši zdařilou kopii nepopatří nikdo z čtenářů tohoto kalendáře bez pohnutí.

Ku konci připomínáme, že byl náš světlo, tisk zhotoven dle kopie Brožíkova arcidíla, kterou zdařile provedl nadaný malíř chicagský, p. O. Farský.

ŠESTÝ ČERVENEC 1415.

☞ titulnímu obrazu.

JESTĚ výkřik, — vše se v dým a troud a popel kácí — —
Dokonáno! K hranici se slétli černí ptáci,
vzduch je syčen jejich skřekem, dýmem, který dusí . . .
Tak se slítli ke hranici Mistra Jana Husi.

Slétli se a rozletěli široširým světem,
roznegli ten po popel chudý po „kacíři kletém,”
po větru jej rozhodili, spláchli proudným Rýnem,
aby mrtvý neděsil jich více ani stínem.

Ďábel sám pak v rumu hledal, nejvýš na kůl sedna.
Hle, tu z popele vytryskla bleskem jiskra jedna,
popálila černá křídla dravých, černých hostí
a co hvězda jasná dál se nesla do výsostí.

Jas krvavé hvězdy noci věků svítil,
až se z jiskry plamen, den z paprsků vznítíl. —
Umučte, co nesmrtelno! pravda, třeba kletá,
udupána, vždy zas vyšlehne a v srdce vlétá. —

Co tu zlatem, zlatem bude právě v ohně žáru,
a co právem, nezdušite v zakřiveném spáru,
a co pravdou, věčně vždy vyráží v nové kráse,
a co duch, ten krkavčiků nikdy neleká se.

Necht se strojí ještě k hodům staří, lační ptáci,
pravdy blesk je sžehne, lež se zpět potáci,
ani pekel moc již naši zoru neudusí,
vždy nám pláti bude hvězda z čela Mistra Husi.

NAŠE VYOBRAZENÍ.

UPRAVIL TOMÁŠ ČAPEK.

Robert Ingersoll. (K 1 stránce 43.) Jak známo ucházeli se odsouzení anarchisté o pomoc proslaveného amerického právníka a řečníka Rob. Ingersolla. Avšak marně. Veliký svobodář tento prohlásil rozhodně, že nechce nic mít se součtem anarchistů. Robert G. Ingersoll se narodil v Dresden, státu New Yorku r. 1833. Jeho rodiče odstěhovali se r. 1845 do Illinoisu a tam mladému Robertu se dostalo vychování. Studoval práva a brzo připuštěn k baru začal si všimati politiky. Přesvědčením byl demokrat. R. 1860 byl nominován do kongresu, však byl poražen. R. 1862 vstoupil do armády co plukovník jízdy a brzo octl se v zajetí. Později byl na výměnu propuštěn. Vojaččina změnila patrně jeho přesvědčení politické, neboť vrátiv se do života občanského, vystoupil r. 1868 co republikánský kandidát státního návladnictví v Illinoisu a byl zvolen. V republikánské konvenci r. 1876 navrhl za presidenta p. Blainea a sice takovou mistrnou řečí, že od té doby si získal pověst nejvýmluvnějšího řečníka v Americe. Ingersoll si hlavně dobyl slávy svými svobodomyšlnými přednáškami. Jeho žíhavé a takřka nepřekonatelné důvody proti křesťanské náuce a bibli baví a poučují tisíce svobodářů, působíce na druhé straně kněžím veliké nesnáze. Ingersollova činnost nejvíce se jen v řečnické, i o spisovatelství se pokusil a i jím si získal vavříny. Ingersoll sídlí ve Washingtonu, kde má velkou a výnosnou praxi advokátskou. V posledních letech se proslavil velkým soudem, známým po celé Americe jako „Star Route Trial.“ Ex-senator Dorsey, jeden z obžalovaných, mu zaplatil za mistrné hájení \$100,000, což je i na poměry americké suma ohromná.

Sam. Longhorne Clemens. („Mark Twain.“) (Ku strán. 45.) Kdož ze čtenářů anglického jazyka znalých neslyšel o výtečném humoristovi americkém, kdo by se byl jeho zdravým a čiperným vtípům nezasmál? Mark Twain patří k oněm americkým mužům, kteří vlastní silou se vyšinuli a neúmornou píjí dostali se na vrchol popularity. Narodil se dne 30. listopadu 1835 ve Florida, Mo., dín byl v třináctém roce na sazečství. Při řemesle tom později pracoval v St. Louis, Cincinnati, Filadelfii a New Yorku. R. 1855 zastával krátký čas místo lodivoda na řece Mississippi; r. 1861 odjel do Nevady, aby nastoupil místo soukromého tajemníka u svého bratra, tehdy sekretáře teritorie. Však ani zaměstnání to se mu nelíbilo. Odjel zkoušet štěstí horníka v dolech tichomořských, odkudž často kalifornským časopisům jako zpravodaj dopisoval. Roku 1864 strávil šest měsíců na ostrovech havajských. Navrátil se do Ameriky uspořádal řadu humoristických přednášek v Kalifornii a Nevadě a r. 1867 odebral se na východ. Tam sepsal žertovné čtení „Jak žába skáče“ a poněvadž ho kritika povzbuzovala, podnikl týž rok do zámořských starých krajů delší cestu s tím úmyslem, že ji popíše a cestopis tiskem vydá. Podnik se

vydařil v každém ohledu a cestopis „Nevíhátka za mořem“ šel na odbyt jako horké koláče. Maje tak budoucnost zajištěnou a oženiv se s bohatou dědičkou, věnoval se výhradně spisovatelství. Do dnes sepsal již celou řadu spisů samostatných (humoristických). O drobných pracích v různých časopisech roztroušených se ani nezmiňujeme. Právem můžeme říci, že Mark Twain nemá v Americe tou dobou sobě rovného humoristy a humoristického přednášeče.

John Swinton. (Ku str. 47.) Mezi vůdci zorganizovaného dělnictva amerického nepožívá nikdo takového jména jako muž, jehož podobiznu tuto podáváme. John Swinton narodil se v Illinoisu, ale již co malý chlapec přišel do New Yorku, kde až dosud, arci že v přestávkách bydlí. Swinton přiučil se sazečství a pracoval při různých časopisech amerických. Ač se v mládí i do studií lékařských spustil, přece jen zůstal vždycky novinářem a k tomuto zaměstnání tihl. Co článkář vystoupil Swinton poprvé na veřejnost po občanské válce, stav se redaktorem „Timesů“ a později „Sunu.“ Když se myšlenka organizační v řadách dělnických ujmáti počala, byl Swinton její nejhoriivějším zastancem a povzbuzovatelem. Co rozhodný dělnický agitátor vystoupil Swinton až po výtržnostech na Tompkins Square v New Yorku r. 1874. Když Justa Schwaba i s jeho červeným praporem poslali úřadové do vězení, počtíli všichni váhu i lesk péra Swintonova. Agitacemi stal se oblíbeným do té míry, že jej socialisté navrhli za mayora města New Yorku. Porážka ovšem byla jistá. Když pověstný novinář francouzský Rochefort přijel do New Yorku, byl to Swinton, jenž jej představil posluchačstvu v Academy of Music. Po letech vidíme Swintona zabavovati válku proti t. z. tenementní práci doutníkářské a členskému přístěhovalectvu. Za příčinou zdraví navštívil Evropu, odkudž poslal řadu zajímavých článků do newyorského „Sunu.“ Před čtyřmi roky založil Swinton časopis vlastní a ač se všemožně přičiňoval, nedostalo se mu podpory takové, aby ve vydávání pokračovati mohl a tak časopis zanikl. Co se osoby týče, je Swinton asi 54 roků stár, prostřední výšky a zavalitý. Jeho psaní je více způsobu polemického, nicméně nalezne v něm každý odpůrce poctivého, jenž nemá ve zvyku měniti nebo po případě zapírati svoje přesvědčení.

Petr Iljič Čajkovskij. (Ku str. 49.) Petr Iljič Čajkovskij narodil se r. 1840 na Urálu a vzdělal se na konservatoři petrohradské. Do r. 1879 byl profesorem na konservatoři moskevské; od doby té žije soukromě a jenom svým komposicím. Z prvních jeho skladeb razily mu cestu písně. Po té potkaly se se značným úspěchem jeho skladby klavírní. V celé velikosti a sile zjevilo se však nadání jeho ve skladbách komorních a orkestrálních. Nejvyššího úspěchu dostalo se Čajkovskému v oboru hudby dramatické. Některé opery jeho vyznamenány jsou cenami, jeho „Panna Orleanská“ provedena byla se značným

úspěchem také v Praze a praví se, že též opery „Čarodějka“ a „Mazepa“, skladatelovy to práce nejproslulejší, objeví se na jevišti českém. Do Prahy zavítal Čajkovskij poprvé v únoru 1888 k „poulárnímu koncertu“, při němž účinkovali zároveň vynikající umělci výkonní, Rus Alexandr Siloti, pianista a Čech Karel Halíř, houslista.

Preston H. Leslie. (Ku str. 51.) Nový guvernér Montany Hon. Preston H. Leslie narodil se ve Wayne County, Ky. 2. března roku 1819. Ošřev v nejtětlejším mládí chopil se všeho, při čem živobytí dělati mohl. Při tom však nezapomínal, že vzdělání je základem všeho a když nashromáždil dost peněz, jal se studovat práva. Když začal praxi, uchýlil se jako mnozí právníci na stezku politickou. Postupuje z úřadu do úřadu stal se konečně senátorem státu Kentucky a r. 1871 zvolen byl neslýchanou většinou 37,156 hlasů guvernérem. Když vypršela jeho guvernerská lhůta, jal se provozovat práva, ale brzy se stal obvodním soudcem (r. 1881) a nyní guvernérem Montany.

Lev Nikolajevič Tolstoj. (Ku str. 53.) Hrabě Lev Nikolajevič Tolstoj narodil se 28. srpna r. 1828 ve vesnici Jasnaja Poljana v Tulské gubernii. Matka jeho—rozená Marie N. Volkonskaja—zemřela, když mu nebyla ještě dvě leta. Rodina přesídlila se do Moskvy, kde našemu spisovateli zemřel r. 1837 i otec Nikolaj. Lev byl vychován od své tety, hraběnky Osten-Saken a po její brzké smrti od jiné tety Juškové. Roku 1843 vstoupil Lev Nikolajevič na kazaňskou universitu a pobyt tam tři roky usdlil se v Jasně Poljaně a zde, ve venkovském zátíší, obíral se soukromými studii a poznal blíže národní život. Roku 1851 vstoupil Tolstoj do vojska a súčastnil se rusko-turecké vojny. Po válce odjel do Petrohradu a později se vydal na cesty, děláje si všude známost s vynikajícími spisovateli. Roku 1862 oženil se s dcerou moskevského lékaře Bersovou a od tohoto roku ustavičně žije na svém statku v Tulské gubernii, obrav si za úkol svého života pracovati k duševnímu a hmotnému povznesení vškolních mužůků. Při tom obohacuje rodnou literaturu nesmrtelnými výtvy a obírá se přemítáním o náboženských a společenských otázkách. Ze šedesáti let svého života strávil přes 37 let na vesnici. Z četných Tolstojových románů nejznámější v Americe jsou jeho nesmrtelné plody „Anna Karenina“, „Mír a válka“ a „Kozáci“. V posledních letech Tolstoj psal výhradně pro prostý lid. Povídky jeho proniknuté pravým křesťanským duchem prodávají se na ulicích větších ruských měst za prapenatrnou částku — na přk. 2 centy. Křesťanství Tolstého hlásí: „Neprotv se zlu.“ — „Zlo nesplácej zlem, zlo nechťj vybladit zlem.“ — „Veď zápas proti zlu pomocí dobra a nikoli pomocí nového zla“, — neboť to pravidlo činí nemožným vojnu, sváry, mstu, urážky; pak budou pokládati se lidé vzájemně za bratry a ideál křesťanský bude uskutečněn. Dogmatiky a oficiální církve Tolstoj zavrhuje bez rozdílu a zvláště zavrhuje oficiální pravoslavnou církev s jejími umrtvujícími obřady, svatými obrazy atd. Křesťanství Tolstého má za účel, aby lidé byli šťastni zde na zemi; to, co praví rozličné církve o budoucím životě, jest výmyslem

pozdějších věků a oficiální hierarchie. Tolsto hlásí, že třeba zařídit život na zemi tak, aby každý kochati se mohl nebem, sluncem, čistým vzduchem, zemí i s jejím rostlinstvem a zvířenou — a k tomu jest každý rozvázán konati i hmotnou práci, neboť ona jest pramenem tělesných i mravných sil a pevnosti i odvahy. „Jaké to blahc odpočívati po duševním namáhání při prosté ruční práci. Já každodenně, dle roční doby, kopám zemi, kácím stromy, štípu dříví, pracuji kosou, hoblíkem nebo jiným nástrojem. A práce za pluhem! Vy neuvěříte, jaká rozkoš je orati. Není to těžké lopocení, jak mnozí myslí — naopak, je to pravá rozkoš! Kráciš, nadzdvihuješ a opravuješ pluh a neznamenáš ani, jak minula hodina, dvě, tři. Krev veselé proudí v žilách, hlava jest jasná, nohou pod sebou necítíš; a jakou pak dostanete chuť k jídlu, jak tvrdě spíte. Každodenní pohyb a fysická práce jsou mi nevyhnutelný jako vzduch. V létě ve vesnici není o ruční práci nouze; ale na podzim, když nastanou deště, je to bída. Ve vesnicích není chodníků ani dláždění — když je nečas, krájím a šiji boty. V městě též pouhé přecházení omrzuje — orati a kositi není tam kde — pilim a štípu dříví. Kdybych mnoho nechodil, kdybych nepracoval nobama a rukama aspoň jeden den, tu večer již do mne nic není, nemohu číst ani psát ani jiné pozorně poslouchat, hlava se mi točí, v očích se mi dělají mžitky a celou noc nespím.“ Toto o sobě promluvil sám Tolstoj, jehož mnozí považují za blázna, majíce za hlavní důvod ten, že hrabě zabývá se ručními a polními pracemi, truhlařením, šitím bot atd., že chodí v obyčejném rolnickém oděvu, že pokojk svůj sám si uklízí, že chudým rolnickým rodinám sám staví pece a kůlny a že jim pomáhá pracovati na poli, oraje pro ně a kose trávu jako obyčejný rolník. Tyto skutky jsou jen ku cti geniálnímu spisovateli, jehož plody vyrovnají se hloubkou myšlének oněm nejprvnějších spisovatelů světových, ba i je předstihují.

Antonín Rubinstein. (Ku str. 57.) Rubinstejnova opera „Nero“ byla poprvé provozována v měsíci březnu r. 1887 „Národní Operní Společností“ v New Yorku. Antonín Rubinstein, ruský pianista a skladatel se narodil ve Vechvolinci na hranicích Rumunska roku 1829. Do Moskvy přišel jako chlapec a hodiny na piano dostával u Alexe Viloinka. Základy hudební mu vštípila matka. Již v stíři osmi let vystoupil před obecnostvo a v desíti odjel s učitelem do Paříže, kde při různých koncertech vzbudil obdiv samého abbé Liszta. Pak navštívil Anglii, Švédsko a Německo. V Berlíně začal studovat hudební spisovatelství u Delna. Dokončiv studie tyto, věnoval nějaký čas vyučování v Berlíně a Vídní a později se vrátil do rodného Ruska, kde se stal pianistou velkovévodkyně Heleny a později řiditelem „ruské hudební společnosti.“ R. 1868 navštívil Paříž znovu; odtud jel do Londýna a setkal se v obou městech s úspěchem netušeným jako pianista i hudební skladatel. Některé z jeho oper jsou zvláště oblíbené a často se ve velkých městech provozují. Ve příčině opery „Nero“ výše zmíněné řekl Rubinstein: „Vše co si přeji je, aby americké obecnostvo přijalo mou práci tak shovívavě jako bylo vždy laskavo k mým pianistickým produkcím.“

M. N. Katkov. (Ku str. 61.) Michajl Nikiforovič Katkov, výtečný ruský publicista narodil se v Moskvě r. 1818. Nabyv prvňích vědomostí a vzdělání u své matky pobyl nějaký čas v siorotčinci „Proměnění Krista“, vzdělával se pak na prvňím gymnasiu moskevském a ve vychovávacím ústavu prof. Pavlova, načež nastoupil studia universitní oddělení historicko-filologického r. 1843, která po čtyrech letech skončil s vyznamenáním. R. 1841 vydal se za hranice k dalšímu vzdělání svému. V Berlíně posluchoval Schillinga, navštívil r. 1843 Francii a Belgii a vrátil se pak do Petrohradu, chtěl vstoupiti do služby státní, k radě však hraběte Stroganova upustil od tohoto úmyslu. Šel do Moskvy a uveřejniv na to r. 1845 dissertaci k dosazení hodnosti magistra „O živlech a tvarech slovansko ruského jazyka“ stal se adjunktem filosofie na universitě a r. 1850 redaktorem „Moskevských Vědomostí“, tehdáž při universitě vydávaných. R. 1853 oženil se s kněžnou Sofii Petrovnu Šalikovou, dcerou proslulého spisovatele ruského. Katkov záhy nastoupil literární činnost a již co dvacetiletý jinoch přeložil Shakespearovo drama „Romeo a Julie“, kterýžto překlad vytištěn v „Panteonu“. R. 1853 vydal: „Očerky dřevnějšího perioda grečeskoj filosofii“. O deset let později převzal Katkov zároveň s P. M. Leontěvem nakladatelství „Moskevských Vědomostí“ a zvelebil je tak, že se staly skutečným ohlasem a zástupcem národních snah ruských. Tento list tlumočil věrně pravé smýšlení uvědomělých a inteligentních Rusů, udával směr politice národní a požíval v tom ohledu takové vážnosti, že i ruská vláda nezřídká byla přinucena rady jeho si všimnouti. Katkov byl též odhodlaným bojovníkem za práva ostatních slovanských národů, a zejména i českých našich snah se ujmál a je ruskému národu tlumočil. Náležel Michajl Nikiforovič Katkov mezi prvňí národovce ruské.

Císařovna Augusta. (Ku str. 63.) Augusta, Marie, Louisa, Kateřina, císařovna německá a královna pruská, dcera velkovévody Karla Fridricha Sasko-Výmarského a velkovévody Marie Pavlovny, narodila se r. 1811 ve Výmaru. Vzdělání se jí dostalo znamenitého. Roku 1829 byla provdána za prince Viléma Pruského, pozdějšího císaře německého. Manželství toto přineslo dvě dítky: Bedřicha Viléma, jenž nedávno zemřel ošklivým neduhem a princeznu Louise Marii Alžbětu, provdávši se za velkovévodu Bedřicha Viléma Ludvíka Badenského.

Dr. Morrell Mackenzie. (Ku stránce 65.) Sir Morrell Mackenzie si dobyl veliké slávy tím, že ošetřoval císaře Bedřicha Viléma v jeho nemoci. Ze životopisu tohoto slavného lékaře anglického uvedeme pouze to, že dostal hodnost doktorskou r. 1862 na londýnské universitě a r. 1864 se stal členem „Royal College of Physicians“ v Londýně. Nešťastným zakončením nemoci císařovy udělal si Mackenzie v Německu arci mnoho nepřátel, to mu však na jeho pověsti lékařské v rodné Anglii neškodilo.

William O'Brien. (Ku str. 71.) Zřádný z utlačených národů evropských neupoutal k sobě pozornost, celého vzdělaného světa do té míry jako národ irský. Posledních pětadvacet let přinesly Irčanům samé boje a zápasy o svá prá-

va. Že se v tak pohnuté době přihlásí národu dosti vůdců povolanych i samozvaných je zcela pochopitelné. Mezi nejoblíbenější muže v Irsku náleží dnešního dne William O'Brien, redaktor časopisu „United Ireland“ a věrný přítel Parnellův. Z jeho zajímavého života uvede me pouze tolik, že O'Brien byl též r. 1886 přítomen chicagské konvenci, kdež se mu dostalo nadšeného přijetí. Mnozí čtenáři se též budou pamatovati, že O'Brien nedávno řečnil v Kanadě způsobiv tam pravé vzbouření.

Alfred Tennyson. (Ku str. 73.) Alfred Tennyson se narodil 6. srpna 1809 v Somersby, vsi to v hrabství Lincolnském, ležící mezi Spilsby a Horncastle. Byl jedním z dvanácti dítek (sedmi synů) Rev. G. Clayton Tennysona. Alfredovi se dostalo počátku vzdělání částečně v domě otcově a částečně ve škole vesnické. Roku 1828 byl poslán do Trinity College, Cambridge a r. 1829 dostal zlatý medajlon za básně „Timbuctoo“ Prvňí svazček básní uveřejnil asi v tom čase. Druhý svazček vyšel r. 1833 nákladem Edw. Motona. Roku 1850 pojal za choť slečnu Emmu Sellwoodovu a téhož roku povýšen jest na místo Wordswortha za „korunovaného básníka.“ Na den úmrtí slavného vévody Wellingtonského (v listopadu 1852) složil svou nesmrtelnou „ódu.“ Krimská válka působila neblaze na jemnocitného básníka. Následovalo mlčení několikaleté, jež konečně bylo přerušeno básněmi „Idylls of the King,“ kteréžto básně uznány za nejlepší plody jeho básnického ducha a rázem jeho vladnoucí slávu obnovily. Mezi jeho četnými pracemi pozdějšími zasloužené oblíbené se těší „Enoch Arden.“

Jenny Lindova. (Ku str. 75.) Madame Goldsmidtová, lépe známá pod svým dívčím jménem Jenny Lindova je dcera učitele jazyků ze Stockholmu, kdež se též r. 1821 narodila. Když jí bylo tři leta dovedla zapřívati každý lehčí kousek, jež byla slyšela. Tak nevědění nadané dítě arci neušlo pozornosti a proto není divu, když se s ní v pozdějších letech shledáváme v stockholmské hudební akademii, kamž se byla na přímluvu dostala. Pokrok Lindové byl značný, ba úžasný. Brzy předstihla všechny žáčky a když poprvé vystoupila v Meyerbeerově opěře „Robert Dábel“ sklídila pravou bouří pochvaly. Když se takto osvědčila, svěřovány jí různé menší úločky při operních společnostech švédských. Taková sláva ale Jenny neuspokojila. Nabyvši prostředků odjela na učení do Paříže ke Garciovi. Meyerbeer poznav ji, chtěl jí poslat do Berlína, však Lindova odmítla a raději po roce odjela do rodné vlasti, kde jí nadšeně přijali. R. 1844 jela do Drážďan, r. 1845 zpívala při rýnských slavnostech za času návštěvy královny anglické v Berlíně a později ve Frankfurtu, Kolíně a Vídni. Před londýnskou společností se objevila poprvé v květnu r. 1847. R. 1848 zpívala ve velkém oratoriu „Eliáš“ dávaném v Exeter Hallu. R. 1850 navštívila New York, jsouc engažována Barnumem. Smlouvu s tímto pánem ale předčasně porušila a provdala se za pianistu Otta Goldschmidta. Ač se sňatkem jevišti odcizila, přece s přestávkami vystoupila r. 1855, r. 1861, r. 1863 a r. 1864. Lindova byla ducha šlechtického a snad v každé zemi účinkovala pro rozmanité dobročinné účely.

Lawrence Barrett. (Ku str. 79.) Úsudek potomstva a historie arci nemožno předpovídati, avšak dle výroku znalců platí dnes Lawrence Barrett za tragéda první třídy — směle se může po bok postavit takovým hvězdám, jako je anglický herec Irving. Barrett netoliko získal slávy herecké svému jménu, on i znamenitě přispěl ku povznesení amerického herectví a k povzbuzení domácího spisovatelství. To nepopírá dnes nikdo. Podařil-li se nadanému tragédu založit divadlo vlastní v New Yorku (ač se dávno už snažil) bude moci tím účinněji působiti na povznesení a zušlechtnění amerického divadelního vkusu.

Madame Fursch Madiová. (Ku str. 81.) Slavná zpěvačka, madame Fursch Madiová narodila se v Bayonne, na francouzsko-španělských hranicích. Rodina její je původu alsaského. Otec sledav, že dceruška jeví značný talent ku zpěvu, bez odkladu ji poslal do pařížské konservatoře. V krátkém čase jednoho roku ocenili i učitelé hudební nadání dívčino a znamenitý její hlas. Padeloup, pařížský mistr koncertní, dověděl se o dívce, nabídl jí místo ve své světoznámé společnosti. Skvělého úspěchu dodělala se Fursch Madiová již tehdy v Evropě, avšak její skutečná sláva počala v Americe, hned po vystoupení v Nov. Orleansu r. 1874. Vráťivši se do Paříže přijala nabídku Velké Opery a zpívala ve „Faustu“ s úspěchem rozhodným. Pozdější její vystoupení v „Robertu Dáblu“, „Hugeno-tech“ a „Čarostřelci“ jen potvrdilo pravdu toho, co o ní kritikové řekli, když zpívala ve Faustu. Sláva Fursch Madiové je stejně velká na obou stranách okeánu.

P. S. Gilmore. (Ku str. 83.) Patrick Sarsfield Gilmore, nejznámější a snad i nejslavnější hudební kapelník v Americe, narodil se nedaleko Dublinu, v Irsku r. 1829. V patnáctém roce se připojil k vojenské kapele a již tehdy projevoval značné nadání hudební. Ba takové uznání mu projevíli, že ho jedna anglická kapela vzala sebou do Kanady. Po vypršením lhůty kontraktní odebral se mladík do Salem, Mass., kdež se stal kapelníkem. Však město Salem neposkytovalo ctižádostivému hudebníku dost široké pole. Odejel do Bostonu, Mass. Tam zřídil novou kapelu pod názvem „Gilmore's Band“ a takového úspěchu docílil, že se mohl v brzku odvážit na delší koncertní cestu po Americe. Roku 1861 provázel 24. pluk massachusettský do boje a r. 1863 se stal vůdcem všech kapel státu Louisiany. Po skončení války pořádal po městech amerických tak zvané „Monster Concerts“, koncerty to, při nichž účinkoval velký počet mužů. Asi r. 1878 podnikl velkou cestu koncertní po Evropě a způsobil svou kapelou pravé furore. Gilmore je též dobrým skladatelem hudebním a mnohé jeho písně a pochody těší se zasloužené oblibě. Nejznámější z jeho skladeb je „americká národní hymna.“

Marie François Sadi Carnot. (Ku str. 85.) Pan Marie François Sadi Carnot, jenž byl zvolen za presidenta francouzské republiky, jest synem Lazara Hippolyta Carnota, svého času známého politikáře a spisovatele, a vnukem velhlasného ministra války za první francouzské revoluce. Narodil se r. 1837. Původně byl

vzdělán na inženýra vstoupiv r. 1857 do polytechniky kdež v jistých odborech vynikl brzy nad všechny žáky. Když školu odbyl, stal se za krátko výp. tajemníkem vládní rady, jež měla správu nad cestami a mostmi. Později se stal inženýrem v Annecy, v horním Savojsku. Místo toto zaujímal až do pádu druhého císařství, když se činně účastnil politického života. V lednu 1870 byl dosazen za prefekta departamentu seineského a svěřena mu organisace národní obrany ve třech departmentech. V únoru 1871 jej poslali voliči z departamentu Cote d'ór do národního sboru, kdež hlasoval s republikánskou levicí, jejíž tajemníkem byl. Ve sboru tomto podporoval všechny zákony týkající se upevnění republiky. Na začátku roku 1876 byl zvolen do komory poslanecké z Beaume a zastával úřad jednoho z tajemníků téže komory. V komoře si získal Carnot pověst znalce ve věcech inženýrských. R. 1878 nabídnuto Carnotovi místo podtajemníka při odboru ministerstva veřejných prací. A když r. 1880 se Ferry stal předsedou ministerstva, svěřeno Carnotovi ministerstvo veřejných prací. Odstoupil však z kabinetu, když se r. 1881 Gambetta stal premierem. V dubnu r. 1885 jej Brisson povolal na staré místo; roku 1886 vyměnil svůj portefeuille za onen ministra financí. Hodnost tuto podržel až do odstoupení Freycineta v prosinci r. 1886. Choť Sadi Carnotova je vysoce vzdělaná dáma a svým čtyřem dcerám dala všemožné vzdělání.

Dom Pedro. (Ku str. 87.) Dom Pedro II. De Alcantara, císař brazilský, narodil se v Rio Janieru 2. pros. 1825 co syn Pedra I. z Braganzy a Bourbonu a Leopoldiny, velkovévodkyně rakouské — jsa přímým potomkem tří panujících rodin evropských, Braganzů, Bourbonů a Habsburgů. Dom Pedro byl prohlášen za panovníka po odstoupení otcově r. 1831, když mu nebylo ještě ani šest let. Vláda za jeho dětství byla spravována regentem. Když jej roku 1840 komora prohlásila za zletilého — a to nebylo mu ještě patnáct let — ujal se samostatně vlády. Roku 1843 pojal za manželku princeznu Terezií Kristinu Marii, sestru Františka I., někdejšího krále neapolského, kteréžto manželství bylo požehnáno čtyřmi dítkami. Dva hoši zemřeli v mládí dcerušky zůstaly na živu. Dom Pedro co se osoby týče je velmi zdvořilý a mluví francouzsky, německy, španělsky a italsky. V písemnictví nalezá oblibu a aby se průmysl zdvihl podporuje štědrě všechny nové podniky v směru tom. Pevně stanovisko, jež zaujal roku 1863 v nedorozumném propuknutí mezi jeho vládou a Velkou Británií a jež zakročením belgického krále skončilo ve prospěch Brazílie, dobylo mu v zemi značné přízně a obliby. R. 1865 vstoupil Dom Pedro do spolku s Uruguay a Argentinskou republikou proti Paraguayanům s Lopezem v čele. Válka začala r. 1866 a potrvavši při nejistém štěstí do r. 1870, skončila úmrtím Lopezovým. Roku 1871 podnikl Dom Pedro cestu po Evropě, navštívil i Londýn, Paříž, Florencii, Řím, Brussel a jiná velká města. Roku 1876 navštívil Spojené státy, pobyv nějaký čas v době výstavy ve Filadelfii. Nejhlavnější událostí za jeho vlády bylo vydání dekretu r. 1871, jímž se má postupně otrokářství v Brazílii zameziti.

Francouzská akademie věd jmenovala Dom Pedra r. 1875 dopisujícím členem pro odbor zeměpisný.

Manuel Gonzales. (Ku str. 89.) Gen. Manuel Gonzales, býv. president mexický, se narodil v Matamoras na texaských hranicích z čistě španělské krve. Na událostech mexických bral podílu takřka celé čtvrti století. Když se roku 1862 jednalo o založení císařství, přistoupil Gonzales k národní straně a sloužil zároveň s Diazem při vojsku. Súčastnil se obrany Puebla a když toto padlo, dostal se na nějaký čas do zajetí. Podařilo se mu však uprchnouti, načež znovu se připojil k armádě a v mnohých bitvách se vyznamenal. Při útoku v San Marcos ztratil pravou ruku. Za toto udatenství byl povýšen. Když se Juarez ve vládě upevnil, povýšen jest Gonzales na velitele dvorního, kteréžto postavení zaujímal i za následujícího presidenta Lerdem. R. 1878 se Gonzales dostal do kabinetu; avšak již roku následujícího odstoupil a dán do vězení, neboť jej mnozí obviňovali ze zrady. Jak bezpodstatné tvrzení toto bylo ukázal rok 1880, kdy Gonzales obhromnou většinou zvolen presidentem. Diaz, býv. president byl Gonzalesem povolán do kabinetu a svěřeno mu ministerstvo veřejných prací. Následkem povstálých sporů vystoupil Diaz z kabinetu a maje za sebou mnoho horlivých přátel dostal se r. 1884 znova do křesla presidentského. Nepřátelství mezi oběma vůdci konečně skončilo obžalováním Gonzalesových pokladničních úředníků. Koncem roku nastrojili přátelé Gonzalesovi, jenž byl zvolen za guvernéra Guanajuta, malého tostátu v Střed. Mexiku, povstání v Nuevo Leon, avšak národní úřadové jej v brzku potlačili a od toho času ztrácí Gonzales v armádě váhy. R. 1886 nabízel Diaz Gonzalesovi vyslanectví francouzské, aby se takto nebezpečného odpůrce zbyl, leč Gonzales úřad nepřijal.

Gen. Geo. Crook. (Ku str. 91.) Gen. Geo. Crook, „veliký krotitel Indianů,“ jak jej mnozí jmenují, narodil se r. 1828 nedaleko Daytonu, Ohio. Vychování dostal v kadetní škole ve West Point. Občanskou válku prodělal od samých začátků. Súčastnil se mnoha památných bitev. Po válce svěřeno Crookovi velitelství distriktu Idaha a Arizony, kde se mu podařilo překaziti a potlačiti více indianských vzbouření. Mnozí čtenáři novin se budou zajisté pamatovati na jméno udatného Crooka ve spojení s pozdvižením apačských Indianů.

W. B. Woods. (Ku str. 93.) Soudec Woods se narodil v Newarku, Ohio a dostav předběžného vzdělání byl poslán do Yale College, kteroužto školu odbyl s úspěchem r. 1845. Na to začal studovat práva a vrhnul se do politického života byl r. 1857 zvolen do zákonodárny státu Ohio. V občanské válce, kteréž se od začátku súčastnil, dostoupil hodnosti „Brevet major-generála.“ Po válce byl vyvolen za státního kancléře v Alabamě na dobu šestí roků. Avšak Woods podržel tento úřad jen dva roky, neboť přijal místo obvodního soudice Spojených států za pátý distrikt. Z tohoto místa se povznese k nejvyššímu soudnímu místu v zemi — soudcovství Spojených států.

Prof. Felix Adler. (Ku str. 95.) Otázka týkající se dětské práce tovární nemá důkladnějšího znalce a zkoumatele nad svobodomyšlného prof. Adlera. Jeho přednášky v tom směru se stávají pokaždé předmětem novinářských úvah v celé Americe. „Otázka dětské práce,“ praví prof. Adler, „je velmi důležitá a málo kdo poznává to nebezpečí, jež nám hrozí. Já se hlavně zabývám cvičbou v ručních pracích a mám již školu čítající půl čtvrti sta žáků. Ve škole té se učí dítky nejen čtení a psaní, jako ve školách jiných, ale i ručním pracím. Mým plánem je zařizovati zvláštní zkušební školky, kde by se dítky mezi dvanácti a čtrnácti roky staré učily mimo obyčejných školních předmětů i řemeslům. Tím by se arci odpomohlo zlu velmi rozšířenému: a to jest okrádání dítek o školní vzdělání a posílání jich do továren a na řemesla již v útlém věku.“ Dle náhledu profesora mělo by se této palčivé pro člověčenstvo otázky chopit zákonodárstvo a učiniti potřebné kroky v čas. Adler se narodil v Alzey, v Německu roku 1851. Studoval v Berlíně a Heidelbergu a dokončil studie v Columbia College v New Yorku. Roku 1874 dostal stolicí hebrejštiny na universitě cornellové a dva roky na to založil spolek známý co „Society of Ethical Culture“ se střediskem v New Yorku.

Carevna ruská. (Ku str. 99.) Carevna ruská Marie Feodorovna (dříve Marie Žofie Bedříška Dagmar) jest dcerou Kristiana IX a královny Luisy dánské. Za Alexandra III., cara ruského a vládce všech Rusův se provdala r. 1866. Otec její dobře věděl, jaké postavení ve světě decti zajišťuje tímto sňatkem. Tři dítky pošly z tohoto manželství — samí synové. Velkovévoda Mikuláš Alexandrovič (jenž se narodil 18. května 1868, je korunným princem. Zdraví tohoto hochy není příliš pevné i jsou obavy, že ani na trůn carský nedosedne. Císařovna je úplně šťastna s Alexandrem a jediný mrak, jenž časem kalí jejich domácnost, jsou hrůzy nihilistů. Bojíť se císařovna o život svého chotě a nejednou řekla, že jeho smrt by byla i její smrtí

Gen. Clinton B. Fisk. (Ku str. 101.) Prohibiční strana (temperenční) našla v gen. Fiskovi tak dokonalého vůdce jako obratného politikáře. Fisk, jenž dostal nedávno nominaci prohibiční strany za presidenta, těší se tou blahou nadějí, že dělnictvo Spoj. Států potlačí jednou vesměs k prohibici. Až těch \$500,000,000, jež američtí dělníci ročně utopí v salonech, bude obráceno na výchování dítek, pohodlí rodin a zbytek uložen ve spořitelnách, bude se moci říci, že „pokrok vyrostl z chudoby.“ Fisk pevně věří, že ten čas v Americe přijde, kdy prohibicionisté budou vůdčí stranou v americké politice. Co se osoby samé dotýče, je Fisk mužem vysoce vzdělaným a dobrým řečníkem. Od svého mládí byl podpůrcem prohibice, navštěvuje různé státní konvence a konaje přednášky o střídmosti v pití. Nyní sídlí v Seabright, New Jersey.

Mlle. Nordica. (Ku str. 105.) Slečna Nordica nadějný „americký slavík“ zaujímá první místo mezi zpěvačkami světovými. Její pravé jméno jest Lilian Norton Gewer; narodila se v Americe a dědečkem její na mateřské straně byl proslu-

vený methodistický kazatel „Camp Meeting“ John Allen. Slečna nejprve studovala v Bostonu u O'Neila a poprvé vystoupila v londýnském křišťálovém paláci, kdež účinkovala s Gilmoreovou hudební kapelou. Toužíc po zdokonalení umělecké svěřila se mouře signoru Sangiovanimu v Milaně. Namáhání její přineslo brzy zdárné ovoce. R. 1882 zpívala Nordica po dvě sezóny v Rusku a r. 1882 vystoupila poprvé v pařížské Velké Opeře v úloze Marguerity ve „Faustu.“ Plukovník Mapleson poznav nadání Nordicy, engažoval ji a u společnosti jeho setrvala naše umělkyně po mnoho roků, vystupujíc střídavě v Americe a Evropě.

Gen. Barow Kaulbars. (Ku str. 109.) Kaulbars je potomkem šlechtické rodiny z Estonska, jedné to z četných ruských provincií. Kaulbars má asi 45 let a vezdy byl považován za jednoho z nejschopnějších ruských důstojníků. Zabývá se po mnoho roků studii politiky východní, zaujímá v té příčině mezi diplomaty ruskými vysoké místo. Rusko dalo Kaulbarsovi moc jednati, když toho rozhárané poměry bulharské vyžadovaly a hnedle celý východ ruky generálový pocítil. Z toho se se ovšem strhl pokřik v novinách jmenovitě bulharských, které jej prohlásily za „rebela, který chce způsobit převrat v obecném lidu i armádě.“ Ruští diplomaté jsou známi po celém světě svou obezřetností, trpělivostí a rozvahou a gen. Kaulbars věru není mezi nimi žádnou výminkou.

N. Droz. (Ku str. 111.) N. Droz, bývalý místo-president švýcarské republiky, byl presidentem od 1. ledna 1887 až do 31. prosince 1887. Když president Droz zasedl na stolec presidentský dobyl si svou inaugurační řeč rázem oblibnosti. Droz se stal známým v mezinárodním sjezdu r. 1886 svolancem za příčinou chránění literárního majetku.

Oskar II. (Ku strán. 115.) Oskar II. král švédský a norský se narodil roku 1829. Než nastoupil na trůn měl hodnost pobočného generála v armádě. Oskar jest třetím synem krále Oskara I. a královny Josefy, dcery prince Eugena Leuchtenburského a oženil se 6. června r. 1857 s princeznou Žofií, dcerou zemřelého vévody Viléma Nassavského. R. 1872 nastoupil na trůn po svém bratru Karlu XV. — Korunovace se odbyla r. 1873 v katedrále drontheimské v Norvézku. R. 1878 jej jmenovala francouzská akademie věd dopisujícím údem v uznání za jeho poetický překlad Goethova „Fausta“ do švédštiny. Král je též spisovatelem „Mémoires Karla XII.“ a „Básní a listků z mého zápisníku.“ — Z manželství výše zmíněného pošli čtyři synové, Gustav, Oskar, Karel a Eugen. Nejstarší syn, následník trůnu a velmi vzdělaný mladík si vzal princeznu Viktorii badenskou, vnučku císaře německého. Princ Karel je velmi u lidu oblíbený za příčinou jeho demokratického smýšlení. Když r. 1886 král podal marnou žádost k švédskému parlamentu ve příčině podpory pro prince Oskara, vévodu z Götlandu, užil k tomu následujících slov: „Jako král a otec pohlížím s obavou na budoucnost svých mladších dětí! Dal jsem jim vzdělání takové jak mi jen možné bylo. Je to však zásluhou matky, že se z nich stali tak spouštěm a hodní mladíci a že požívají úcty celého národa.“

G. Verdi. (Ku str. 118.) Hudební skladatel Giuseppe Verdi jest synem hospodského a narodil se v Rancola, vedovství parmském r. 1814. První hudební vzdělání dostal od jistého hudebníka z Milana, v kterémžto městě Verdi žil mezi lety 1833 a 1836. Po té studoval pilně pod Lavignonem. R. 1839 vydal svou hudební prvotinu. Nejslavnější skladby Verdiho, kteréž položily základy k jeho slávě jsou „Lombardi“, „Nabuchodonozor“, „Ernani“, „Rigoletto“, „Trovatore“, „La Traviata“ atd. Opery „Trovatore“ a „La Traviata“ se dočelaly úspěchu nejen v Itálii, ale i v Německu, Francii a Anglii. Novější opery signora Verdiho jsou „Giovanno D'Arco“ r. 1868, „La Forza del Destino“ r. 1869, „Aida“ provozovaná v divadle Scala v Miláně r. 1874. R. 1861 zvolen byl Verdi členem italského parlamentu a r. 1871 se odebral do Florencie, aby zavedl novou správu do „italského hudebního ústavu.“ Úřad poslednějším byl naň vložen italským ministerstvem vyučování. I jiná významná hrnula se do klínu slavného skladatele. R. 1859 byl Verdi jmenován dopisujícím členem Academie des Beaux Arts; r. 1862 dostal velký kříž ruského řádu sv. Stanislava; r. 1872 uděleno mu důstojenství řádu koruny italské; též rok jej místo-král egyptský vyznamenal řádem Osmani; král Viktor Emanuel povýšil Verdiho patentem z r. 1874 na italského senatora. Roku 1875 byl jmenován velitelem čestné legie a italský vyslanec v Paříži dostal rozkaz, aby mu doručil důstojenství téhož řádu s pochlebným připsaním vévody Decazes. Mimo těchto dostal i jiné řády, mezi nimiž byl jeden rakouský. Nejzamilovanější prací Verdiho je hospodaření a praví se o něm, že chovu dobytka a polnímu hospodářství vůbec rozumí tak jako skladatelství. Aspoň všichni rolníci, kteří jsou mu v okolí jeho villy v Sant Agata sousedy, pohlížejí k němu jako k rádcí a znalci. Denně možno vynikajícího skladatele viděti v polích dávajícího rolníkům rady a nezřídka i lopatou pracujícího.

Henry W. Williams. (Ku str. 119.) Mezi nejpřednější soudce naší doby patří zajisté Henry W. Williams z Wellsboro, Tioga County, Pa. Soudce Williams narodil se v Hartfordu, Susquehanna County, Pa. roku 1830. Studoval v Amberst College a právům se učil v Montrose. R. 1852 odebral se do Wellsboro a tam byl též připuštěn k praxi. Svou výmluvností a pilností upoutal mladý právník brzy na sebe pozornost. V březnu r. 1865 byl zvolen za výpomocného soudce několika okresů a na podzim téhož roku za soudce na dobu deseti roků. R. 1871 povýšen jest na předsedu soudního téhož distriktu a r. 1881 zvolen znovu. R. 1874 nalezal se soudce Williams mezi sedmi občany, kterým byla svěřena oprava nové ústavy a r. 1877 zastupoval co delegát presbyterianskou církev Spojených Států na velickém sjezdu presbyteriánů v Edinburghu ve Škotsku.

Vilém Bedřich Herbenstein. (Ku str. 121.) Plukovník Vilém Bedřich Herbenstein, jenž byl zvolen za presidenta republiky švýcarské, narodil se r. 1825 v Kyburgu v kantonu curyšském. Dostav prvního vzdělání ve školách kantonu curyšského vstoupil do akademie v Tharandu. Brzy po skončení studií vstoupil do služby státní co lesník a po několikaleté službě povýšen

byl na dozorce lesnického. Mezi lety 1870 a 1879 zvolilo jej občanstvo kantonu curyšského za správního člena téhož kantonu. Z tohoto úřadu povýšil na poslance národního až se dostal do státní rady. Svěřeny mu vojenské záležitosti. Roku 1886 byl jmenován místopředsedem a v prosinci roku 1887 prezidentem švýcarské republiky. President Herbenstein pojí v sobě opravdovu jednoduchost švýcarského občana s roztomilou přímostí. V armádě má hodnost plukovníka dělostřelectva, jež mu byla udělena roku 1872.

David Cartter. (Ku str. 123.) David Cartter, důvěrný přítel Lincolnův a všech státníkův z doby občanské války, narodil se v New Yorku a z právnictví, k němuž určen byl vrhl se do víru politiky. Mezi lety 1849—1853 sloužil co zástupce státu Ohio v kongresu. R. 1861 jej Lincoln poslal co vyslance do Bolívie a později se stal soudcem v distriktu Columbi, v kterémžto postavení takřka do své smrti setrval. Soudce Cartter proslul svou spravedlností a soudcovskou nedotknutelností.

Edward F. Bingham. (Ku str. 127.) President Cleveland dosadil Edwarda F. Binghamu z Ohio na místo zemřelého Carttera za vrchního soudce distriktu Columbie. Bingham se narodil ve West Concord, Vt., r. 1828. Vzdělání se mu dostalo dobrého. Bingham byl svého času též předsedou státního demokratického výboru. R. 1873 jej demokraté nominovali za soudce pátého soudního distriktu a byl zvolen skoro jednomyslně. R. 1878 byl znovu zvolen. „Běžel“ též za soudce vrchního soudu státního r. 1881, avšak s druhým kandidátem utrpěl porážku.

Dabney H. Maury. (Ku str. 129.) President Cleveland nabídl Dabney H. Maurymu úřad vyslance Spoj. Států do Columbie a pán ten přijal. Je věru za těžko presidentu naléztí pro takovéto menší úřady schopné muže, neboť skutečných diplomatů je věru po řídku a prostřední politikáři buď se nehodí, nebo ani o úřad, kterýž předsídlený do ciziny vyžaduje, nestojí. Maury byl vždycky horlivým demokratem a Cleveland mu tento úřad dal zvláště za jeho nezištnou práci v poslední kampani.

Dr. Junker. (Ku str. 135.) Dr. Junker má hlavní zásluhu o to, že byla do Afriky vypravěna nová expedice na vyhledání Emin Beye, který vedl místokrálovo vojsko v bojích s El Mahdim. Emin Beye provázeli dva vynálezci, jeden Ital jmenem Casati a Rus Junker. Poslednějšmu se podařilo vyváznouti. A jakmile mezi vzdělaný lid přišel, poslal ihned na pravé místo listy od Emin Beye, kterýž byl už za mrtvého považován. Se všech stran hrnuly se příspěvky a vypravěna nová expedice do Afriky za vůdcovství Stanleje, jenž dle pramenů došlých hodlá si pojistit přátelství Tippu Tiba, arabského kupce otroků v Střední Africe. Dr. Junker dal Stanleyovi mnohá důležitá pokynutí a jest-li Emin Bey opravdu nalezen bude, připadne jemu hlavní zásluha o to. Dr. Junker se narodil roku 1840 v Moskvě z rodičů rusko-německých. Svě vzdělání nabyl v Petrohradě, Göttingách, Berlíně a Praze. Cestovatelem africkým se stal asi před deseti roky, když objevil částě Tunisu a bořeje-

šího Egypta. Před šesti roky se odvážil do středu Afriky a sice na vlastní útraty. Chtěl blíže prozkoumati krajiny mezi řekami Bahr el Ghazel a Wella Makua, o nichž první zpráva se dostala světu od jeho přítele Schweinfurtha. Sbírky, jež Junker v těchto končinách učinil, budou vejmi zajímavé a mnohé světo vrnou na tak zvanou „temnou pevninu.“

Etelka Gersterová. (Ku str. 139.) Madame Etelka Gersterová se narodila v Kašově, Uhrách, 16. června r. 1857. V mládí jevila již hudební nadání. Na radu ředitele vídeňské konservatoře, kterýž děvče jednou při katolickém procesí v Kašově zpívatí slyšel, dána jest Etelka do učení k světoznámé madame Marchesi, u níž setrvala celé tři roky od 1873 do 1876. Pověst o jejím znamenitém hlase se brzy Evropou roznesla a z některých měst německých jí přišly nabídky. Etelka nabídky odmítla, neboť si předsévzala začítí kariéru v tak zvané italské škole. R. 1876 v lednu vystoupila poprvé v Benátkách co Gilda ve Verdiho opeře „Rigoletto“. Úspěch její byl znamenitý. Brzy následovaly úlohy Ofelie, Lucie, Aminy v „La Sonnambula“ a „Marguerite“, kteroužto poslední zpívala v jazyku francouzském. Dále triumfovala v Berlíně, kde dosud žádná zpěvačka nespůsobila takovou bouři jako ona. Etelka navštívila mezi jinými městy Pešt, zpívajíc tam v „La Sonnambula“; odtud odjel uherský slavík — jak ji pokřtili — do Petrohradu a Moskvy a přijetí bylo tak vréle jako v Berlíně. Na žádost císařovu byla jmenována komorní zpěvačkou. Z Petrohradu odjela do měst západních, až jí triumfy její zanesly do Ameriky. Před nějakým časem hlas Etelce následkem krčného neduhu začal selhávat i musela zpěvu zanechat. Možno, že se opět pozdraví, ale nebude to již onen hlas „uherského slavíka“, jenž po leta klokotal na prvních jevištích evropských.

Haru-ko, císařovna japonská. (Ku str. 141.) Haru-ko, císařovna japonská se narodila r. 1850 a je dcerou prince Itchidge. Za mikada japonského, Mutsi-Hito se provdala r. 1868 a jako jeho jest i snahou císařovny, by Japonsko zaujalo též čestné místo mezi vzdělanými národy. Císařovna je vysoce vzdělaná žena a sama založila ženské učiliště v Tokiu. Oblíbená je tím, že se často objevuje mezi lidem, který jí ve všech končinách vlasti zná. Jeť císařovna neúnávnou cestovatelkou a kamkoli přijede zavádí lidu potřebné novoty.

Prince Komatsu. (Ku str. 157.) Princ Komatsu strýc nynějšého mikada japonského, zastavil se ve Spoj. Státech na své cestě kolem světa. Cestuje s manželkou, o níž na jiném místě zmínka učiněna. Princ Komatsu je synem Fushimi Kuni-ye, kterýžto je synem císaře Ninko a dědem nynějšého císaře Mutsu Hito. V mládí byl Komatsu knězem, jsa znám pod jménem Ninnaji. Musel se však kněžství vzdát na žádost císařovu a byl povolán do státní rady. Princ je asi 40 roků star, prostřední velikosti a na první pohled by jej mnohý považoval za Itala. On není nápadníkem trůnu, jak se mnozí domnívají, jelikož mikado má jediného devítiletého syna. Nicméně je Komatsu mikadovi nejbližší, jsa velitelem císařské stráže, čítajíc asi deset tisíc

vybraného mužstva. Procestoval již mnoho zemí i ve Spojených Státech jednou byl. Vychován byl v Evropě i není divu, že si osvojil tamní způsoby a obyčeje, jichž se v rodné vlasti přidržuje. Angličtiny je dobře mocen, ač ji mluví se silným přízvukem. Chování jeho je příjemné a prosté vši přepjatosti.

Královna Kapiolani. (Ku str. 159.) Královna Kapiolani, choť krále Kalakauy I. ze Sandwičských ostrovů, zastavila se na cestě do Británie loňského roku i v Americe a velmi prý se jí tu líbilo. Cestou navštívila i presidenta Clevelanda a pí. Clevelandovou ve Washingtonu. Královna Kapiolani se narodila r. 1834 a za Kalakauu se provdala r. 1860. Co se osoby týče je mohutného a tlustého těla, má černý hladký vlas a obyčejnou, spíše drsnou tvář. Je takto ctižádostiva, angličtinu zná jakž takž, ač hrubě nedbá, aby při hovoru užívala pěkných slov. Královna dosud nikde necestovala a proto si při loňské návštěvě umínila prohlédnout všechna světová

města. Kdekoliv Amerikou cestovala, všude jí věnovali velkou pozornost.

Princezna Komatsu. (Ku str. 165.) Vzdělanější Japonci, kteří se tou dobou zdržují v Americe měli velikou radost z návštěvy královských zástupců prince a princezny Komatsu. Mezi vzdělanými národy, jako ku př. Američany panují velmi mylné názory o Japoncích a Číňanech. Princezna Komatsu nebyla dosud v žádné cizí zemi a proto jí všechno co vidí a slyší nsmírně zajímá. Je dosud v nejlepších letech — čtyřtyřicet — ač slabý, ztepilý vzrůst, jak to u většiny východních žen nalezáme, činí ji mnohem mladší. Dítěk nemá žádných. Angličtinu mluví obstojně, ač se silným japonským přízvukem a nosí se arci dle nejnovější evropské mody. Princeznu provází dcera velko-komorníka dvoru prince Komatsu. Manželé se nalezájí na cestě kolem světa a zajisté si z Ameriky odnesou mnoho příjemných upomínek, neboť přijetí jejich bylo všude přátelské a nelíbené.

PRO DOMÁCNOST A HOSPODÁŘSTVÍ.

Aby se červi do sýra nedali. Horkou vodou spaří se na prášek roztlučený pepř a pak se tou vodou sýr omyje. Po dvojnásobném omytí všichni červi, kteří by suad již v sýru byli, zahynou a jiní červi se do něho nedají. Prostředku toho, který chuti a dobrotě sýra neuškodí, nechť se používá hned při výrobě sýra, který se tím způsobem před červy úplně ochrání.

Aby naložené okurky neplesnivěly, vložíme do nádoby, v níž se nalezájí, pytlíček s černou hořčicí na jeden soudek, nebo velkou kamenou láhev a přesvědčíme se na jisto, že okurky ani nezměknou, aniž budou plesnivěti.

Aby se jablka nescvrkla a čerstvá zůstala, buďtež uložena buď do sudů neb do beden ve vrstvách tak, aby se jedno drahého nedotýkalo, a jednotlivé vrstvy buďtež prosypány suchým pískem. Naplněné bedny uloží se v suchém místě, kde nemrzne.

Aby se štěnice a jejich vajíčka, jakož i jiný škodlivý a obtížný hmyz vypudil odporučuje Hirzel roztok kyseliny siřičité ve vodě, který se na místa, neb do puk-

lin a štěrbin, v kterých se hmyz zdržuje, nakape; to se musí arci státi po nějakou dobu častěji. U polirovaného a lakovaného nábytku nelze toho prostředku použiti. Kdo se neštítí zápachu, nechť použije petroleje, který jest nelevnějším a nejlepším prostředkem. S prospěchem též účinkuje kořalka, v které je rozpuštěno něco aloe, neb silná mýdlová voda s přísadou sody.

Bolesti, štípnutím komárů způsobené, zmizí, natřeme-li poraněné místo salmiakem, jež cestovatelé v bažinách bez obtíží s sebou v lálvičce nosit mohou. Raněné místo přestane svrběti a neudělá se na něm žádný nádor.

Čištění starších pilníků. Pilník vyčistíme dobře nejprve v teplé vodě nasycené sodou či louhem, na to uloží se do čisté vody, do níž přidáváme kyselinu sírovou tak dlouho, až objeví se blízko pilníku vzduchové bublinky. Necháme jej delší čas v tomto roztoku ležeti, pak opláchneme v čisté vodě, načež se ku další potřebě použiti může.

Červený inkoust k znamenání prádla. Bílek slepičího vejce rozředí se se stej-

nečáste vody a míchá se skleněnou hůlkou tak dlouho, až se zpění. Pak se čistým jemným plátnem procedí, přidá se něco jemně utřené rumělky (cinobru), smíchá se poznovu důkladně až je z toho přihoustlá tekutina, která se vleje do čisté láhvičky. Inkoustem takovým můžeme pomoci brkového péra libovolná písmena nebo známky na prádlo napsati. Když tyto na prádle uschnou, přejede se rub téhož žhavou žehličkou, čímž se úlek srazí a trvalým se stává. Inkoust dobře uzavřený potrvá dlouho. Znamky takové ani mýdlem ani jinými alkalickými žiravinami z prádla nezmizí.

Co má obsahovati domácí rodinná lékárníčka.—*Amoniak* (salmiak), který nutno v dobře uzavřené láhvičce chovati. Užívá se ho zvláště při uštknutí zmije, včel, komárů a j. v., k čichání při mdlobě, psotníku, křečích; vnitřně pak užívá se ho při různých otravách jako protijedu, v kterémž případě jest ovšem nutno lékařského nařízení, než právě v tomto případě, kdy jedná se o pomoc rychlou, dobře jest prostředek tento míti po ruce. — *Ocet vinný* k čichání při mdlobách, k omývání, k přimíšení do vody za účelem zastavení krvácení z nosu atd. Je-li ocet skutečně vinný, možno také několik kapek přidati do vody, která se podává nemocným, hlavně horečkou trpícím. — *Magnésie pálená*, již se užívá k zubojetnění kyseliny žaludečné, která časté obtíže při trávení působí. K témuž účelu slouží také *dvojuhličitan sodnatý* osvědčený to prostředek hlavně při pálení žáhy. Malé množství této soli dává se do mléka, aby se nesrazilo. Vaříme-li luštěniny, přidejme malounko dvojuhličitanu sodnatého a luštěniny stanou se měkčími. Sól tato tvoří ve spojení s kyselinou vinnou známé šumící prášky. — *Kamenec*, čistěný, na prášek rozmělněný, ve vodě rozpouštěný slouží velmi dobře za kloktadlo při zánětu v krku a

při obtížích při polykání tím povstalých. — *Dowerské prášky* krotí kašel, dětem dávají se polovičky a menším pak čtvrtky prášků, jež v lékárnách do zásoby koupiti lze. — *Lněné seménko*, jehož užívá se k uvaření kaše na obklady při bolestivých hnisajících zánětech. — *Hořčičná náplast*, proti bolestem hlavy a zubů, křečím žaludečným, závratím a mdlobám. — *Hofmanske kapky* deset až třicet na cukr při mdlobách a křečích. — *Cínková mastička*, již se užívá na čerstvé hnisající rány. — *Kyselina citronová* přimíšená do vody slazené dává velmi lahodný a občerstvující nápoj. — *Smíšenina chloroformu, etheru octového a lihu* a sice stejné díly, jest dobrým prostředkem k ukročení bolesti, v kterémž případě natírá se tekutina štětcem aneb nějakým klůčkem na kůži. Také při bolestech zubů lze na bavlnku ji nakapati a do kotlavého zubu vložiti. Při křečích i mdlobách jest dobře k ní čichati. — *Nudmanganan draselnatý*, co mocný kaz hniloby hodí se zvláště k místnímu užívání na hnilou částky, k vymývání ran. K povšechnému působení na vzduch nakažených světnic, slouží vypařování kloučů, namočených v sehnaném roztoku té o soli. Má-li nezdravá voda k pití atd. býti rychle očištěna, nakapejme roztoku určité sehnanosti v sklenici s vodou tou, až začne se jeviti barva fialová. Vodu nechme chvíli ustáti se, pak jí procedíme přidavše do ní dříve několik kapek lihu. Také několik kapek v obyčejné vodě dává nám dobré kloktadlo a vodu na vymývání úst. — *Karbolová voda* (2—5 gramů kyseliny karbolové na 100 gr. vody) k vymývání ran. — *Anglická náplast* k zalepení rány, jež vznikla řiznutím, seknutím atd. — *Karbolová vata* slouží k obvazům místo dříve užívané cupaniny. — *Diachylon*, který rozestřen na klůček plátěný přikládá se na hnisající rány. — Vedle těchto prostředků chovejme pak v lékárníčce

své některé thé jako: *proskurník lékařský* (ajbiš), *květ lípový* pro pocení, *Královo thé* proti kašli a bolestem na prsou, *zeměžluč* a *heřmáněk* proti obtížím žaludečník.

Co lze připravit z b růvek a brusinek.—1. *Nakládání borůvek a brusinek.* Zralé borůvky se operou a osuší a střídavě nasypou do nádob s oloupanými, na čtvrtky nakrájenými, navinulými jablky, polijí studenou vodou, vše se dobře uzavře, přiloží kamenem a postaví na chladné místo. Takto uschované borůvky vydrží celou zimu.

2. *Sušení.* Zralé borůvky neb brusinky se přeberou, vyperou a na síť osuší, pak se nasypou do hrnce, přikryjí, poklička zamaže se těstem a po chlebě postaví do pece. Následujícího dne se poklička sejme, hrnec zaváže papírem a b růvky uschovají se ve sklepe; hodí se velmi dobře ku zvěřině.

3. *Zavaření.* K zavaření určené borůvky se rozdělí na dva díly. Jeden díl se dá do hrnce a postaví do vařící vody, v níž se tak dlouho nechají, až se úplně rozvaří; procezená šťáva se vaří tak dlouho cukrem, až úplně zhoustne, načež se naleje na čerstvé borůvky, s nimiž se úplně promíchá. Hrnec se dá na chvíli do pece po chlebě a po vychladnutí se zaváže.

4. *Brusinkový kompot.* Přebrané brusinky se operou a s rozvařeným cukrem svaří. Pěna se sebere, brusinky vkusně na mísu dají a cukrem jemně utlučeným posypou.

5. *Borůvková polévka.* 2 litry přebraných, opraných borůvek se vaří v litru vody se 175 gr. cukru, kouskem netlučené skořice, citronovou kůrou a 4 rozlámanými suchary, protlačí sítím, přidají dva v červeném víně rozmíchané žoutky, osolí se a nalije na rozlámaný suchar.

6. *Omáčka.* Litř borůvek anebo brusinek se přebere, opere, měchačkou roztláčí, načež se s cukrem, netlučenou

skořicí a citronovou kůrou za stálého míchání rozvaří, protlačí sítím a chvíli se lžící mouky ve víně rozmíchané opět povaří.

7. *Koláč.* Z připraveného těsta se udělá koláč, který se nechá na pomaštěném plechu zkynouti, kraj se ohne, koláč pomastí, posype strouhanou houskou a opranými borůvkami nebo brusinkami, které se hodně tlustě posypou cukrem, rozdrobeným máslem a strouhanou houskou, načež se koláč upeče.

8. *Brusinkový svítek.* V půl litru mléka se rozmíchá 6 vajec, trochu soli a tolik mouky, aby povstalo přihoustlé těsto, polovice vlije se na pomaštěnou horkou pánev a peče se, mezitím se propíchne několikrát vidličkou. Jakmile těsto tuhnouti počne, nasype se naň půl litru opraných borůvek a brusinek, které byly smíchány s cukrem a skořicí, přikryje se druhou polovicí těsta a svítek po obou stranách upeče. Než se nese na stůl, posype se cukrem a skořicí.

9. *Borůvkový ježek.* Ze 2 litrů borůvek, 122 gramů cukru, kůry citronové z polovice citronu a utlučené skořice se uvaří hustá kaše, která se dá na místě vychladnouti; zatím se zpění 122 gramů másla s 8 žloutky a 122 gramů cukru, borůvková šťáva po lžici se přidává; když bylo přimícháno 70 gramů mandlí a tuhý sníh z bílku, vsype se smíšenina do pomaštěné, roztlučným sucharem posypané formy a ježek se vaří hodinu ve vodě.

10. *Kompot.* Borůvky se dusí cukrem, citronovou kůrou a netlučenou skořicí. Skořice i kůra se vyberou, borůvky na mísu narovnají a nechají se vychladnouti. Na litř borůvek se běže obyčejně čtvrt kilogramu cukru.

11. *Chladina.* Borůvky se navlaží vodou, se 122 gramy cukru, citronovou kůrou a netlučenou skořicí se dusí, protlačí sítím a smíchají se s dostatečným množstvím bílého vína. Smíšenina se

postaví k ledu a nalije na rozdrobený suchar.

12. *Zmrzlina.* Borůvky se postaví v polévaném hrnci přikryty do vlažné trouby, aby změkly. Štáva se vytlačí, smíchá se svařeným cukrem a dá do chladnice

13. *Borůvková štáva.* Zralé, přebrané borůvky se nvaří a procedí. Do $\frac{1}{2}$ litru štávy se dá $\frac{1}{2}$ kilogramu cukru; štáva se zvolna povaří, pěna se sesbírá a když vychladne, nalije do láhví a uzavře.

14. *Brusinková štáva.* Uplně vyprané brusinky rozstouchají se a dají vykvasiti. Po čtyřech dnech se vylišují, štáva procedí, v silné láhve nalije a pevně zadělá. Kolem láhví dá se seno. Ve vařící vodě do varu štáva v nich uložená několikrát se přivede — a vychladlá do zdravé místnosti se ukládá. Štávu tuto hojně ocukrovanou možno i k děláni zmrzliny užiti.

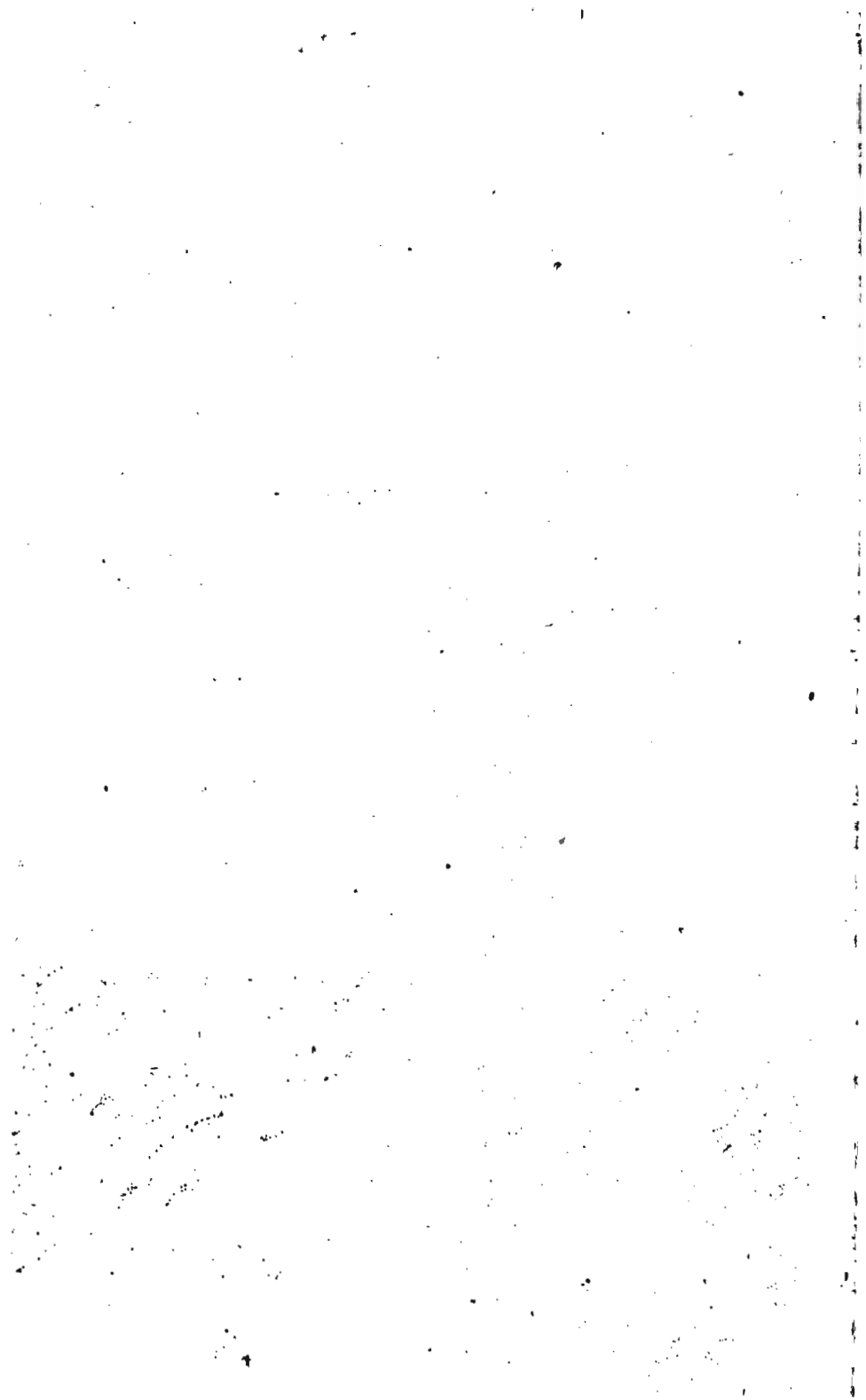
15. *Likér.* Zralé borůvky nebo brusinky se dají do sklenice a polijí samotnou kořalkou. Sklenice se uzavře a postaví na slunce tak dlouho, až brusinky červené barvy pozbudou; pak se procedí. Na jeden litr štávy dá se půl kilogramu cukru, načež do láhví se nalije.

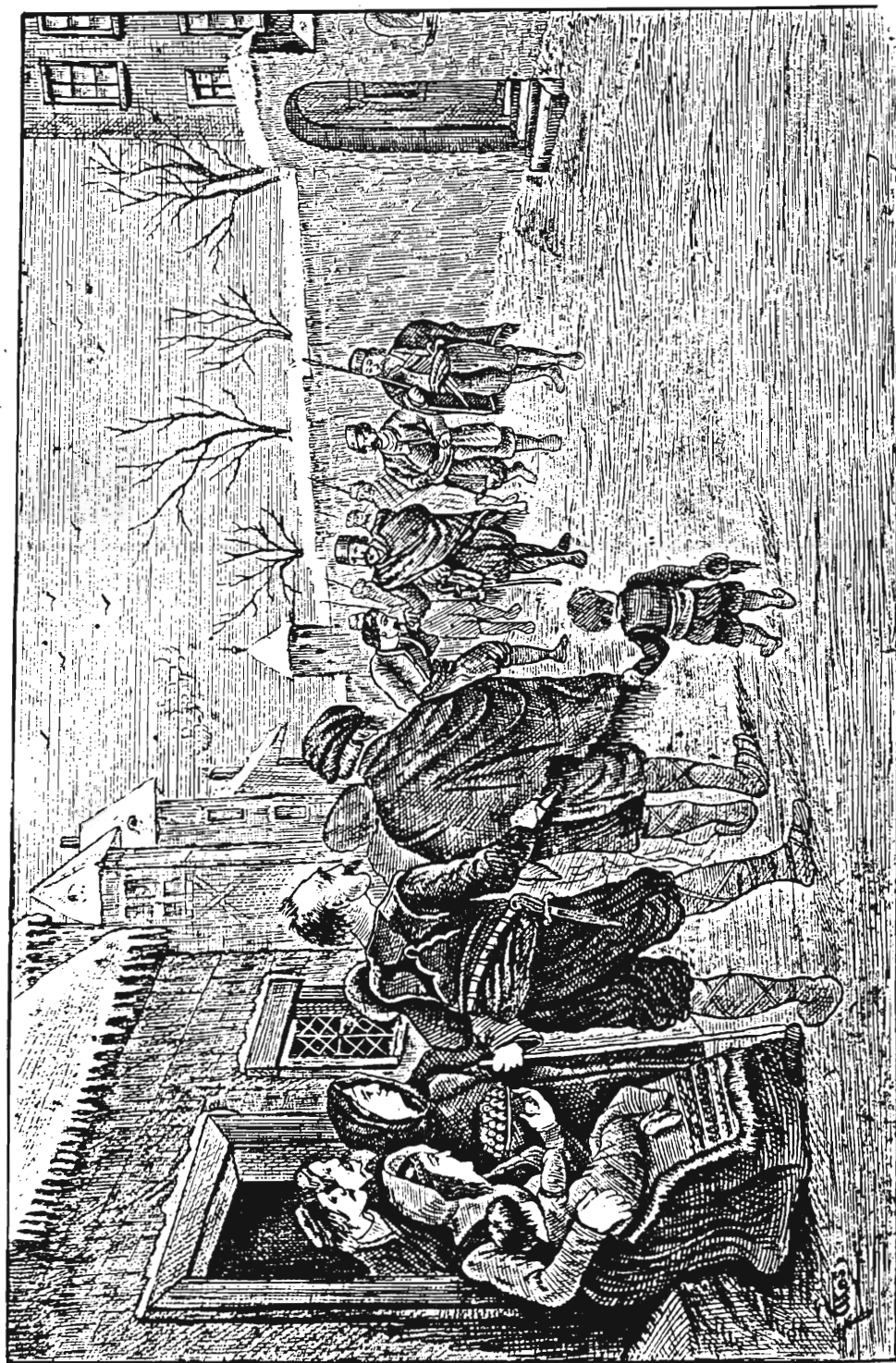
16. *Víno.* Osm litrů borůvek nebo brusinek se vaří ve třech litrech vody. Štáva se nechá půl hodiny ustáti a opatrně se slije. Štáva se svaří se 385 gr. cukru a 4 gr. utlučeného hřebíčku. Po vychladnutí se jím naplní láhve, které se pak uloží do sklepa.

Domácí prostředek proti bolení hlavy. Rabow doporučuje v časopise kuchyňskou sůl jako prostředek proti bolení hlavy. Náhodou totiž spozoroval, že malou dávkou kuchyňské soli může býti migréna odstraněna. Poradil jistému muži, trpícímu boléním hlavy, aby nosil stále u sebe kuchyňskou sůl a aby při prvních známkách choroby vzal libovolnou dávku. Prostředek ten pomohl prý vždy. Jsouc okouzlena tímto výsledkem, také teta nemocného, která po kolik roků byla trápena mi-

grénou, chopila se tohoto prostředku; vzala kávovou lžičku kuchyňské soli a zapila ji vodou. Tímto způsobem vždy předešla migréně a jestliže již se dostavila, po půl hodině zmizela. Rabow použil tohoto prostředku šestkrát a vždy se zdarem. Tam, kde migréna doprovázena jest obtížemi žaludku, vždy prý účinkovala kuchyňská sůl se zázračnou rychlostí. Kdyby i prostředek tento někdy selhal, možno jej přece odpořnčit pro jeho úplnou neškodnost.

Jak se poznává difterie a jak se proti ní bojuje. O průběhu této hrozné nemoci, jež právě v nynější době dítka zachvacuje, uveřejňuje osvědčený lékař následující vyličení, jež mnohým může býti poučením. Dítka difterii stížené dostane pojednou horečku, dáví, nařká na bolení hlavy a toliko, je-li již dospělejší, stěžuje si na bolest v krku. Čelo dítka jest nápadně horké. Prudká horečka přestává brzo, obyčejně k ránu a rodiče domnívají se, že dítka mělo jen horečku z nastuzení či z rýmy a opomenou dítka prohlédnouti krk. To jest však těžká chyba. Rodiče by měli po takovém záchvatu horečky dítka svým vždy prohlížeti krk. Nejlépe to lze učiniti, stlačí-li se drždlem lžice jazyk tak dolů, že jest viděti dolejší části krku. Má-li dítka difterii, jest viděti po horečce na mandlích a kolem čípku bílé nepravidelné skvrny. Zavolá-li se ihned lékař, jest pomoc snadná a možná. Nepohlédne-li se krk, mají rodiče za to, že jest dítka již zdrávo, poněvadž dítka po horečce jest klidnější a počíná zase jísti a si hráti. Ale zatím nemoc pokračuje. Skvrny bílé se zvětšují, vstupují do průdušnic a ve dvou, třech až nejdéle osmi dnech vypukne difterie v celé hrůze své. Na to ovšem pošle se pro lékaře. Ale obyčejně bývá pozdě a dítka zřídka se zachrání těžkou a nebezpečnou operací. Rodičové dbejte tudíž o to, abyste prohlíželi dítka svým krk, jsou-li nepokojny a mají-li horečku.

Srbšti Uprehlici v Cetyni.